

**PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

Správa

o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky za rok 2012

Bratislava 2013

OBSAH

Zoznam skratiek	3
ÚVOD	5
1 Hlavné makroekonomicko-demografické ukazovatele v podmienkach SR.....	6
1.1 Základné makroekonomické charakteristiky	6
1.2 Vybrané demografické ukazovatele.....	8
1.3 Sčítanie obyvateľov – medzicenzové obdobie 2001-2011	9
2 TRH PRÁCE, MZDY A PRACOVNÉ PODMIENKY	11
2.1 Trh práce.....	11
2.1.1 Vývoj ekonomickej aktivity obyvateľstva.....	11
2.1.2 Vývoj zamestnanosti.....	13
2.1.3 Vývoj nezamestnanosti	20
2.1.4 Aktívne opatrenia na trhu práce.....	33
2.2 Mzdy a pracovné podmienky.....	35
2.2.1 Mzdy	37
2.2.2 Úplné náklady práce v SR	41
2.2.3 Kolektívne vyjednávanie	44
2.2.4 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci.....	45
3 SOCIÁLNA OCHRANA	47
3.1 Sociálne poistenie	47
3.1.1 Nemocenské poistenie	48
3.1.2 Dôchodkové poistenie	49
3.1.3 Úrazové poistenie	51
3.1.4 Garančné poistenie.....	51
3.1.5 Poistenie v nezamestnanosti	52
3.2 Dôchodkové sporenie	53
3.2.1 Starobné dôchodkové sporenie	53
3.2.2 Doplnkové dôchodkové sporenie	58
3.3 Štátna sociálna podpora	61
3.3.1 Prídavok na dieťa.....	61
3.3.2 Príplatok k prídavku na dieťa	63
3.3.3 Rodičovský príspevok	63
3.3.4 Príspevok na starostlivosť o dieťa	64
3.3.5 Príspevok pri narodení dieťaťa	65
3.3.6 Príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa.....	65
3.3.7 Príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá	66
3.3.8 Príspevok na pohreb	66
3.4 Sociálna pomoc.....	67
3.4.1 Dávka v hmotnej núdzi	67
3.4.2 Dotácie pre dieťa v hmotnej núdzi	72
3.4.3 Náhradné výživné	73
3.4.4 Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela	74
3.4.5 Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti	79
3.4.6 Kompenzácia sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia	80
3.4.7 Sociálne služby	89
3.4.8 Dotácie na podporu rozvoja sociálnej oblasti v pôsobnosti MPSVR SR	94
3.4.9 Európsky integrovaný systém štatistiky sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS)	96
3.5 Európsky sociálny fond	101

4	ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ A SOCIÁLNA KOHÉZIA	105
4.1	Peňažné príjmy a výdavky súkromných domácností.....	105
4.2	Vybrané výsledky prieskumu finančnej situácie slovenských domácností	106
4.3	Chudoba a sociálne vylúčenie	109
4.4	Rodová rovnosť a rovnosť príležitostí.....	119
5	POROVNANIE VYBRANÝCH UKAZOVATEĽOV MEDZI KRAJINAMI EÚ V KONTEXTE STRATÉGIE EURÓPA 2020.....	121
	Makroekonomické prostredie.....	121
	Inteligentný a inkluzívny rast.....	122
	Zoznam príloh.....	127
	Príloha ku kapitole 1	127
	Príloha ku kapitole 2	127
	Príloha ku kapitole 3	127
	Príloha ku kapitole 4	128
	Príloha ku kapitole 5	129

ZOZNAM SKRATIEK

- a.s.** – akciová spoločnosť
abs. – absolútne, absolútny počet
ADDS – Asociácia doplnkových dôchodkových spoločností
AOTP – aktívne opatrenia trhu práce
APTP – aktívna politika trhu práce
APV ISOP – aplikačné programové vybavenie na podporu agend vyplácania dávok sociálnej podpory a pomoci
BA – Bratislavský kraj
BB – Banskobystrický kraj
BSK, BSK-OP – operačný program Bratislavský samosprávny kraj
CEDEFOP – Európske centrum pre rozvoj odborného vzdelávania
COICOP – Klasifikácia individuálnej spotreby podľa spôsobu použitia
DDS, d. d. s. – doplnková dôchodková spoločnosť
d. f. – dôchodkový fond
DHN, dávka – dávka v hmotnej núdzi
DI – deinštitucionalizácia
DPN – dočasná pracovná neschopnosť
DSS, d. s. s. – dôchodková správovská spoločnosť
ECB – Európska centrálna banka
EK – Európska komisia
ESSPROS – Európsky systém jednotných štatistík sociálnej ochrany
EU SILC – European Union Statistics on Income and Living Conditions
EÚ – Európska únia
FO - fyzická osoba
FSR – Fond sociálneho rozvoja
HDP – hrubý domáci produkt
ISCED - International Standard Classification of Education, medzinárodná norma klasifikácie vzdelávania
SK ISCO-08 – štatistická klasifikácia zamestnaní, verzia 2012
ISCP – Informačný systém o cene práce
ITMS – IT monitorovací systém pre štrukturálne fondy a Kohézny fond
KE – Košický kraj
KZAM – štatistická klasifikácia zamestnaní, verzia 2010
KZVS – kolektívna zmluva vyššieho stupňa
MF SR – Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MH SR – Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
mil. – milión
mld. – miliarda
MPSVR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR ; ministerstvo
MVO – mimovládne organizácie
n. a. – údaj je nedostupný (not available)
NACE, SK NACE Rev. 2 – štatistická klasifikácia ekonomických činností
NBS – Národná banka Slovenska
NFP – nenávratný finančný príspevok
NP – národný projekt
NR – Nitriansky kraj
OMK – otvorená metóda koordinácie
OP ZaSI – Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia
OSN – Organizácia spojených národov
p. b. – percentuálny bod
PM – pracovné miesto
PO – Prešovský kraj

PP – peňažný príspevok
PPS – purchasing power standard, parita (štandard) kúpnej sily
RO – riadiaci orgán
RPPS - referát poradensko-psychologických služieb
RSD MIS – riadenie sociálnych dávok – manažérsky informačný systém
s. c. – stále ceny
SIA – Sociálna implementačná agntúra
SODB – sčítanie obyvateľov, domov a bytov
SOŠ – stredná odborná škola
SOU – stredné odborné učilište
SPODaSK – sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela
Správa – Správa o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky
sp. zn. – spisová značka
SR - Slovenská republika
SZČO – samostatne zárobkovo činná osoba
ŠR – štátny rozpočet
ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky
tis. – tisíc
TN – Trenčiansky kraj
TT – Trnavský kraj
ŤZP – ťažko zdravotne postihnutý(i)/ ťažké zdravotné postihnutie
ÚIPŠ – Ústav informácií a prognóz školstva
UoZ – uchádzač o zamestnanie
ÚPSVR – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
úrad práce, úrad PSVR – Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
VPM – voľné pracovné miesto
VŠ – vysoká škola
VZPS – výberové zisťovanie pracovných síl
WI – intenzita práce (work intensity)
ZA – Žilinský kraj
ZFGP – základný fond garančného poistenia
ZFIP – základný fond invalidného poistenia
ZFNP – základný fond nemocenského poistenia
ZFSP – základný fond starobného poistenia
ZFÚP – základný fond úrazového poistenia
ZoZ – záujemca o zamestnanie
ZSP – zákon o sociálnom poistení
Z. z. – Zbierka zákonov

ÚVOD

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVR SR“) každoročne pripravuje a predkladá na rokovanie vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda SR“), Hospodárskej a sociálnej rady Slovenskej republiky a Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre sociálne veci Správu o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky (ďalej len „správa“) za predchádzajúci kalendárny rok. Jej cieľom je informovať o stave a vývoji sociálnej situácie obyvateľstva na Slovensku na základe sociálno-ekonomických ukazovateľov, získaných zo štátnych štatistických zisťovaní, administratívnych zdrojov údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a Sociálnej poisťovne.

Prvá kapitola správy poskytuje stručný prehľad o základných ukazovateľoch makroekonomického prostredia, demografického vývoja v Slovenskej republike za rok 2012 a výsledky zo sčítania obyvateľov k 21. máju 2011.

Druhá kapitola hodnotí legislatívne zmeny v roku 2012 v oblasti služieb zamestnanosti, pracovnoprávných vzťahov, výkonu práce vo verejnom záujme a sociálneho dialógu, zameriava sa na vývoj na trhu práce z agregovaného a zo štrukturálneho hľadiska, hodnotí jednotlivé nástroje aktívnej politiky trhu práce (AFTP), mzdový vývoj a pracovné podmienky v rámci kolektívneho vyjednávania a bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Súčasťou tejto časti správy je aj analýza úplných nákladov práce. Vybrané údaje v druhej kapitole boli po revízii upravené.

Tretia kapitola zahŕňa hlavné formy, stav a zmeny v systéme sociálnej ochrany v roku 2012. Zaoberá sa medziročným porovnaním a analýzou jednotlivých prvkov sociálneho poistenia, dôchodkového sporenia, systému štátnej sociálnej podpory a sociálnej pomoci. Podáva informáciu o dotáciách, poskytovaných v pôsobnosti MPSVR SR a tiež informácie o Operačnom programe Zamestnanosť a sociálna inklúzia v programovom období 2007-2013, podporovaných z Európskeho sociálneho fondu. Kapitola obsahuje aj výstupy Európskeho integrovaného systému jednotných štatistík sociálnej ochrany (ESSPROS), jedného zo základných nástrojov štatistického sledovania o systémoch, súčasnom stave a rozvoji sociálnej ochrany v členských štátoch Európskej únie (ďalej aj EÚ).

Náplň štvrtej kapitoly tvoria dostupné údaje o peňažných príjmoch a výdavkoch súkromných domácností a vybrané výsledky prieskumu finančnej situácie slovenských domácností zo štatistických zdrojov Štatistického úradu SR. Správa je obohatená o stručné vyhodnotenie národných indikátorov chudoby a sociálneho vylúčenia. Zahŕňa aj stručné informácie o stave rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí na Slovensku za rok 2012.

Obsahom piatej kapitoly je porovnanie vybraných ukazovateľov medzi krajinami EÚ v kontexte stratégie Európa 2020, ktorá stanovuje hlavné ciele EÚ v nadväznosti na Lisabonskú stratégiu.

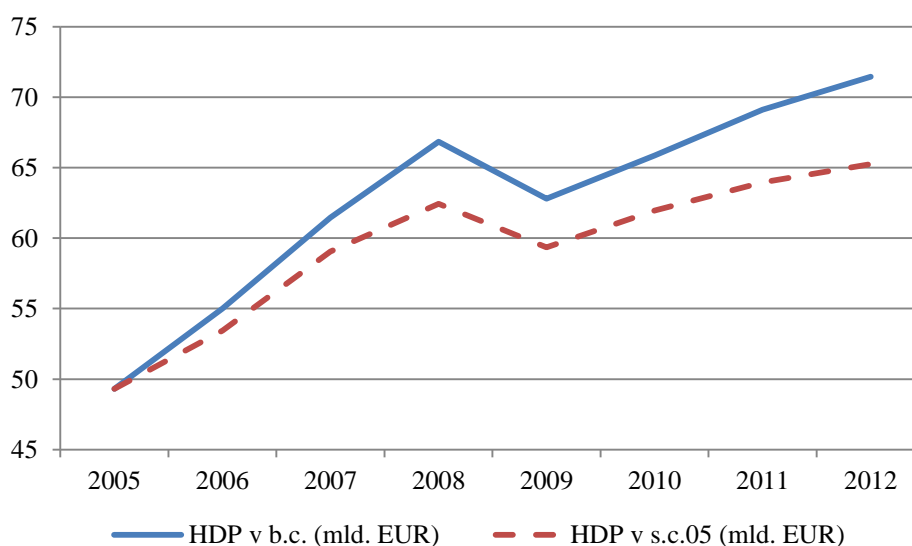
1 HLAVNÉ MAKROEKONOMICKO-DEMOGRAFICKÉ UKAZOVATELE V PODMIENKACH SR

1.1 Základné makroekonomické charakteristiky¹

Rast výkonnosti ekonomiky sa v priebehu roka 2012 postupne spomaľoval. Dlhodobý medziročný rast zamestnanosti podľa Výberového zisťovania pracovných síl (VZPS) sa v 4. štvrťroku prerušil, čo spomalilo celkový medziročný rast zamestnanosti. Spolu s rastom nezamestnanosti, ktorý sa začal ešte v poslednom štvrťroku 2011 to spôsobilo zhoršenie situácie na trhu práce v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Nárast spotrebiteľských cien bol vyšší ako nárast miezd, čo malo za následok pokles priemernej reálnej mzdy, tak ako tomu bolo aj v roku 2011.

Hrubý domáci produkt (HDP) sa medziročne zvýšil podľa spresneného odhadu v stálych cenách na základe metodiky ESNÚ 95 o 2,0 %. Tempo medziročného rastu sa zmiernilo o 1,2 p. b. V bežných cenách vzrástlo HDP na 71,5 mld. €, čo je o 3,4 % viac ako v roku 2011.

Graf 1.1 Vývoj hrubého domáceho produktu v bežných a stálych cenách

Zdroj: ŠÚ SR

Medziročný rast hrubého domáceho produktu najviac ovplyvnilo reálne zvýšenie zahraničného dopytu o 8,6 %, dovoz výrobkov a služieb stúpol o 2,8 %. Domáci dopyt klesol o 2,9 % a jeho zníženie ovplyvnil najmä pokles tvorby hrubého kapitálu o 10,3 % (tvorba hrubého fixného kapitálu klesla o 3,7 %). Nižší bol aj objem konečnej spotreby domácností, konečnej spotreby verejnej správy a konečnej spotreby neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam zhodne o 0,6 %. Podľa produkcie k tvorbe HDP najviac prispel rast pridanej hodnoty v odvetví priemyselnej výroby (o 13,4 %). V roku 2012 medziročne vzrástla hrubá produkcia o 2,4 %, medzispotreba o 1,8 % a pridaná hodnota o 3,2 %. Objem čistých daní z produktov sa znížil o 9,2 %.

Medziročná **miera inflácie** dosiahla za rok 2012 v priemere 3,6 %, čo znamená, že oproti predchádzajúcemu roku sa znížila o 0,3 p. b. Medziročný rast spotrebiteľských cien sa v jednotlivých štvrťrokoch roka 2012, s výnimkou tretieho, postupne spomaľoval. Jadrová inflácia sa v priemere za rok zvýšila o 0,4 p. b. na 2,7 % najmä v súvislosti s rastom cien potravín o 3,8 %. Čistá inflácia zvýšila medziročne dynamiku svojho rastu o 1,0 p. b. na 2,5 %. Priemerná inflácia meraná podľa harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien za rok 2012 dosiahla 3,7 % na Slovensku a 2,6 % v priemere za EÚ 27. Celkovú úroveň cien v štruktúre individuálnej spotreby podľa klasifikácie individuálnej spotreby podľa účelu (COICOP) najviac ovplyvnili rast cien za bývanie, vodu, elektrinu, plyn a iné palivá (o 4,0 %) a rast cien za potraviny a nealkoholické nápoje (o 4,2 %). Výrazne rástli aj

¹ podľa: Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2012, Štatistický úrad SR 2013

ceny v doprave (o 6,4 %) a v oblasti vzdelávania (o 5,9 %). V priemere za rok sa zvýšili ceny vo všetkých kategóriách klasifikácie.

Situácia na **trhu práce** sa po zlepšení v roku 2011 opäť mierne zhoršila. Celková **zamestnanosť**² si po poklese v rokoch 2009 a 2010 udržala rast, nie však až taký silný ako v roku 2011; medziročne vzrástla o 0,6 % na 2 329,0 tis. osôb. Spomalenie rastu možno pripísať hlavne mierne zníženému medziročnému rastu počtu zamestnancov o 1,2 % (1,6 % v roku 2011) na 1 968,9 tis., z odvetvového hľadiska mali na vývoj zamestnanosti vplyv rast v oblasti dopravy a skladovania, priemyslu a priemyselnej výroby a činností v oblasti nehnuteľností, ako aj pokles v oblasti veľkoobchodu a maloobchodu a verejnej správy a sociálneho zabezpečenia. Počet podnikateľov spolu klesol o 2,4 % na 358,5 tis. osôb najmä v dôsledku poklesu počtu podnikateľov so zamestnancami (o 13,2 % na 70,5 tis.), počet podnikateľov bez zamestnancov vzrástol o 0,6 % na 288,0 tis. osôb. Miera zamestnanosti³ sa medziročne znížila o 0,1 p. b. na 65,0 %. **Nezamestnanosť** po minuloročnom poklese opäť stúpila. V priemere za rok 2012 sa počet nezamestnaných (podľa VZPS) medziročne zvýšil o 3,5 % na 377,5 tis. osôb. Miera nezamestnanosti vzrástla o 0,4 p. b. na 14,0 %. Zvýšenie nezamestnanosti sprevádzal v roku 2012 mierny pokles ponuky voľných pracovných miest. Ich počet sa v priemere za rok medziročne znížil o 0,7 % na 14 072.

Priemerná mesačná nominálna mzda⁴ zamestnanca v hospodárstve sa v priemere za rok 2012 medziročne zvýšila o 2,4 % na 805 €. Po zohľadnení vývoja spotrebiteľských cien však reálna mzda klesla o 1,2 %. Štrukturálne hlbšie porovnanie makroekonomických ukazovateľov, ako aj porovnanie v medzinárodnom meradle, je uvedené v nasledujúcich kapitolách správy.

Bežné príjmy domácností⁵ medziročne nominálne vzrástli o 3,5 %. Z celkového objemu 59 780,49 mil. € najväčšiu časť tvorili odmeny zamestnancov (27 716,7 mil. €). Hrubý zmiešaný dôchodok dosiahol 17 659,7 mil. €, sociálne dávky⁶ 10 307,9 mil. €, ostatné bežné transfery 2 214,7 mil. € a dôchodky z majetku (príjmové) 1 881,3 mil. €. Nominálny nárast bežných príjmov domácností najviac ovplyvnili odmeny zamestnancov, ktoré sa medziročne zvýšili o 2,7 %, sociálne dávky, ktoré medziročne vzrástli o 6,1 % a hrubý zmiešaný dôchodok, ktorý medziročne vzrástol o 3,5 %. Žiadna zo zložiek príjmov domácností medziročne nezaznamenala nominálny pokles.

Bežné výdavky domácností⁷ dosiahli 15 473,5 mil. € a v porovnaní s rokom 2011 nominálne vzrástli o 2,7 %. Rast bežných výdavkov súvisel najmä so zvýšením sociálnych príspevkov (o 3,8 %) bežných daní z dôchodkov, majetku atď. (o 5,2 %), a ostatných bežných transferov (o 3,4 %). Výdavkové dôchodky z majetku pritom medziročne klesli o 25,0 %. Po uhradení bežných výdavkov ostal domácnostiam na ďalšie použitie hrubý disponibilný dôchodok vo výške 44 306,99 mil. €, ktorý sa medziročne zvýšil o 3,8 %.

Z hrubého disponibilného dôchodku použili domácnosti na konečnú spotrebu 40 215,4 mil. €, zvyšok smeroval do hrubých úspor, ktoré tvorili 5 032,0 mil. €. Konečná spotreba domácností vzrástla nominálne o 3,1 % a hrubé úspory vzrástli o 10,1 %. Miera hrubých úspor (podiel hrubých úspor na hrubom disponibilnom dôchodku) klesla o 0,5 p. b. na 11,4 %. Domácnosti v roku 2012 vynaložili viac finančných prostriedkov najmä na zdravie (o 9,2 %), na potraviny a nealkoholické nápoje (o 4,3 %), na vzdelávanie (o 3,8 %), na bývanie, vodu, elektrinu, plyn a iné palivá (o 3,4 %) a na dopravu (o 3,0 %). Okrem poklesu výdavkov na odievanie a obuv (o 2,6 %), na rozličné tovary a služby (o 1,4 %) a mierneho poklesu v ostatných čistých výdavkoch (o 0,5 %) vzrástli výdavky vo všetkých oblastiach spotreby. Z hľadiska podielu tvorili najväčšiu časť súkromnej spotreby výdavky na nákup potravín a nealkoholických nápojov, a to 22,2 % a výdavky na bývanie, vodu, elektrinu, plyn a iné palivá 20,4 %.

V priebehu roka 2012 sa začala výstavba 13 090 bytov, dokončilo sa 15 255 a ku koncu decembra bolo rozostavaných 62 783 bytov. Ubudlo spolu 1 255 bytov, z toho asanáciou 1 054 bytov. V porovnaní s rokom 2011 sa počet rozostavaných bytov znížil o 3,0 % a počet dokončených bytov sa zvýšil o 4,4 %. Počet začatých bytov sa medziročne zvýšil o 2,7 %.

Makroekonomické ukazovatele sú zhrnuté v prílohe ku kapitole 1.

² podľa Výberového zisťovania pracovných síl

³ podľa Výberového zisťovania pracovných síl, vo vekovej skupine 20 – 64 ročných

⁴ podľa štvrtročného štatistického výkazníctva

⁵ podľa metodiky ESNÚ 95, predbežné údaje

⁶ okrem naturálnych sociálnych transferov

⁷ podľa metodiky ESNÚ 95, predbežné údaje

1.2 Vybrané demografické ukazovatele

V roku 2012 sa podľa údajov Štatistického úradu SR (ďalej len „ŠÚ SR“) narodilo na Slovensku 55 535 živých detí, čo je o 5 278 menej ako v roku 2011. Tento výrazný rozdiel je spôsobený zmenou metodiky zisťovania narodených detí, keď do počtu narodených nie sú od roku 2012 zahrnuté deti narodené v zahraničí. Bez tejto metodologickej zmeny by bol počet živonarodených v období 2011 a 2012 bez výraznejšej zmeny. Počet zomrelých sa zvýšil na hodnotu 52 437 osôb, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšenie o 534 osôb. Rast počtu zomrelých, napriek klesajúcej úmrtnosti, je spôsobený starnutím obyvateľstva.

Uzavretých bolo 26 006 manželstiev a rozviedlo sa 10 948 manželských dvojíc. V porovnaní s rokom 2011 bol počet sobášov vyšší o 385 a počet rozvodov nižší o 154. Tento priaznivý trend sa prejavil na miernom znížení indexu rozvodovosti, keď na 100 uzavretých manželstiev pripadlo 42,1 rozvodov. Vývoj sobášnosti zostáva naďalej bez výrazného trendu, v prípade rozvodovosti ide o pokračovanie v miernom príbrzdovaní dlhodobého rastúceho trendu.

V dôsledku výrazného zníženia pôrodnosti sa v roku 2012 znížil prirodzený prírastok obyvateľstva na hodnotu 3 098, čo v porovnaní s rokom 2011 znamená zníženie o 5 812 osôb. Zahraničnou migráciou získala Slovenská republika 3 416 osôb, pričom sa prisťahovalo 5 419 osôb a vysťahovalo 2 003 osôb. Migračný prírastok sa medziročne zvýšil o 450 osôb. Výrazné zníženie prirodzeného prírastku má za následok aj medziročný pokles celkového prírastku, ktorý dosiahol v roku 2012 hodnotu 6 514 osôb, čo je o 5 362 osôb menej ako v roku 2011.

K 31. decembru 2012 mala Slovenská republika **5 410 836 obyvateľov**. Podiel žien na celkovom počte obyvateľstva tvoril (tak ako v roku 2011) **51,3 %**.

Tabuľka 1.1 Prírastky obyvateľstva SR v rokoch 2011 a 2012

Rok	Živonarodení	Zomretí	Prirodzený prírastok	Migračné saldo	Celkový prírastok
2011	60 813	51 903	8 910	2 966	11 876
2012	55 535	52 437	3 098	3 416	6 514

Zdroj: ŠÚ SR

1.3 Sčítanie obyvateľov – medzicenzové obdobie 2001-2011

K 21. máju 2011, k rozhodujúcemu okamihu sčítania, mala Slovenská republika **5 397 036** trvalo bývajúcich obyvateľov, o 17 581 viac ako pri sčítaní v roku 2001. Zistený **0,33 %-ný prírastok** obyvateľov v medzicenzovom období 2001 – 2011 je **najnižší v histórii sčítaní na Slovensku**. Slovensko sa k rozhodujúcemu okamihu sčítania 2011 členilo na **2 890 obcí**, z nich bolo **138 mestských obcí** a **2 752 vidieckych obcí**. Viac obyvateľov malo trvalý pobyt v mestách (54,4 %) ako na vidieku (45,6 %).

Tabuľka 1.2 Počet a podiel obyvateľov trvalo bývajúcich v SR podľa veľkostných skupín obcí, sčítanie 2001 – 2011

Veľkostné skupiny obcí	Počet obcí	2011		2001		
		Trvalo bývajúce obyvateľstvo	Obyv. v %	Počet obcí	Trvalo bývajúce obyvateľstvo	Obyv. v %
Spolu	2 890	5 397 036	100,0	2 883	5 379 455	100,0
-199	383	47 573	0,9	367	45 808	0,9
200 - 499	761	261 805	4,9	805	276 280	5,1
500 - 999	772	546 389	10,1	786	556 289	10,3
1 000 - 1 999	562	787 516	14,6	547	767 561	14,3
2 000 - 4 999	279	804 580	14,9	253	743 307	13,8
5 000 - 9 999	61	409 387	7,6	53	368 623	6,9
10 000 - 19 999	33	470 099	8,7	32	460 574	8,6
20 000 - 49 999	29	853 306	15,8	29	850 194	15,8
50 000 - 99 999	8	564 720	10,5	9	646 054	12,0
100 000 a viac	2	651 661	12,1	2	664 765	12,4
Priemerný počet obyvateľov v obci		1 867			1 866	

Zdroj: ŠÚ SR

Z celkového počtu obyvateľov trvalo bývajúcich v Slovenskej republike bola viac ako polovica žien (51,3 %). Podľa výsledkov SODB 2011 v SR pripadá na 1 000 mužov 1 054 žien.

Tabuľka 1.3 Obyvateľstvo trvalo bývajúce v SR podľa pohlavia, sčítanie 2001 – 2011

Rok sčítania	Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu	Pohlavie		Podiel žien v %	Index femininity (počet žien na 1 000 mužov)
		muži	ženy		
2011	5 397 036	2 627 772	2 769 264	51,3	1 054
2001	5 379 455	2 612 515	2 766 940	51,4	1 059

Zdroj: ŠÚ SR

V porovnaní so sčítaním v roku 2001 došlo k ďalšiemu poklesu podielu obyvateľov v predproduktívnom veku; znížil sa z 18,9 % v roku 2001 na 15,3 % v roku 2011. Zvýšil sa podiel obyvateľov v produktívnom veku zo 68,9 % v roku 2001 na 72 % v roku 2011 a tiež podiel obyvateľov v poproduktívnom veku (65+) z 11,4 % v roku 2001 na 12,7 % v roku 2011. V medzicenzovom období 2001 – 2011 však najvýraznejšie narástol počet obyvateľov vo vekových skupinách 80+ (o 51,6 %, t. j. o 52 698) a 55 – 59 rokov (o 51,3 %, t. j. o 131 101).

Tabuľka 1.4 Obyvateľstvo trvalo bývajúce v SR podľa vekových skupín, sčítanie 2001 – 2011

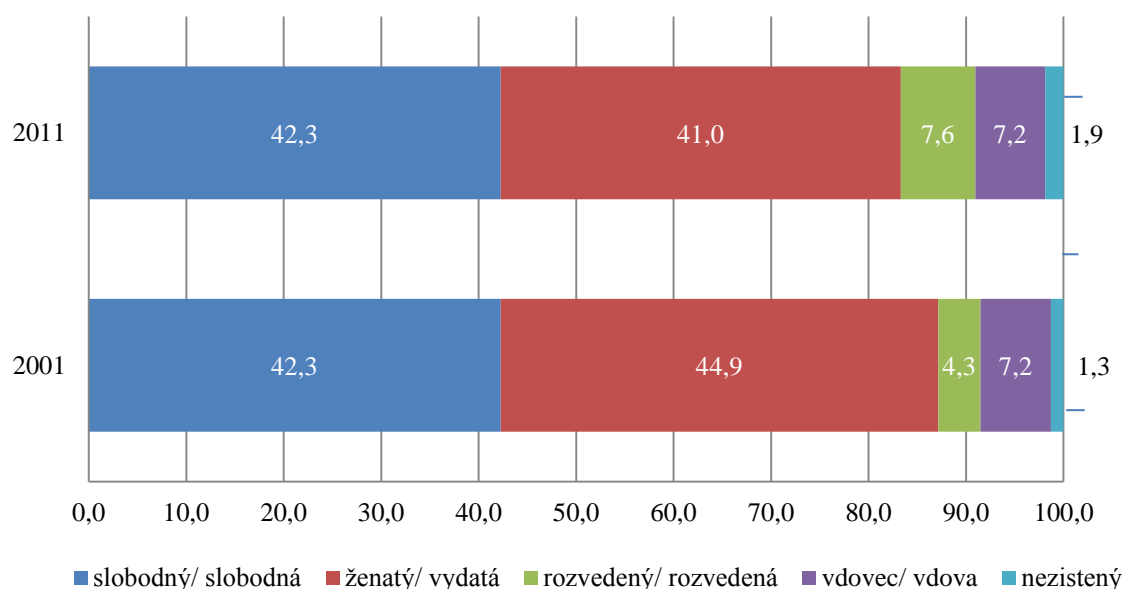
Rok sčítania	Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu	Veková skupina						nezistená		Index starnutia ¹⁾
		0 - 14		15 - 64		65+		abs.	v %	
2011	5 397 036	826 516	15,3	3 886 327	72,0	682 873	12,7	1 320	0,00	82,6
2001	5 379 455	1 015 493	18,9	3 705 515	68,9	610 923	11,4	47 524	0,9	60,2

¹⁾ index starnutia = $(65+/0 - 14) * 100$

Zdroj: ŠÚ SR

Podiel slobodných na celkovom počte obyvateľov trvalo bývajúcich v SR sa nezmenil. Podobne ako pri sčítaní 2001, aj pri SODB 2011 predstavoval 42,3 %. Podiel vydatých a ženatých poklesol zo 44,9 % v roku 2001 na 41 % v roku 2011 a podiel rozvedených sa zvýšil zo 4,3 % v roku 2001 na 7,6 % v roku 2011.

Graf 1.2 Podiel obyvateľov trvalo bývajúcich v SR podľa rodinného stavu, sčítanie 2001 – 2011

Zdroj: ŠÚ SR

Sčítanie 2011 zaznamenalo **výraznú zmenu vzdelanostnej úrovne obyvateľov**. Kým v roku 2001 predstavoval v SR podiel vysokoškolsky⁸ vzdelaných obyvateľov na celkovom počte obyvateľov s trvalým pobytom 7,8 % (423 324), v roku 2011 to bolo už 13,8 % (747 968).

Výsledky SODB 2011 potvrdili, že na Slovensku pokračuje informatizácia spoločnosti. Prácu s internetom ovládalo 53,8 % obyvateľov trvalo bývajúcich SR. Zvládnutie práce s textom uviedlo 49,9 % obyvateľov trvalo bývajúcich v SR. S elektronickou poštou vedelo pracovať 46,9 % obyvateľov trvalo bývajúcich v SR. Najmenej ovládanou činnosťou súvisiacou s počítačovými znalosťami bola práca s tabuľkami (38,8 %).

⁸ **Vysokoškolsky vzdelaní** predstavujú súčet počtu obyvateľov s ukončeným bakalárskym, magisterským, inžinierskym, doktorským a doktorandským vzdelaním.

2 TRH PRÁCE, MZDY A PRACOVNÉ PODMIENKY

2.1 Trh práce

2.1.1 Vývoj ekonomickej aktivity obyvateľstva

Priemerný počet **ekonomicky aktívnych obyvateľov** SR v roku 2012 podľa výberového zisťovania pracovných síl (VZPS) medziročne vzrástol o 26,5 tis. osôb, resp. o 1,0 % na 2 706,5 tis. osôb, pričom rast počtu ekonomicky aktívnych žien bol intenzívnejší (o 1,3 %, resp. o 15 tis. osôb) ako rast počtu ekonomicky aktívnych mužov (o 0,8 % resp. 11,5 tis. osôb). Nadväzne na uvedený vývoj sa podiel ekonomicky aktívnych žien na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov medziročne mierne zvýšil (zo 44,2 % na 44,3 %).

V rámci ekonomicky aktívnych obyvateľov bol zaznamenaný rast v počte pracujúcich (o 13,7 tis. osôb), ako aj v počte nezamestnaných (o 12,9 tis. osôb). Z celkového priemerného počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov bolo 86,0 % pracujúcich (86,4 % v roku 2011) a 14,0 % nezamestnaných (13,6 % v roku 2011).

V rámci celkového počtu obyvateľov vo veku 15 a viac rokov bolo 40,8 % ekonomicky neaktívnych (v roku 2011 ich bolo 41,3 %). V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa počet ekonomicky neaktívnych osôb znížil o 16,7 tis. osôb na 1 865,3 tis. osôb.

Štruktúra ekonomicky neaktívnych obyvateľov vo veku 15 a viac rokov sa oproti predchádzajúcemu roku výrazne nezmenila. Najvyšší podiel mali dôchodcovia poberajúci starobný alebo invalidný dôchodok (58,5 %, v roku 2011 to bolo 57,0 %) a študenti a učni (26,6 %, v roku 2011 to bolo 27,6 %).

Celková **miera ekonomickej aktivity** obyvateľov vo veku 15 a viac rokov dosiahla úroveň 59,2 %, pričom v porovnaní s rokom 2011 vzrástla o 0,4 p. b. Z hľadiska pohlavia sa miera ekonomickej aktivity zvýšila u oboch pohlaví (u mužov o 0,3 p. b na 68,4 % a u žien o 0,6 p. b. na 50,7 %).

Tabuľka 2.1 Miera ekonomickej aktivity obyvateľov 15+ podľa veku a pohlavia
(priemer za rok v %)

Veková skupina	Spolu		Muži		Ženy	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Spolu	58,8	59,2	68,1	68,4	50,1	50,7
15 – 19 rokov	6,6	6,7	7,8	7,9	5,2	5,5
20 – 24 rokov	50,5	50,4	62,7	61,7	37,8	38,8
25 – 29 rokov	80,8	82,8	91,8	93,0	69,1	72,1
30 – 34 rokov	83,5	83,3	96,1	96,3	70,2	69,7
35 – 39 rokov	88,8	88,7	96,2	96,1	81,0	81,0
40 – 44 rokov	92,3	91,1	94,3	94,2	90,2	87,8
45 – 49 rokov	91,0	91,4	92,4	92,4	89,7	90,4
50 – 54 rokov	87,7	86,9	89,4	89,6	86,1	84,3
55 – 59 rokov	67,3	71,7	80,9	82,0	54,7	62,2
60 – 64 rokov	18,9	20,7	29,3	33,1	9,9	10,0
65 a viac rokov	1,8	1,8	2,9	2,8	1,2	1,2

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Údaje sú prepočítané na obyvateľstvo k 1.1.2011, resp. k 1.1.2012 podľa Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011.

Na celkovom počte ekonomicky aktívnych sa v najväčšej miere podieľali osoby v jednotlivých 5-ročných vekových skupinách vo veku od 25 do 54 rokov (cca 78,6 % z celkového počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov) a z nich najmä vekové skupiny 30-34 ročných (14,1 %) a 35-39 ročných (14,4 %).

Mladí ľudia (vo veku 15-24 rokov) sa na celkovom počte ekonomicky aktívnych v roku 2012 podieľali 8,2 % a v dôsledku ich absolútneho medziročného poklesu (o 4,3 tis. osôb) sa ich podiel na

celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2012 medziročne mierne znížil (o 0,2 p. b.). V rámci štruktúry ekonomicky aktívnych obyvateľov v uvedenej vekovej skupine poklesol počet pracujúcich (o 4,2 tis. osôb), ako aj počet nezamestnaných (o 0,1 tis. osôb).

Staršie osoby (vo veku 55-64 rokov) sa na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2012 podieľali 12,7 % a v dôsledku ich absolútneho medziročného prírastku (o 29,0 tis. osôb) sa ich podiel na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2012 medziročne zvýšil o 0,9 p. b. V rámci štruktúry ekonomicky aktívnych obyvateľov v uvedenej vekovej skupine vzrástol počet pracujúcich (o 22,0 tis. osôb) i počet nezamestnaných (o 6,4 tis. osôb).

Z hľadiska vzdelania medziročný rast počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2012 bol zaznamenaný takmer vo všetkých vzdelanostných skupinách s výnimkou skupiny obyvateľov s úplným stredným odborným vzdelaním (pokles o 9,0 tis. osôb) a vyšším odborným vzdelaním (pokles o 0,1 tis. osôb), pričom najviac vzrástol ich počet u osôb so stredným vzdelaním bez maturity (o 12,8 tis. osôb) a vysokoškolským vzdelaním (o 11,8 tis. osôb).

Z hľadiska vzdelania na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov sa v najväčšej miere podieľali osoby s úplným stredným odborným vzdelaním (32,3 %) a učňovským vzdelaním bez maturity (30,0 %).

Najvyššiu úroveň miery ekonomickej aktivity v roku 2012 (nad 80 %) dosahovali osoby s učňovským vzdelaním s maturitou a s vysokoškolským vzdelaním.

Tabuľka 2.2 Miera ekonomickej aktivity obyvateľov 15-64 rokov podľa stupňa dosiahnutého vzdelania v roku 2012

Stupeň vzdelania	v %			medziročná zmena v p. b.		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Spolu	69,4	77,2	61,7	0,7	0,6	0,9
v tom vzdelanie:						
Základné	27,6	30,9	24,9	1,3	1,2	1,4
Učňovské	77,0	84,7	65,1	-0,2	0,3	-0,8
Stredné (bez maturity)	79,9	88,6	68,6	-3,2	-3,1	-2,1
Učňovské s maturitou	86,7	94,5	76,3	2,7	1,9	4,7
Úplné stredné všeobecné	48,6	51,8	46,6	1,6	1,8	1,2
Úplné stredné odborné	79,3	87,6	71,9	0,7	0,6	0,6
Vyššie odborné	77,0	81,8	74,7	-7,6	-3,1	-9,8
Vysokoškolské	80,6	86,1	76,2	-0,6	-1,2	-0,1
Bez školského vzdelania	1,9	3,8	-	-1,9	-2,2	-

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Údaje sú prepočítané na obyvateľstvo k. 1.1.2012 podľa Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, medziročná zmena je vypočítaná z porovnateľných údajov

Absolútne najväčší počet ekonomicky aktívnych obyvateľov bol v Košickom a Prešovskom kraji (spolu 28,1 % z celkového počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov). Najnižší podiel na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov mali Trenčiansky (10,8 %) a Trnavský (10,9 %) kraj.

Z hľadiska vnútornej štruktúry ekonomicky aktívnych obyvateľov podľa krajov v roku 2012 najvyšší podiel pracujúcich na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov mal Bratislavský kraj (94,4 %) a na druhej strane najnižší podiel bol v Košickom kraji (80,3 %).

2.1.2 Vývoj zamestnanosti

Zamestnanosť možno sledovať na základe viacerých štatistických zisťovaní. Zisťovania sa odlišujú konceptom zamestnanosti, definíciami a metodikou zberu údajov. *Výberové zisťovanie pracovných síl* (VZPS), ktoré realizuje ŠÚ SR v domácnostiach, poskytuje medzinárodne porovnateľné údaje o ekonomickej aktivite, zamestnanosti, nezamestnanosti a ďalších dôležitých charakteristikách pracovnej sily obyvateľstva SR. Podľa metodiky VZPS sú pracujúci definovaní ako osoby vo veku od 15 rokov, ktoré v sledovanom týždni vykonávali aspoň 1 hodinu prácu za mzdu, plat alebo prácu za účelom dosiahnutia zisku, vrátane osôb pracujúcich v zahraničí, osôb dočasne práceneschopných a osôb na materskej dovolenke a rodičovskej dovolenke..

Podniková štatistika o zamestnancoch realizovaná ŠÚ SR vychádza zo štatistických zisťovaní v podnikoch (podnikové výkazníctvo) a zachytáva všetky odvetvia ekonomickej činnosti. Za zamestnancov podľa podnikového výkazníctva sa považujú všetci zamestnanci, ktorí majú dohodnutý pracovný pomer na neurčitý čas a na určitú dobu (bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť), ktorí sú v pracovnom, služobnom, štátnozamestnaneckom alebo členskom pomere k zamestnávateľskej organizácii. Do počtu zamestnancov sa nezahŕňajú žiaci stredných odborných učilíšť (uční), osoby na materskej a rodičovskej dovolenke a osoby pracujúce na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, súkromní podnikatelia (resp. ich spoločníci), ktorí nemajú uzavretú pracovnú zmluvu v danej organizácii.

Ďalšou možnosťou sledovania vývoja počtu pracujúcich resp. zamestnaných osôb sú *štatistiky Sociálnej poisťovne*. Sociálna poisťovňa je verejnoprávna inštitúcia, ktorá vykonáva sociálne poistenie t.j. nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie (starobné a invalidné), úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti a výber, registráciu a postúpenie povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie. Vzhľadom na povinný charakter sociálneho poistenia a starobného dôchodkového sporenia, Sociálna poisťovňa disponuje údajmi o všetkých zamestnávateľoch a zamestnancoch, za ktorých sa platí poistné na sociálne poistenie a povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie vrátane osôb pracujúcich na dohody o prácach mimo pracovného pomeru, ako aj o samostatne zárobkovo činných osobách. Definície zamestnávateľa, zamestnanca a samostatne zárobkovo činnnej osoby vychádzajú zo zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Štatistiky Sociálnej poisťovne neobsahujú údaje o príslušníkoch Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Národného bezpečnostného úradu, Zboru väzenskej a justičnej stráže, Železničnej polície, Hasičského a záchranného zboru, Horskej záchranej služby, colníkov, profesionálnych vojakoch ozbrojených síl, vojakoch mimoriadnej služby, ktorých sociálne zabezpečenie je upravené osobitným právnym predpisom. Takisto neeviduje obyvateľov SR pracujúcich v zahraničí, ani vykonávanie prác, na základe ktorých nevzniká povinnosť platenia sociálneho poistenia (napr. SZČO, ktorí nedosahujú ustanovený príjem na vznik povinného sociálneho poistenia). Vývoj pracujúcich v štatistikách Sociálnej poisťovne môže byť ovplyvnený legislatívnymi zmenami v oblasti sociálneho poistenia.

2.1.2.1 Zamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl⁹

Celková zamestnanosť sa v priemere za rok 2012 zvýšila o 13,7 tis. osôb, resp. o 0,6 % na 2 329 tis. osôb. Z hľadiska postavenia v zamestnaní sa zvýšil len počet zamestnancov (o 22,5 tis. osôb, resp. o 1,2 %). Počet podnikateľov medziročne poklesol (o 9,0 tis. osôb, resp. o 2,4 %), pričom sa znížil počet podnikateľov so zamestnancami (o 13,2 %), kým počet podnikateľov bez zamestnancov vzrástol o 0,6 %. Vzrástol aj počet vypomáhajúcich členov domácnosti (o 6,7 %).

Z hľadiska pohlavia bol rast počtu pracujúcich výraznejší u mužov (o 0,9 %) ako u žien (o 0,2 %).

Možnosť práce na **kratší pracovný čas** využilo v roku 2012 v priemere 4,9 % z celkového počtu zamestnancov. U žien bol tento podiel tradične vyšší (6,3 %) ako u mužov (3,6 %).

⁹Metodika VZPS je v súlade s medzinárodnými definíciami a odporúčaniami ILO a Eurostatu vrátane osôb na riadnej materskej dovolenke a pracujúcich v zahraničí do 1 roka; údaje sú prepočítané na obyvateľstvo k 1. 1. 2012 podľa SODB 2011, indexy sú počítané z porovnateľných údajov

Z hľadiska veku rast zamestnanosti zaznamenali v jednotlivých 5-ročných vekových skupinách len skupiny 15-19 rokov, 25-29 rokov, 35-39 rokov a 55-64 rokov. V ostatných 5-ročných vekových skupinách počet pracujúcich medziročne poklesol v rozsahu od 0,1 % do 4,1 %.

Tabuľka 2.3 Pracujúci podľa veku v roku 2012 (priemer za rok)

Ukazovateľ	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2012/2011
Spolu	2 329,0	100	100,6
v tom veková skupina:			
15 - 19 rokov	8,3	0,4	110,7
20 - 24 rokov	138,2	5,9	96,5
25 - 29 rokov	295,8	12,7	100,2
30 - 34 rokov	330,6	14,2	98,7
35 - 39 rokov	346,2	14,9	103,4
40 - 44 rokov	293,6	12,6	99,9
45 - 49 rokov	304,5	13,1	99,0
50 - 54 rokov	294,1	12,6	97,3
55 - 59 rokov	242,9	10,4	105,4
60 - 64 rokov	63,3	2,7	117,7
65 a viac rokov	11,7	0,5	95,9

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Údaje sú prepočítané na obyvateľstvo k 1. 1. 2012 podľa SODB 2011, indexy sú počítané z porovnateľných údajov

Vývoj zamestnanosti **podľa vzdelania** poukazuje na prepojenie úrovne vzdelania s uplatnením sa na trhu práce. Najväčší podiel na celkovej zamestnanosti mali osoby s úplným stredným odborným a učňovským vzdelaním, ktoré sa v roku 2012 podieľali 63 % na celkovej zamestnanosti SR.

V porovnaní s rokom 2011 poklesol počet pracujúcich so základným vzdelaním, úplným stredným všeobecným vzdelaním a úplným stredným odborným vzdelaním. Na druhej strane najintenzívnejší rast zaznamenala zamestnanosť v skupine osôb so stredným vzdelaním bez maturity.

Tabuľka 2.4 Pracujúci podľa vzdelania v roku 2012 (priemer za rok)

Ukazovateľ	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2012/2011
Spolu	2 329,0	100,0	100,6
v tom vzdelanostná skupina:			
Základné	87,8	3,8	96,8
Učňovské	675,0	29,0	100,3
Stredné (bez maturity)	72,2	3,1	123,2
Učňovské s maturitou	112,2	4,8	107,6
Úplné stredné všeobecné	98,5	4,2	98,6
Úplné stredné odborné	784,1	33,7	98,5
Vyššie odborné	33,8	1,5	100,9
Vysokoškolské	465,4	20,0	101,2
Bez vzdelania	-	-	-

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Údaje sú prepočítané na obyvateľstvo k 1.1.2012 podľa Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, indexy sú počítané z porovnateľných údajov.

Z regionálneho hľadiska medziročný pokles počtu pracujúcich zaznamenali len Trnavský a Trenčiansky kraj. Ostatné kraje zaznamenali medziročný rast zamestnanosti v rozsahu od 0,2 % (Prešovský kraj) do 1,5 % (Bratislavský a Košický kraj).

Tabuľka 2.5 Pracujúci podľa krajov v roku 2012 (priemer za rok)

Kraj	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2012/2011
SR Spolu	2 329	100,0	100,6
v tom:			
Bratislavský	318,9	13,7	101,5
Trnavský	262,2	11,3	99,9
Trenčiansky	266,5	11,4	99,4
Nitriansky	300,2	12,9	100,3
Žilinský	287,7	12,4	100,8
Banskobystrický	278,6	12,0	100,9
Prešovský	313,6	13,5	100,2
Košický	301,3	12,9	101,5

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Údaje sú prepočítané na obyvateľstvo k 1.1.2012 podľa Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, indexy sú počítané z porovnateľných údajov.

Z celkového počtu pracujúcich SR v roku 2012 **pracovalo v zahraničí**¹⁰ 120,7 tis. osôb. Počet pracujúcich v zahraničí sa medziročne zvýšil o 5,5 tis., resp. o 4,8 %, čo sa prejavilo aj v náraste ich podielu na celkovej zamestnanosti SR o 0,2 p. b. na 5,2 %. Najviac osôb, ktoré si našli prácu v zahraničí, bolo z Prešovského, Nitrianskeho a Žilinského kraja. Z európskych krajín pracovali slovenskí občania najmä v Českej republike a v Rakúsku. Medzi migrantmi prevládali pracujúci v stavebníctve a v priemyselných odvetviach (56,1 %).

Tabuľka 2.6 Vývoj zahraničnej pracovnej migrácie podľa krajov v roku 2012

Kraj	Pracujúci v zahraničí v tis. osobách	index 2012/2011	Podiel na SR v %	Podiel pracujúcich v zahraničí na celkovej zamestnanosti SR, resp. kraja (v %)
SR spolu	120,7	104,8	100	5,2
Bratislavský	4,7	114,6	3,9	1,5
Trnavský	5,4	131,7	4,5	2,1
Trenčiansky	11,0	98,2	9,1	4,1
Nitriansky	18,8	81,4	15,6	6,3
Žilinský	18,8	115,3	15,6	6,5
Banskobystrický	11,2	95,7	9,3	4,0
Prešovský	35,5	107,9	29,4	11,3
Košický	15,3	129,7	12,7	5,1

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Údaje sú prepočítané na obyvateľstvo k 1.1.2012 podľa Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, indexy sú počítané z porovnateľných údajov.

Miera zamestnanosti osôb vo veku 20-64 rokov sa v porovnaní s rokom 2011 nezmenila a zostala na úrovni 65 %. Minimálne sa zmenila aj miera zamestnanosti žien vo veku 20-64 rokov (poklesla o 0,1 p. b. na 57,3 %). Miera zamestnanosti mužov v rovnakej vekovej skupine medziročne vzrástla o 0,3 p. b. na 72,8 %.

Najvyššiu špecifickú mieru zamestnanosti dosiahli 5-ročné vekové skupiny od 40 do 49 rokov (viac ako 80 %). U mužov špecifickú mieru zamestnanosti 80 % a viac dosiahli všetky 5-ročné vekové

¹⁰ Išlo o krátkodobú zamestnanosť, t. j. osoby, ktoré pracovali v zahraničí do jedného roku

skupiny vo veku od 30 do 54 rokov, u žien bola špecifická miera zamestnanosti na úrovni 80 % a viac iba v 5-ročnej vekovej skupine 45-49 rokov.

V porovnaní s rokom 2011 poklesla miera zamestnanosti v 5-ročných vekových skupinách 20-24 rokov (o 0,6 p. b.), čo do určitej miery môže súvisieť aj s vyšším počtom osôb v príprave na povolanie. Ďalej to boli vekové skupiny od 30 do 44 rokov (v rozsahu od 0,3 p. b. do 0,8 p. b.), čo môže byť ovplyvnené tendenciou odkladania materstva do vyššieho veku. Medziročne sa znížila aj špecifická miera zamestnanosti obyvateľov v 5-ročných vekových skupinách 50-54 rokov (o 0,7 p. b.) a nad 65 rokov (o 0,1 p. b.).

Špecifická miera zamestnanosti mladých ľudí (vo veku 15-24 rokov) dosiahla celkovú priemernú úroveň 20,1 %, u mužov 24,1 % a u žien 16,0 %. V porovnaní s rokom 2011 sa mierne zvýšila (o 0,1 p. b.), pričom sa zvýšila len u žien (o 0,9 p. b. z 15,1 % na 16,0 %). Naopak miera zamestnanosti mladých mužov poklesla (o 0,7 p. b. z 24,8 % na 24,1 %).

Špecifická miera zamestnanosti starších (vo veku 55-64 rokov) dosiahla úroveň 43,1 % (53,7 % u mužov a 33,6 % u žien) a oproti predchádzajúcemu roku sa zvýšila celkovo o 1,8 p. b., pričom u mužov to bolo o 1,2 p. b. a u žien o 2,2 p. b. (príloha ku kapitole 2, tab. č. 1).

Z hľadiska vzdelania najvyššiu špecifickú mieru zamestnanosti (vo veku 15-64 rokov) dosahovala skupina obyvateľov s učňovským vzdelaním s maturitou a s vysokoškolským vzdelaním. Vysoko nadpriemernú úroveň miery zamestnanosti (nad 70 %) mali aj osoby s úplným stredným odborným a vyšším odborným vzdelaním. Naopak, najnižšia (15,3 %) bola špecifická miera zamestnanosti osôb so základným vzdelaním (príloha ku kapitole 2, tab. č. 1).

V porovnaní s rokom 2011 bola miera zamestnanosti v roku 2012 nižšia vo vzdelanostných skupinách obyvateľov s vyšším odborným vzdelaním (pokles o 6,2 p. b. na 73,4 % v roku 2012), vysokoškolským vzdelaním (pokles o 1,5 p. b. na 75,0 %) a učňovským vzdelaním bez maturity (pokles o 0,3 p. b. na 63,9 %). Najvýraznejší medziročný rast miery zamestnanosti zaznamenala skupina obyvateľov s učňovským vzdelaním s maturitou (o 4,6 p. b. na 78,3 %).

V rámci jednotlivých regiónov najvyššia miera zamestnanosti obyvateľov vo veku 20-64 rokov bola v Bratislavskom kraji (76,3 %). Na druhej strane najnižšiu mieru zamestnanosti obyvateľov vo veku 20-64 rokov mal Košický kraj (58,8 %). V porovnaní s rokom 2011 sa miera zamestnanosti vo veku 20-64 rokov zvýšila v piatich krajoch (Bratislavskom, Nitrianskom, Banskobystrickom, Žilinskom, Košickom) a naopak, v troch krajoch (Trnavskom, Trenčianskom a Prešovskom) sa znížila.

Oproti predchádzajúcemu roku sa rozdiel medzi najvyššou a najnižšou mierou zamestnanosti vo veku 20-64 rokov v jednotlivých krajoch zvýšil (17,1 p. b. v roku 2011, 17,5 p. b. v roku 2012).

Tabuľka 2.7 Miera zamestnanosti vo veku 20 - 64 rokov podľa krajov v roku 2011 a 2012 (priemer za rok v %)

	Miera zamestnanosti vo veku 20 - 64 rokov		Zmena 2012/2011
	rok 2011	rok 2012	(v p. b.)
SR spolu	65,0	65,0	0,0
v tom:			
Bratislavský	75,3	76,3	1,0
Trnavský	70,3	69,7	-0,6
Trenčiansky	67,4	66,8	-0,6
Nitriansky	65,0	65,1	0,1
Žilinský	63,2	63,4	0,2
Banskobystrický	63,0	63,4	0,4
Prešovský	60,9	60,6	-0,3
Košický	58,2	58,8	0,6

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Údaje sú prepočítané na obyvateľstvo k 1.1.2011, resp. k 1.1.2012 podľa Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011.

2.1.2.2 Zamestnanosť podľa štatistického výkazníctva

Podľa údajov ŠÚ SR z podnikového výkazníctva v roku 2012 bolo v hospodárstve SR v priemere zamestnaných 2 191,3 tis. osôb, čo bolo o 0,1 %, resp. o 1,3 tis. osôb menej ako v roku 2011.

Pokiaľ ide o **odvetvovú štruktúru**, z celkového počtu zamestnaných osôb SR v roku 2012 pracovalo v pôdohospodárstve 4,3 % (v roku 2011 to bolo 4,4 %), v priemysle 22,6 % (22,8 % v roku 2011), v stavebníctve 7,5 % (v roku 2011 to bolo 7,9 %) a v sektore služieb 65,5 % (64,9 % v roku 2011). V rámci sektora služieb najväčší podiel na celkovej zamestnanosti malo odvetvie veľkoobchod a maloobchod (16,9 %), ktorý sa oproti roku 2011 znížil o 0,2 p. b.

V roku 2012 došlo k výraznejším posunom v štruktúre zamestnanosti **podľa veľkosti podnikov** v kategórii malých podnikov. Kým podniky do 19 zamestnancov zamestnávali o 8,8 % viac osôb ako pred rokom, zamestnanosť v podnikoch s 20 až 49 zamestnancami sa medziročne znížila o 8,7 %. Výraznejšie klesla aj zamestnanosť v stredných podnikoch s 50 až 249 zamestnancami (o 4,6 %). Naopak, veľké podniky zamestnávali viac osôb ako pred rokom vo všetkých veľkostných kategóriách, pričom najdynamickejšiu rast dosiahli podniky s 500 až 999 zamestnancami.

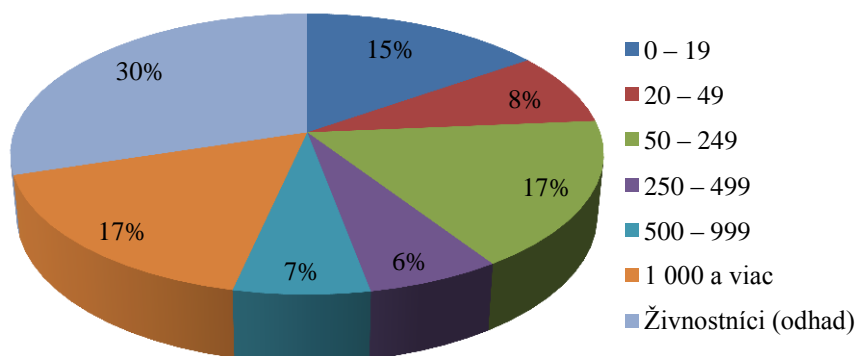
Malé a stredné podniky vrátane živnostníkov sa v roku 2012 podieľali na celkovej zamestnanosti SR 70,5 % (70,7 % v roku 2011).

Tabuľka 2.8 Zamestnanosť podľa veľkosti podnikov (priemer za rok)

Počet zamestnancov	2011			2012		
	Osoby	Index 2011/2010	Podiel v %	Osoby	Index 2012/2011	Podiel v %
0 – 19	308 055	100,3	14,1	335 067	108,8	15,3
20 – 49	200 441	113,0	9,1	182 985	91,3	8,4
50 – 249	391 945	101,5	17,9	374 075	95,4	17,1
250 – 499	140 185	95,0	6,4	138 879	99,1	6,3
500 – 999	138 379	112,6	6,3	140 592	101,6	6,4
1 000 a viac	363 545	100,1	16,6	366 403	100,8	16,7
Živnostníci (odhad)	650 000	100,4	29,6	653 250	100,5	29,8
Spolu	2 192 549	101,9	100,0	2 191 250	99,9	100,0

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrtroku 2011, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrtroku 2012

Graf 2.1 Podiel zamestnancov podľa veľkosti podnikov

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrtroku 2011, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrtroku 2012

Ku koncu roku 2012 Štatistický úrad SR registroval 387 452 fyzických osôb (FO) - podnikateľov, v tom bolo 359 575 živnostníkov (fyzické osoby bez zamestnancov), 20 382 osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a 7 495 samostatne hospodáriacich roľníkov. V porovnaní s rokom 2011 sa ich celkový počet znížil o 14 873 osôb najmä v dôsledku nižšieho počtu živnostníkov (o 16 147 osôb). Mierne klesol počet samostatne hospodáriacich roľníkov (o 39 osôb). Počet osôb podnikajúcich formou slobodných povolani sa zvýšil o 1 313. Z odvetvového hľadiska bol počet živnostníkov medziročne nižší s výnimkou informácií a komunikácie vo všetkých odvetviach. Najvýraznejšie klesol vo veľkoobchode a maloobchode (o 5 749) a v ubytovacích a stravovacích službách (o 638). Najviac živnostníkov podnikalo v obchode (27,0 %).

V roku 2012 bolo podľa údajov Štatistického úradu SR 34 125 **zamestnancov so zdravotným postihnutím**, t. j. 2,7 % z celkového priemerného počtu zamestnancov v SR (údaje z podnikového výkazníctva, bez malých organizácií do 19 zamestnancov, ktoré majú ročnú produkciu nižšiu ako 5 mil. €). Oproti roku 2011 sa ich počet zvýšil o 8,5 % (o 2 666 osôb). Podiel zamestnancov so zdravotným postihnutím na celkovej zamestnanosti vzrástol oproti predchádzajúcemu roku o 0,3 p. b.

2.1.2.3 Voľné pracovné miesta

V roku 2012 bolo v hospodárstve SR podľa štatistického výkazníctva ŠÚ SR k dispozícii v priemere 14 072 voľných pracovných miest. V porovnaní s rokom 2011 ich počet mierne klesol o 0,7 % (absolútne o 93 miest). **V relatívnom vyjadrení** najvýraznejší medziročný pokles voľných pracovných miest bol v odvetví ubytovacie a stravovacie služby (o 62 %), odborné, vedecké a technické činnosti (o 30,8 %), zdravotníctvo a sociálna pomoc (o 22,8 %) a ostatné činnosti (o 22,1 %). Rast počtu voľných pracovných miest zaznamenalo päť odvetví, z nich sa tento počet najviac zvýšil v umení, zábave a rekreácii (o 35,2 %) a vo verejnej správe, obrane a povinnom sociálnom zabezpečení (o 26,4 %).

V absolútnom vyjadrení najviac voľných pracovných miest ubudlo v priemysle (325 miest, z toho v priemyselnej výrobe 290 miest), veľkoobchode a maloobchode (300 miest), ubytovacích a stravovacích službách (248 miest) a zdravotníctve a sociálnej pomoci (229 miest). Naopak, výrazný prírastok voľných pracovných miest zaznamenalo odvetvie verejná správa, obrana a povinné sociálne zabezpečenie (1 310 miest).

Z regionálneho hľadiska bolo v roku 2012 najviac voľných pracovných miest v Bratislavskom kraji (8 013, čo predstavovalo takmer 57 % z celkového priemerného počtu voľných pracovných miest v SR). V ostatných krajoch sa ich počet pohyboval od 671 (Nitriansky kraj) do 1 333 (Banskobystrický kraj). Okrem Bratislavského kraja zaznamenali všetky kraje medziročný pokles počtu voľných pracovných miest. Najintenzívnejší bol v Nitrianskom a Košickom kraji.

Tabuľka 2.9 Voľné pracovné miesta v roku 2012 podľa krajov (priemer za rok)

Kraj	Voľné pracovné miesta		Index 2012/2011
	Počet	podiel na SR (v %)	
SR spolu	14 072	100,0	99,3
v tom			
Bratislavský	8 013	56,9	114,4
Trnavský	809	5,7	90,2
Trenčiansky	720	5,1	80,5
Nitriansky	671	4,8	74,9
Žilinský	847	6,0	92,7
Banskobystrický	1 333	9,5	85,4
Prešovský	839	6,0	93,2
Košický	840	6,0	76,6

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrtroku 2012

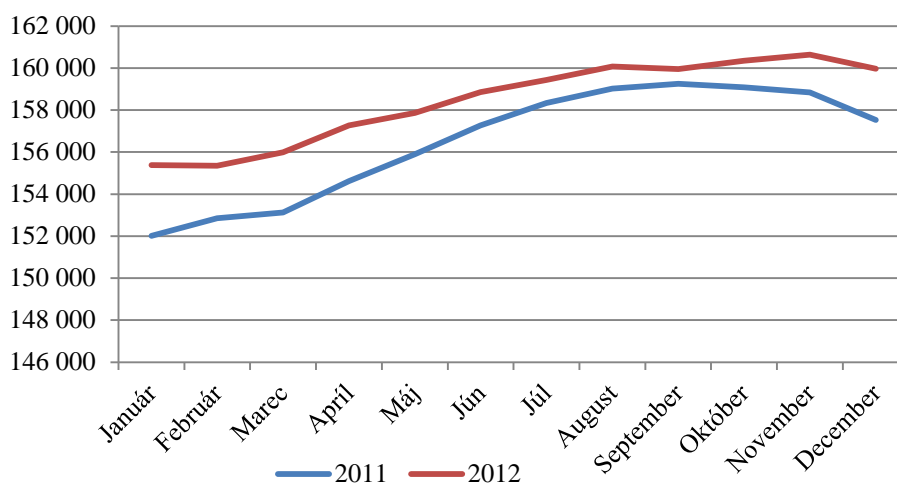
2.1.2.4 Zamestnanosť v štatistikách Sociálnej poisťovne

V roku 2012 Sociálna poisťovňa evidovala priemerne mesačne 158 427 zamestnávateľov, ktorí zamestnávali priemerne mesačne 1 692 375 zamestnancov v riadnom pracovnom pomere s pravidelným príjmom a 44 153 zamestnancov v riadnom pracovnom pomere s nepravidelným príjmom. Okrem riadnych pracovných zmlúv zamestnávatelia uzatvárali dohody o práci vykonávané mimo pracovného pomeru, ktorých v roku 2012 bolo 623 175 priemerne mesačne.

Hoci priemerný mesačný počet zamestnávateľov v roku 2012 medziročne narástol o 1,24 % (o 1 941), počet riadnych zamestnaní s pravidelným príjmom klesol o 1,56 % (o 26 884). Čo sa týka riadnych zamestnaní s nepravidelným príjmom, tieto zaznamenali nárast o 23,94 % (o 8 528) a dohody o práci mimo pracovného pomeru o 2,74 % (o 16 615). Priemerný počet samostatne zárobkovo činných osôb narástol iba veľmi mierne (o 0,01 % t.j. o 51 osôb).

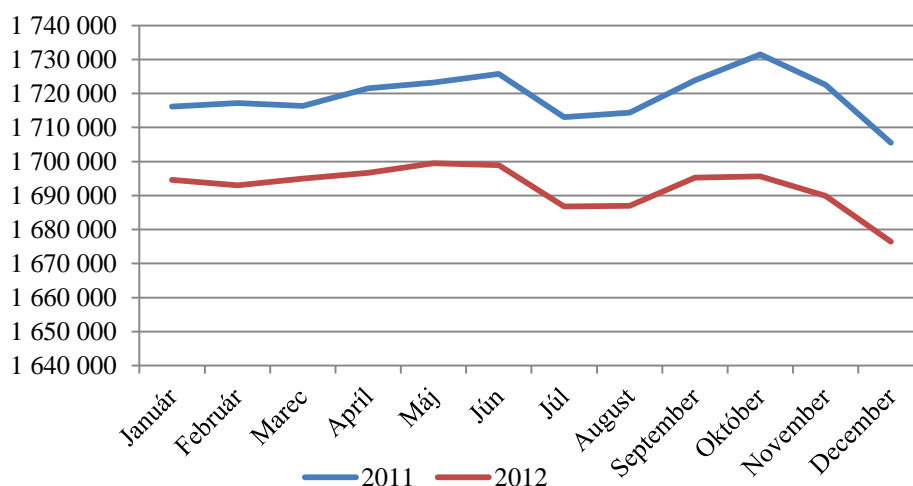
Celkovo v roku 2012 Sociálna poisťovňa evidovala v priemere za mesiac 2 606 047 poistných vzťahov, čo bolo o 1 691 menej poistných vzťahov ako v roku 2011 (0,06 %).

Graf 2.2 Počet zamestnávateľov evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2011 a 2012

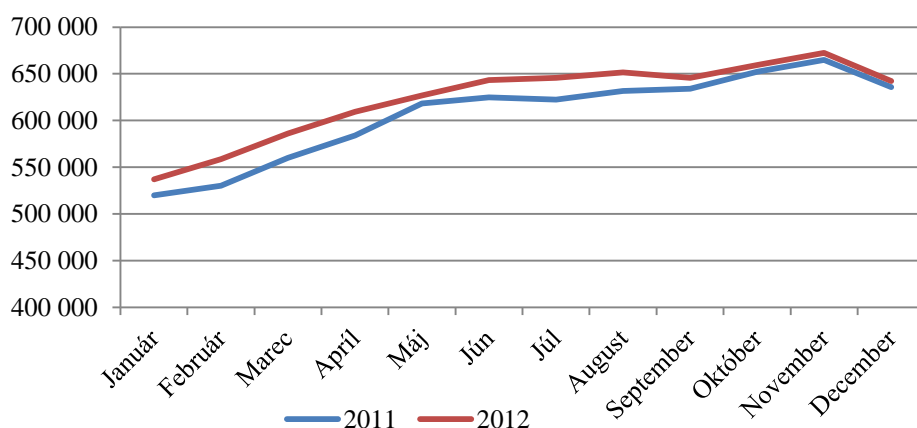
Zdroj: Sociálna poisťovňa

Graf 2.3 Počet riadnych zamestnaní evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2011 a 2012

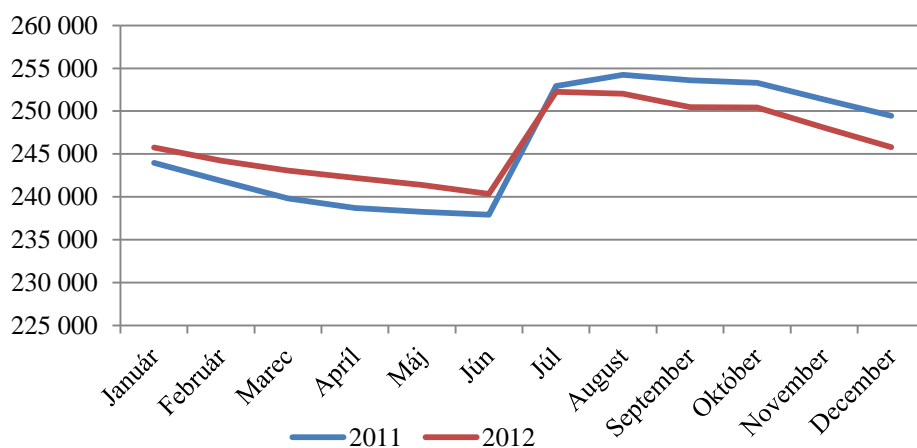
Zdroj: Sociálna poisťovňa

Graf 2.4 Počet riadnych dohôd evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2011 a 2012

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Graf 2.5 Počet samostatne zárobkovo činných osôb evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2011 a 2012

Zdroj: Sociálna poisťovňa

2.1.3 Vývoj nezamestnanosti

Podobne ako zamestnanosť aj nezamestnanosť možno sledovať na základe viacerých štatistík, ktoré sa konceptuálne odlišujú. *Výberové zisťovanie pracovných síl* realizované v domácnostiach zachytáva nezamestnaných ako osoby vo veku od 15 rokov, ktoré súčasne spĺňajú nasledujúce tri podmienky: 1. v referenčnom týždni nemali žiadnu platenú prácu; 2. v posledných štyroch týždňoch si aktívne hľadali prácu alebo si prácu našli a do zamestnania nastúpia najneskôr do 3 mesiacov a zároveň 3. sú schopné nastúpiť do práce najneskôr do dvoch týždňov.

Meranie nezamestnanosti na základe evidencie úradov práce sa významne odlišuje od merania nezamestnanosti na základe výberového zisťovania pracovných síl, zachytáva odlišnú populáciu z dôvodu rozdielnej definície nezamestnaného, závisí od motivácie evidovať sa ako aj od legislatívnych podmienok evidencie. Hoci nie je vhodné pre medzinárodné porovnanie, poskytuje presné administratívne údaje, ktorých vykazovanie je možné na mesačnej báze a na najnižšej administratívno-územnej úrovni.

2.1.3.1 Nezamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl

V priemere za rok 2012 sa **počet nezamestnaných v SR** medziročne zvýšil o 12,9 tis. osôb, resp. o 3,5 % na 377,5 tis. osôb. **Priemerná miera nezamestnanosti** dosiahla úroveň 14,0 % (u mužov 13,5 % a u žien 14,5 %) a medziročne vzrástla o 0,4 p. b. (u mužov poklesla o 0,1 p. b. a u žien vzrástla o 0,9 p. b.).

Medziročný rast počtu nezamestnaných v SR v roku 2012 bol intenzívnejší u žien. Počet nezamestnaných žien sa medziročne zvýšil o 7,9 %, resp. o 12,7 tis. osôb. Na druhej strane počet nezamestnaných mužov za rovnaké obdobie vzrástol o 0,1 %, resp. o 0,2 tis. osôb.

Uvedený vývoj sa premietol v zvýšení rozdielu medzi úrovňou miery nezamestnanosti mužov a žien, ktorý dosiahol 1,0 p. b. (v roku 2011 bola úroveň miery nezamestnanosti u oboch pohlaví rovnaká 13,6 %).

Špecifická **miera nezamestnanosti mladých ľudí** vo veku 15-24 rokov sa medziročne zvýšila o 0,6 p. b. na 34,0 %. Miera nezamestnanosti mladých mužov (35,0 %) bola medziročne vyššia o 1,8 p. b. Naopak, miera nezamestnanosti mladých žien (32,5 %) medziročne poklesla o 1,3 p. b.

Špecifická **miera nezamestnanosti starších osôb** (vo veku 55-64 rokov) sa medziročne zvýšila o 1,1 p. b. na 11,2 % (u mužov o 0,3 p. b. na 11,0 % a u žien o 2,5 p. b. na 11,6 %).

Z hľadiska vzdelania najvyššiu mieru nezamestnanosti mali osoby so základným vzdelaním, ktorá trojnásobne prevyšovala mieru celkovej nezamestnanosti a naopak, najnižšia bola u osôb s vysokoškolským vzdelaním, ktorá predstavovala približne polovicu z miery celkovej nezamestnanosti (príloha ku kapitole 2, tab. č. 2).

V roku 2012 počet nezamestnaných vzrástol medziročne vo všetkých **krajoch** (s výnimkou Bratislavského kraja) v rozsahu od 0,6 % (Žilinský kraj) do 8,7 % (Trnavský kraj). Na celkovom počte nezamestnaných v SR sa v najväčšej miere podieľali kraje východného Slovenska (Košícký a Prešovský) a juhu stredného Slovenska (Banskobystrický), ktoré súčasne vykázali aj najvyššiu úroveň miery nezamestnanosti.

Nadálej pretrvávali výrazné **regionálne rozdiely** v úrovni miery nezamestnanosti. Miera nezamestnanosti pod priemerom SR bola v štyroch krajoch (Bratislavskom, Trnavskom, Trenčianskom a v Nitrianskom), mierne nad priemerom SR bola miera nezamestnanosti v Žilinskom kraji. Košícký, Prešovský a Banskobystrický kraj aj v roku 2012 vykazovali vysoko nadpriemernú úroveň miery nezamestnanosti.

Pokiaľ ide o vývoj miery nezamestnanosti, zvýšila sa s výnimkou Bratislavského kraja vo všetkých krajoch. Tento medziročný vývoj sa premietol aj vo zvýšení rozdielu medzi kraji s najvyššou a najnižšou mierou nezamestnanosti (z 13,9 p. b. v roku 2011 na 14,1 p. b. v roku 2012).

Tabuľka 2.10 Nezamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl (priemer za rok)

Kraj	Nezamestnaní			Miera nezamestnanosti	
	2012 (tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	index 2012/2011	2012 (%)	zmena oproti 2011 (v p. b.)
Spolu SR	377,5	100	103,5	14,0	0,4
v tom					
Bratislavský	19,0	5,0	99,5	5,6	-0,1
Trnavský	33,7	8,9	108,7	11,4	0,8
Trenčiansky	26,2	6,9	102,7	9,0	0,9
Nitriansky	45,9	12,2	107,5	13,3	0,8
Žilinský	48,0	12,7	100,6	14,3	0,0
Banskobystrický	61,0	16,2	104,3	18,0	0,5
Prešovský	70,0	18,5	103,1	18,3	0,5
Košický	73,9	19,6	102,2	19,7	0,1

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Údaje sú prepočítané na obyvateľstvo k. 1.1.2012 podľa Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, indexy sú počítané z porovnateľných údajov.

Celkovú situáciu v nezamestnanosti ovplyvnila skutočnosť, že 63,8 % nezamestnaných bolo bez práce viac ako 1 rok i napriek tomu, že ich absolútny počet sa medziročne zvýšil. Problémom je predovšetkým veľmi dlhodobá nezamestnanosť (nezamestnaní viac ako 2 roky). Počet osôb, ktoré boli nezamestnané viac ako 2 roky, medziročne vzrástol o 7,2 % a tieto osoby sa podieľali 70,8 % na celkovej dlhodobej nezamestnanosti (nezamestnaní viac ako rok).

**Tabuľka 2.11 Nezamestnanosť podľa dĺžky trvania nezamestnanosti v roku 2012
(priemer za rok)**

Trvanie nezamestnanosti	Počet nezamestnaných (v tis. osôb)	Podiel z celkového počtu nezamestnaných (v %)	Index 2012/2011
Spolu	377,5	100	103,5
v tom:			
do 1 mesiaca	25,1	6,6	117,3
od 1 mesiaca do 3 mesiacov	24,8	6,6	107,9
od 3 mesiace do 6 mesiacov	31,8	8,4	101,3
od 6 mesiacov do 1 roka	55,2	14,6	100,0
od 1 roka spolu	240,7	63,8	103,1
od 1 do 2 rokov	70,3	18,6	94,5
viac ako 2 roky	170,4	45,2	107,2

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Údaje sú prepočítané na obyvateľstvo k. 1.1.2012 podľa Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, indexy sú počítané z porovnateľných údajov.

Z hľadiska nezamestnanosti podľa dĺžky jej trvania v roku 2012 v porovnaní s rokom 2011 sa počet nezamestnaných zvýšil najmä v skupine nezamestnaných do 6 mesiacov a v skupine nezamestnaných viac ako 2 roky.

2.1.3.2 Nezamestnanosť podľa evidencie úradov práce, sociálnych vecí a rodiny

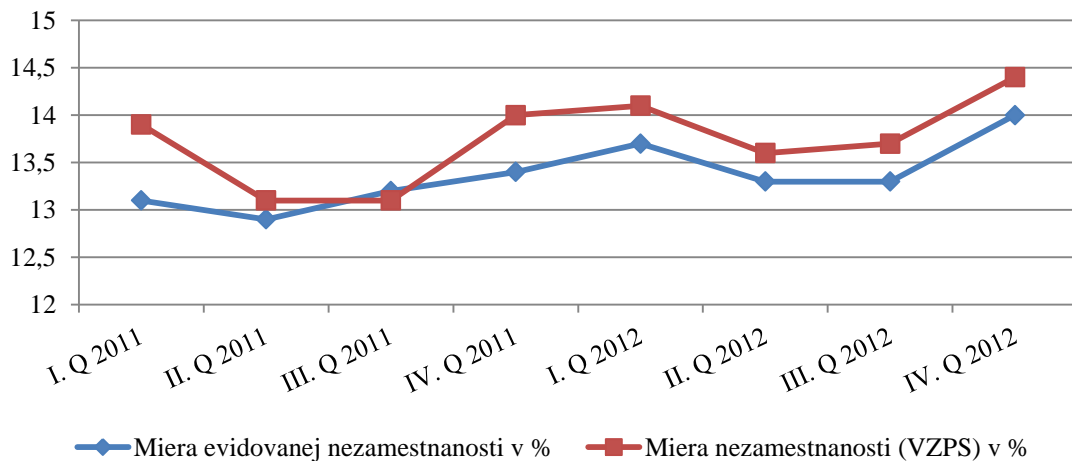
Napriek konceptuálnym rozdielom evidovaná nezamestnanosť v roku 2012 kopírovala vývoj nezamestnanosti podľa VZPS, pričom ju prevyšovala v priemere o 7,5 %. Počet disponibilných uchádzačov o zamestnanie bol na druhej strane nižší ako počet nezamestnaných podľa VZPS, preto aj miera evidovanej nezamestnanosti, ktorá je počítaná z disponibilných uchádzačov o zamestnanie bola nižšia ako miera nezamestnanosti podľa VZPS (viď graf č. 2.1). Podľa vývoja možno konštatovať, že napriek postupnému oživeniu ekonomiky trh práce v SR bol aj v roku 2012 naďalej negatívne ovplyvnený dôsledkami hospodárskej krízy.

Tabuľka 2.12 Porovnanie mier nezamestnanosti (priemer za štvrt'rok)

Ukazovateľ	I. Q 2011	II. Q 2011	III. Q 2011	IV. Q 2011	I. Q 2012	II. Q 2012	III. Q 2012	IV. Q 2012
Počet evidovaných nezamestnaných v tis. osobách	393,2	382,5	387,0	394,3	409,7	395,3	400,0	418,6
Miera evidovanej nezamestnanosti v %	13,1	12,9	13,2	13,4	13,7	13,3	13,3	14,0
Počet nezamestnaných (VZPS) v tis. osobách	372,2	353,2	354,6	378,5	380,3	368,0	371,3	390,4
Miera nezamestnanosti (VZPS) v %	13,9	13,2	13,2	14,0	14,1	13,6	13,7	14,4
Rozdiel evidovaná nezamestnanosť - nezamestnanosť VZPS								
Počet nezamestnaných v tis.	21,0	29,3	32,4	15,8	29,4	27,3	28,7	28,2
Miera nezamestnanosti v p. b.	-0,8	-0,3	0,0	-0,6	-0,4	-0,3	-0,4	-0,4
Medziročné prírastky (rovnaké obdobie minulého roku = 100 %)								
Počet evidovaných nezamestnaných v %	-0,15	1,08	3,37	4,70	4,2	3,3	3,4	6,2
Počet nezamestnaných (VZPS) v %	-8,6	-9,0	-7,5	0,3	2,2	4,2	4,7	3,1

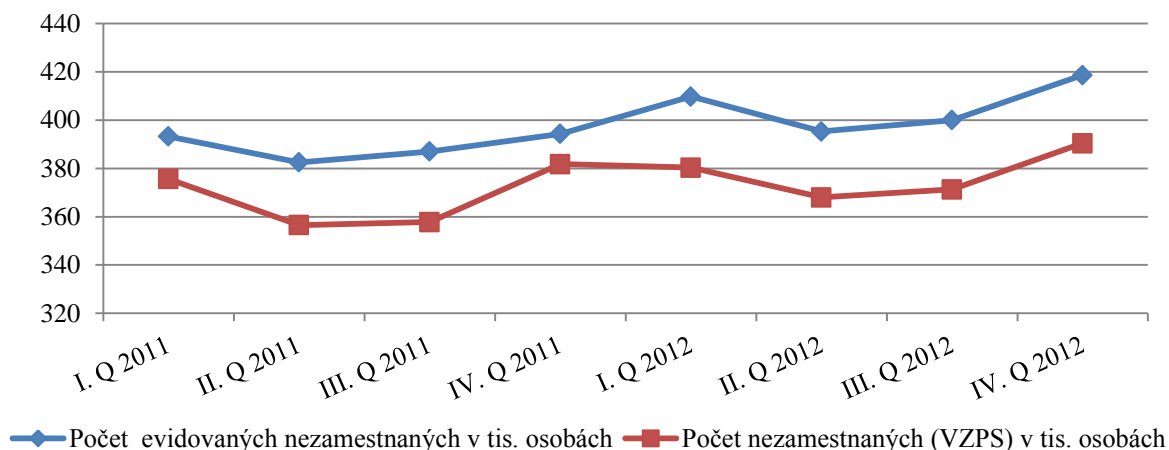
Zdroj: ŠÚ SR, ÚPSVR

Graf 2.6 Porovnanie mier nezamestnanosti v období rokov 2011 a 2012

Zdroj: ŠÚ SR a ÚPSVR

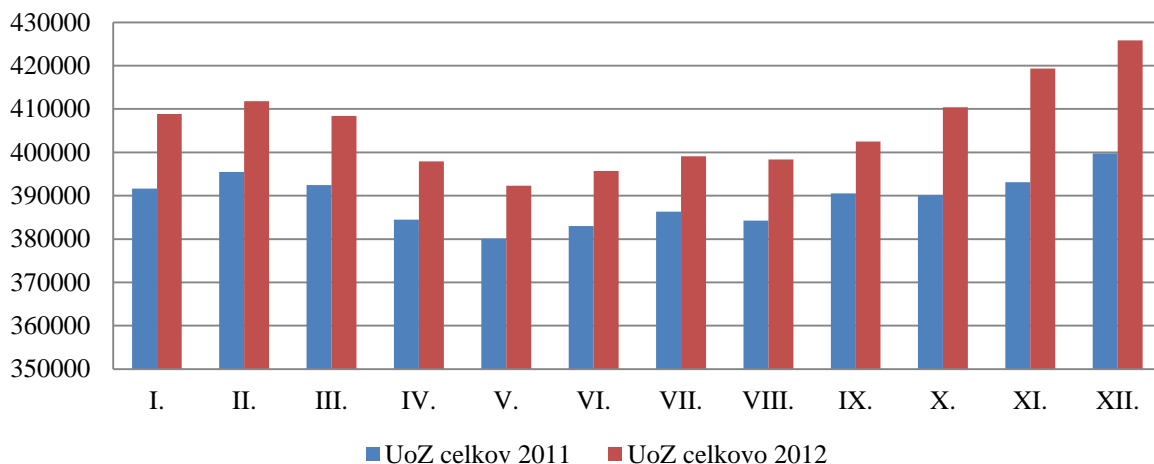
Graf 2.7 Porovnanie počtu nezamestnaných v období rokov 2011 a 2012

Zdroj: ŠÚ SR a ÚPSVR

V roku 2012 bolo v SR priemerne evidovaných 405 889 UoZ, pričom v porovnaní s rokom 2011 ich počet vzrástol o 16 625 osôb, t. j. o 4,27 %. Rast nezamestnanosti tlmili najmä aktívne opatrenia na trhu práce vykonávané úradmi práce, aktivizácia poradenských služieb, rokovania zamerané na predchádzanie a utlmovanie dopadov prepúšťaní a hromadných prepúšťaní a nárast sezónnych prác v závislosti od poveternostných podmienok.

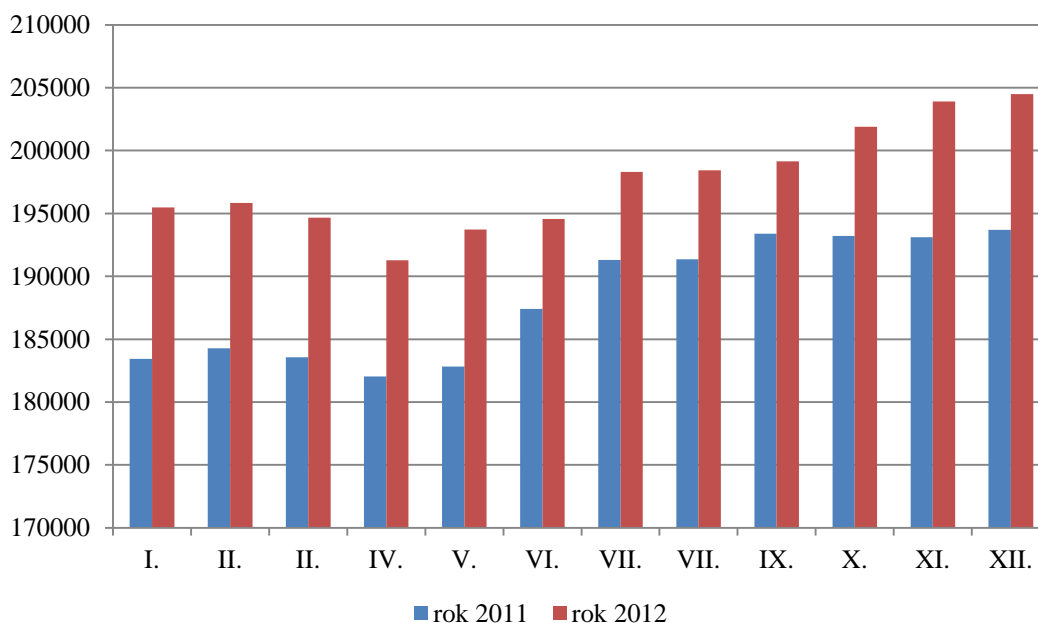
Graf 2.8 Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v jednotlivých mesiacoch v rokoch 2011 a 2012

Zdroj: ÚPSVR

Z celkového počtu UoZ bolo 197 642 žien (48,69 %), čo v porovnaní s rokom 2011, kedy ich bolo priemerne 188 304, predstavovalo nárast o 9 338, resp. o 4,96 %. Najvyšší podiel žien na celkových počtoch UoZ v roku 2012 bol v Trnavskom kraji (52,56 %), v ostatných krajoch sa podiel pohyboval v rozmedzí od 46,02 % (Prešovský kraj) do 51,8 % (Bratislavský kraj).

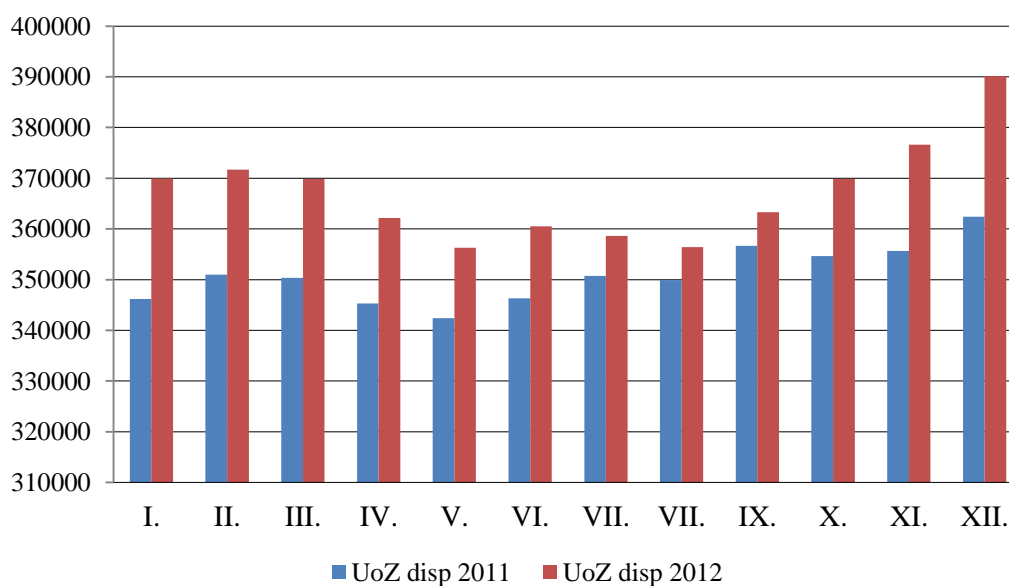
Graf 2.9 Vývoj stavov nezamestnaných žien v jednotlivých mesiacoch v rokoch 2011 a 2012

Zdroj: ÚPSVR

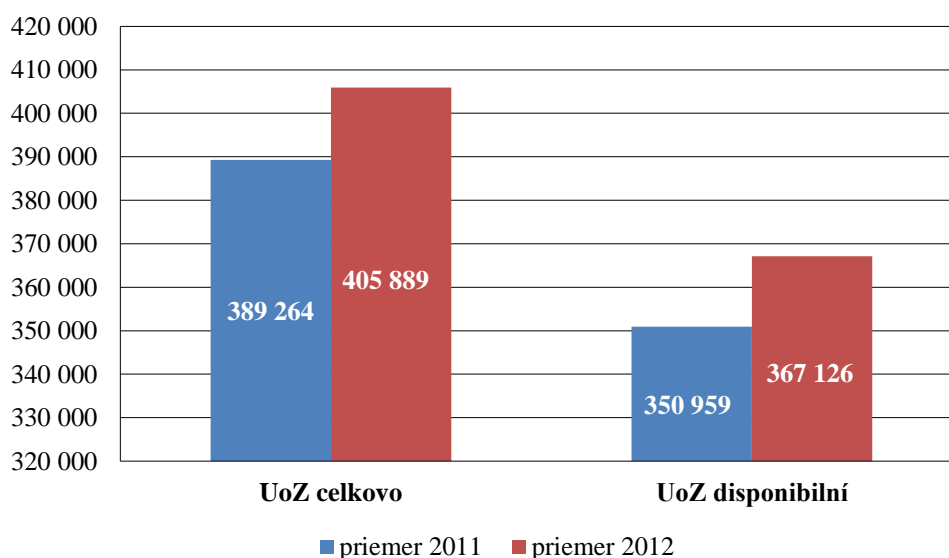
Priemerný počet disponibilných UoZ dosiahol v roku 2012 počet 367 126 osôb. V medziročnom porovnaní je to nárast o 16 167 osôb, t. j. o 4,61 % (350 959 UoZ v roku 2011).

Graf 2.10 Vývoj počtu disponibilných uchádzačov o zamestnanie v jednotlivých mesiacoch v rokoch 2011 a 2012

Zdroj: ÚPSVR

Graf 2.11 Porovnanie priemerných stavov uchádzačov o zamestnanie v jednotlivých mesiacoch v rokoch 2011 a 2012

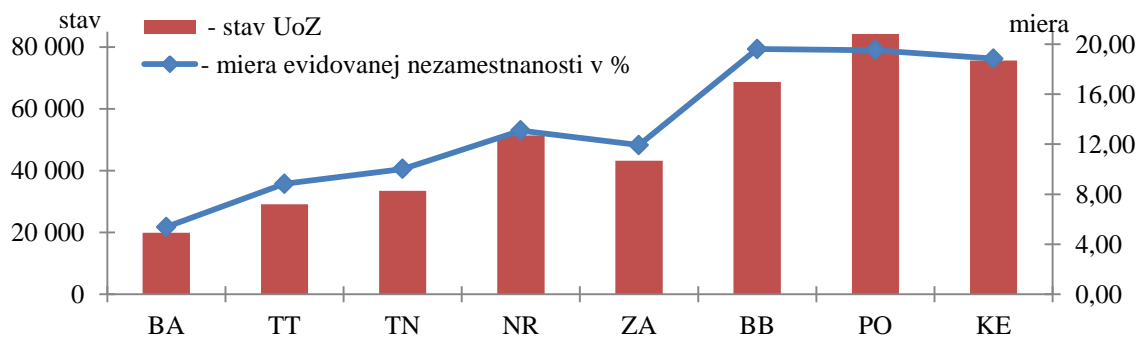

Zdroj: ÚPSVR

Miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla v priemere za rok 2012 úroveň 13,59 %, čo v porovnaní s rokom 2011 predstavuje medziročný nárast o 0,43 p. b. (v roku 2011 miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla priemernú úroveň 13,16 %).

Z regionálneho hľadiska za rok 2012 najvyššia úroveň priemernej miery evidovanej nezamestnanosti bola zaznamenaná v Banskobystrickom kraji (19,6 %) a najnižšia v Bratislavskom kraji (5,37 %). Úroveň celoslovenského priemeru miery evidovanej nezamestnanosti okrem Banskobystrického kraja bola prekročená v Prešovskom kraji s ročným priemerom 19,51 % a v Košickom kraji s ročným priemerom 18,84 %. Medziročný nárast priemernej miery evidovanej nezamestnanosti bol zaznamenaný vo všetkých krajoch SR rozpätí od 0,18 p. b. (v Bratislavskom kraji) do 0,99 p. b. (v Prešovskom kraji). Vyšší medziročný nárast priemernej miery evidovanej nezamestnanosti ako priemer za SR (0,43 p. b.) bol zaznamenaný v štyroch krajoch: Trenčianskom (o 0,46 p. b.), Nitrianskom (o 0,48 p. b.), Prešovskom (o 0,99 p. b.) a Košickom (o 0,62 p. b.).

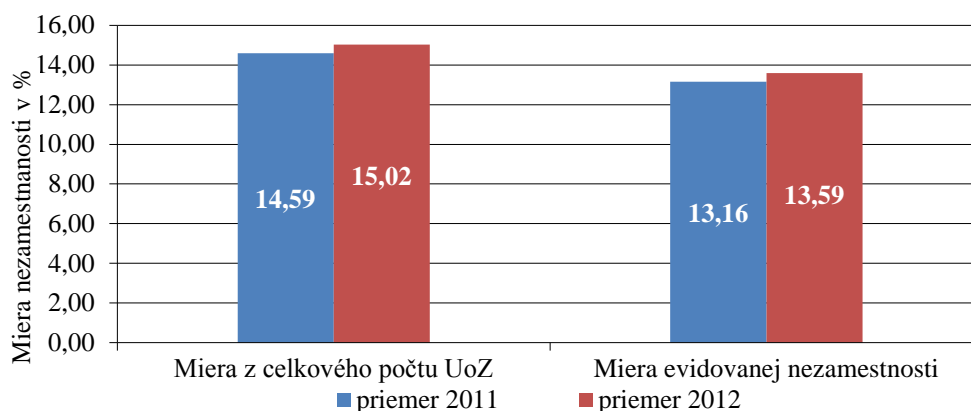
Graf 2.12 Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti a počet UoZ v krajoch SR v roku 2012

Zdroj: ÚPSVR

Miera nezamestnanosti vypočítaná z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie dosiahla v priemere za rok 2012 úroveň 15,02 %, čo predstavuje oproti roku 2011 nárast o 0,43 p. b. (14,59 % v roku 2011).

Graf 2.13 Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti a počet UoZ v krajoch SR v roku 2012

Zdroj: ÚPSVR

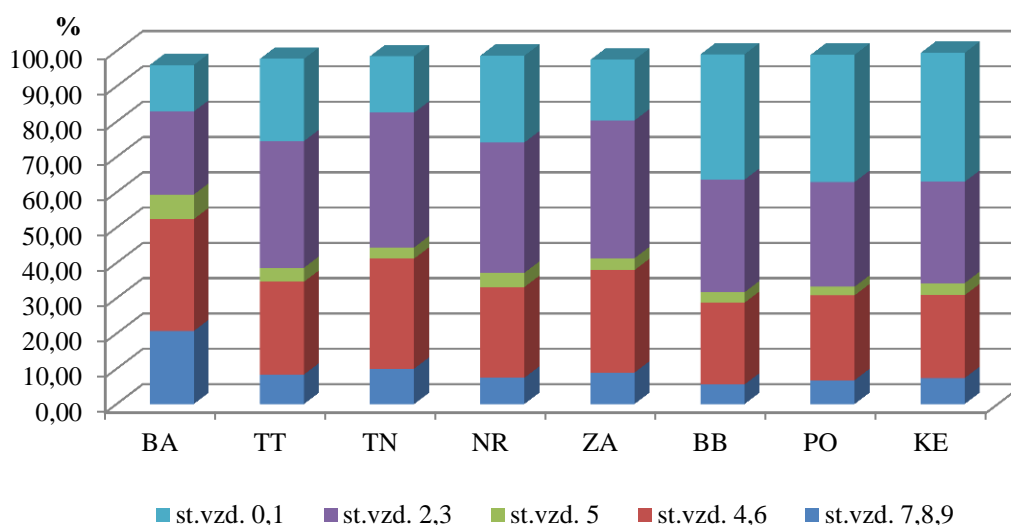
Priemerná dĺžka evidencie UoZ sa v roku 2012 v porovnaní s rokom 2011 (13,93 mesiacov) zvýšila na 14,01 mesiaca.

Štruktúra UoZ podľa vzdelania¹¹ sa v roku 2012 v porovnaní s rokom 2011 nezmenila a bola v prospech UoZ s vyšším stupňom vzdelania. Najpočetnejšiu skupinu s počtom 129 833 a s podielom 31,98 % tvorili vyučení UoZ. Druhú najpočetnejšiu skupinu tvorili s počtom 98 639 osôb a podielom 24,3 % osoby so základným vzdelaním. Najmenšie zastúpenie s počtom 464 osôb mali osoby s vedeckým vzdelaním. Vzdelanostná štruktúra UoZ - žien sa odlišovala od celkovej vzdelanostnej štruktúry UoZ, medzi ženami prevažovalo stredné a stredné odborné vzdelanie s maturitou (59 745 osôb; 29,21 %), nasledovalo základné a nedokončené základné vzdelanie (59 198 osôb; 28,94 %) a vyučenie (54 102 osôb; 22,45 %).

Z regionálneho hľadiska najviac UoZ so základným alebo neukončeným základným vzdelaním bolo v Košickom (36,53 %), Prešovskom (36,02 %) a v Banskobystrickom kraji (35,51 %). Najviac evidovaných UoZ vyučených a so stredným odborným vzdelaním bez maturity bolo v Žilinskom (39,0 %), Trenčianskom (38,16 %), Nitrianskom (36,92 %) a v Trnavskom kraji (35,86 %). V Bratislavskom kraji sa na celkovom počte UoZ najviac podieľali (38,63 %) stredoškolsky vzdelané osoby, resp. osoby s úplným stredným odborným vzdelaním.

¹¹Stupeň vzdelania 0 ukončená povinná školská dochádzka v nižšom ako 8. (9.) ročníku
 Stupeň vzdelania 1 ukončené základné alebo stredné vzdelanie (okrem stredn. vzdelania uvedeného pod kódom 2 a 3)
 Stupeň vzdelania 2 stredné odborné vzdelanie získané na stred. odborných učilištiach - SOU (str. vzdelanie, vyučenie)
 Stupeň vzdelania 3 stredné vzdelanie (štúdium kratšie ako štvorročné - bez maturity)
 Stupeň vzdelania 4 úplné stredné odborné vzdelanie (úplné stredné vzdelanie, štúdium na SOU ukončené maturitou)
 Stupeň vzdelania 5 úplné stredné všeobecné vzdelanie na gymnáziu (úplné stredné vzdelanie, ukončené maturitou)
 Stupeň vzdelania 6 úplné stredné odborné vzdelanie na strednej odbornej škole a konzervatóriu (úplné stredné vzdelanie, ukončené maturitou)
 Stupeň vzdelania 7 vyššie odborné vzdelanie (vyššie vzdelanie ukončené absolútoriom alebo bakalárskym stupňom vysokoškolského štúdia)
 Stupeň vzdelania 8 vysokoškolské vzdelanie
 Stupeň vzdelania 9 vedecká výchova (kvalifikácia)

Graf 2.14 Podiel UoZ podľa stupňa vzdelania v krajoch SR v roku 2012

Zdroj: ÚPSVR

Z medziročného porovnania v rámci SR vyplýva, že v roku 2012 bol zaznamenaný nárast UoZ u osôb so stredným a vyšším vzdelaním. Pokles bol zaznamenaný u uchádzačov so základným vzdelaním (o 523 osôb) a u UoZ bez vzdelania (o 98 osôb).

Najvýraznejší medziročný nárast bol zaznamenaný u UoZ s učňovským vzdelaním vo všetkých krajoch v rozpätí od 91 osôb v Bratislavskom kraji po 1 094 osôb v Nitrianskom kraji.

Počet UoZ z hľadiska vekovej štruktúry prestal kopírovať obdobie pred hospodárskou krízou, kedy najpočetnejšiu skupinu tvorili staršie osoby. V roku 2012 najpočetnejšiu skupinu medzi UoZ tvorili osoby vo veku 15-24 rokov (77,0 tis. osôb). Ich podiel predstavoval 19,70 %. Druhou najpočetnejšou skupinou s počtom 53,6 tis. osôb a podielom 13,21 % boli UoZ vo veku 25-29 rokov, treťou skupinou s počtom 47,9 tis. osôb a podielom 11,81 % boli osoby vo veku 35-39 rokov. UoZ – žien bolo najviac vo vekovej skupine 20–24 ročných, 25–29 ročných a 35–39 ročných.

Tabuľka 2.13 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa veku v krajoch SR v roku 2012 (v %)

Územie (kraje SR)	v tom								
	15- 24r.	25- 29r.	30- 34r.	35- 39r.	40- 44r.	45- 49r.	50- 54r.	55- 59r.	nad 60r.
Bratislavský	16,36	15,06	13,63	12,15	9,26	9,71	10,75	12,58	2,10
Trnavský	19,39	13,23	11,76	11,88	9,61	10,43	11,68	10,82	0,53
Trenčiansky	20,11	12,70	10,92	10,50	9,63	11,25	12,67	11,53	0,68
Nitriansky	17,54	12,42	11,51	12,23	10,33	11,19	12,57	11,63	0,59
Žilinský	21,56	12,55	10,44	10,88	10,20	11,13	11,89	10,68	0,67
Banskobystrický	18,06	12,69	12,03	12,36	10,59	11,51	11,99	10,25	0,53
Prešovský	22,09	13,92	11,97	11,87	10,50	10,72	10,52	7,91	0,50
Košický	19,40	13,70	12,09	12,29	10,66	11,23	11,21	8,83	0,58
Slovensko	19,70	13,21	11,77	11,86	10,30	11,03	11,59	9,96	0,59

Zdroj: ÚPSVR

Z hľadiska dĺžky evidencie UoZ sa situácia v roku 2012 nezmenila. Počet UoZ s dobou evidencie nad 12 mesiacov dosiahol priemerný stav 198 tis. osôb (48,8 %), v roku 2011 to bolo 187 tis. osôb (48,0 %). Najväčší počet UoZ bol v evidencii do 3 mesiacov – 77,9 tis. osôb (19,2 %), od

4–6 mesiacov 58,7 tis. osôb (14,45 %). Z UoZ, ktorí sú v evidencii viac ako 12 mesiacov najvyšší podiel tvoria UoZ evidovaní nad 48 mesiacov (14,27 %). Medziročný pokles bol u UoZ v evidencii 19 - 36 mesiacov, ostatné skupiny zaznamenali nárast. Podrobnejšie údaje o UoZ, ktorí sú v evidencii nad 12 mesiacov, sú uvedené v podkapitole Znevýhodnení UoZ. Najvyšší počet UoZ žien ku koncu roka 2012 bol v skupine nad 48 mesiacov, a to 36 478 osôb (17,83 %), druhý najvyšší počet žien ku koncu sledovaného obdobia predstavovala skupina v evidencii od 4 - 6 mesiacov, a to 33 329 osôb (16,29 %). Počet žien v evidencii do 3 mesiacov dosiahol priemerný stav 31 522 osôb (15,14 %).

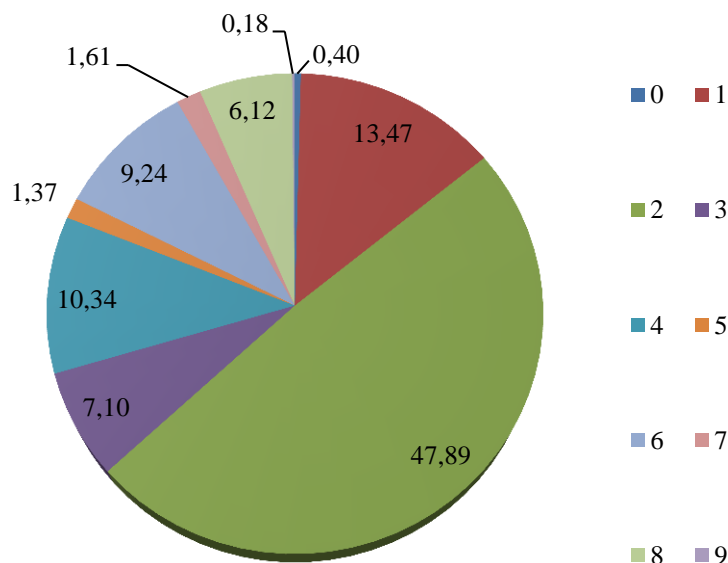
Tabuľka 2.14 Priemerný počet uchádzačov o zamestnanie podľa dĺžky evidencie v mesiacoch v roku 2012 podľa regiónov SR (v osobách)

Územie (kraje SR)	UoZ spolu	do 3	4-6	7-9	10-12	13-18	19-24	25-30	31-36	37-42	43-48	nad 48
Bratislavský	20 268	5 901	4 265	2 595	1 789	2 165	1 181	779	547	387	223	436
Trnavský	29 140	7 419	5 276	3 321	2 448	3 270	1 930	1 321	1 054	937	627	1 537
Trenčiansky	33 691	8 136	5 818	3 772	2 755	3 680	2 255	1 669	1 384	1 264	808	2 150
Nitriansky	51 413	10 594	7 946	5 322	4 156	5 765	3 654	2 709	2 309	2 172	1 528	5 260
Žilinský	43 284	9 862	7 334	4 831	3 626	4 900	2 952	2 045	1 615	1 487	1 041	3 592
Banskobystrický	68 499	10 556	8 283	5 814	4 618	6 573	4 430	3 626	3 256	3 369	2 756	15 218
Prešovský	84 050	13 623	10 558	7 706	6 172	8 838	5 868	4 658	4 035	4 032	3 243	15 317
Košický	75 544	11 887	9 186	6 687	5 428	8 136	5 665	4 330	3 485	3 424	2 874	14 443
Slovensko	405 889	77 978	58 665	40 047	30 992	43 329	27 933	21 136	17 684	17 071	13 098	57 954

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2012 bolo na úradoch práce nahlásených 5 493 voľných pracovných miest (VPM) na trhu práce. Z pohľadu dopytu podľa ukončeného vzdelania bolo v roku 2012 najviac voľných pracovných miest požadujúcich učňovské vzdelanie (2 631 VPM, t. j. 47,9 %) a úplné stredné odborné vzdelanie (568 VPM, t. j. 10,3 %). S najnižším počtom (10 VPM) boli k dispozícii miesta pre UoZ s vedeckou klasifikáciou a miesta pre UoZ bez vzdelania (22 VPM).

Graf 2.15 Podiel VPM v roku 2012 podľa požiadaviek na vzdelanie

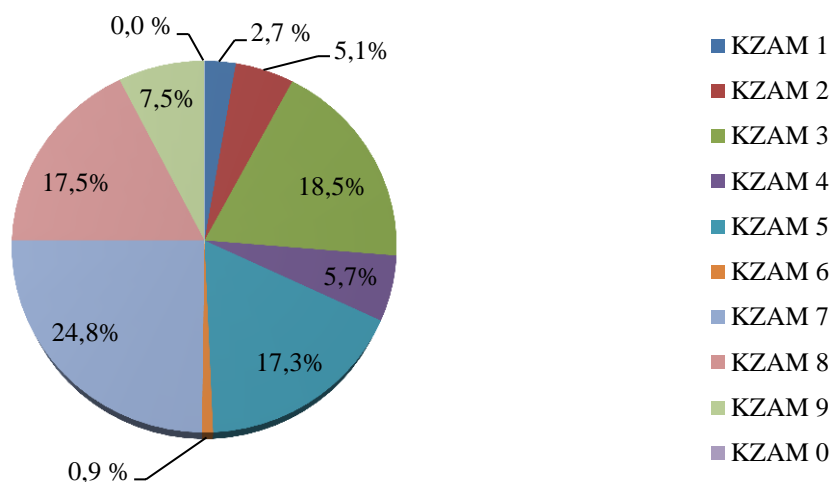

Zdroj: ÚPSVR; Stupeň vzdelania je definovaný v poznámke pod čiarou pod číslom 11

Z regionálneho hľadiska bolo najviac VPM pre UoZ s ukončeným učňovským vzdelaním v Bratislavskom kraji (425 VPM) a najmenej v Banskobystrickom kraji (189 VPM). Najvyšší počet VPM pre UoZ s úplným stredným vzdelaním na SOŠ bol v Bratislavskom kraji (176 VPM) a najmenej v Košickom kraji (42 VPM).

Podľa KZAM¹² bolo v roku 2012 v priemere za mesiac na úrady práce nahlásených najviac voľných pracovných miest pre remeselníkov a kvalifikovaných výrobcov, spracovateľov (1 362 VPM, t. j. 24,8 %), pre technických, zdravotníckych a pedagogických zamestnancov (1 019 VPM, t. j. 18,5 %) a pre zamestnancov v obsluhu strojov a zariadení (962 VPM, t. j. 17,5 %). Najnižší počet voľných miest bol nahlásený pre príslušníkov armády ako profesionálnych vojakov (1 VPM v priemere za mesiac) a pre kvalifikovaných robotníkov v poľnohospodárstve a lesníctve (47 VPM, t. j. 0,9 %).

Graf 2.16 Podiel VPM v roku 2012 podľa KZAM

Zdroj: ÚPSVR

Z regionálneho hľadiska bolo v roku 2012 v priemere za mesiac najviac voľných pracovných miest pre remeselníkov a kvalifikovaných výrobcov, spracovateľov v Prešovskom kraji (313 VPM) a najmenej v Košickom kraji (79 VPM). Najviac VPM pre technických, zdravotníckych a pedagogických zamestnancov bolo v priemere v Bratislavskom kraji (376 VPM) a najmenej v Prešovskom kraji (67 VPM). Najviac VPM pre zamestnancov v obsluhu strojov a zariadení bolo v priemere v Bratislavskom a Trnavskom kraji (176 VPM) najmenej v Banskobystrickom kraji (56 VPM).

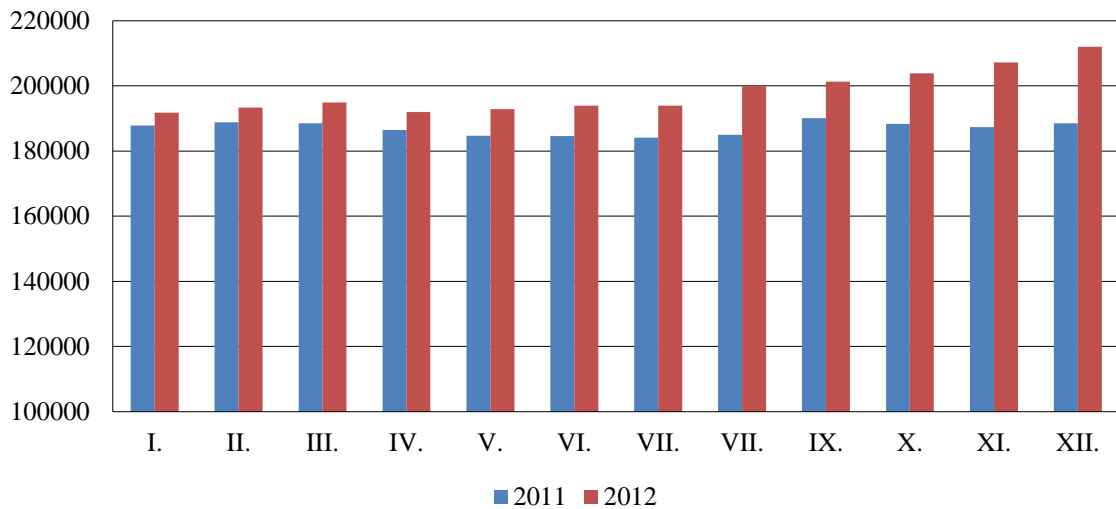
Znevýhodnení uchádzači o zamestnanie

Najpočetnejšou skupinou znevýhodnených UoZ sú **dlhodobo nezamestnaní občania** vedení v evidencii UoZ najmenej 12 mesiacov. Na trhu práce majú sťažené uplatnenie z dôvodu, že dlhodobou evidenciou postupne strácajú odborné vedomosti, pracovné zručnosti a pracovné návyky. Do tejto kategórie patria ťažko umiestniteľné osoby s nízkou vzdelanostnou úrovňou a bez

¹² KZAM 1 zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci
KZAM 2 vedeckí, odborní, duševní zamestnanci
KZAM 3 technickí, zdravotníckí, pedagogickí zamestnanci a zamestnanci v príbuzných odboroch
KZAM 4 administratívni zamestnanci
KZAM 5 prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode
KZAM 6 kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve a príbuzných odboroch
KZAM 7 remeselníci a kvalifikovaní výrobcovia, spracovatelia, opravári
KZAM 8 obsluha strojov a zariadení
KZAM 9 pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci
KZAM 0 príslušníci armády (profesionálni vojaci)
KZAM A osoby bez pracovného zaradenia.

kvalifikácie. Kategórie znevýhodnených UoZ sú definované v § 8 ods. 1 zákona o službách zamestnanosti.

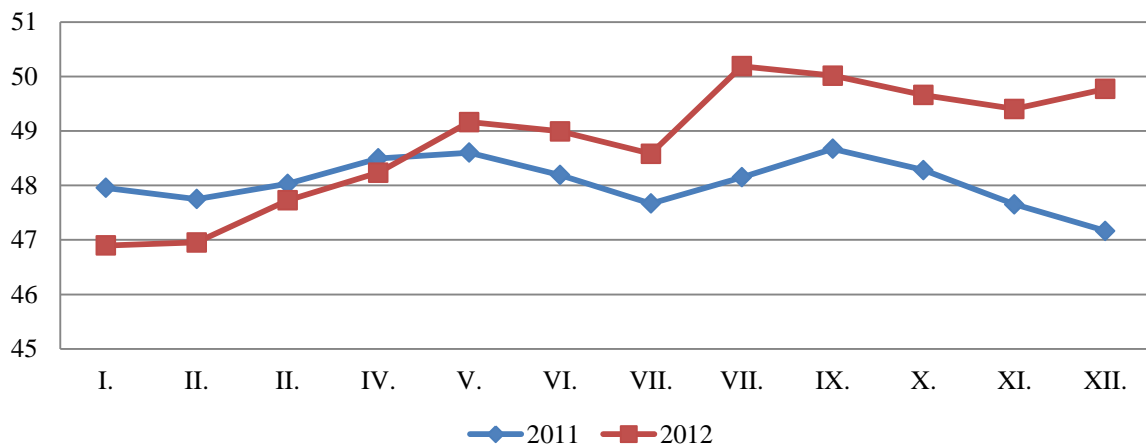
Graf 2.17 Vývoj stavov UoZ nad 12 mesiacov v SR

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2012 bolo v evidencii UoZ v priemere 198 068 dlhodobo nezamestnaných osôb. Ich absolútny počet v porovnaní s rokom 2011 vzrástol o 11 041 osôb. Podiel dlhodobo nezamestnaných osôb na celkovom počte UoZ v roku 2012 predstavoval v priemere 48,8 %, čo v porovnaní s rokom 2011 (48,0 %) bol nárast o 0,8 p. b.“

Graf 2.18 Podiel UoZ nad 12 mesiacov na celkových počtoch (v %)

Zdroj: ÚPSVR

Z celkového počtu UoZ nad 12 mesiacov bolo v roku 2012 v priemere na Slovensku najviac nezamestnaných vo vekovej kategórii od 50 - 54 rokov – 27 797 osôb (14,03 %). Druhou najpočetnejšiu skupinou boli UoZ vo vekovej skupine od 45 do 49 rokov, ktorá tvorila podiel 12,98 % zo všetkých UoZ nad 12 mesiacov (25 705 osôb).

Tabuľka 2.15 Uchádzači o zamestnanie podľa veku v evidencii UoZ nad 12 mesiacov v roku 2012 (v osobách)

vek	15-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60 a viac	SPOLU
SR	23 499	21 674	22 461	25 226	23 021	25 705	27 797	25 528	3 158	198 068

Zdroj: ÚPSVR

Z hľadiska vzdelania sa najviac na dlhodobej nezamestnanosti podieľali UoZ so základným vzdelaním a bez vzdelania, ktorých v roku 2012 bolo v priemere 77 198, čo predstavovalo 38,98 % zo všetkých UoZ evidovaných nad 12 mesiacov v roku 2012. Druhý najvyšší podiel tvorili UoZ s učňovským vzdelaním bez maturity (64 558 osôb), čo predstavovalo podiel 32,59 %.

Tabuľka 2.16 Uchádzači o zamestnanie podľa stupňa dosiahnutého vzdelania, vedení v evidencii UoZ nad 12 mesiacov v roku 2012 (v osobách)

stupeň vzdelania	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	SPOLU
SR	13 628	63 570	64 558	747	16 148	5 341	23 913	2 175	7 505	127	198 068

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2012 bolo priemerne mesačne evidovaných 94 517 UoZ **starších ako 50 rokov**. V porovnaní s rokom 2011 (95 598 priemerne mesačne UoZ starších ako 50 rokov) to predstavovalo pokles o 1 081 osôb (1,13 %).

Na celkovom počte UoZ predstavoval podiel UoZ starších ako 50 rokov 23,29 %, čo bol v porovnaní s rokom 2011 (24,56 %) pokles o 1,27 p. b.

Priemerný mesačný počet UoZ z radov **absolventov škôl** v roku 2012 v porovnaní s rokom 2011 poklesol o 499 osôb na 28 599 osôb. Podiel na celkovom priemernom počte UoZ sa v porovnaní s rokom 2011 poklesol (o 0,88 p. b. z 7,5 % v roku 2011 na 7,0 % v roku 2011).

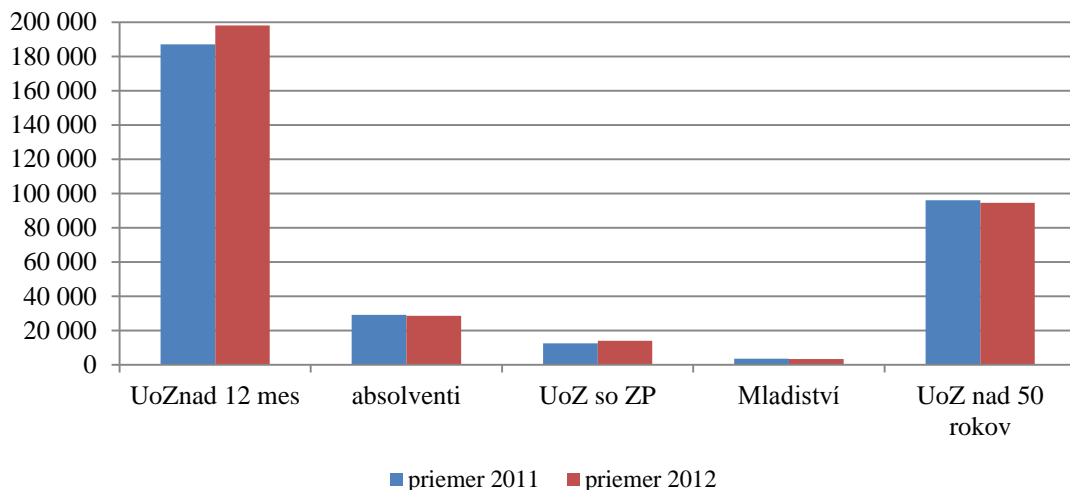
Vývoj počtu UoZ z radov absolventov škôl býva ovplyvnený najmä prítokom absolventov do evidencie v súlade s harmonogramom školského roka na stredných a vysokých školách. Prítok absolventov dosahuje spravidla maximá v septembri daného roka, kedy po ukončení prázdnin prichádzajú do evidencie absolventi stredných škôl a učilíšť. Ďalší vysoký prítok býva v júni a v máji kvôli prílevu absolventov vysokých škôl. Odtok je výraznejší v septembri, a to kvôli nástupu časti absolventov na sústavnú prípravu na povolanie.

Z hľadiska vzdelanostnej štruktúry prišlo ku konca roka 2012 do evidencie UoZ najviac absolventov zo stredných odborných škôl v počte 9 667 (36,8 % zo všetkých nezamestnaných absolventov) a zo stredných odborných učilíšť s maturitou v počte 7 116 osôb (27,1 %). Najmenej nezamestnaných absolventov bolo z gymnázií, v počte 1 815 osôb (6,9 %) (príloha ku kapitole 2, tab. č. 3).

V roku 2012 bolo v priemere v evidencii 3 242 UoZ **mladistvých** (do 18 rokov), čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom (3 399) bol pokles o 157 osôb. Ich podiel na celkovom priemernom počte UoZ v porovnaní s rokom 2011 poklesol o 0,1 p.b.

V roku 2012 bolo v evidencii v priemere 13 865 **občanov so zdravotným postihnutím** a ich počet medziročne vzrástol o 1 468 osôb. Podiel UoZ so zdravotným postihnutím na celkovom počte UoZ v roku 2012 predstavoval 3,42 %, pričom v porovnaní s predchádzajúcim rokom poklesol o 0,23 p. b.

Graf 2.19 Priemerné stavy znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie v rokoch 2011 a 2012

Zdroj: ÚPSVR

Tabuľka 2.17 Podiel znevýhodnených skupín uchádzačov o zamestnanie na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie (v %)

Znevýhodnení uchádzači o zamestnanie	2011	2012	medziročný rast/pokles (p. b.)
UoZ nad 12 mesiacov	48,0	48,8	0,8
Absolventi škôl	7,5	7,0	-0,5
UoZ so zdravotným postihnutím	3,2	3,4	0,2
Mladiství	0,9	0,8	-0,1
UoZ starší ako 50 rokov	24,6	23,3	-1,3

Zdroj: ÚPSVR

2.1.4 Aktívne opatrenia na trhu práce

Aktívne opatrenia na trhu práce, ktorých implementácia je v kompetencii ÚPSVR a úradov práce, pozitívne vplývali na trh práce a tlmili rast nezamestnanosti.

2.1.4.1 Vyhodnotenie zmien právnych predpisov v oblasti služieb zamestnanosti v roku 2012

Zákon o službách zamestnanosti

Opatrenia APTP boli v roku 2012 zamerané na zvyšovanie zamestnanosti, zmiernenie regionálnych rozdielov, znižovanie dlhodobej nezamestnanosti a s tým spojenú podporu tvorby nových pracovných miest ako najúčinnějšího prostriedku na zabezpečenie rastu príjmov obyvateľstva. Pre uchádzačov o zamestnanie boli prijaté opatrenia s cieľom podporiť motiváciu zamestnávateľov pri vytváraní nových pracovných miest.

Aktívne opatrenia na trhu práce (AOTP) v hodnotenom období boli realizované najmä uplatňovaním zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon o službách zamestnanosti), ktorý bol novelizovaný zákonom č. 468/2011, ktorým sa dopĺňa zákon č. 235/1998 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa, o príspevku rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu

dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá a ktorým sa menia ďalšie zákony v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. januára 2012. Uvedenou zmenou:

- došlo k zrušeniu maximálnej dĺžky obdobia poskytovania príspevku na podporu zamestnanosti na realizáciu opatrení na ochranu pred povodňami a na riešenie následkov mimoriadnej situácie podľa § 50j pre uchádzačov o zamestnanie, ktorí sú prijatí do pracovného pomeru na vykonávanie prác súvisiacich s týmito opatreniami,
- sa normatívnym spôsobom určilo, a to cieľom zapojenia sa čo najväčšieho počtu uchádzačov o zamestnanie z oblastí najviac postihnutých nezamestnanosťou, obdobie poskytovania príspevku podľa § 50j v okresoch s priemernou mierou evidovanej nezamestnanosti vyššou ako 25 % , a to najviac počas šiestich kalendárnych mesiacov iba pre zamestnávateľa, ktorým je obec alebo právnická osoba, ktorej zakladateľom alebo zriaďovateľom je obec.

2.1.4.2 AOTP na podporu zamestnateľnosti a zvyšovanie zamestnanosti a ich uplatňovanie v roku 2012

Podľa zákona o službách zamestnanosti boli v roku 2012 zamestnávateľom a UoZ, záujemcom o zamestnanie (ZoZ), a zamestnancom za účelom ich umiestnenia a udržania na trhu práce zabezpečené tieto aktívne opatrenia na trhu práce:

a) podpora zvyšovania zamestnateľnosti uchádzačov o zamestnanie a záujemcov o zamestnanie

- informačné a poradenské služby (§ 42)
- odborné poradenské služby (§ 43)
- vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzača o zamestnanie a záujemcu o zamestnanie (§ 46)
- dávka počas vzdelávania prípravy pre trh práce a počas prípravy na pracovné uplatnenie občana so zdravotným postihnutím (§ 48b)
- príspevok na zapracovanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 49a)
- príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (§ 51)
- príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj (§ 52)
- príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby (§ 52a)
- príprava na pracovné uplatnenie občana so zdravotným postihnutím (§ 55a)

b) podpora zamestnanosti, vytvárania a udržania pracovných miest

- sprostredkovanie zamestnania (§ 32)
- vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca (§ 47)
- príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49)
- príspevok na zamestnávanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 50)
- príspevok na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami (§ 50a)
- príspevok na podporu vytvárania a udržania pracovných miest v sociálnom podniku (§ 50c)
- príspevok na podporu zamestnanosti na realizáciu opatrení na ochranu pred povodňami a na riešenie následkov mimoriadnej situácie (§ 50j)
- príspevok na dochádzku za prácou (§ 53)
- príspevok na presťahovanie za prácou (§ 53a)
- príspevok na dopravu do zamestnania (§ 53b)
- príspevok na vytvorenie nového pracovného miesta (§ 53d)
- pilotné projekty (§ 54)
- príspevok na zriadenie chránenej dielne a chráneného pracoviska (§ 56)
- príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní (§ 56a)
- príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti (§ 57)

- príspevok na obnovu alebo technické zhodnotenie hmotného majetku chránenej dielne alebo chráneného pracoviska (§ 57a)
- príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59)
- príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60)

AOTP v zmysle zákona o službách zamestnanosti boli realizované ÚPSVR a úradmi práce a kontinuálne prechádzali z roku 2011 do roku 2012, avšak pri mesačnom sledovaní realizácie AOTP možno u niektorých nástrojov pozorovať ich výrazne sezónny charakter.

Väčšina z AOTP sa realizovala prostredníctvom národných projektov, ktoré sú financované zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu a spolufinancované zo zdrojov štátneho rozpočtu. V roku 2012 bolo podporených celkovo viac ako 94 tis. subjektov cieľovej skupiny (UoZ, ZoZ, resp. zamestnancov/pracovných miest) v celkovej sume dohodnutých finančných prostriedkov vo výške viac ako 136 mil. €. Prehľad o uplatňovaní jednotlivých AOTP v roku 2012 je uvedený v prílohe ku kapitole 2 - Prehľad realizácie aktívnych opatrení na trhu práce a v tab. č. 4 a 5.

2.2 Mzdy a pracovné podmienky

Vyhodnotenie zmien právnych predpisov v roku 2012 v oblasti miezd a pracovných podmienok

a) Minimálna mzda

Zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde v znení neskorších predpisov o minimálnej mzde v roku 2012 nebol novelizovaný¹³. S účinnosťou **od 1. januára 2012** vláda Slovenskej republiky ustanovila nariadením vlády SR č. **343/2011 Z. z.** sumu minimálnej mzdy na **327,20 € za mesiac** pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou a **1,880 € za hodinu** odpracovanú zamestnancom pre ostatných zamestnancov. Zvýšenie sumy mesačnej minimálnej mzdy oproti sume 317,00 € za mesiac, platnej v roku 2011 (nariadenie vlády SR č. 408/2010 Z. z.) predstavovalo **3,2 %**¹⁴.

b) Zákonník práce

S účinnosťou od 1. septembra 2012 bol Zákonník práce novelizovaný zákonom č. **251/2012 Z. z.** o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Čiastkovou novelou sa umožnilo postupovať odlišne od ustanovení Zákonníka práce pri skončení pracovného pomeru výpoveďou alebo okamžitým skončením u zamestnancov, ktorí sú povinní zabezpečiť súlad podľa osobitného predpisu a zamestnancov pracujúcich v prevádzke, údržbe a rozvoji plynárenskej prepravnej siete, ktorí sú v priamej riadiacej pôsobnosti štatutárneho orgánu prevádzkovateľa plynárenskej prepravnej siete.

Ďalšie tri novely Zákonníka práce, prijaté v roku 2012, **nadobudli účinnosť 1. januára 2013**.

Cieľom novely vykonanej **článkom II zákona č. 252/2012 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších (táto novela Zákonníka práce bola chválená v Národnej rade Slovenskej republiky 10. augusta 2012) bolo spresniť, koho je možné považovať za študenta na účely dohody o brigádnickej práci študenta (fyzická osoba, ktorá má štatút žiaka strednej školy alebo štatút študenta dennej formy vysokoškolského štúdia podľa osobitného predpisu) a určila sa horná veková hranica (26 rokov veku), dokedy môže študent vykonávať prácu na základe tejto dohody.

¹³ S účinnosťou od 1. januára 2013 sa však novelou zákona o minimálnej mzde, vykonanou článkom VII zákona č. 361/2012 Z. z. (novela Zákonníka práce), rozšírila aplikácia minimálnej mzdy aj na zamestnancov, vykonávajúcich prácu na základe niektorej z dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru.

¹⁴ V roku 2012 vláda Slovenskej republiky, v súlade so splnomocňovacím ustanovením zákona o minimálnej mzde, schválila nariadenie vlády SR č. 326/2012, ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy na rok 2013, a to na úrovni 337,70 € za mesiac pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou a 1,941 € za hodinu odpracovanú zamestnancom pre ostatných zamestnancov, čím sa minimálna mzda na rok 2013 zvýšila o ďalších 3,2 %.

Ďalšou novelou Zákonníka práce, vykonanou **článkom II zákona č. 345/2012 Z. z.** o niektorých opatreniach v miestnej štátnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov (novela Zákonníka práce bola schválená v Národnej rade Slovenskej republiky dňa 18. októbra 2012), sa reagovalo na zrušenie niektorých krajských úradov.

Zásadné zmeny boli vykonané **zákonom č. 361/2012 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (novela Zákonníka práce bola schválená v Národnej rade Slovenskej republiky dňa 25. októbra 2012). Cieľom tejto novely Zákonníka práce bolo presadzovanie rovnováhy uplatňovania práv a im korešpondujúcich povinností medzi zamestnancom a zamestnávateľom, ako aj vytváranie dôstojných pracovných podmienok s osobitným dôrazom na prerokovanie týchto podmienok so sociálnymi partnermi.

Konkrétne zmeny v Zákonníku práce sa týkali spresnenia *definície závislej práce* (zníženie počtu definičných znakov) s cieľom minimalizovať využívanie iných foriem zamestnávania ako riadny pracovný pomer, ak práca má byť vykonávaná v pracovnoprávnom vzťahu, znížil sa rozsah a doba reťazenia pracovných pomerov uzavretých na určitú dobu, zaviedla sa participácia zástupcov zamestnancov pri skončení pracovného pomeru výpoveďou alebo okamžitým skončením pracovného pomeru zo strany zamestnávateľa, ustanovila sa zamestnávateľovi povinnosť poskytnúť zamestnancovi odstupné nielen v prípade skončenia pracovného pomeru dohodou, ale aj výpoveďou z organizačných dôvodov a zo zdravotných dôvodov; zamestnancovi tak vzniká právny nárok nielen na výpovednú dobu (ak nedôjde k dohode o skončení pracovného pomeru), ale aj na odstupné, ktoré je diferencované podľa odpracovaných rokov u zamestnávateľa.

Taktiež sa upravil *inštitút konta pracovného času* tak, aby bolo možné využiť vyrovnávacie obdobie dlhšie ako 12 mesiacov (maximálne 30 mesiacov) za podmienky dodržania maximálnej dĺžky pracovného času priemerného týždenného pracovného času 48 hodín v rámci 12 mesiacov, s možnosťou využiť konto pracovného času, ak nastanú vážne prekážky na strane zamestnávateľa, pre ktoré nemôže zamestnancovi pridelovať prácu, umožnilo sa zástupcom zamestnancov spolurozhodovanie o normách spotreby práce, zabezpečilo sa, aby sa na zamestnancov vykonávajúcu prácu na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru vzťahovali aj niektoré ustanovenia o pracovnom čase a minimálnej mzde.

Zabezpečila sa zásada, že Zákonník práce má stanovovať *minimá a maximá* a nemá umožniť odchýlné dojednanie zamestnávateľa so zástupcami zamestnancov v neprospech zamestnancov, zrušila sa povinnosť odborovej organizácie preukazovať svoju reprezentatívnosť u zamestnávateľa, ktorá vyžaduje identifikovanie členov odborovej organizácie, pričom podľa Ústavy SR má každý právo na to, aby sa rozhodol, či zverejní alebo nezverejní svoje členstvo v odborovej organizácii, zrušila sa možnosť dojednania osobitnej dohody so zamestnaneckou radou a zamestnaneckým dôverníkom, ktorí nemajú právnu subjektivitu a spôsobilosť na právne úkony, zmenila sa právna úprava postavenia a pôsobnosti zástupcov zamestnancov na pracovisku tak, aby mohli lepšie vykonávať svoju činnosť (poskytovanie zákonom stanoveného rozsahu pracovného voľna na ich činnosť v prípade, ak nedôjde k dohode so zástupcami zamestnancov).

c) Zákon č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o odmeňovaní“)

V § 1 ods. 7 z predmetu zákona o odmeňovaní bol vypustený zamestnanec, ktorý je sestrou alebo pôrodnou asistentkou, avšak uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 218/2012 Z. z. sp. zn. PL. ÚS 13/2012 z 11. júla 2012 bola od 31. júla 2012 pozastavená účinnosť § 1 ods. 7.

Podľa § 5 ods. 2 zákona o štátnom rozpočte na rok 2013 sa pedagogickým a odborným zamestnancom zvyšujú platové tarify o 5 % s účinnosťou od 1. januára 2013 v prílohe č. 7 k zákonu o odmeňovaní.

d) Zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 552/2003 Z. z.“)

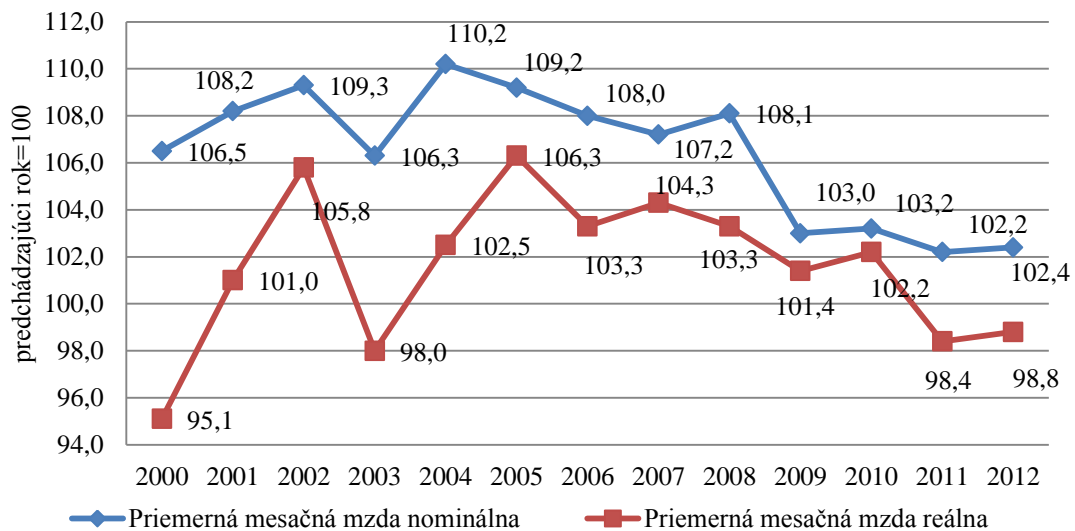
Zákonom č. 361/2012 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zmeny sa v zákone č. 552/2003 Z. z. ustanovilo, že činnosť člena okrskovej volebnej komisie, zapisovateľa okrskovej volebnej komisie, člena okrskovej komisie pre referendum, zapisovateľa okrskovej komisie pre referendum, sčítacieho komisára a člena komisie obecného zastupiteľstva sa nevykonáva v pracovnoprávnom vzťahu. Taktiež bol zrušený § 13ba zákona č. 552/2003 Z. z., ktorým sa vylúčilo obmedzenie vzťahujúce sa na štatutárnych orgánov (ako aj na vedúcich zamestnancov v priamej riadiacej pôsobnosti štatutárneho orgánu u zamestnávateľa s viac ako 100 zamestnancami) z poberania niektorých výhod dohodnutých v podnikových kolektívnych zmluvách.

2.2.1 Mzdy

Priemernú mesačnú mzdu zamestnanca v hospodárstve SR vypočítava ŠÚ SR z údajov¹⁵, ktoré získava najmä zo štvrtročného podnikového výkazníctva. Systém štvrtročného a ročného podnikového výkazníctva je ťažiskovým nástrojom štátnej štatistiky práce a miezd. Poskytuje údaje o informácie o počte zamestnancov, odpracovaných hodinách, voľných pracovných miestach, priemerných nominálnych a reálnych mzdách. Z údajov o výške priemernej mesačnej nominálnej mzdy zamestnancov zverejnenej ŠÚ SR sa odvíjajú ďalšie významné ukazovatele sociálnej sféry.

V roku 2012 dosiahla **priemerná nominálna mesačná mzda** zamestnanca v hospodárstve SR¹⁶ podľa údajov ŠÚ SR hodnotu 805 €, ktorá sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšila o 2,4 % (absolútne o 19 €). Tempo rastu nominálnych miezd sa oproti roku 2011 (2,2 %) mierne zrýchliilo, avšak stále bolo pod úrovňou rastu spotrebiteľských cien. Táto skutočnosť sa premietla vo vývoji reálnych miezd, ktoré zaznamenali pokles druhý rok po sebe. **Priemerná reálna mesačná mzda** zamestnanca v hospodárstve SR v roku 2012 sa medziročne znížila o 1,2 % (pred rokom o 1,6 %).

Graf 2.20 Vývoj priemernej mesačnej mzdy od roku 2000 (v %)

Zdroj: ŠÚ SR

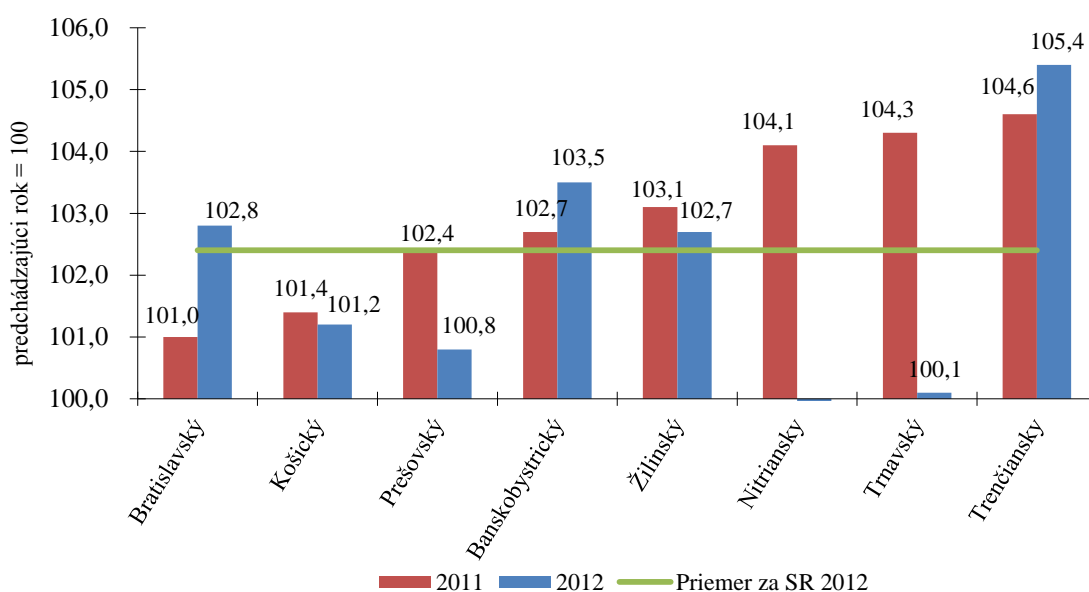
¹⁵Údaje sú bez podnikateľských príjmov vrátane plátov ozbrojených zložiek vrátane profesionálnych vojakov, upravené o štatistický odhad nevidovanej mzdy.

¹⁶ podľa štvrtročného štatistického výkazníctva; bez podnikateľských príjmov; údaje upravené o štatistický odhad nevidovaných miezd; indexy sú počítané z porovnateľných údajov

Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2012 v mzdovom vývoji pretrvávali výrazné regionálne rozdiely, keď v jednotlivých **krajoch** sa priemerná nominálna mesačná mzda pohybovala v rozpätí od 613 € (Prešovský kraj) do 1 029 € (Bratislavský kraj) s rozdielom 416 € (pred rokom 393 €). V Prešovskom kraji dosahovala priemerná nominálna mesačná mzda 59,6 % priemernej nominálnej mzdy Bratislavského kraja. Vyššia ako v priemere za celé hospodárstvo SR (805 €) bola len priemerná nominálna mesačná mzda v Bratislavskom kraji. Mzdová úroveň v ostatných krajoch bola pod priemerom SR.

Tempo rastu priemernej nominálnej mesačnej mzdy v roku 2012 sa v porovnaní s rokom 2011 zrýchlilo v Bratislavskom (z 1,0 % na 2,8 %), Trenčianskom (z 4,6 % na 5,4 %) a Banskobystrickom kraji (z 2,7 % na 3,5 %).

Graf 2.21 Rast priemernej nominálnej mesačnej mzdy v roku 2011 a 2012 podľa krajov (v %)

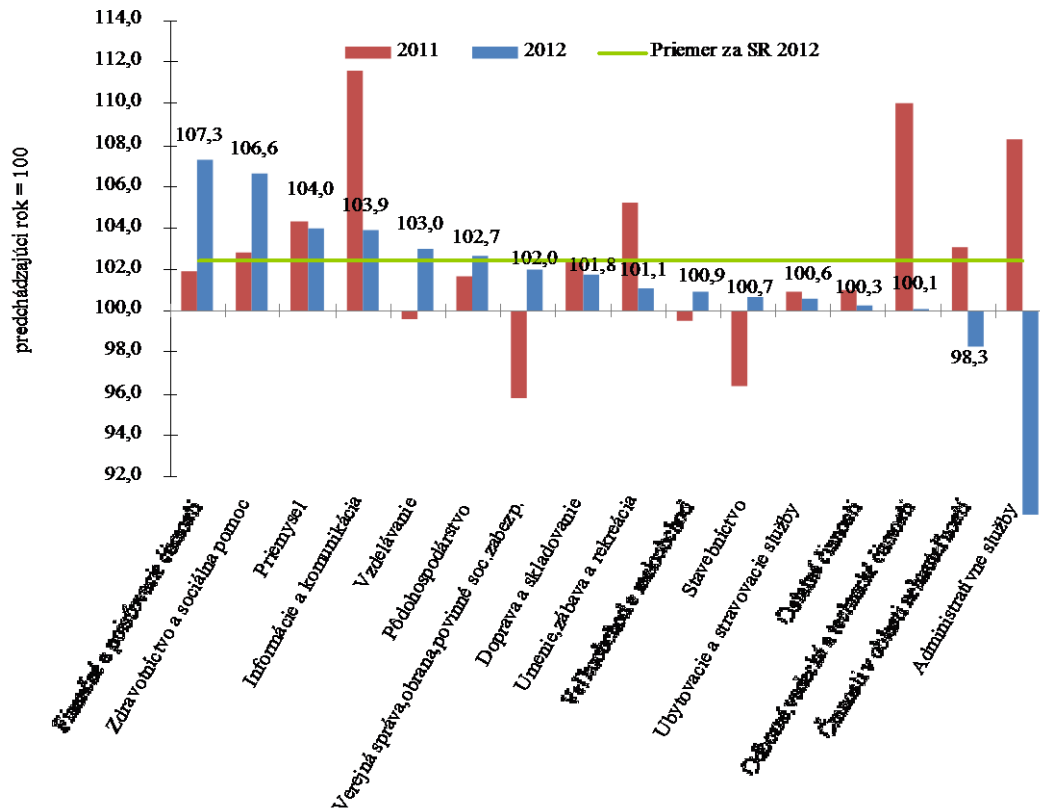

Zdroj: ŠÚ SR

Podľa odvetví bola priemerná nominálna mesačná mzda vyššia ako celoslovenský priemer vo finančných a poisťovacích činnostiach, zdravotníctve a sociálnej pomoci, priemysle, informáciách a komunikácii, vzdelávaní a poľnohospodárstve. Najnižšiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu mali zamestnanci v ubytovacích a stravovacích službách. Rozdiel medzi najlepšie a najhoršie plateným odvetvím tvoril 1 147 €.

V porovnaní s rokom 2011 vzrástla priemerná nominálna mesačná mzda v prevažujúcej časti odvetví. Najvyšší relatívny prírastok bol v finančných a poisťovacích činnostiach (7,3 %) a zdravotníctve a sociálnych službách (6,6 %) a. Priemerná nominálna mesačná mzda medziročne klesla v administratívnych službách (9,8 %), a činnostiach v oblasti nehnuteľností (1,7 %).

Graf 2.22 Vývoj priemernej nominálnej mesačnej mzdy v roku 2011 a 2012 podľa odvetví (v %)

Zdroj: ŠÚ SR

Podľa veľkosti podnikov mali najvyššiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu podniky s počtom zamestnancov 1 000 a viac. Priemernú nominálnu mesačnú mzdu, vyššiu ako celoslovenský priemer, dosiahli v kategórii veľkých podnikov aj podniky s 500 až 999 zamestnancami a 250 až 499 zamestnancami a stredné podniky s 50 až 249 zamestnancami. Najnižšiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu mali živnostníci.

Oproti roku 2011 nominálne mzdy rástli dynamicky vo veľkých podnikoch (s výnimkou podnikov od 500 do 999 zamestnancov) a v stredných podnikoch. V kategórii malých podnikov výrazne klesli nominálne mzdy v podnikoch do 19 zamestnancov, kým subjekty s 20 až 49 zamestnancami zaznamenali najrýchlejšiu rast zo všetkých veľkostných kategórií.

Tabuľka 2.18 Priemerná nominálna mesačná mzda podľa veľkosti podnikov

Počet zamestnancov	2011 (v €)	Indexy 2011/2010		2012 (v €)	Indexy 2012/2011	
		nominálna mzda	reálna mzda		nominálna mzda	reálna mzda
0 – 9	639	96,5	92,9	.	.	.
10 – 19 ¹⁾	749	107,5	103,5	660	89,8	86,7
20 – 49	702	98,3	94,6	751	107,0	103,3
50 – 249	804	101,1	97,3	846	105,2	101,5
250 – 499	879	104,1	100,2	917	104,3	100,7
500 – 999	925	106,2	102,2	918	99,2	95,8
1 000 a viac	979	101,8	98,0	1 040	106,2	102,5
Živnostníci (odhad)	594	102,9	99,0	587	98,8	95,4
Spolu	786	102,2	98,4	805	102,4	98,8

¹⁾ v roku 2012 podniky s 0-19 zamestnancami

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2011, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2012

2.2.1.1 Priemerná mesačná hrubá mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére

System štvrťročného a ročného štatistického výkazníctva v podnikoch poskytuje základné údaje o počtoch zamestnancov a celkových mzdách, neposkytuje však údaje v detailnejšom členení (napr. podľa zamestnaní, veku, praxe, vzdelania, pohlavia), ktoré sú potrebné pre monitorovanie ceny práce. Súčasťou mzdovej štatistiky je preto aj Informačný systém o cene práce (ISCP), ktorého gestorom je Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, a ktorý zahŕňa aj pravidelné longitudinálne štvrťročné zisťovanie priemerných hodinových a mesačných zárobkov zamestnancov v detailnom členení.¹⁷ Kvôli odlišným zdrojom údajov sa priemerné mzdy zistené z ISCP do istej miery odlišujú od priemernej mzdy zistených ŠÚ SR na základe výkazníctva.

Podľa výsledkov celoslovenského výberového zisťovania z Informačného systému o cene práce (ISCP) MPSVR SR bola v roku 2012 priemerná hrubá mesačná mzda v hospodárstve SR 878 €, z toho v podnikateľskej sfére 919 € a v nepodnikateľskej sfére 754 €.

Najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu v roku 2012 podľa dosiahnutého **stupňa vzdelania** mali zamestnanci so základným vzdelaním – 559 €. Mzda zamestnancov so základným vzdelaním dosiahla v podnikateľskej sfére hodnotu 602 € a v nepodnikateľskej sfére 421 €. **Z pohľadu hlavných tried zamestnaní** mali najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci – 481 € (v podnikateľskej sfére 521 € a v nepodnikateľskej sfére 401 €). Pri triedení **podľa veku** najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu mali zamestnanci do 20 rokov – 520 € (v podnikateľskej sfére 529 € a v nepodnikateľskej sfére 407 €). Z hľadiska **druhu vlastníctva** mali najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zamestnanci v podnikoch, ktoré sú v družstevnom vlastníctve – 676 € (v podnikateľskej sfére zamestnanci družstevných organizácií 676 € a v nepodnikateľskej sfére zamestnanci združení, politických strán a cirkví 647 €). **Z regionálneho hľadiska** najnižšie priemerné mesačné hrubé mzdy poberali zamestnanci v Prešovskom kraji – 706 € (v podnikateľskej sfére v Prešovskom kraji 703 € a v nepodnikateľskej sfére v Nitrianskom kraji 707 €) (príloha ku kapitole 2, tab. č.9).

Najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu v roku 2012 pri zohľadnení dosiahnutého **stupňa vzdelania** mali zamestnanci s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa – 1 324 €, čo predstavovalo 150 % priemernej hrubej mesačnej mzdy v hospodárstve SR. Mzda zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa dosiahla v podnikateľskej sfére hodnotu 2 179 € a v nepodnikateľskej sfére 1 152 € (príloha ku kapitole 2, tab. č. 6). Podľa **hlavných tried zamestnaní** dosiahli najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci – 1 929 € (v podnikateľskej sfére 2 114 € a v nepodnikateľskej sfére 1 357 €) (príloha ku kapitole 2, tab. č. 7). **Z hľadiska veku** dosiahli najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zamestnanci vo veku od 30 do 34 rokov – 958 € (v podnikateľskej sfére vo veku od 35 do 39 rokov 1 013 € a v nepodnikateľskej sfére vo veku 60 a viac rokov 817 €) (príloha ku kapitole 2, tab. č.8). Pri triedení podľa **druhu vlastníctva** najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu mali zamestnanci spoločností s medzinárodným vlastníctvom s prevažujúcim verejným sektorom – 1 634 € (v podnikateľskej sfére 1 634 € u zamestnancov spoločností s medzinárodným vlastníctvom s prevažujúcim verejným sektorom a v nepodnikateľskej sfére u zamestnancov organizácií so štátnym vlastníctvom 874 €). **Z regionálneho hľadiska** najvyššie priemerné mesačné mzdy poberali zamestnanci v Bratislavskom kraji – 1 181 € (v podnikateľskej sfére 1 256 € a v nepodnikateľskej sfére 878 €) (príloha ku kapitole 2, tab. č. 9).

Z analýzy **podielu jednotlivých zložiek celkovej priemernej hrubej mesačnej mzdy** v roku 2012 (878 €) je zrejme, že najvyšší podiel tvorila základná mzda (67 %). Ďalšou významnou zložkou priemernej hrubej mesačnej mzdy boli náhrady mzdy, ktoré predstavovali 12 % a tretiu najvyššiu zložku tvorili prémie a odmeny (11 %). Po odpočítaní poisťného na zdravotné a sociálne poistenie a preddavkov na daň z príjmov fyzických osôb bola priemerná čistá mesačná mzda 684 €, a jej podiel z hrubej mzdy bol 78 % (v roku 2011 to bolo 660 €) (príloha ku kapitole 2, tab. č. 10).

Podľa rodového členenia údajov o odmeňovaní priemerná hrubá mesačná mzda v roku 2012 mužov bola 994 € (v podnikateľskej sfére 1 016 € a v nepodnikateľskej sfére 851 €) a žien 756 €

¹⁷ Pravidelné sledovanie a vyhodnocovanie úrovne priemerných zárobkov, štruktúry miezd v detailnom členení podľa konkrétnych zamestnaní vyplýva z Nariadenia ES č. 530/1999 na zabezpečenie štruktúrálnej štatistiky príjmov a Nariadenia Európskej komisie č.72/2002 o kvalite zisťovania štruktúry miezd zamestnancov.

(v podnikateľskej sfére 779 € a v nepodnikateľskej sfére 717 €). Priemerná hrubá mesačná mzda žien teda predstavovala 76,0 % priemernej hrubej mesačnej mzdy mužov, a bola na rovnakej úrovni ako v roku 2011.

Zásadné rozdiely boli v príjmoch pri porovnaní podnikateľskej a nepodnikateľskej sféry vzhľadom na vzdelanie, a to tak u mužov, ako aj u žien. Pri oboch pohlaviach mzda u zamestnancov s vyšším vzdelaním rástla rýchlejšie v podnikateľskej sfére, pričom v podnikateľskej sfére boli pri všetkých úrovniach vzdelania mzdy vyššie.

Podľa stupňa dosiahnutého vzdelania v roku 2012 dosahovali najvyššiu priemernú mesačnú mzdu ženy s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa v podnikateľskej sfére (1 501 €) a v nepodnikateľskej sfére (1 091 €). Muži s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa poberali najvyššiu priemernú mesačnú mzdu v podnikateľskej sfére (2 483 €) i v nepodnikateľskej sfére (1 193 €). Najnižšie priemerné mesačné mzdy poberali zamestnanci v podnikateľskej aj nepodnikateľskej sfére so základným vzdelaním. Najväčšie rozdiely podľa vzdelania medzi podnikateľskou a nepodnikateľskou sférou sú v mzdách mužov s vysokoškolskou kvalifikáciou III. stupňa, kde tento rozdiel predstavoval až 1 290 €. Rozdiel medzi zárobkami žien v tejto kategórii bol 410 €.

Z pohľadu **hlavných tried SK ISCO-08** muži aj ženy zarábali v podnikateľskej aj nepodnikateľskej sfére v priemere najviac v triede SK ISCO-08 1 - zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci. Muži zarábali v priemere najmenej v triede SK ISCO-08 9 - pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci (v podnikateľskej sfére 591 € a v nepodnikateľskej sfére 464 €). U žien boli v priemere najnižšie mzdy, rovnako ako u mužov, v triede SK ISCO-08 9 - pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci (v podnikateľskej sfére 451 € a v nepodnikateľskej sfére 381 €) (príloha ku kapitole 2, tab. č. 7).

V súlade s vyššie uvedenými výsledkami porovnávania zárobkov zamestnancov v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére vychádza už dlhodobo priaznivejší výsledok v prospech podnikateľskej sféry. Takmer vo všetkých triedeniach sú platy v podnikateľskej sfére vyššie. Podľa hlavných tried SK ISCO-08 sú výnimkou len muži v triede SK ISCO-08 5 - prevádzkovi zamestnanci v službách a obchode, čoho dôvodom je zamestnanie hasič, ktoré sa nachádza v nepodnikateľskej sfére. Najväčšie rozdiely v platoch u mužov aj u žien sú u vedúcich, riadiacich zamestnancov. Muži v podnikateľskej sfére zarábajú o 165 € viac a ženy o 62 € viac ako v nepodnikateľskej sfére.

Z celkového počtu zamestnancov (1 050 052) vo výberovom súbore Informačného systému o cene práce v roku 2012, bez ohľadu na dĺžku pracovného úväzku, poberalo 65,09 % zamestnancov nižšiu mzdu ako zistený celorepublikový priemer 878 €. Priemerná hrubá mesačná mzda týchto zamestnancov bola 584 €. Z počtu zamestnancov pracujúcich na plný pracovný úväzok poberalo minimálnu mzdu 1,32 % zamestnancov (príloha ku kapitole 2, tab. č. 11 až 16).

2.2.2 Úplné náklady práce v SR

Podľa údajov Štatistického úradu SR (údaje sú v čase spracovania správy dostupné len za rok 2011) ročné **úplné náklady práce** v roku 2011 medziročne vzrástli o 4,3 % na 14 064 € na zamestnanca.

Z celkových nákladov práce v roku 2011 tvoril súhrn priamych nákladov 72,82 % a nepriamych nákladov 27,27 %, od ktorých sa odpočítavajú subvencie prijaté zamestnávateľom vo forme dotácií (- 0,09 %).

Tabuľka 2.19 Dynamika ročných nákladov práce v SR na zamestnanca (v €)

Druh nákladov	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Náklady práce spolu	10 175,4	10 899,0	11 867,9	12 812,7	13 104,6	13 482	14 064
z toho náklady:							
- priame	7 437,9	7 964,6	8 672,5	9 319,9	9 516,0	9 858	10 242
- nepriame	2 741,9	2 940,3	3 201,0	3 497,4	3 597,7	3 650	3 835

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

V roku 2011 zamestnávateľ vynaložil na svojho zamestnanca v priemere 1 172 € za mesiac, čo bolo o 48 € viac v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Medziročné tempo rastu priemerných mesačných nákladov práce sa v roku 2011 v porovnaní s rokom 2010 zrýchlilo o 1,4 p.b.

V skupine **priamych nákladových položiek** v roku 2011 mali najväčšie zastúpenie mzdy, ktoré tvorili 63,86 % a náhrady mzdy 8,20 %, z čoho 6,58 % pripadalo na náhrady za dovolenku. V skupine priamych nákladov práce medziročne vzrástli mzdy o 4,1 %, z toho základné mzdy a platy o 3,4 % a prémie a odmeny o 0,4 %. Zo 748 € vyplatených na mzdy pripadlo na základnú (tarifnú) mzdu a plat za prácu 579 €, prémie a odmeny 95 €, príplatky a doplatky 48 €. Náhrady mzdy vzrástli o 3,8 % na 96 €, peňažné plnenia zo zisku po zdanení poklesli o 6,1 % a náhrady za pracovnú pohotovosť o 19,1 %

Medziročný nárast povinných príspevkov na sociálne poistenie o 6,1 % na úroveň 280 € a rast nepovinných príspevkov o 8,2 % sa prejavilo rastom nepriamych nákladov práce v roku 2011. Nepriame náklady dosiahli úroveň 320 €, pričom v porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k zrýchleniu ich rastu o 3,6 p. b. Z ostatných nepriamych nákladových zložiek najvýznamnejšiu položku tvorili sociálne výhody, ktoré poklesli o 6,4 % (zo 16 na 15 €), z toho príspevky na stravovanie o 9,8 %. Naopak ostatné príspevky do sociálneho fondu vzrástli o 3,1 %. Sociálne dávky poskytované zamestnávateľmi vzrástli o 0,7 % na 11 €, z toho náklady na odstupné vzrástli o 2,2 % a náhrady príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti o 3,4 %. Náklady na školenie zamestnancov vzrástli o 8,1 % na 5 €. Ostatné nepriame náklady práce poklesli o 20,3 %, kým náklady na nábor zamestnancov vzrástli o 3,3 %.

Tabuľka 2.20 Štruktúra mesačných nákladov práce v SR za rok 2011

Položky nákladov práce	Podiel v %	€	Index 2011/10
1.-16. CELKOVÉ NÁKLADY PRÁCE	100,00	1 172	104,3
1.-7. PRIAME NÁKLADY	72,82	853	103,9
1. Mzdy	63,86	748	104,1
2. Náhrady mzdy	8,20	96	103,8
3. Platby do programu sporenia	0,02	0	66,7
4. Náhrady za pracovnú pohotovosť	0,18	2	80,9
5. Peňažné plnenia zo zisku po zdanení	0,35	4	93,9
6. Ostatné priame náklady zamestnancom	0,21	2	86,8
7. Odmeny učňom	0,00	0	35,8
8.-15. NEPRIAME NÁKLADY	27,27	320	105,1
8. Povinné príspevky na sociálne poistenie	23,86	280	106,1
9. Nepovinné príspevky na sociálne poistenie	0,57	7	108,2
10. Sociálne dávky	0,95	11	100,7
11. Príspevky na sociálne poistenie učňov	0,00	0	218,4
12. Sociálne výhody	1,25	15	93,6
13. Náklady na školenie zamestnancov	0,46	5	108,1
14. Poplatky a sankcie súvisiace so mzdami	0,01	0	63,3
15. Ostatné nepriame náklady práce	0,17	2	79,7
16. SUBVENCIE	0,09	-1	52,3

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

Dlhodobý trend rastúcej diferenciácie v nákladoch práce **medzi ekonomickými činnosťami** pokračoval aj v roku 2011. Najvyšší medziročný rast nákladov práce bol v ekonomických činnostiach

dodávka elektriny, plynu, pary a studeného plynu (o 9,5 %), informácie a komunikácia (o 6,1 %), poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov (o 6 %), priemyselná výroba (o 5,7 %), ťažba a dobývanie (o 5,2 %) a ubytovacie a stravovacie služby (o 5 %). V porovnaní s predchádzajúcim rokom pokles nákladov práce nastal v dvoch ekonomických činnostiach umenie, zábava a rekreácia (o 2,2 %) a odborné, vedecké a technické činnosti (o 1,8 %). Z hľadiska dynamiky vývoja mesačných nákladov práce sa oproti predchádzajúcemu roku ich vývoj zrýchlil v poľnohospodárstve, lesníctve, rybolove; ďalej v ťažbe a dobývaní; priemyselnej výrobe; v dodávke elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu; v ekonomickej činnosti dodávka vody, čistenie odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov; v stavebníctve; v doprave a skladovaní; v ubytovacích a stravovacích službách; v ekonomickej činnosti informácie a komunikácia; vo finančných a poisťovacích činnostiach; v činnostiach oblasti nehnuteľností; v administratívnych a podporných činnostiach a vo verejnej správe a obrane, povinnom sociálnom zabezpečení. V ostatných ekonomických činnostiach nastalo spomalenie vývoja mesačných nákladov práce.

Viac ako tretina ekonomických činností vynakladala nadpriemerné výdavky na pracovnú silu. Rovnako ako v predchádzajúcom roku dominovala ekonomická činnosť finančné a poisťovacie činnosti s 2 139 €, čo prevýšilo priemernú úroveň v SR o 82,5 %. Ďalej nasledovala ekonomická činnosť informácie a komunikácie (2 115 €), dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu (2 003 €), odborné, vedecké a technické činnosti (1 512 €), ťažba a dobývanie (1 320 €), verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie (1 222 €) a ekonomická činnosť dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady (1 199 €).

Ostatné ekonomické činnosti dosahovali aj napriek celkovému miernemu zrýchleniu vývoja mesačných nákladov práce naďalej podpriemerné hodnoty. Špecifickou ekonomickou činnosťou je priemyselná výroba (1 166 €), ktorá je charakteristická vysokým stupňom vnútornej diferenciacie nákladov práce vyplývajúcej z odlišnej finančnej situácie jednotlivých ekonomických činností. Výroba koksu a rafinovaných ropných produktov, kde výdavky na prácu (2 851 €) prevyšovali celoslovenský priemer takmer 2,5-násobne, boli v kontraste s výrobou odevov, kože a kožených výrobkov, ktoré naopak dosahovali iba 57,4 resp. 67,9 %. Veľké rozpätie hodnôt bolo aj v ekonomickej činnosti doprava a skladovanie, kde výdavky na zamestnanca v leteckej doprave (1 845 €) boli 1,7-násobné v porovnaní s priemerom za túto ekonomickú činnosť (1 073 €). Tradične najnižšie finančné prostriedky na vlastného zamestnanca boli vynaložené v ubytovacích a stravovacích službách (681 €), ďalej administratívnych a podporných službách (859 €), v ostatných činnostiach (882 €), v umení, zábave a rekreácii (926 €) a v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove (950 €). (príloha ku kapitole 2, tab. č. 17).

Z hľadiska **veľkosti organizácií** vynaložili najviac prostriedkov na zamestnanca subjekty s 1 000 a viac zamestnancami (1 415 €). Nadpriemernú úroveň dosiahli aj organizácie s 500 – 999 zamestnancami (1 306 €), s 250 – 499 zamestnancami (1 229 €) a organizácie so 100 – 249 zamestnancami (1 207 €). Najnižšie výdavky na prácu boli v malých podnikoch od 1 – 9 zamestnancov (927 €) a v organizáciách, ktoré zamestnávajú 20 – 49 osôb (1 013 €).

Regionálna diferenciacia v nákladoch práce medziročne vzrástla o 1,7 %. Mesačné náklady práce sa v jednotlivých regiónoch pohybovali v intervale od 905 € (v Prešovskom kraji) do 1 529 € (Bratislavskom kraji), pričom nadpriemernú úroveň dosiahol len Bratislavský kraj. V porovnaní s rokom 2010 vzrástli mesačné náklady práce takmer vo všetkých regiónoch. Výnimkou bol len Nitriansky kraj, ktorý ako jediný nedosiahol úroveň predchádzajúceho roku a mesačné náklady práce v tomto kraji medziročne poklesli o 0,5 %. Z pohľadu dynamiky nákladov práce sa oproti predchádzajúcemu roku ich vývoj zrýchlil v Trnavskom, Trenčianskom, Žilinskom, Banskobystrickom a Prešovskom kraji. V ostatných krajoch nastalo spomalenie vývoja mesačných nákladov práce.

Tabuľka 2.21 Mesačné náklady práce na zamestnanca v roku 2011 podľa krajov (v €)

Položky nákladov práce	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
1.-16. CELKOVÉ NÁKLADY PRÁCE	1 529	1 102	1 032	964	1 081	1 024	905	1 102
1.-7. PRIAME NÁKLADY	1 115	805	750	705	789	739	660	800
1. Mzdy	985	704	657	618	690	642	572	699
2. Náhrady mzdy	117	90	87	81	90	90	79	96
3. Platby do programu sporenia	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Náhrady za pracovnú pohotovosť	3	2	1	2	2	2	2	2
5. Peňažné plnenia zo zisku po zdanení	5	7	3	2	4	4	5	2
6. Ostatné priame náklady zamestnancom	5	2	1	1	2	1	2	1
7. Odmeny učňom	0	0	0	0	0	0	0	0
8.-15. NEPRIAME NÁKLADY	417	297	282	260	292	286	245	302
8. Povinné príspevky na sociálne poistenie	354	263	252	235	261	251	219	269
9. Nepovinné príspevky na sociálne poistenie	11	6	5	4	5	4	4	7
10. Sociálne dávky	17	10	10	7	9	12	6	7
11. Príspevky na sociálne poistenie učňov	-	0	0	0	0	-	-	-
12. Sociálne výhody	22	12	11	10	12	12	10	14
13. Náklady na školenie zamestnancov	9	4	3	2	4	5	4	4
14. Poplatky a sankcie súvisiace so mzdami	0	0	0	0	0	0	0	0
15. Ostatné nepriame náklady práce	3	2	2	2	2	1	2	1
16. SUBVENCIE	-2	0	-1	-1	-1	-1	-1	0

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce
Poznámka: vodorovná čiarka (-) – údaj sa nevyskytuje

2.2.3 Kolektívne vyjednávanie

Ukladanie kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa na MPSVR SR, ich extenzia a kolektívne spory

Podľa zákona č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o kolektívnom vyjednávaní“) v roku 2012 nedošlo k rozšíreniu záväznosti žiadnej Kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa (ďalej „KZVS“). V súvislosti s rozširovaním záväznosti KZVS možno konštatovať, že Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR v roku 2012 nebol doručený žiadny spoločný písomný návrh zmluvných strán KZVS so žiadosťou o extenziu.

V roku 2012 bolo na MPSVR SR uložených 18 KZVS a 5 dodatkov ku KZVS. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k zníženiu celkového počtu uzatvorených KZVS, ako aj dodatkov ku KZVS. Táto situácia je ovplyvnená najmä tým, že zmluvné strany uzatvárajú KZVS na dlhšie obdobie. V roku 2011 boli niektoré KZVS uzatvorené na 3 - 4 roky, prípadne platnosť niektorých KZVS bola predĺžená dodatkom ku KZVS a z dôvodov ich dlhšej platnosti nebolo potrebné v roku 2012 uzatvárať v niektorých odvetviach KZVS.

MPSVR SR evidovalo v roku 2012 celkovo 16 sporov o uzavretie kolektívnych zmlúv alebo dodatkov ku kolektívnym zmluvám, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom viac o 1 spor. Dva spory boli riešené v konaní pred rozhodcom a 14 sporov bolo riešených v konaní pred sprostredkovateľom. Z celkového počtu 16 sporov bolo 5 sporov vyriešených pred

sprostredkovateľom úspešne a kolektívna zmluva bola uzatvorená, 3 spory boli odstránené a zmluvné strany uzatvorili KZVS po pridelení sprostredkovateľa, ale ešte pred začatím konania o riešení sporu pred sprostredkovateľom. V konaní pred rozhodcom boli riešené dva spory; doručením rozhodnutia rozhodcu zmluvným stranám boli podľa § 13 ods. 6 zákona o kolektívnom vyjednávaní kolektívne zmluvy uzatvorené. MPSVR SR neevidovalo v roku 2012 žiadny spor o plnenie záväzkov z kolektívnej zmluvy.

2.2.4 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci

Pracovné úrazy

V organizáciách v pôsobnosti inšpekcie práce v roku 2012 bolo v Slovenskej republike zaregistrovaných spolu 8 245 úrazov, čo je oproti roku 2011 o 404 prípadov menej (pokles o 4,67 %). V hodnotenom roku bolo zaevidovaných 158 závažných pracovných úrazov s ťažkou ujmom na zdraví. Oproti roku 2011 počet závažných pracovných úrazov s ťažkou ujmom na zdraví vzrástol o 21 prípadov (nárast o 13,29 %). V roku 2012 v Slovenskej republike vzniklo 52 závažných pracovných úrazov s následkom smrti. Oproti roku 2011 počet smrteľných pracovných úrazov vzrástol o 14 prípadov (nárast o 26,92 %).¹⁸

Z členenia smrteľných pracovných úrazov podľa druhu prevažujúcej ekonomickej činnosti zamestnávateľských subjektov vyplýva, že najvyšší podiel smrteľných pracovných úrazov sa v roku 2012 koncentroval v stavebníctve (14 úrazov – 26,92 %) a v priemyselnej výrobe (12 úrazov – 23,08 %). Pri závažných pracovných úrazoch s ťažkou ujmom na zdraví bolo najviac úrazov registrovaných v priemyselnej výrobe (58 prípadov – 36,71 %), v doprave a skladovaní (28 prípadov – 17,72 %) a v stavebníctve (16 prípadov – 10,13 %).

Zo štatistiky týchto údajov sledovaných v rámci informačného systému inšpekcie práce vyplýva, že najčastejšími príčinami vzniku registrovaných pracovných úrazov v roku 2012 boli predovšetkým nedostatky osobných predpokladov na výkon práce v čase úrazu (6 355 prípadov – 77,08 %), ďalej nebezpečné konanie samotných postihnutých zamestnancov – používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez oprávnenia (409 prípadov – 4,96 %).

Pri závažných pracovných úrazoch s ťažkou ujmom na zdraví príčinami ich vzniku boli hlavne nedostatky osobných predpokladov na výkon práce v čase úrazu (rôzne indispozície, nepozornosť a pod.), čo predstavuje 57 prípadov (36,08 %) a nezistené príčiny – nedošetrené udalosti a dopravné nehody 25 prípadov (15,82 %).

Väčšina smrteľných pracovných úrazov (57,69 %) sa kumulovala do dvoch hlavných zdrojových skupín, ktorými sú dopravné prostriedky (19 prípadov – 36,54 %) a pracovné, prípadne cestné dopravné priestory ako zdroje pádov osôb (11 prípadov – 21,15 %). Ich príčinou bolo okrem nezistených príčin (nedošetrené udalosti a dopravné nehody 26 prípadov, tzn. 50 %), ohrozenie inými osobami (odvedenie pozornosti, žarty, hádky a iné nebezpečné konanie 8 prípadov, tzn. 15,38 %). V prípade závažných pracovných úrazov s ťažkou ujmom na zdraví boli najčastejším zdrojom pracovné, prípadne cestné dopravné priestory ako zdroje pádov osôb (45 prípadov – 28,48 %) a dopravné prostriedky (36 prípadov – 22,78 %).

Rizikové práce

Z predchádzajúcich rokov vyplýva trend znižovania počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce. Rizikové práce v roku 2012 vykonávalo 94 100 zamestnancov (z toho 21 150 žien). Mierny nárast celkového počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v roku 2012 oproti roku 2011 (o 858 zamestnancov) bol spôsobený prechodom na nový program evidencie rizík.

Najčastejšie sa vyskytujúcim škodlivým faktorom pracovného prostredia v roku 2012 bol hluk. Nadmernému hluku bolo exponovaných 72 053 zamestnancov, tzn. 76,6 % zo všetkých zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce, čo oproti roku 2011 predstavovalo nárast o 440 zamestnancov. Chemickým látkam bolo exponovaných 24 589 zamestnancov (26,1 %), ionizujúcemu žiareniu 5 822 zamestnancov (6,2 %), vibráciám 4 774 zamestnancov (5,1 %), fyzickej záťaži 4 409 zamestnancov

¹⁸ Zákomom č. 470/2011 Z. z. v roku 2012 bola zrušená kategória pracovné úrazy s pracovnou neschopnosťou najmenej 42 dní

(4,7 %) a záťaži teplom a chladom 3 255 zamestnancov (3,5 %). Najviac zamestnancov vystavených riziku v roku 2012 bolo v priemyselnej výrobe (66 191 zamestnancov, z toho 12 266 žien) a v oblasti zdravotníctva a sociálnej pomoci (8 414 zamestnancov, z toho 6 786 žien). Najvyšší podiel rizikovej práce žien (80,7 % z celkového počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v danom ekonomickom odvetví) je, podobne ako v minulých rokoch, v zdravotníctve.

Choroby z povolania

V roku 2012 bolo v Slovenskej republike hlásených 344 prípadov chorôb z povolania a profesionálnych otráv. V porovnaní s rokom 2011 s celkovým počtom 373 hlásených novopriznaných chorôb z povolania došlo v roku 2012 k poklesu počtu hlásených chorôb z povolania o 29 prípadov (o 9 %).

Najväčší podiel na chorobách z povolania v roku 2012 má choroba kostí, kĺbov, šliach a nervov končatín z dlhodobého, nadmerného, jednostranného zaťaženia horných končatín (celkom 168 - 48,3 % celkového počtu hlásených profesionálnych ochorení).

Druhou najčastejšou chorobou v roku 2012 (celkom 49 prípadov) na rozdiel od roku 2011 je ochorenie kostí, kĺbov, svalov, ciev a nervov končatín spôsobené pri práci s vibrujúcimi nástrojmi, čo v roku 2012 predstavuje 14,2 % z celkového počtu chorôb z povolania na Slovensku.

Treťou najčastejšou chorobou z povolania, s celkovým počtom 37 hlásených prípadov, je porucha sluchu z hluku, čo je z celkového počtu hlásených chorôb z povolania menej o 8 prípadov (10,7 %) oproti roku 2011.

3 SOCIÁLNA OCHRANA

Sociálnu ochranu na Slovensku zabezpečuje systém sociálneho zabezpečenia, ktorý pozostáva zo sociálneho poistenia, štátnej sociálnej podpory a sociálnej pomoci.

3.1 Sociálne poistenie

Sociálne poistenie zabezpečuje ochranu ekonomicky aktívneho obyvateľstva v prípade straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, potreby ošetrovania alebo opatrovania, tehotenstva alebo materstva, v prípade staroby alebo úmrtia, v prípade poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu, v prípade poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu alebo choroby z povolania, v prípade platobnej neschopnosti zamestnávateľa na uspokojenie nárokov zamestnanca a na úhradu príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, v prípade straty príjmu z činnosti zamestnanca v dôsledku straty zamestnania a na zabezpečenie príjmu v nezamestnanosti.

Systém sociálneho poistenia sa podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) člení na nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti.

Rok 2012 priniesol viaceré opatrenia, ktoré umožnili zabezpečiť poistencom pri vzniku zákonom ustanovených sociálnych udalostí vyšší príjem, resp. spravodlivejšie nastavenie podmienok nároku, čo posilnilo ich sociálnu ochranu.

V sledovanom období v oblasti sociálneho poistenia nadobudli účinnosť nasledovné opatrenia:

- Opatrenie MPSVR SR č. 526/2011 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška dôchodkovej hodnoty na rok 2012. Dôchodková hodnota sa v roku 2012 zvýšila na 9,8182 € z 9,5756 € v roku 2011. Výška aktuálnej dôchodkovej hodnoty sa používa pri určení sumy dôchodku.
- Opatrenie MPSVR SR č. 344/2011 Z. z., ktorým sa ustanovuje percento zvýšenia dôchodkovej dávky v roku 2012. Od 1. januára 2012 sa dôchodkové a úrazové dávky zvýšili o 3,3 %.
- Opatrenie MPSVR SR č. 136/2012 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma všeobecného vymeriavacieho základu na kalendárny rok 2011, ktoré nadobudlo účinnosť 18. apríla 2012. Suma všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok 2011 bola 9 432 €.
- Opatrenie MPSVR SR č. 293/2012 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma zodpovedajúca 60 % priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve SR za rok 2011, ktorá bola rozhodujúca na poskytnutie vianočného príspevku v roku 2012, nadobudlo účinnosť 1. septembra 2012. Predmetná suma bola stanovená vo výške 471,60 €. Dôchodcom, ktorí mali dôchodok nižší, resp. rovný sume 471,60 €, vznikol nárok na vianočný príspevok v roku 2012.

Vianočný príspevok sa počíta podľa vzorca:

$$66,39 - 0,10 \times (\text{výška dôchodku} - 194,58^{19})$$

Celkový počet dôchodcov, ktorým bol vyplatený vianočný príspevok v roku 2012 bol 1 129 450 dôchodcov.

Zákon o sociálnom poistení prešiel v roku 2012 niekoľkými zmenami. V roku 2012 nadobudli účinnosť niektoré body zákona č. 334/2011 Z. z., zákon č. 348/2011 Z. z., zákon č. 521/2011 Z. z., zákon č. 69/2012 Z. z. a niektoré body zákona č. 252/2012 Z. z..

Zákon č. 348/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov s účinnosťou od 1. januára 2012 jednoznačne ustanovil v § 12 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov deň vzniku platobnej neschopnosti zamestnávateľa v prípade, ak súd začne konkurzné konanie bez návrhu podľa zákona č. 7/2005 Z. z. Odstránili sa tým problémy pri určovaní presného dátumu vzniku platobnej neschopnosti zamestnávateľa za účelom splnenia podmienky nároku na dávku garančného poistenia.

Zákon č. 521/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. januára 2012 sprísnil podmienky nároku na ošetrovné

¹⁹ suma životného minima

tým, že zaviedol poistencovi povinnosť osobnej a celodennej starostlivosti o dieťa, chorého manžela, chorú manželku, chorého rodiča alebo chorého rodiča manžela (manželky). Dôvodom tejto zmeny bola snaha zamedziť zneužívaniu tejto dávky nemocenského poistenia zo strany poistencov vykonávajúcich zárobkovú činnosť súbežne s poberaním ošetrovného. S cieľom redukovať špekulatívne poberanie ošetrovného a v záujme efektívneho a účelného vynakladania finančných prostriedkov na túto dávku sa ošetrovné vypláti za to isté obdobie osobného a celodenného ošetrovania jednej fyzickej osoby alebo viac fyzických osôb alebo osobnej a celodennej starostlivosti o jedno alebo o viac detí len raz a len jednému poistencovi a v tom istom prípade len raz a len jednému poistencovi.

Zvýšila sa výška materského z pôvodných 60 % denného vymeriavacieho základu, resp. pravdepodobného denného vymeriavacieho základu na 65 % denného vymeriavacieho základu, resp. pravdepodobného denného vymeriavacieho základu.

S účinnosťou od 1. februára 2012 priniesol zákon č. 521/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sprísnenie podmienok pre dobrovoľné nemocenské poistenie podmienením spoločnou účasťou na dobrovoľnom dôchodkovom poistení a sprísnenie podmienok pre dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti podmienením spoločnou účasťou na dobrovoľnom nemocenskom poistení a dobrovoľnom dôchodkovom poistení. Cieľom tohto opatrenia bola snaha zamedziť špekulatívnemu čerpaniu dávok nemocenského poistenia a dávok poistenia v nezamestnanosti a zároveň snaha do budúcnosti zabezpečiť každú fyzickú osobu dôstojnými dávkami dôchodkového poistenia.

Zákon č. 69/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré ďalšie zákony s účinnosťou od 1. marca 2012 zaviedol fyzickým osobám a právnickým osobám, ktoré sú povinné odvádzať poistné, povinnosť pri platení poistného platu poistného identifikovať a uviesť k nej variabilný symbol a špecifický symbol. Túto zmenu zákona si vynútila prax, nakoľko bez uvedenia variabilného symbolu a špecifického symbolu k platbe poistného nedokázala Sociálna poisťovňa priradiť platby poistného k poistným obdobiam, čo malo negatívny vplyv na výplatu dávok sociálneho poistenia, ako aj následné predpisovanie a vymáhanie dlžných súm poistného.

3.1.1 Nemocenské poistenie

Nemocenské poistenie slúži na preklenutie sociálnych udalostí, ako napríklad dočasná pracovná neschopnosť, tehotenstvo či materstvo. Zo systému nemocenského poistenia sa vyplácajú dávky, ktoré sa členia na nemocenské (zamestnancovi poskytované spravidla až od 11. dňa trvania dočasnej pracovnej neschopnosti), ošetrovné, materské a vyrovnávaciu dávku.

Podľa zákona č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov za prvých 10 dní trvania dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca vypláca zamestnávateľ náhradu príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a Sociálna poisťovňa poskytuje zamestnancovi nemocenské až od 11. dňa jeho dočasnej pracovnej neschopnosti.

Výdavky na nemocenské dávky²⁰ v roku 2012, hradené z rozpočtu Sociálnej poisťovne, boli v čiastke 428,16 mil. €. V porovnaní s rokom 2011 boli vyššie o 46,72 mil. € (index rastu 112,2). Nárast výdavkov nastal z dôvodu zvýšenia priemerných vyplácaných dávok, ale aj z dôvodu vyššieho počtu prípadov.

V roku 2012 boli priemerné mesačné počty prípadov zúčtovaných nemocenských dávok nasledovné:

- nemocenské 108 388 prípadov,
- ošetrovné 10 704 prípadov,
- vyrovnávaciu dávku 81 prípadov,
- materské 24 221 prípadov.

²⁰ Prehľad výdavkov základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenských dávok v roku 2012 je uvedený v Prílohe ku kapitole 3 (tab. 1).

Priemerný mesačný počet prípadov bol oproti roku 2011 vyšší o 3 072 (najvyšší nárast priemerného počtu prípadov bol zaznamenaný na nemocenskom o 3 012 prípadov). Tento nárast bol spôsobený vyšším priemerným percentom dočasnej pracovnej neschopnosti a dlhšou dobou trvania práceneschopnosti. Priemerné percento dočasnej pracovnej neschopnosti (ďalej len „DPN“) pre chorobu a úraz v roku 2011 bolo 3,93 % a v roku 2012 mierne stúplo na 4,16 % z priemerného počtu poistencov v danom roku (najnižšie priemerné percento DPN bolo v Bratislavskom kraji 2,154 % a najvyššie v Prešovskom kraji 7,065 %). Priemerná doba trvania práceneschopnosti v roku 2012 predstavovala 50,69 dní (najnižšia priemerná doba trvania 36,43 dní bola v Bratislavskom kraji a najvyššia 65,86 dní v Prešovskom kraji), a znamenala oproti roku 2011 nárast o 5,05 dňa.

Tabuľka č. 1 v prílohe ku kapitole 3 naznačuje pozitívny vývoj v priemernej výške vyplácaných nemocenských dávok, keď všetky dávky nemocenského poistenia v roku 2012 zaznamenali oproti roku 2011 nárast, okrem ošetrovného, ktoré kleslo v priemere o 1 €. Uvedené je spôsobené najmä vyšším vymeriavacím základom na určenie nemocenských dávok a zvýšením sadzby materského v porovnaní s rokom 2011.

Tabuľka 3.1 Počet prípadov a priemerná výška nemocenských dávok v roku 2012

Dávka	Počet vyplatených dávok v roku 2012	Index 2012/2011	Priemerná výška dávky v roku 2012 (v €)	Index 2012/2011
Nemocenské	1 300 650	102,86	224	106,52
Ošetrovné	128 442	91,98	75	99,10
Vyrovňavacia dávka	966	85,04	54	105,98
Materské	290 654	104,34	443	115,46

Zdroj: Sociálna poisťovňa

3.1.2 Dôchodkové poistenie

Dôchodkové poistenie sa člení na **starobné poistenie** (poistenie na zabezpečenie príjmu v starobe a pre prípad úmrtia) a na **invalidné poistenie** (poistenie pre prípad poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu a pre prípad úmrtia). Zo systému dôchodkového poistenia sa poskytuje starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok, vdovský dôchodok, vdovecký dôchodok a sirotsky dôchodok.

V terminológii dôchodkových dávok znamená *súbeh* poberanie súčasne (súbežne) tzv. priameho dôchodku (starobného, predčasného starobného alebo invalidného) s nepriamym dôchodkom (vdovským dôchodkom alebo vdoveckým dôchodkom, prípadne súbehu invalidného dôchodku s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť do 70 % so sirotským dôchodkom).

K 31. decembru 2012 bolo vyplácaných 1 301 055 dôchodkových dávok (bez dôchodkov hradených štátom – napr. tzv. invalidov z mladosti, dôchodkov manželky, sociálnych dôchodkov, ako aj bez dôchodkov vyplácaných do cudziny a dôchodkov neprevzatých do automatizovanej evidencie). Dôchodkov neprevzatých do automatizovanej evidencie bolo 52 a dôchodkov vyplácaných do cudziny 18 242.

V porovnaní so stavom k 31. decembru 2011 bolo v decembri 2012 vyplatených²¹ o 17 601 dôchodkov viac, čo predstavuje medziročný nárast o 1,01 %. Počet vyplácaných invalidných dôchodkov, vdoveckých dôchodkov, vdovských dôchodkov a sirotských dôchodkov zostal oproti roku 2011 na relatívne nezmenenej úrovni. Značný nárast zaznamenal počet vyplácaných starobných dôchodkov, a to o 23 230. Rok 2012 priniesol medziročne zníženie počtu novopriznaných predčasných starobných dôchodkov, pričom aj celkovo došlo k zníženiu počtu poberateľov predčasných starobných dôchodkov oproti roku 2011 o 7 726. Zníženie počtu poberateľov predčasných starobných dôchodkov bolo spôsobené najmä novelou zákona o sociálnom poistení tým, že od 1. januára 2011 (pre „staré prípady“ od 1. marca) sa zamedzilo poberaniu predčasných starobných

²¹ Podrobnejšie štatistické údaje o počte poberateľov a výške jednotlivých dôchodkových dávok sú uvedené v Prílohe ku kapitole 3 (tab. 2 až 4).

dôchodku počas vykonávania zárobkovej činnosti. Rast počtu dôchodkov vyplácaných do zahraničia súvisí s členstvom v Európskej únii - voľný pohyb osôb v rámci únie.

Tabuľka 3.2 Počet vyplácaných dôchodkových dávok a priemerná výška dôchodkov v roku 2012

Typ dôchodku	Počty vyplácaných dôchodkov*		Priemerná výška (sólo) dôchodku v €:	
	31.12.2012	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2011
Starobný (sólo + v súbehu) spolu	980 863	957 633	376	362
Predčasný starobný - // -	24 404	32 130	375	358
Invalidný - // -	227 801	223 182	261	256
Vdovský (sólo)	35 367	37 457	230	222
Vdovecký - // -	5 697	5 435	176	170
Sirotský	26 923	27 617	128	126
Spolu	1 312 204	1 293 709	x	x
Dôchodky neprevzaté do automatizovanej evidencie	52	168	x	x
Dôchodky vyplácané do cudziny	18 242	16 315	x	x

Zdroj: Sociálna poisťovňa

*Štatistické údaje sú vrátane súbehov.

V roku 2012 vplyvom makroekonomických ukazovateľov zohľadnených pri valorizácii dôchodkových dávok a raste aktuálnej dôchodkovej hodnoty došlo k zlepšeniu sociálnej situácie dôchodcov. Sociálna poisťovňa vyplácala v priemere všetky dávky dôchodkového poistenia vyššie ako v roku 2011. Najvyšší nárast zaznamenali poberatelia starobného dôchodku vyplácaného v súbehu s vdoveckým dôchodkom a poberatelia predčasného starobného dôchodku vyplácaného v súbehu s vdoveckým dôchodkom.

Tabuľka 3.3 Priemerná výška dôchodkov v súbehu v rokoch 2011 a 2012

Druh dôchodku	Priemerná výška dôchodku* v €	
	rok 2011	rok 2012
starobný vyplácaný v súbehu s vdovským (ženy)	395	410
starobný vyplácaný v súbehu s vdoveckým (muži)	458	478
predčasný starobný vyplácaný v súbehu s vdovským (ženy)	422	436
predčasný starobný vyplácaný v súbehu s vdoveckým (muži)	465	485
invalidný vyplácaný v súbehu s vdovským (ženy)	367	379
invalidný vyplácaný v súbehu s vdoveckým (muži)	402	410

Zdroj: Sociálna poisťovňa

*priemerná výška vypočítaná z úhrnnej sumy oboch vyplácaných dôchodkov

Výdavky²² na (systémové) dávky dôchodkového poistenia v roku 2012 boli takmer 5,64 mld. €, čo predstavuje oproti roku 2011 nárast výdavkov o 4,6 %. Okrem toho štátom hradené dôchodkové dávky (dôchodok manželky, sociálny dôchodok, tzv. invalidný dôchodok z mladosti, zvýšenie pre bezvládnosť, zvýšenie dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu, za odboj a rehabilitáciu, vrátane príplatkov za štátnu službu) predstavovali 47,3 mil. € (nárast oproti roku 2011 o 5,7 %). Výdavky na výplatu vianočného príspevku niektorým poberateľom dôchodku v roku 2012 predstavovali 60,6 mil. €.

²² Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31. 12. 2012 je uvedený v Prílohe ku kapitole 3 (tab. 5).

K 31. decembru 2012 bolo zaznamenaných približne 6 810 poberateľov sólo starobných dôchodkov (t. j. 0,98 %) presahujúcich priemernú mesačnú mzdu v hospodárstve Slovenskej republiky (805 €). Pomer priemerného starobného sólo dôchodku vyplácaného k 31. decembru 2012 k priemernej mesačnej mzde za rok 2012 v hospodárstve Slovenskej republiky predstavoval 46,71 % čo je mierne zvýšenie úrovne oproti v roku 2011 (nárast o 0,83 p. b.).

3.1.3 Úrazové poistenie

Úrazové poistenie je poistením zamestnávateľa pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu alebo choroby z povolania. Dávkami úrazového poistenia sú úrazový príplatok, úrazová renta, jednorazové vyrovnanie, pozostalostná úrazová renta, jednorazové odškodnenie, pracovná rehabilitácia a rehabilitačné, rekvalifikácia a rekvalifikačné, náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia, náhrada nákladov spojených s liečením a náhrada nákladov spojených s pohrebom. V rámci úrazového poistenia nevystupuje ako subjekt samostatne zárobkovo činná osoba (SZČO), pričom jej nie je ani daná možnosť dobrovoľnej účasti na tomto druhu poistenia.

Celková suma vyplatených dávok v roku 2012²³ bola 43,2 mil. €, čo predstavuje 100,1 % výdavkov za rok 2011, ide teda o mierny medziročný nárast. Najpočetnejšia a finančne najnáročnejšia dávka je úrazová renta. Za rok 2012²⁴ bolo vyplatených 79 067 úrazových rent, čo predstavuje oproti roku 2011 nárast o 2,55 %. Priemerná výška tejto dávky za rok 2012 bola 281,75 €, t. j. 0,78 % pokles oproti roku 2011. Na túto dávku bolo vynaložených 22,3 mil. € (51,5 % všetkých výdavkov základného fondu úrazového poistenia). Druhou najpočetnejšie vyplácanou dávkou bol úrazový príplatok v rozsahu 27 669 prípadov, čo oproti roku 2011 predstavuje nárast o 1,8 %. Najvyššiu priemernú výšku na jeden prípad predstavovali dávky: jednorazové odškodnenie (11 897 €) a jednorazové vyrovnanie (2 377 €) - ide však o menej početné dávky.

3.1.4 Garančné poistenie

Garančné poistenie je poistením pre prípad platobnej neschopnosti zamestnávateľa na uspokojenie nárokov zamestnanca. Pri tomto druhu poistenia platí poistné len zamestnávateľ a poisteným je zamestnanec, pre prípad platobnej neschopnosti zamestnávateľa. Poistným plnením je napríklad náhrada mzdy, nárok na odstupné, ktoré patrí zamestnancovi pri skončení pracovného pomeru, nároky cestovných, sťahovacích a iných výdavkov, ktoré vznikli pri plnení pracovných povinností atď., ak zamestnávateľ nie je schopný plniť svoje záväzky voči zamestnancom z dôvodu, že sa stal platobne neschopným. Z garančného poistenia sa vypláca dávka garančného poistenia. Zároveň sa z garančného poistenia uhrádzajú príspevky na starobné dôchodkové sporenie nezaplatené zamestnávateľom do základného fondu príspevkov na starobné dôchodkové sporenie v zákonom ustanovenej lehote. V rámci garančného poistenia nevystupuje ako subjekt SZČO a vzhľadom na charakter poistných vzťahov nie je daná ani možnosť dobrovoľnej účasti na tomto druhu poistenia²⁵.

Za rok 2012 bolo vyplatených 5 275 dávok (tabuľka 3.4), čo v porovnaní s rokom 2011 predstavuje pokles o 19,2 %. Celkový objem vyplatených prostriedkov na dávku garančného poistenia bol 33,5 mil. € (vrátane príspevkov na starobné dôchodkové sporenie nezaplatených zamestnávateľom do základného fondu príspevkov na starobné sporenie v zákonom ustanovenej lehote), oproti predchádzajúcemu roku ide o 20,3 %-né zníženie. Priemerná výška dávky za rok 2012 činila 1 265 €, čo predstavuje nárast o 17,4 % oproti roku 2011.

²³ Prehľad výdavkov základného fondu úrazového poistenia v roku 2012 je uvedený v Prílohe ku kapitole 3 (tab. 6)

²⁴ Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia v roku 2012 sú uvedené v Prílohe ku kapitole 3 (tab. 7 a 8)

²⁵ Výdavky základného fondu garančného poistenia sú uvedené v Prílohe ku kapitole 3 (tab. 9)

Tabuľka 3.4 Výdavky na dávku garančného poistenia, počet prípadov a priemerná výška dávky v € v roku 2012

Obdobie	Počet prípadov	Priemerná výška dávky v €	Výdavky na dávku garančného poistenia v tis. €
Január	268	1 301,58	348,82
Február	726	1 392,78	1 007,75
Marec	356	1 346,12	510,01
Apríl	480	1 214,26	582,85
Máj	481	1 061,46	508,93
Jún	529	1 382,42	729,88
Júl	212	1 046,98	221,96
August	236	1 358,89	320,40
September	407	1 574,94	639,41
Október	593	805,52	473,91
November	705	1 506,30	1 059,98
December	282	960,47	269,38
Celkom	5 275	x	6 673,35
Priemer	440	1 265,09	577,54

Zdroj: Sociálna poisťovňa

3.1.5 Poistenie v nezamestnanosti

Poistenie v nezamestnanosti je poistením pre prípad straty príjmu z činnosti zamestnanca v dôsledku straty zamestnania a na zabezpečenie príjmu v dôsledku nezamestnanosti. Z poistenia v nezamestnanosti sa vypláca dávka v nezamestnanosti.

V roku 2012 predstavoval priemerný mesačný počet poberateľov dávky²⁶ v nezamestnanosti 42 521 osôb, t. j. približne rovnaký priemerný počet ako v roku 2011. Počet osôb, ktoré v roku 2012 boli poberateľmi dávky v nezamestnanosti predstavuje 143 896, z čoho bolo 72 345 žien (50,3 %) a 71 551 mužov (49,7 %). Z hľadiska vekovej štruktúry bol najväčší podiel poberateľov dávky v nezamestnanosti vo vekovej skupine 30 - 39 ročných (najväčšia skupina mužov poberateľov dávky v nezamestnanosti bola vo veku 25 – 34 rokov a najväčšia skupina žien poberateľiek dávky v nezamestnanosti bola vo veku 30 – 39 rokov).

Výdavky na dávky v nezamestnanosti v roku 2012 dosiahli sumu 175,8 mil. €, t. j. 7,5 % nárast výdavkov oproti roku 2011. Priemerná mesačná výška dávky v roku 2012 bola 314 €, čo je o 7,7 % viac ako v roku 2011.

²⁶ Podrobnejšie štatistiky o vyplatených dávkach v nezamestnanosti a poberateľoch v roku 2012 sú uvedené v Prílohe ku kapitole 3 (tab. 10 a 11).

3.2 Dôchodkové sporenie

Dôchodkové sporenie v súčasnosti tvorí starobné dôchodkové sporenie a doplnkové dôchodkové sporenie:

II. pilier - starobné dôchodkové sporenie, príspevkovo definované, financované prostredníctvom kapitalizácie, vykonávané dôchodkovými správcovskými spoločnosťami na základe zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o starobnom dôchodkovom sporení“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2005.

III. pilier - doplnkové dôchodkové sporenie, príspevkovo definované, financované prostredníctvom kapitalizácie, vykonávané doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami na základe zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o doplnkovom dôchodkovom sporení“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2005.

3.2.1 Starobné dôchodkové sporenie

Cieľom zavedenia starobného dôchodkového sporenia, ktorý je súčasťou povinného dôchodkového systému, bolo diverzifikovať riziká jednotlivých spôsobov financovania dôchodkových dávok, t. j. priebežného spôsobu financovania a kapitalizačného spôsobu financovania.

Starobné dôchodkové sporenie (II. pilier) je príspevkovo definované a financované z príspevkov na starobné dôchodkové sporenie (ďalej len „príspevky“) odvádzaných na osobné dôchodkové účty sporiteľov. V priebehu roka 2012 bol prijatý zákon č. 252/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s delenou účinnosťou (od 1.9.2012 a 1.1.2013) (ďalej len „zákon č. 252/2012 Z. z.“) a zákon č. 413/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „zákon č. 413/2012 Z. z.“).

Najvýznamnejšie zmeny v starobnom dôchodkovom sporení v roku 2012:

Od 1.9.2012 sa zákonom č. 252/2012 Z. z. umožnil dobrovoľný vstup do II. piliera, ako aj výstup z neho v päťmesačnom období (od 1.9.2012 do 31.1.2013). Od 1. septembra 2012 sa tiež znížila sadzba príspevkov na starobné dôchodkové sporenie z pôvodných 9 % na 4 % z vymeriavacieho základu podľa zákona o sociálnom poistení a sadzba poistného na starobné poistenie sa úmerne zvýšila z pôvodných 9 % na 14 %. Zmena sadzby príspevkov do II. piliera je časovo ohraničená rokom 2016; od roku 2017 sa bude sadzba zvyšovať každý rok o 0,25 % tak, aby v roku 2024 dosiahla 6 %. Sporitelia si však od roku 2013 môžu svoj budúci dôchodok z II. piliera zvýšiť prostredníctvom dobrovoľných príspevkov, ktorých výška nie je obmedzená, ale daňovo zvýhodnené budú len do výšky najviac 2 % zo základu dane (čiastkového základu dane). Suma dobrovoľných príspevkov, ktoré sú daňovo zvýhodnené, nesmie presiahnuť výšku 2 % zo 60-násobku priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky zistený ŠÚ SR v kalendárnom roku, ktorý dva

roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa zisťuje základ dane. Uvedené daňové zvýhodnenie bude platiť do konca roka 2016.²⁷

K 31. decembru 2012 pôsobilo na trhu starobného dôchodkového sporenia 6 dôchodkových správcovských spoločností, ktoré spravovali celkom 24 dôchodkových fondov:

- Aegon, d.s.s., a.s., Bratislava
- Allianz – Slovenská dôchodková správcovská spoločnosť, a.s., Bratislava
- Axa d.s.s., a.s., Bratislava
- Dôchodková správcovská spoločnosť Poštovej banky, a.s., Bratislava
- ING dôchodková správcovská spoločnosť, a.s., Bratislava
- VÚB Generali, d.s.s., a.s., Bratislava.

Tabuľka 3.5 ukazuje čistú hodnotu majetku spravovaného jednotlivými dôchodkovými správcovskými spoločnosťami podľa druhu fondu k 31.12.2012.

Tabuľka 3.5 Rozdelenie majetku v dôchodkových fondoch k 31.12.2012 (v mil. €)

Dôchodková správcovská spoločnosť	dlhopisový dôchodkový fond	zmiešaný dôchodkový fond	akciový dôchodkový fond	indexový dôchodkový fond	Spolu k 31.12.2012	Percentuálny podiel majetku
AEGON, d.s.s., a.s.	78,90	117,66	356,34	0,23	553,13	10,1 %
Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.	195,58	514,18	1 055,35	1,78	1 766,89	32,3 %
AXA d.s.s., a.s.	216,86	307,14	920,06	2,22	1 446,28	26,4 %
DSS Poštovej banky d.s.s. a.s.	51,98	74,69	177,51	0,27	304,45	5,6 %
ING d.s.s., a.s.	62,66	168,72	368,57	0,31	600,26	11,0 %
VÚB Generali d.s.s., a.s.	147,12	254,93	404,52	0,88	807,45	14,7 %
Spolu	753,10	1 437,32	3 282,35	5,69	5 478,46	100,0 %
Percentuálny podiel majetku	13,7 %	26,2 %	59,9 %	0,1 %	100,0 %	

Výpočet: MPSVR SR

Sociálna poisťovňa postúpila v priebehu roku 2012 **príspevky** na starobné dôchodkové sporenie v hodnote **823 mil. €**, čo predstavuje oproti roku 2011 mierny pokles o 2 %. Najväčší podiel na slovenskom trhu starobného dôchodkového sporenia v roku 2012 si zachovali spoločnosti Allianz – Slovenská d.s.s., a. s. a Axa d.s.s., a. s. (spoločne predstavujú takmer 60 % trhu). V porovnaní s rokom 2011 nastali výrazné zmeny v pomeroch rozdelenia majetku v dôchodkových fondoch, sporitelia vo vyššej miere oproti predchádzajúcim rokom prestupovali do dlhopisových dôchodkových fondov, a to najmä z rastových dôchodkových fondov (nárast podielu majetku v dlhopisových dôchodkových fondoch zo 4,9 % v 2011 na 13,7 % v 2012, pokles podielu majetku vo vyvážených dôchodkových fondoch z 30,6 % v 2011 na 26,2 % v 2012, pokles podielu majetku v akciových dôchodkových fondoch zo 64,5 % v 2011 na 59,9 % v 2012). Uvedená zmena v pomeroch rozdelenia majetku súvisí aj s otvorením II. piliera pre vstup a výstup od 1.9.2012 do 31.1.2013, v rámci ktorého bolo za rok 2012 presunutých 53,8 mil. € z dôchodkových fondov starobného dôchodkového sporenia

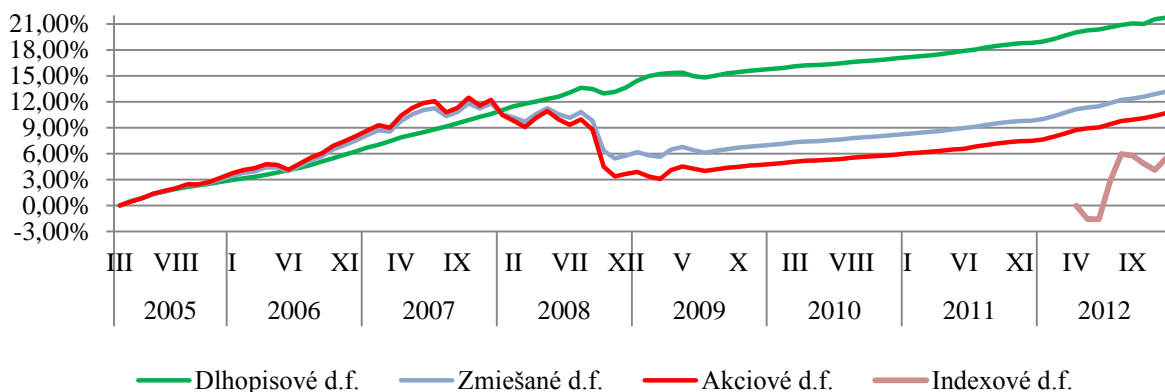
²⁷ Zákon č. 252/2012 Z. z. od 1. januára 2013 priniesol zásadný prelom do systému starobného dôchodkového sporenia (dobrovoľný vstup pre osoby mladšie ako 35 rokov, ktorým v minulosti aspoň raz vzniklo prvé dôchodkové poistenie, zmenu štruktúry dôchodkových fondov a ich premenovanie, povinnosť vytvárať jeden dlhopisový garantovaný dôchodkový fond a jeden akciový negarantovaný dôchodkový fond, možnosť vytvárať nové dôchodkové fondy, presun do dlhopisového garantovaného dôchodkového fondu pre tých sporiteľov, ktorí k 1. januáru 2013 boli sporiteľmi v inom ako dlhopisovom garantovanom dôchodkovom fonde a nezaslali príslušnej dôchodkovej správcovskej spoločnosti v stanovenej lehote vyhlásenie s prejavom vôle v tomto fonde zotrvať aj naďalej, zmeny v oblasti odplát a iné).

do Sociálnej poisťovne. Napriek týmto dvom skutočnostiam zostávajú akciové dôchodkové fondy dominantné z pohľadu výšky spravovaného majetku (59,9 %, pozri tabuľka č. 3.5). V roku 2012 dosiahli dôchodkové fondy lepšie priemerné ročné zhodnotenie, celkovo na priemernej úrovni 3 % nominálne (v roku 2011 dosiahlo celkové priemerné ročné zhodnotenie 1,4 %), pozri graf 3.2 (vzhľadom na nízku hodnotu majetku v indexových dôchodkových fondoch na úrovni 0,1 % k 31.12.2012 sa vyššie zhodnotenie tohto druhu dôchodkových fondov nepremietlo do priemerného ročného zhodnotenia všetkých dôchodkových fondov).

V roku 2012 sa štruktúra aktív v dôchodkových fondoch starobného dôchodkového sporenia podstatne nezmenila (grafy zobrazujúce vývoj zložiek portfólií dôchodkových fondov sú v prílohe ku kapitole 3). Pri porovnaní štruktúry aktív v dôchodkových fondoch je zrejmé, že dôchodkové správcovské spoločnosti sa začali orientovať na dlhodobjšie investičné nástroje. V priebehu roku 2012 si podiel nástrojov peňažného trhu zachoval klesajúcu tendenciu zo 40 % na 34 %, podiel dlhopisových investícií pokračoval vo svojom raste zo 60 % na úroveň približne 70 %. V roku 2012 dôchodkové správcovské spoločnosti zahrnuli do svojich portfólií aj akciové investície (absentovali od roku 2009), avšak na konci roka dosiahli úroveň len o málo viac ako 2 %.

Nasledovný graf zobrazuje vývoj aktuálnej hodnoty dôchodkovej jednotky jednotlivých dôchodkových fondov od ich vytvorenia k 31.12.2012. Celkové zhodnotenie je uvedené v tabuľke č. 3.6, ktorá zobrazuje nominálne a reálne (po zohľadnení inflácie) zhodnotenie dôchodkových fondov od ich vytvorenia.

Graf 3.1 Nominálne zhodnotenie dôchodkovej jednotky k 31.12.2012

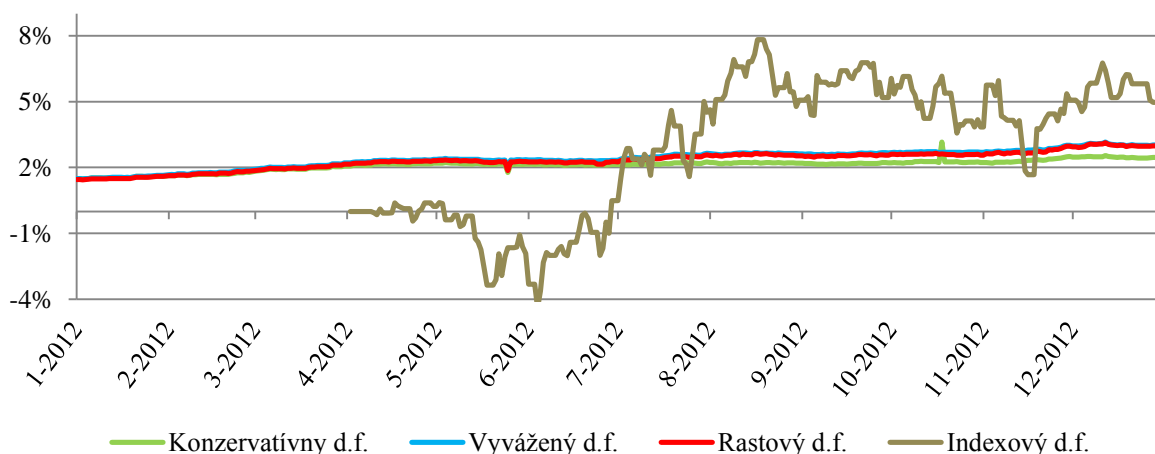
Údaje: Národná banka Slovenska, spracovanie: MPSVR SR

Tabuľka 3.6 Celkové nominálne a reálne zhodnotenie dôchodkových fondov od ich vzniku

Typ dôchodkového fondu	Zhodnotenie dôchodkových fondov (d.f.) k 31.12.2012	
	nominálne	reálne
Dlhopisové d.f.	21,6 %	-4,1 %
Zmiešané d.f.	12,9 %	-10,9 %
Akciové d.f.	10,4 %	-12,9 %
Indexové d.f.	4,1 %	2,8 %

Výpočet: MPSVR SR

Graf 3.2 Medziročné nominálne zhodnotenie dôchodkovej jednotky v roku 2012

Zdroj: MPSVR SR

Počet sporiteľov starobného dôchodkového sporenia k 31.12.2012 bol 1 462 516 (tabuľka 3.7), čo predstavuje oproti roku 2011 zanedbateľný nárast o 0,8 %. Dôvodom je vplyv otvorenia II. piliera pre vstup aj výstup, pričom v priebehu roku 2012 využilo možnosť vstupu 7 981 ľudí a možnosť výstupu využilo 17 058 sporiteľov.

Tabuľka 3.7 Počet sporiteľov v dôchodkových fondoch starobného dôchodkového sporenia k 31.12.2012

Dôchodková správcovská spoločnosť	Počet sporiteľov k 31.12.2012	Percentuálny podiel sporiteľov
AEGON, d.s.s., a.s.	181 231	12,4 %
Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.	459 320	31,4 %
AXA d.s.s., a.s.	371 164	25,4 %
DSS Poštovej banky d.s.s. a.s.*	94 314	6,4 %
ING d.s.s., a.s.	146 626	10,0 %
VÚB Generali d.s.s., a.s.	209 861	14,3 %
Spolu	1 462 516	100,0 %

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Z hľadiska vekovej štruktúry sporiteľov²⁸ v systéme starobného dôchodkového sporenia najväčšie zastúpenie mali sporitelia vo veku od 31 do 40 rokov, a to 43 % z celkového počtu sporiteľov. Zmeny vo vekovej štruktúre sporiteľov k 31.12.2012 sú zanedbateľné v porovnaní s rokom 2011 napriek vplyvu otvorenia II. piliera v roku 2012.

Tabuľka 3.8 Rozdelenie sporiteľov podľa veku k 31. decembru 2012

veková hranica	počet sporiteľov	% podiel
do 20	1 910	0,13 %
od 21 do 30	281 020	19,21 %
od 31 do 40	629 776	43,06 %
od 41 do 50	426 136	29,14 %
od 51	123 674	8,46 %
Spolu	1 462 516	100,00 %

Zdroj: MPSVR SR

Sporiteľov s vymeriavacím základom do 663,88 € bolo k 31. 12. 2012 približne 591 tisíc, čo predstavovalo 55,4 % z tzv. aktívnych sporiteľov (t.j. sporiteľov, ktorí si poslali príspevky na starobné dôchodkové sporenie).

Tabuľka 3.9 Počet aktívnych sporiteľov podľa vymeriavacieho základu k 31.12.2012

Rozsah vymeriavacieho základu v €	Spolu k 31.12.2012	% podiel
do 331,94	103 674	9,7 %
331,98 - 663,88	487 615	45,7 %
663,92 - 995,82	237 876	22,3 %
995,86 - 1 327,76	111 334	10,4 %
1 327,79 - 1 659,70	51 266	4,8 %
1 659,73 a viac	75 660	7,1 %
Aktívni sporitelia spolu	1 067 425	100,0 %

Zdroj: MPSVR SR

Rozdiel medzi celkovým počtom sporiteľov v tabuľkách 3.7 až 3.9 predstavuje približne 395 tisíc osôb – tieto fyzické osoby možno označiť ako tzv. **neaktívnych sporiteľov**, to znamená, že k 31. decembru 2012 si nezaplatili príspevky na starobné dôchodkové sporenie z titulu zamestnanca, povinne poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby alebo dobrovoľne poistenej osoby a príspevky na starobné dôchodkové poistenie neplatil za nich ani štát z dôvodu výkonu zákonom vymedzených činností (starostlivosť o dieťa, opatrovanie) ani Sociálna poisťovňa, oproti roku 2011 tento počet klesol len minimálne (približne o 2 %).

²⁸Graf vekovej štruktúry sporiteľov a rozdelenie sporiteľov podľa veku je uvedený v prílohe ku kapitole 3

3.2.2 Doplnkové dôchodkové sporenie

Doplnkové (dobrovoľné) dôchodkové sporenie predstavuje, tzv. *tretí pilier* dôchodkového systému, v ktorom sú finančné prostriedky účastníkov spravované doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami (ďalej len „DDS“).

Účelom doplnkového dôchodkového sporenia je umožniť účastníkovi doplnkového dôchodkového sporenia (ďalej len „účastník“) získať doplnkový dôchodkový príjem v starobe a doplnkový dôchodkový príjem v prípade skončenia výkonu prác, ktoré sú zaradené na základe rozhodnutia orgánu na ochranu zdravia do kategórie 3 alebo 4 alebo skončenia výkonu prác zamestnanca, ktorý je tanečný umelec alebo hudobný umelec, ktorý vykonáva profesiu hráča na dychový nástroj.

Účastníkom je zamestnanec, ktorý uzatvoril zmluvu o doplnkovom dôchodkovom sporení s doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou (ďalej len "účastnícka zmluva"); alebo iná fyzická osoba, ktorá ku dňu uzatvorenia účastníckej zmluvy dovŕšila najmenej 18 rokov veku.

Zamestnanec, ktorý vykonáva práce zaradené na základe rozhodnutia orgánu na ochranu zdravia do kategórie 3 alebo 4 a zamestnanec, ktorý vykonáva práce tanečného umelca alebo hráča na dychový nástroj, sú povinní uzatvoriť účastnícku zmluvu a ich zamestnávateľa sú povinní uzatvoriť zamestnávateľskú zmluvu, a to do ôsmich dní od začatia výkonu týchto prác.

Prostredníctvom doplnkového dôchodkového sporenia si účastník sporí finančné prostriedky v DDS, ktorá tieto prostriedky investuje za účelom ich zhodnotenia. Výsledná suma dávky doplnkového dôchodkového sporenia závisí od výšky finančných prostriedkov, ktoré účastník a jeho zamestnávateľ počas celého obdobia sporenia do DDS odvedli a od miery ich zhodnotenia.

Z doplnkového dôchodkového sporenia sa po splnení podmienok ustanovených zákonom o doplnkovom dôchodkovom sporení a dávkovým plánom, ktorý je prílohou účastníckej zmluvy, vyplácajú tieto dávky doplnkového dôchodkového sporenia:

- doplnkový starobný dôchodok, a to vo forme
 - doživotného doplnkového starobného dôchodku,
 - dočasného doplnkového starobného dôchodku,
- doplnkový výsluhový dôchodok, a to vo forme
 - doživotného doplnkového výsluhového dôchodku,
 - dočasného doplnkového výsluhového dôchodku,
- jednorazové vyrovnanie,
- odstupné.

K 31. decembru 2012 pôsobili na trhu doplnkového dôchodkového sporenia 4 doplnkové dôchodkové spoločnosti, a to:

- AXA d.d.s., a.s., Bratislava,
- Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Bratislava,
- ING Tatry – Sympatia d.d.s., a.s., Bratislava,
- Stabilita, d.d.s., a. s., Košice.

V sledovanom období roku 2012 neboli vykonané legislatívne zmeny v systéme doplnkového dôchodkového sporenia.

Počet účastníkov a poberateľov dávok je zobrazený v tabuľke 3.11. Počet prispievajúcich účastníkov v doplnkových dôchodkových fondoch s nenulovým dôchodkovým účtom bol k 31. 12. 2012 približne 684 tisíc, čo predstavuje oproti roku 2011 pokles približne o 2 %. K 31.12.2012 počet poberateľov dávok vzrástol oproti roku 2011 o 47,5 tisíc (8,6 %). Celkovo tak možno hovoriť o 1,4 % poklese klientov.

Z tabuľky 3.12 vyplýva, že účastníci predčasne ukončovali svoju účasť v pomerne vysokej miere z viacerých dôvodov (najmä hospodárska kríza, zvýšená miera nezamestnanosti); v súvislosti

s predčasným ukončením využili účastníci inštitút odstupného napriek skutočnosti, že si takouto formou mohli vybrať iba 80 % naspareného majetku.

Napriek poklesu počtu účastníkov v doplnkových dôchodkových fondoch čistá hodnota spravovaného majetku vzrástla oproti roku 2011 na 1,3 mld. € k 31.12.2012 (nárast o 10,8 %). Jedným z dôvodov atraktivity účasti na doplnkovom dôchodkovom sporení bola a je participácia zamestnávateľov na príspevkoch svojich zamestnancov; k 31. decembru 2012 prispievali zamestnávatelia na doplnkové dôchodkové sporenie až 475 tisícom účastníkov oproti 218 tisícom účastníkov, ktorí si príspevky platili sami (bez príspevku zamestnávateľa).

Doplnkové dôchodkové fondy zaznamenali oproti roku 2011 výrazne lepšie výsledky pri zhodnocovaní prostriedkov (tabuľka 3.10). Výkonnosť jednotlivých príspevkových doplnkových dôchodkových fondov dosiahla ročnú úroveň vo výške od 3,3 % do 19,5 % (tabuľka 12 v Prílohe ku kapitole 3).

Tabuľka 3.10 Prehľad údajov o doplnkových dôchodkových fondoch k 31. decembru 2012

Spoločnosť	Čistá hodnota majetku v doplnkových dôchodkových fondoch			
	Príspevkové doplnkové dôchodkové fondy (mil. €)	Výpltné doplnkové dôchodkové fondy (mil. €)	Spolu doplnkové dôchodkové fondy (mil. €)	Ročné zhodnotenie doplnkových dôchodkových fondov
Axa d.d.s., a.s.	161,9	0,54	162,5	6,30 %
DDS Tatra banky, a.s.	384,0	16,71	400,7	5,51 %
ING Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	472,8	12,43	485,2	7,30 %
Stabilita, d.d.s., a.s.	218,0	34,69	252,7	10,38 %
Spolu	1 236,8	64,37	1 301,1	7,18 %

Zdroj: Národná banka Slovenska, výpočet: MPSVR SR

Tabuľka 3.11 Počet účastníkov a poberateľov dávok k 31.12.2012

Spoločnosť	Počet aktívnych účastníkov	Počet poberateľov dávok	Spolu
Axa d.d.s., a.s.	120 907	323	121 230
DDS Tatra banky, a.s.	179 091	11 627	190 718
ING Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	275 690	8 632	284 322
Stabilita, d.d.s., a.s.	108 343	26 965	135 308
Spolu	684 031	47 547	731 578

Zdroj: ADDS

Tabuľka 3.12 Prehľad dávok z doplnkového dôchodkového sporenia k 31.12.2012

Druh dávky	Suma (mil. €)	Počet poberateľov
Doplnkový starobný dôchodok	37 698 229 €	33 818
Doplnkový výsluhový dôchodok	96 570 €	213
Odstupné	43 622 313 €	39 639
Jednorazové vyrovnanie	66 440 310 €	26 071

Zdroj: ADDS

3.3 Štátna sociálna podpora

Podpora štátu rodinám sa uskutočňuje predovšetkým prostredníctvom systému **štátnych sociálnych dávok**, predstavujúcich súbor peňažných plnení, ktorými sa štát podieľa na zvládnutí viacerých životných situácií, najmä u rodín s nezaopatrenými deťmi, ale aj iným spôsobom - **materská a rodičovská dovolenka a materské, daňový bonus**. Štátne sociálne dávky prispievajú na krytie nákladov na výživu a iné osobné potreby detí a tiež nákladov, spojených s ďalšími sociálnymi udalosťami.

System štátnej sociálnej podpory pozostával v roku 2012 z nasledujúcich jednorazových a opakovaných dávok:

- prídavok na dieťa
- príplatok k prídavku na dieťa
- rodičovský príspevok
- príspevok na starostlivosť o dieťa
- príspevok pri narodení dieťaťa
- príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa
- príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá
- príspevok na pohreb

3.3.1 Prídavok na dieťa

Z hľadiska počtu poberateľov a objemu vyplatených finančných prostriedkov je prídavok na dieťa najrozsiahljšou dávkou štátnej sociálnej podpory. Prijatím zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení sa zaviedlo s účinnosťou od 1. januára 2004 paušálne poskytovanie prídavku na dieťa **mesačne na každé nezaopatrené dieťa** bez ohľadu na vek dieťaťa a príjem rodičov. Zároveň sa týmto zákonom s účinnosťou od 1. apríla 2004 zaviedlo vyplácanie prídavku na dieťa jediným platiteľom – úradmi práce.

Opatrením MPSVR SR z 18. novembra 2011 sa s účinnosťou od 1. januára 2012 upravila suma prídavku na dieťa z 22,01 € na **22,54 €** a suma príplatku k prídavku na dieťa zo sumy 10,32 € na 10,57 €.

Tabuľka 3.13 Prídavok na dieťa

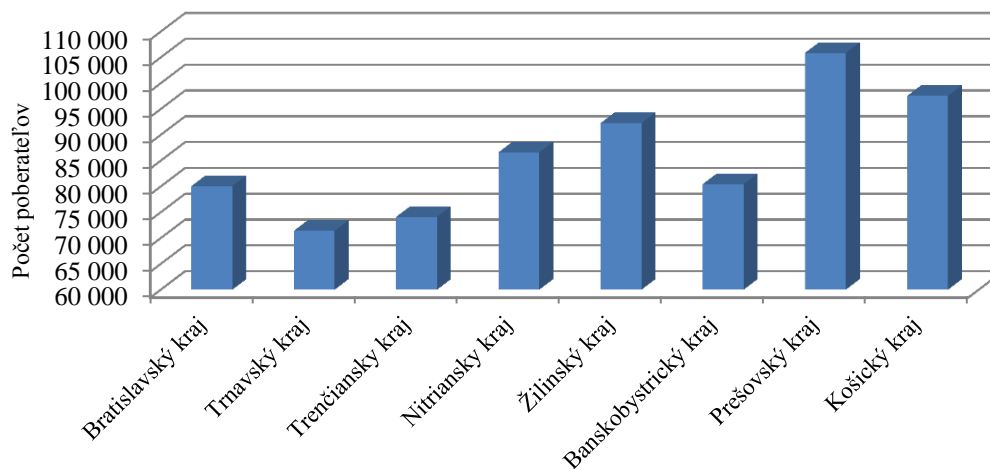
rok	priemerný mesačný počet poberateľov prídavku na dieťa	priemerný mesačný počet nezaopatrených detí
2011	697 651	1 176 427
2012	688 344	1 155 687

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2012 bol počet poberateľov prídavku na dieťa v priemernom mesačnom vyjadrení 688 344 poberateľov na 1 155 687 nezaopatrených detí. Priemerný mesačný počet poberateľov medziročne poklesol o 9 307 a priemerný mesačný počet nezaopatrených detí medziročne poklesol o 20 740 detí.

Suma vyplatená na prídavok na dieťa a príplatok k prídavku na dieťa v roku 2012 predstavovala 316 478 422 €, čo je oproti roku 2011 nárast o 1,42 mil. €.

Graf 3.3 Priemerný mesačný počet poberateľov prídavku na dieťa v jednotlivých krajoch SR v roku 2012

Zdroj: ÚPSVR

Priemerné mesačné počty poberateľov prídavku na dieťa v členení podľa jednotlivých krajov SR dokumentuje predchádzajúci graf. Najvyšší počet poberateľov bol dosiahnutý v Prešovskom, Košickom a Žilinskom kraji.

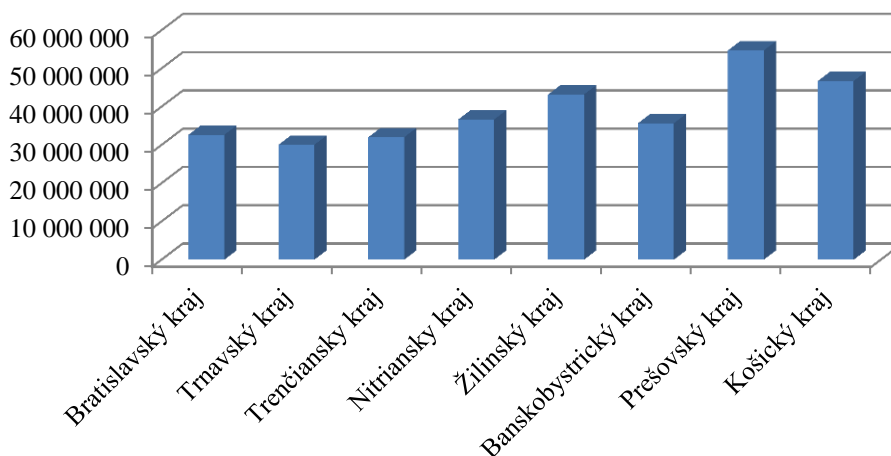
Tabuľka 3.14 Rodiny, ktorým sa poskytoval prídavok na dieťa podľa počtu detí

rok/počet	2011	2012
jednodetné	347 597	344 668
	49,8 %	50,0 %
dvojdetné	264 577	260 922
	37,9 %	37,9 %
trojdetné	60 997	59 773
	8,7 %	8,7 %
4 a viacdetné	24 480	23 995
	3,5 %	3,5 %

Zdroj: ÚPSVR

Najpočetnejšou skupinou rodín, ktorým sa poskytoval prídavok na dieťa v roku 2012 boli jednodetné rodiny, ktoré tvorili 50,0 % z celkového počtu 688 870 rodín. Z poberateľov prídavku na dieťa bolo v roku 2012 priemerne mesačne 455 922 matiek (predstavovali 66,18 % z celkového počtu poberateľov).

Graf 3.4 Porovnanie vyplatených sumy finančných prostriedkov na prídavok na dieťa podľa krajov v roku 2012

Zdroj: ÚPSVR

Najvyššia suma finančných prostriedkov na prídavok na dieťa bola (tak ako aj v roku 2011) vyplatená v Prešovskom, Košickom a Žilinskom kraji.

3.3.2 Príplatok k prídavku na dieťa

Zákon č. 532/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, s účinnosťou od 1. 1. 2008 zaviedol do praxe príplatok k prídavku na dieťa, ktorého výška bola v roku 2012 **v sume 10,57 €** priznaná rodičom, ktorí poberajú starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok pri percentuálnom poklese schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, alebo výsluhový dôchodok po dovŕšení veku na nárok na starobný dôchodok (62 rokov), nevykonávajú zárobkovú činnosť a nebol im priznaný daňový bonus.

Za oprávnenú osobu na uplatnenie nároku na príplatok k prídavku na dieťa sa považuje rodič dieťaťa alebo osoba, ktorej bolo nezaopatrené dieťa zverené do náhradnej starostlivosti.

Zákon ustanovuje, že príplatok k prídavku na dieťa je možné oprávnenej osobe poskytnúť len v prípade, ak sa na nezaopatrené dieťa, na ktoré sa oprávnenej osobe poskytuje prídavok na dieťa, neprizná daňový bonus podľa § 33 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

V roku 2012 bol priemerný mesačný počet poberateľov príplatku k prídavku na dieťa 3 811, čo je oproti roku 2011 pokles priemerne mesačne o 147 poberateľov.

3.3.3 Rodičovský príspevok

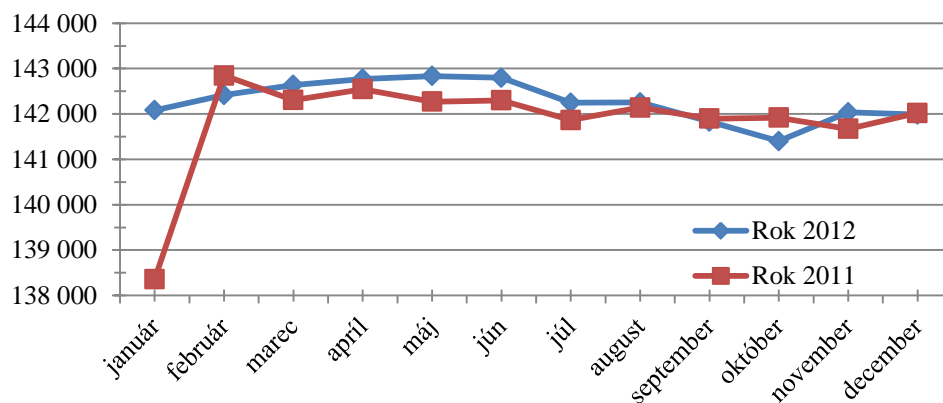
S účinnosťou od 1. januára 2011 vstúpila do platnosti novela zákona č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Umožnilo sa tak rodičom v období poberania rodičovského príspevku vykonávať zárobkovú činnosť akoukoľvek formou, pričom výška príjmu z tejto činnosti ani doba vykonávania práce neovplyvňuje nárok na rodičovský príspevok ani jeho výšku. Rodičia v čase vykonávania zárobkovej činnosti môžu zabezpečiť starostlivosť o svoje dieťa buď druhým rodičom, starým rodičom alebo inou plnoletou fyzickou osobou alebo umiestnením dieťaťa v zariadení súkromnom, cirkevnom či štátnom vrátane materských škôl. Opatrením MPSVR SR č. 412/2011 Z. z. o úprave sumy rodičovského príspevku sa v dôsledku valorizácie súm životného minima upravila suma rodičovského príspevku zo 190,10 € na **sumu 194,70 € mesačne**.

V roku 2011 sa pristúpilo k poskytovaniu vyššieho rodičovského príspevku v prípade, ak sa rodičom narodila súčasne dve a viac detí. Rodičovský príspevok v sume 194,70 € mesačne sa zvyšuje o 25 % na každé ďalšie dieťa, ktoré sa narodilo súčasne.

Zároveň sa zaviedlo poskytovanie rodičovského príspevku v nižšej sume a to len v sume 50 % mesačne zo sumy 194,70 €, ak staršie dieťa v starostlivosti rodiča zanedbáva plnenie povinnej školskej dochádzky, t. j. v mesiaci vymešká viac ako 15 neospravedlnených vyučovacích hodín a to najmenej tri po sebe nasledujúce kalendárne mesiace. Znížený rodičovský príspevok sa vypláca rodičovi počas troch kalendárnych mesiacov. Vývoj celkového počtu poberateľov rodičovského príspevku v SR v rokoch 2011 a 2012 uvádza nasledujúci graf.

Graf 3.5 Počet poberateľov rodičovského príspevku

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2012 bol rodičovský príspevok poskytnutý priemerne 142 274 poberateľom mesačne, čo je oproti roku 2011 nárast v priemernom mesačnom počte o 428 poberateľov.

V roku 2012 bolo na rodičovský príspevok vyplatených spolu približne 343 687 tis. € (medziročný pokles o 8 326 tis. €).

Osoby na rodičovskej dovolenke z rodového hľadiska vykazujú najväčší nepomer medzi mužmi a ženami. Na Slovensku rodičovské voľno na starostlivosť o narodené dieťa čerpajú tradične takmer výlučne iba ženy. Nedá sa odlišiť, aký podiel z nárastu čerpania rodičovskej dovolenky pripadá na demografické a individuálne dôvody (túžba po dieťati) a aký na prípadné stratégie riešenia straty práce materstvom.

3.3.4 Príspevok na starostlivosť o dieťa

Zmeny v príspevku na starostlivosť o dieťa nastali od 1. januára 2011. Ide o sociálnu dávku určenú rodičom, ktorí začnú vykonávať **zárobkovú činnosť** alebo sa vrátia späť do práce skôr, ako dieťa dovŕši vek tri roky, resp. šesť rokov, ak ide o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom a v čase výkonu pracovnej činnosti zabezpečia starostlivosť o svoje dieťa inou právnickou osobou alebo fyzickou osobou, napr. umiestnením dieťaťa v zariadení (materská škola, detské jasle). Štát prispieva rodičom na výdavky za túto starostlivosť na každé dieťa vo výške preukázaných výdavkov najviac **v sume 230 € mesačne**. Ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje fyzická osoba bez živnostenského oprávnenia, napr. príbuzný rodiča dieťaťa, výška príspevku na starostlivosť o dieťa je **41,06 € mesačne** bez preukázovania výdavkov. Vzhľadom na vysokú finančnú náročnosť poskytovania služieb starostlivosti o deti predovšetkým v súkromných zariadeniach a v záujme zvýšenia dostupnosti týchto služieb aj pre rodičov s nízkymi príjmami sa od 1. januára 2011 upravila horná hranica príspevku na sumu maximálne 230 € mesačne. Výšku príspevku na starostlivosť o dieťa môže vláda SR upraviť k 1. januáru kalendárneho roka nariadením.

Rodič, ktorý zabezpečuje starostlivosť o dieťa do troch rokov veku a ktorý sa rozhodne vrátiť späť do práce skôr, ako dieťa dovŕši vek tri roky sa teda môže rozhodnúť, či bude poberať rodičovský príspevok alebo požiada o príspevok na starostlivosť o dieťa, ktorý je výhodnejší v tých prípadoch, ak

má rodič viac detí do troch rokov veku a ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje prostredníctvom zariadení (napr. súkromné alebo mestské detské jasle), v ktorých mesačné poplatky presahujú 194 €.

V roku 2012 bol príspevok na starostlivosť o dieťa poskytnutý priemerne mesačne 1 752 poberateľom (pokles o 162 poberateľov oproti roku 2011).

3.3.5 Príspevok pri narodení dieťaťa

Príspevok pri narodení dieťaťa je jednorazová dávka štátnej sociálnej podpory, legislatívne upravená zákonom č. 235/1998 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa, o príspevku rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá a ktorým sa menia ďalšie zákony v znení neskorších predpisov.

Dávkou štát prispieva rodičom na pokrytie výdavkov spojených so zabezpečením nevyhnutných potrieb novorodenca.

Príspevok pri narodení dieťaťa bol v roku 2012 poskytovaný vo výške **151,37 €**. Ak sa súčasne narodili 3 deti alebo viac detí a najmenej dve z nich sa dožili 28 dní (na základe novely platnej od 1. 11. 2005), zvýšil sa príspevok o jednu polovicu vyššie uvedenej sumy na každé dieťa.

Tabuľka 3.15 Príspevok pri narodení dieťaťa v roku 2011 a 2012

rok	počet poberateľov príspevku pri narodení dieťaťa	počet poberateľov zvýšeného príspevku
2011	56 898	797
2012	56 994	792

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2012 bol príspevok pri narodení dieťaťa poskytnutý 56 994 poberateľom, čo je o 96 poberateľov viac ako v roku 2011. Finančné prostriedky vyplatené na príspevok pri narodení dieťaťa a zvýšený príspevok pri narodení dieťaťa dosiahli sumu približne 8 878 tis. € (medziročný nárast o 12 tis. €).

3.3.6 Príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa

Príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa je s účinnosťou od 1.1.2007 štátna sociálna dávka, ktorou štát pripláca na zvýšené výdavky spojené so zabezpečením nevyhnutných potrieb dieťaťa, ktoré sa matke narodilo ako **prvé dieťa** a ktoré sa dožilo aspoň 28 dní. S účinnosťou od januára 2009 sa príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa poskytuje aj na druhé a tretie dieťa.

V roku 2012 bola výška príplatku k príspevku pri narodení dieťaťa **678,49 €**. Príplatok bol vyplatený spolu 51 400 poberateľom, čo je o 216 poberateľov menej ako v roku 2011. Finančné prostriedky vyplatené na tento príplatok dosiahli v roku 2012 sumu približne 35 392 tis. € (medziročný pokles o 162 tis. €).

3.3.7 Príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá

Príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá je dávka štátnej sociálnej podpory, ktorou štát prispieva **raz za rok** rodičom alebo oprávneným osobám na zvýšené výdavky spojené so starostlivosťou o súčasne narodené 3 deti alebo viac detí alebo o opakovane narodené dvojčatá alebo viac detí súčasne v priebehu dvoch rokov.

Výška príspevku rodičom na jedno dieťa sa v roku 2012 nemenila a bola nasledovná:

- do 6 rokov veku - **81,99 €**
- od 6 do 15 rokov veku – **101,25 €**
- 15 roční – **107,55 €**

V roku 2012 bolo 140 poberateľov tohto príspevku, čo oproti roku 2011 predstavuje nárast o 9 poberateľov.

3.3.8 Príspevok na pohreb

Príspevok na pohreb je s účinnosťou od 1. januára 1999 jednorazová dávka štátnej sociálnej podpory, legislatívne upravená zákonom č.238/1998 Z. z. o príspevku na pohreb. Uvedenou dávkou štát finančne prispieva na úhradu výdavkov spojených so zabezpečením pohrebu zomrelého.

V roku 2012 ostala výška príspevku na pohreb nezmenená, a to **79,67 €**. Príspevok bol v roku 2012 vyplatený spolu 49 756 občanom, čo je o 150 poberateľov menej ako v roku 2011.

Finančné prostriedky vyplatené na tento príspevok dosiahli sumu približne 3 993 tis. € (medziročný pokles o 20 tis. €.). Počet poberateľov príspevku je ovplyvnený len demografickým ukazovateľom – úmrtnosťou obyvateľov, ktorí majú na území Slovenskej republiky trvalý alebo prechodný pobyt.

3.4 Sociálna pomoc

Nasledujúca kapitola obsahuje prehľad o poskytovaní sociálnej pomoci prostredníctvom pomoci v hmotnej núdzi, kompenzácií sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, podpory náhradnej starostlivosti o deti a pod., ako aj výdavkov vynaložených na jej zabezpečenie v rámci rozpočtovej kapitoly MPSVR SR, (viď tabuľka 41, príloha ku kapitole 3).

3.4.1 Dávka v hmotnej núdzi

Pomoc v hmotnej núdzi upravuje zákon č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Zákon vychádza z filozofie motivácie a poskytnutia perspektívy jednotlivcovi a jeho rodine. Cieľom zákona je zabezpečiť základné životné podmienky a poskytnúť pomoc v hmotnej núdzi za aktívnej účasti občana a fyzických osôb, ktoré sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzujú.

Pomoc v hmotnej núdzi pozostáva z dávky v hmotnej núdzi (ďalej len „dávka“), ktorá je poskytovaná na šiestich úrovniach a z príspevkov k dávke (ďalej len „príspevky“). Pomoc v hmotnej núdzi sa poskytuje občanovi v hmotnej núdzi a fyzickým osobám, ktoré sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzujú za podmienok taxatívne vymedzených v zákone o pomoci v hmotnej núdzi.

Sumy dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi platné v roku 2012

DÁVKA V HMOTNEJ NÚDZI:	
- Jednotlivec	60,50 €
- Jednotlivec s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	115,10 €
- Jednotlivec s viac ako štyrmi deťmi	168,10 €
- Dvojica bez detí	105,20 €
- Dvojica s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	157,60 €
- Dvojica s viac ako štyrmi deťmi	212,30 €
PRÍSPEVKY K DÁVKE V HMOTNEJ NÚDZI:	
- Príspevok na zdravotnú starostlivosť	2,00 €
- Aktivačný príspevok	63,07 €
- Ochranný príspevok	63,07 €
- Ochranný príspevok – znížený (nepriaznivý zdravotný stav trvá viac ako 30 dní)	34,69 €
- Príspevok na bývanie – jednotlivec	55,80 €
- Príspevok na bývanie – viac posudzovaných osôb	89,20 €
- Zvýšenie základnej dávky pre tehotné ženy o	13,50 €
- Dávka pre rodičov starajúcich sa o dieťa do 1 roka jeho veku	13,50 €
- Dávka pre dieťa za účelom plnenia povinnej školskej dochádzky	17,20 €

Dávka a príspevky poskytované v rámci pomoci v hmotnej núdzi sa v roku 2012 nevalorizovali.

V roku 2012 bolo priemerne mesačne evidovaných 183 083 poberateľov dávky a príspevkov, čo v porovnaní s rokom 2011 predstavuje pokles o 2,19 %. Na dávku a príspevky k dávke boli v roku 2012 poskytnuté finančné prostriedky vo výške 269 993 933 €. V porovnaní s rokom 2011 bol zaznamenaný pokles finančných prostriedkov o 3 445 039 €, čo je pokles o 1,26 %. **Priemerná výška** mesačnej dávky a príspevkov k dávke v roku 2012 dosiahla výšku **122,89 €**, čo v porovnaní s rokom 2011 predstavuje nárast o 1,16 €. Pokles poberateľov bol spôsobený predovšetkým v dôsledku pravidelnej valorizácie dôchodkových dávok, čo sa odrazilo aj v prípade poklesu finančných prostriedkov a následne zvýšení priemernej výšky dávky.

V roku 2012 bolo v systéme pomoci v hmotnej núdzi priemerne mesačne evidovaných 129 821 poberateľov dávky a príspevkov k dávke, ktorí sú súčasne v evidencii uchádzačov o zamestnanie. V porovnaní s rokom 2011 bol zaznamenaný nárast v ich priemernom mesačnom počte o 3 622 poberateľov (nárast o 2,87 %).

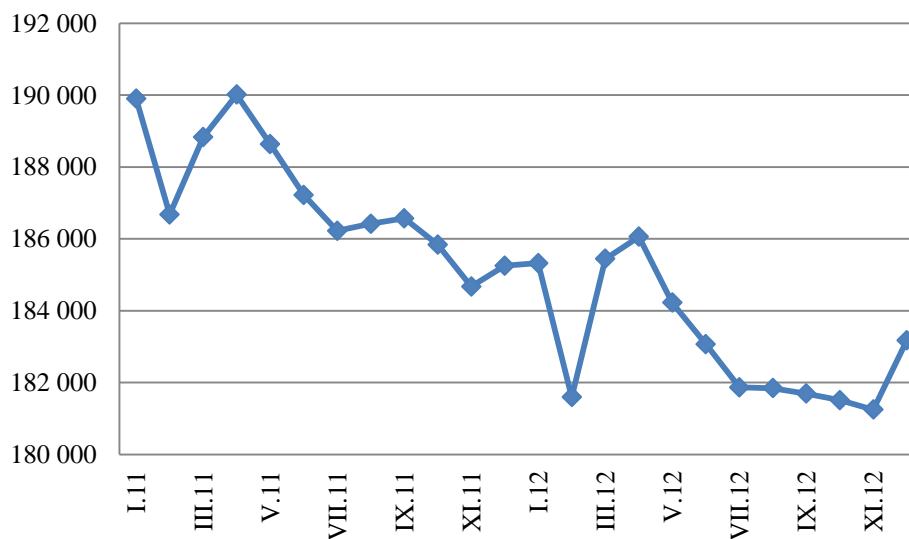
Tabuľka 3.16 Priemerný mesačný počet poberateľov dávky a príspevkov, ročné čerpanie finančných prostriedkov v rokoch 2011 - 2012

	2011	2012
Počet poberateľov celkom	187 139	183 083
z toho UoZ	126 199	129 821
Počet spoločne posudzovaných osôb	366 967	356 980
Poskytnuté finančné prostriedky celkom v €	273 438 972	269 993 933
Priemerná výška dávky a príspevkov k dávke v €	121,73	122,89

Zdroj: ÚPSVR

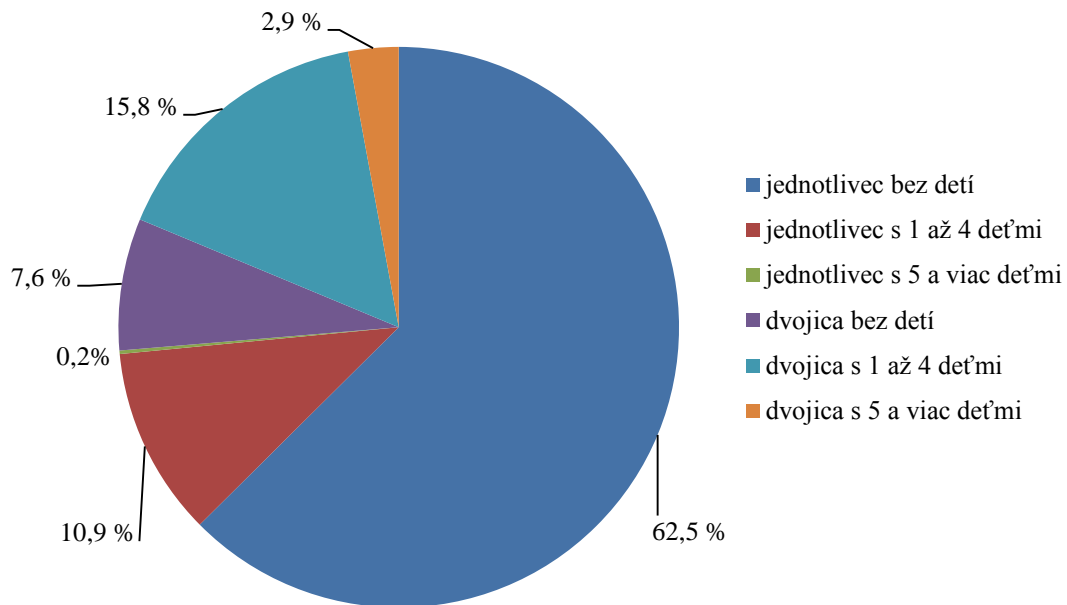
Z nižšie uvedeného grafického znázornenia vývoja počtu poberateľov dávky a príspevkov vyplýva, že v priebehu rokov 2011 a 2012 si vývoj počtu poberateľov zachoval mierne klesajúci trend aj napriek tomu, že vývoj počtu poberateľov dávky a príspevkov, ktorí sú súčasne evidovaní ako uchádzači o zamestnanie mierne rástol. Ako už bolo uvedené vyššie, vplyv na pokles poberateľov dávky a príspevkov majú predovšetkým poberatelia dôchodkových dávok a dávky v nezamestnanosti. Nárast počtu poberateľov dávky v hmotnej núdzi a príspevkov, ktorí sú súčasne evidovaní ako uchádzači o zamestnanie ovplyvnil viac-menej rast miery evidovanej nezamestnanosti. Naopak, vývoj počtu poberateľov dávky a príspevkov nadväzuje okrem iného aj na vývoj počtu poberateľov dávky v nezamestnanosti.

Graf 3.6 Vývoj počtu poberateľov dávky a príspevkov v priebehu rokov 2011 a 2012

Zdroj: ÚPSVR

Graf 3.7 Percentuálne zastúpenie jednotlivých skupín poberateľov dávky a príspevkov v roku 2012

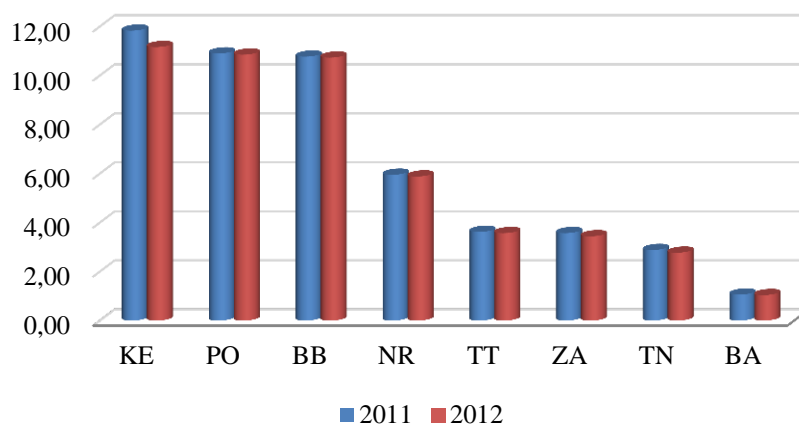

Zdroj: APVISOP

Pri porovnaní štruktúry poberateľov dávky a príspevkov medzi rokom 2011 a 2012 bol zaznamenaný pokles vo všetkých skupinách, a to o 1,63 % u jednotlivcov, o 0,79 % u jednotlivcov s jedným až štyrmi deťmi, o 7,79 % u jednotlivcov s päť a viac deťmi, o 3,80 % u dvojíc bez detí, o 4,24 % u dvojíc s jedným až štyrmi deťmi a o 2,26 % u dvojíc s päť a viac deťmi.

V roku 2012 bolo v systéme pomoci v hmotnej núdzi priemerne mesačne evidovaných 356 980 spoločne posudzovaných osôb, čo predstavovalo 6,6 % -ný podiel na celkovom počte obyvateľov Slovenska (pokles oproti roku 2011 o 2,7 %). V porovnaní s rokom 2011 došlo k poklesu podielu spoločne posudzovaných osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi z celkového počtu obyvateľov o 0,2 p. b.

Graf 3.8 Podiel osôb evidovaných v systéme pomoci v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov v % v jednotlivých regiónoch (ku koncu roka 2012)

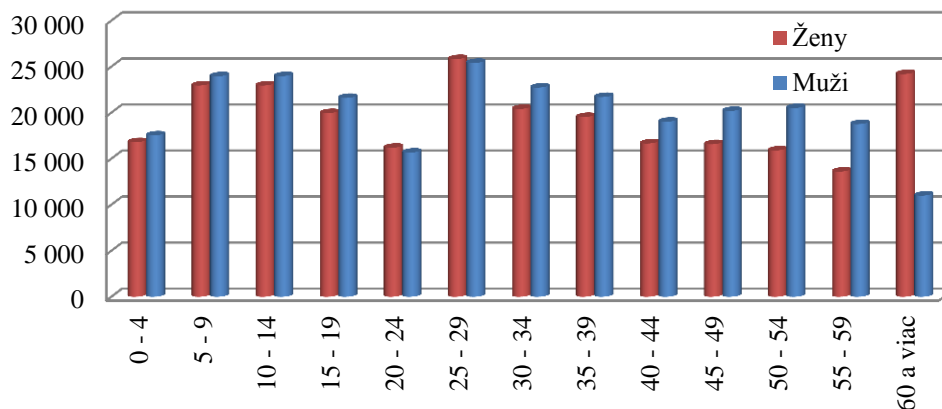

Zdroj: APVISOP a ŠÚ SR

Najvyšší podiel obyvateľstva v systéme pomoci v hmotnej núdzi za sledované obdobie (ku koncu roka) bol v Košickom kraji (11,16 %), v Prešovskom kraji (10,85 %) a v Banskobystrickom kraji (10,73 %). Najnižší podiel vykazoval Bratislavský kraj, a to 1,04 %.

Z celkového počtu osôb evidovaných v systéme pomoci v hmotnej núdzi bolo 50,75 % mužov a 49,25 % žien. V porovnaní s rokom 2011 nedošlo k zmene pomeru žien a mužov, v prípade žien išlo o pokles o 0,35 p. b. a u mužov o nárast o 0,35 p. b. Nasledujúci graf znázorňuje počet týchto osôb podľa pohlavia v danej vekovej skupine. Vo vekovej skupine 60 a viac rokov je výrazne vyšší podiel žien ako mužov, pričom tento stav pretrváva od r. 2006.

Graf 3.9 Poberatelia dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke so spoločne posudzovanými osobami podľa veku a pohlavia v roku 2012

Zdroj: APV ISOP

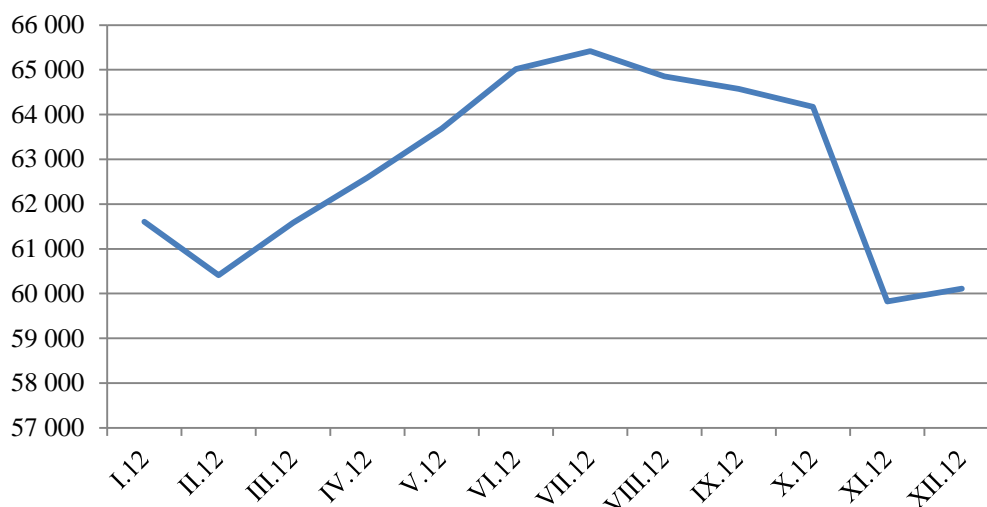
Príspevky k dávke v hmotnej núdzi. Občanom v hmotnej núdzi, ktorí splnili podmienky nároku na pomoc v hmotnej núdzi sa poskytuje dávka a príspevky. Dávka je štruktúrovaná podľa počtu spoločne posudzovaných osôb a v prípade príspevkov podľa ich špecifického účelu (príspevok na zdravotnú starostlivosť, aktivačný príspevok, príspevok na bývanie a ochranný príspevok).

Príspevok na zdravotnú starostlivosť. Podmienkou nároku na príspevok na zdravotnú starostlivosť je splnenie podmienok nároku na dávku. Príspevok na zdravotnú starostlivosť patrí občanovi a fyzickým osobám, ktoré sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzujú na výdavky spojené s úhradou za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti. V roku 2012 bol priemerný mesačný počet poberateľov príspevku na zdravotnú starostlivosť 352 766. V porovnaní s rokom 2011 bol zaznamenaný pokles v priemernom mesačnom počte o 10 471 (pokles o 2,88 %).

Aktivačný príspevok patrí občanovi v hmotnej núdzi, ktorý je zamestnaný alebo je vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie a zvyšuje si kvalifikáciu, zúčastňuje sa na vzdelávaní a príprave pre trh práce alebo vykonáva menšie obecné služby. Jedným z motivačných prvkov v rámci pomoci v hmotnej núdzi je poskytovanie aktivačného príspevku pre občana, ktorý bol dlhodobo nezamestnaný, zamestnal sa a jeho príjem zo závislej činnosti je najmenej na úrovni minimálnej mzdy a maximálne na úrovni trojnásobku minimálnej mzdy, alebo začal vykonávať samostatne zárobkovú činnosť. Tento občan má nárok na aktivačný príspevok po dobu šiestich mesiacov.

V roku 2012 bol priemerný mesačný počet poberateľov aktivačného príspevku 62 821. V porovnaní s rokom 2011 bol zaznamenaný nárast v priemernom mesačnom počte poberateľov aktivačného príspevku o 3,09 % (o 1 884 osôb).

Graf 3.10 Vývoj počtu poberateľov dávky a príspevkov k dávke s nárokom na aktivačný príspevok v roku 2012

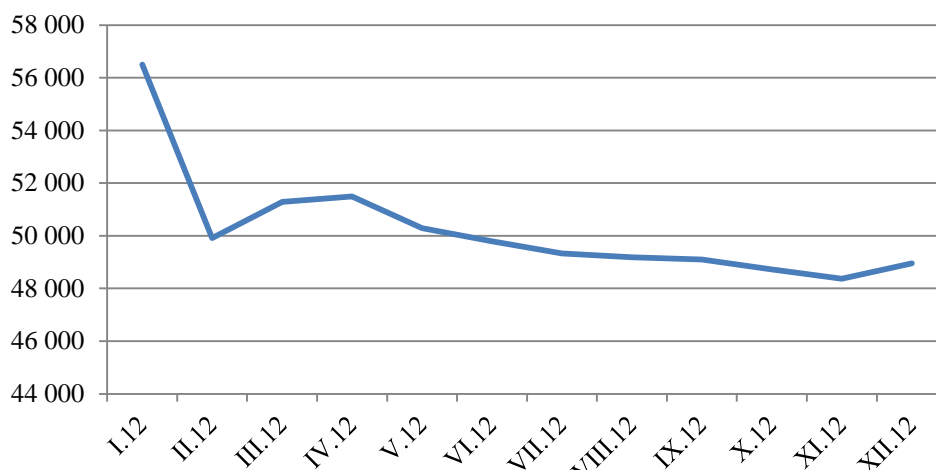

Zdroj: ÚPSVR

Príspevok na bývanie. Občan v hmotnej núdzi a fyzické osoby, ktoré sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzujú, majú nárok na príspevok na bývanie, ak občan v hmotnej núdzi alebo niektorá z fyzických osôb, ktorá sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzuje je vlastníkom bytu, vlastníkom rodinného domu, nájomcom bytu alebo nájomcom rodinného domu alebo nájomcom obytnej miestnosti v zariadení určenom na trvalé bývanie a uhrádza náklady spojené s bývaním a tiež predloží doklad o zaplatení týchto nákladov za predchádzajúcich šesť po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov alebo preukáže uznanie dlhu a dohodu o splátkach v prípade, že má nedoplatky, súvisiace s úhradou nákladov spojených s bývaním. Ak je v hmotnej núdzi občan alebo niektorá z osôb, ktorá sa s občanom spoločne posudzuje, poberateľom starobného dôchodku, nemusí spĺňať vyššie uvedené podmienky. To platí aj v prípade, ak ide o poberateľa inej dôchodkovej dávky alebo sociálneho dôchodku, ktorý dovŕšil 62 rokov veku. V roku 2012 dosiahol priemerný mesačný počet poberateľov príspevku na bývanie 90 065. V porovnaní s rokom 2011 bol zaznamenaný pokles v priemernom mesačnom počte poberateľov o 3 979 (pokles o 4,23 %).

Ochranný príspevok možno poskytnúť tým občanom v hmotnej núdzi, ktorí nemajú možnosť zabezpečiť alebo zvýšiť si príjem vlastnou prácou a splnili podmienky na vznik nároku na dávku. Ochranný príspevok sa tejto skupine občanov poskytuje na základe taxatívne vymedzených podmienok v zákone o pomoci v hmotnej núdzi (napr. vek potrebný na starobný dôchodok, invalidita z titulu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, choroba atď.). Výška ochranného príspevku je **63,07 € mesačne**. Ak ide o občana v hmotnej núdzi s *nepriaznivým zdravotným stavom trvajúcim nepretržite viac ako 30 dní*, výška ochranného príspevku je **34,69 € mesačne**. Ochranný príspevok nepatrí občanovi v hmotnej núdzi alebo fyzickým osobám, ktoré sa s ním spoločne posudzujú, ak im patrí aktivačný príspevok. V roku 2012 bol priemerný mesačný počet poberateľov ochranného príspevku 50 244 osôb. V porovnaní s rokom 2011 bol zaznamenaný pokles v priemernom mesačnom počte poberateľov o 9 757 (pokles o 16,26 %). Tento pokles bol zapríčinený nielen valorizáciou dôchodkových dávok a následným odchodom dôchodcov zo systému hmotnej núdze, ale predovšetkým zmenou zákona o pomoci v hmotnej núdzi s účinnosťou od 1.1.2011 v súvislosti so znížením ochranného príspevku v prípade občanov v hmotnej núdzi s nepriaznivým zdravotným stavom trvajúcim nepretržite viac ako 30 dní.

Graf 3.11 Vývoj počtu poberateľov dávky a príspevkov s nárokom na ochranný príspevok v roku 2012

Zdroj: APV ISOP

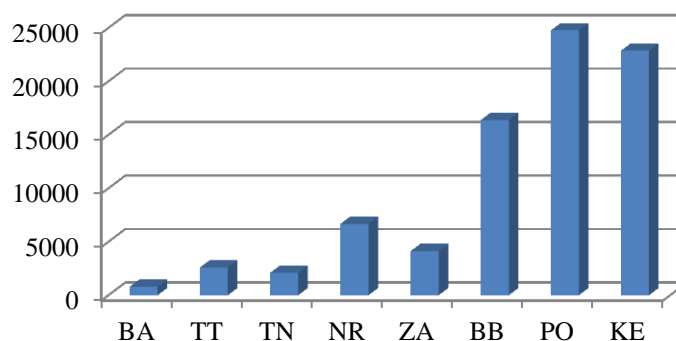
3.4.2 Dotácie pre dieťa v hmotnej núdzi

Dotácie pre dieťa v hmotnej núdzi sú podporným opatrením zameraným na zvýšenie motivácie detí z nízko príjmových rodín k plneniu *povinnej školskej dochádzky*, realizované prostredníctvom dotačného programu MPSVR SR, ktorým sa poskytuje dotácia na podporu výchovy k stravovacím návykom a dotáciu na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa, ohrozeného sociálnym vylúčením.

S účinnosťou od 1. januára 2011 je poskytované dotácie na podporu výchovy k stravovacím návykom, ako aj dotácie na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením upravené zákonom č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR.

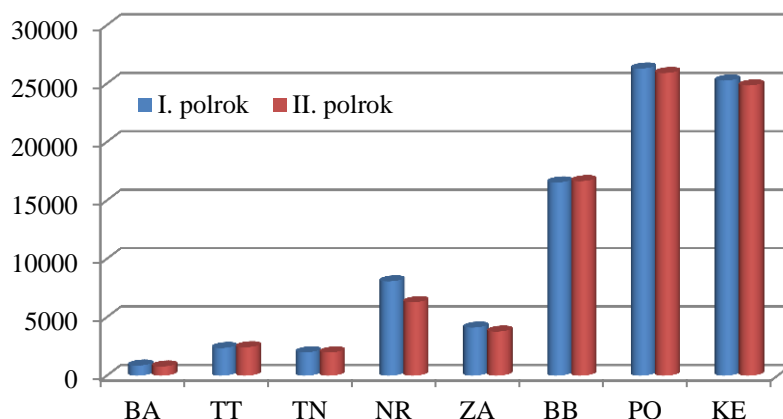
V roku 2012 boli vyplatené finančné prostriedky na dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom v sume 12 227 312 €. Priemerný mesačný počet detí, ktorým bola dotácia poskytnutá bola 79 406; v porovnaní s rokom 2011 došlo k poklesu o 1,11 % (pokles o 891 detí). Dotácie na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením tvorili sumu 2 742 951 € a boli poskytnuté 89 516 deťom, čo predstavuje medziročný pokles o 1,7 % (pokles oproti roku 2011 o 1 588 detí).

Graf 3.12 Regionálne rozdelenie detí, na ktoré sa poskytli dotačné programy na podporu výchovy k stravovacím návykom v roku 2012

Zdroj: APV ISOP

Graf 3.13 Regionálne rozdelenie detí, na ktoré sa poskytli dotačné programy na podporu výchovy k plneniu školských povinností v roku 2012

Zdroj: APV ISOP

Z pohľadu regionálneho rozmiestnenia počtu detí, na ktoré boli poskytnuté dotácie podľa vyššie uvedeného výnosu MPSVR SR, je situácia zachytená v predchádzajúcich grafoch. Najvyšší objem dotácií podľa výnosu bol z pohľadu regionálneho rozmiestnenia počtu detí poskytnutý pre Prešovský, Košický a Banskobystrický kraj.

3.4.3 Náhradné výživné

Náhradné výživné je suma poskytnutá štátom na zabezpečenie výživy oprávnenej osoby v prípade, ak si vyživovaciu povinnosť neplní povinná osoba, ktorou je rodič dieťaťa alebo iná fyzická osoba, povinná platiť výživné dieťaťu.

Zákonom č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa upravilo poskytovanie náhradného výživného, ktorým štát poskytuje náhradné výživné v prípadoch, ak si povinná osoba neplní vyživovaciu povinnosť voči nezaopatreným deťom a v prípadoch, keď sirotský dôchodok, resp. suma sirotských dôchodkov u nezaopatreného dieťaťa nedosahuje výšku minimálneho výživného, ustanoveného zákonom o rodine.

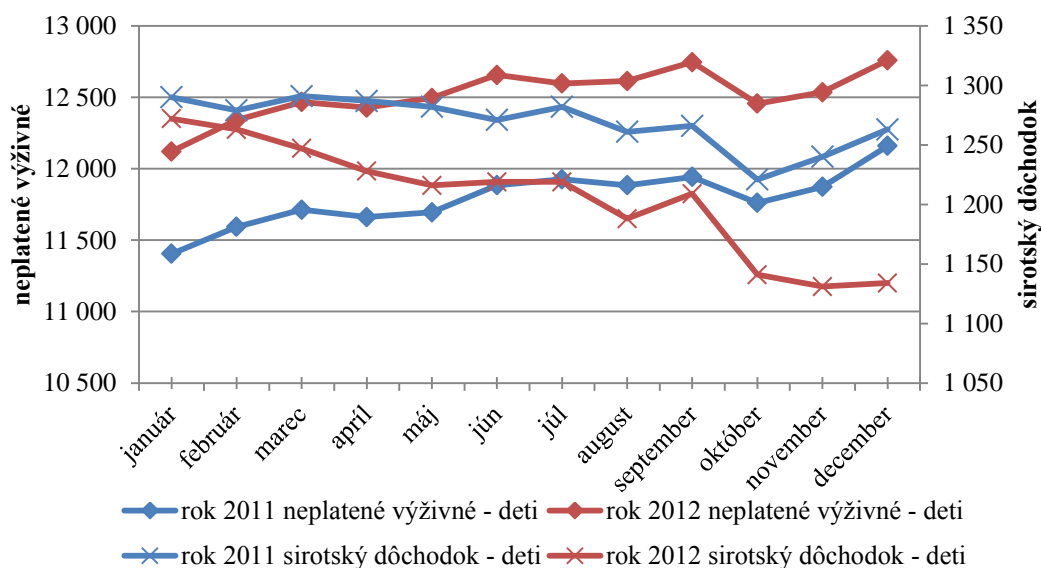
Vzhľadom na rozšírenie okruhu oprávnených osôb na nárok na náhradné výživné o nezaopatrené deti, ktorých sirotský dôchodok, resp. suma sirotských dôchodkov nedosahuje sumu minimálneho výživného, ustanoveného zákonom o rodine (30 % životného minima nezaopatreného dieťaťa) sa zvýšil počet oprávnených osôb (nezaopatrených detí).

V roku 2012 bolo evidovaných v priemere 8 369 poberateľov náhradného neplateného výživného, čo predstavuje oproti roku 2011 nárast o cca 478 poberateľov. Tento nárast je pravdepodobne spôsobený skutočnosťou, že osoba, ktorá je povinná platiť náhradné výživné, prišla v čase hospodárskej krízy o zamestnanie. Náhradné neplatené výživné bolo priemerne mesačne vyplácané 12 518 deťom, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje nárast o 466 detí.

Priemerný mesačný počet poberateľov náhradného výživného – sirotského v roku 2012 bol 718 poberateľov, čo je oproti roku 2011 pokles o cca 34 poberateľov. Náhradné výživné – sirotské bolo v roku 2012 vyplácané priemerne mesačne 1 206 deťom, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje pokles o 67 detí. Na výplatu náhradného výživného boli v roku 2012 vynaložené finančné prostriedky v sume 8 454 460 €.

Maximálna výška náhradného výživného je podľa zákona výživné, určené do 1,2-násobku životného minima pre nezaopatrené dieťa. V priebehu roku 2012 bol maximálny nárok na náhradné výživné na jedno dieťa od 103,98 do 106,58 € (zohľadnená valorizácia životného minima od 1. júla 2012).

Graf 3.14 Vývoj počtu poberateľov (detí) náhradného výživného v rokoch 2011 a 2012

Zdroj: ÚPSVR

3.4.4 Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela

Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „SPODaSK“) sa vykonávajú pre dieťa, plnoletú fyzickú osobu, rodinu, prípadne skupinu alebo komunitu v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnoprávnej ochrane detí“).

V roku 2012 zabezpečovalo výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na 46 úradoch PSVR - odboroch sociálnych vecí a rodiny, oddeleniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately) 565 zamestnancov, čo predstavuje v porovnaní s rokom 2011 nárast počtu zamestnancov o 18.

V priebehu roku 2012 bolo zaznamenaných 21 446 nových rodín a 29 159 nových detí, pre ktoré boli vykonávané opatrenia SPODaSK.

V pôsobnosti úradov PSVR ako orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je okrem iného podávanie návrhov a podnetov vo veciach maloletých detí príslušným súdom.

V roku 2012 úrady PSVR podali spolu 9 748 návrhov a podnetov na súd vo veciach starostlivosti o maloleté deti (pokles oproti roku 2011 o 1 587). Najviac, rovnako ako v minulých rokoch, predstavovali návrhy a podnety podané vo veciach výchovy a výživy – v počte 7 648 (medziročný pokles o 1 743). Na vydanie predbežného opatrenia bolo podaných 1 414 návrhov a podnetov (medziročný nárast o 68), na nariadenie ústavnej starostlivosti 582 návrhov a podnetov (medziročný nárast o 89) a na zrušenie ústavnej starostlivosti bolo podaných 104 návrhov a podnetov (medziročný pokles o 1).

V roku 2012 podal orgán SPODaSK súdu alebo iným štátnym orgánom vo veciach výživy a výchovy maloletých 54 878 správ (medziročný pokles o 2 614).

Orgán SPODaSK zisťoval z vlastného podnetu, z podnetu súdu alebo inej osoby názor dieťaťa na situáciu, v ktorej sa nachádza, celkovo u 37 187 detí (medziročný nárast o 12 766).

Ak je to potrebné v záujme dieťaťa, orgán SPODaSK rozhodne o uložení výchovného opatrenia, pričom v roku 2012 bolo orgánmi SPODaSK uložených spolu 483 výchovných opatrení pre 708 detí (v roku 2011 497 výchovných opatrení pre 748 detí).

Sociálna kuratela pre deti

Výkon opatrení sociálnej kurately detí zabezpečovalo v sledovanom roku 113 zamestnancov úradov PSVR - sociálnych kurátorov pre deti, ktorí sa na túto oblasť špecializujú (medziročný pokles o 3 zamestnancov). Opatrenia boli v sledovanom roku vykonávané spolu pre 25 930 detí, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom predstavuje pokles o 256 detí (tab. č. 3.17). Na jedného sociálneho kurátora pripadalo riešenie situácie v priemere pre 229 detí (medziročný nárast o 4 deti).

V rámci sociálnej kurately detí sociálni kurátori podali 15 881 správ rôznym inštitúciám a vykonali spolu 28 746 šetrení v rodinách a inštitúciách (v roku 2011 to bolo 18 167 správ a 31 351 šetrení).

Z hľadiska dôvodov vykonávania opatrení sociálnej kurately detí klesol počet mladistvých detí, ktoré sa dopustili páchania trestnej činnosti ako páchatelia alebo ako podozriví podľa trestného zákona zo spáchania trestnej činnosti na 5 324 (o 582 detí menej ako v roku 2011), stúpol však počet detí, ktoré spáchali čin inak trestný, a to na 2 439 (o 181 detí viac ako v roku 2011).

V porovnaní s rokom 2011 došlo k poklesu počtu detí, ktorým bola poskytovaná v roku 2012 pomoc a ochrana v priestupkovom konaní, a to o 360 na 5 094 detí.

Z dôvodu experimentovania a závislosti na drogách vykonali sociálni kurátori opatrenia sociálnej kurately detí pre 348 detí, z nich bolo 49 vo veku do 14 rokov (v roku 2011 543 detí, z nich 58 do 14 rokov). Pre 187 detí boli vykonávané opatrenia z dôvodu iných, nelátkových závislostí, napr. závislosť od hazardných hier a počítačov, z nich bolo tiež 49 vo veku do 14 rokov (v roku 2011 236 detí, z nich 50 do 14 rokov).

Z dôvodu zanedbávania školskej dochádzky bolo 8 479 detí v starostlivosti sociálnych kurátorov (medziročný nárast o 493 detí). U 1 020 detí sa prejavovali poruchy vo vzťahu s inými deťmi, rodičmi alebo inými plnoletými fyzickými osobami (medziročný pokles o 648 detí), u 168 detí riešili sociálni kurátori úteky z domu alebo zo zariadenia (medziročný pokles 61 detí).

Počet detí, pre ktoré bola vykonávaná sociálna kuratela z dôvodu, že sa stali obeťami trestných činov, stúpol z 276 na 308 detí.

Opatrenia sociálnej kurately detí boli vykonávané pre 436 detí, ktoré sa stali svedkami trestného činu (medziročný nárast o 56 detí).

Tabuľka 3.17 Počet detí, pre ktoré sa vykonávala v rokoch 2011 a 2012 sociálna kuratela

Rok	Počet detí spolu	Počet detí			
		do 14 rokov		vek 15-18 rokov	
		chlapci	dievčatá	chlapci	dievčatá
2011	26 186	6 197	3 111	12 441	4 437
2012	25 930	6 806	3 838	11 058	4 228

Zdroj: MPSVR SR

Sociálna kuratela pre plnoleté fyzické osoby

V roku 2012 sa opatrenia sociálnej kurately vykonávali pre 8 988 klientov - plnoletých fyzických osôb a vykonávalo ich 59 sociálnych kurátorov, čo znamená, že v porovnaní s rokom 2011 klesol počet kurátorov pre plnoleté fyzické osoby o 4. V porovnaní s rokom 2011 sa v roku 2012 celkovo znížil počet klientov o 311 osôb, avšak na jedného sociálneho kurátora zaznamenávame priemerný nárast počtu klientov zo 147 v roku 2011 na 152 v roku 2012.

Opatrenia sociálnej kurately pre plnoletých boli vykonávané najmä pre klientov po prepustení, prípadne po podmienenom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody. Klesol počet klientov prepustených zo zariadenia na výkon ústavnej starostlivosti alebo ochrannej výchovy po dovŕšení plnoletosti zo 125 na 53 plnoletých fyzických osôb, avšak stúpol počet klientov, pre ktorých boli vykonávané opatrenia sociálnej kurately z dôvodu drogovej závislosti zo 70 na 80 plnoletých fyzických osôb.

Najčastejšie bola klientom poskytnutá pomoc v súvislosti s hľadaním zamestnania a hľadaním vhodného bývania.

V roku 2012 sociálni kurátori poskytli resocializačný príspevok 2 966 osobám (príloha ku kapitole 3, tab. č. 13 a 14). V porovnaní s rokom 2011 to bol pokles o 78 osôb a v porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo aj k poklesu celkovej výšky vyplatených finančných prostriedkov na resocializačný príspevok.

Násilie páchané v rodinách, týrané, zanedbávané a zneužívané deti

V oblasti násilia páchaného v rodinách, týraných, zanedbávaných a zneužívaných detí úrady práce v sledovanom roku na základe dôvodného podozrenia vykonávali opatrenia SPODaSK celkom pre 545 detí, čo v porovnaní s rokom 2011 predstavuje nárast o 123 detí. Vykonávanie opatrení SPODaSK je zamerané na poskytovanie sociálneho poradenstva, sociálnu prácu v teréne a prostredníctvom referátu poradensko-psychologických služieb sa poskytuje najmä psychologické poradenstvo a psychologická pomoc pri sanácii biologickej rodiny v rámci pomoci obetiam násilia. V 175 prípadoch orgány SPODaSK podali návrh na začatie trestného stíhania. Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným uvádza príloha ku kapitole 3, tab. č. 15.

Ústavná starostlivosť a ochranná výchova

K 31.12.2012 bolo evidovaných 4 439 detí s nariadenou ústavnou starostlivosťou a 52 detí malo nariadenú ochrannú výchovu. Celkovo bolo vo všetkých typoch zariadení na výkon rozhodnutia súdu umiestnených 5 476 detí. Počet detí umiestnených na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu a ich porovnanie s rokom 2011 uvádza príloha ku kapitole 3, tab. č. 16.

K 31.12.2012 bolo na Slovensku **87 detských domovov** s celkovým počtom 4 263 umiestnených maloletých detí a 438 mladých dospelých. Z celkového počtu 87 detských domovov bolo štátnych detských domovov 67 a 20 detských domovov bolo neštátnych.

V detských domovoch sa realizuje nariadená ústavná starostlivosť, predbežné opatrenie a výchovné opatrenie v samostatnej skupine, v špecializovanej samostatnej skupine, v samostatnej diagnostickej skupine a v profesionálnej rodine.

K 31.12.2012 bolo v detských domovoch 683 profesionálnych rodičov, u ktorých bolo umiestnených 1 333 detí a mladých dospelých, čo v porovnaní s rokom 2011 predstavuje nárast o 194 detí a mladých dospelých. Formy starostlivosti v detských domovoch a počty umiestnených detí v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch uvádza príloha ku kapitole 3, tab. č. 17 a 18.

Maloletí bez sprievodu a repatriácie

V roku 2012 boli vykonané opatrenia SPODaSK pre 151 maloletých bez sprievodu, čo je o 18 maloletých bez sprievodu menej ako v roku 2011.

Proces repatriácie detí sa v roku 2012 realizoval u 36 detí (medziročný nárast o 3 deti), ktoré sa ocitli na území iného štátu bez sprievodu rodiča, príbuzného alebo osoby, ktorá sa o dieťa osobne stará. Z uvedeného počtu detí bolo 15 detí navrátených na územie Slovenskej republiky a 21 detí bolo premiestnených na naše územie (v roku 2011 bolo z celkového počtu navrátených 20 detí a 13 detí bolo premiestnených).

Náhradná rodinná starostlivosť – náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť, poručníctvo, predosvojiteľská starostlivosť a osvojenie.

V roku 2012 bolo 1 832 detí zverených do náhradného rodinného prostredia (náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť, poručníctvo a predosvojiteľská starostlivosť). Porovnanie s predchádzajúcim rokom je uvedené v tab. 3.18.

K 31.12.2012 predstavoval počet detí, zverených do náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti a poručníctva celkovo 8 958 detí. Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti a porovnanie s predchádzajúcim rokom uvádza príloha ku kapitole 3, tab. č. 19.

Právoplatným rozhodnutím súdu bolo v roku 2012 osvojených 262 detí. V počte osvojených detí sú zahrnuté aj deti osvojené do cudziny. Do predosvojiteľskej starostlivosti do cudziny bolo v roku 2012 zverených 27 detí.

Tabuľka 3.18 Počet detí zverených do náhradných rodín v rokoch 2011 a 2012

rok	Osvojenie (zverené do pred- osvojiteľskej starostlivosti)	Náhradná osobná starostlivosť	Pestúnska starostlivosť	Poručníctvo	Spolu
2011	252	1 126	234	204	1 816
2012	242	1 169	242	179	1 832

Zdroj: ÚPSVR

Poradensko – psychologické služby

V roku 2012 bolo na referátoch poradensko-psychologických služieb (ďalej len „RPPS“) 87 pracovných miest, čo predstavuje oproti roku 2011 nárast o 6 zamestnancov. V roku 2012 poskytli pri celkovom počte 8 983 prípadov 52 173 konzultácií. Priemer na jeden prípad predstavuje 5,8 konzultácií.

Ťažiskové činnosti RPPS:

a) psychologické, partnerské, manželské a rodinné poradenstvo, psychologická diagnostika, krízová psychologická intervencia

- v oblasti pomoci dieťaťu, rodičom alebo plnoletej fyzickej osobe pri riešení výchovných, manželských, rodinných a iných sociálnych problémov, v oblasti pomoci manželom, rodičom maloletých detí v rozvode a po rozvode, taktiež ich maloletým deťom, v oblasti pomoci pri úprave styku rodičov s dieťaťom, v oblasti skúmania názoru dieťaťa vo veciach, ktoré sa ho týkajú, v oblasti pomoci jednotlivcom a rodine s problémom násilia a drogovej závislosti, v oblasti pomoci jednotlivcom a rodine v krízových situáciách a v závažných životných zmenách,

b) špecializovaná príprava fyzických osôb prijať a vychovávať opustené dieťa

- špecializované psychologické posudzovanie predpokladov a vhodnosti fyzických osôb a ich špecializovaná príprava na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti, špecializovaná príprava fyzických osôb na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti.

Základné štatistické údaje o činnosti RPPS sa nachádzajú v tabuľkách č. 20 a 21 v prílohe ku kapitole 3.

Proces udeľovania akreditácií v roku 2012

Akreditačná komisia MPSVR SR je zriadená ako poradný orgán ministra práce sociálnych vecí a rodiny pre oblasť udeľovania akreditácií podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o SPODaSK a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o sociálnych službách) na:

- vykonávanie vybraných opatrení SPODaSK
- vzdelávacie programy podľa zákona o sociálnych službách,
- odbornú činnosť podľa zákona o sociálnych službách.

Akreditačná komisia posudzuje žiadosti o udelenie, predĺženie, zmenu, zrušenie a odňatie akreditácie.

Akreditačná komisia v roku 2012 prerokovala spolu 148 rôznych podaní vo veci akreditácií, overovala odbornú spôsobilosť navrhovaných zodpovedných zástupcov ústnym pohovorom v 84 prípadoch, v 64 prípadoch posúdila akreditačná komisia žiadosti bez pozvania zodpovedných zástupcov akreditovaných subjektov.

Na MPSVRSR bolo v čase od 1. januára 2012 do 31. decembra 2012 doručených spolu 78 podaní v oblasti akreditácií na vykonávanie opatrení SPODaSK. Na základe odporúčania akreditačnej komisie MPSVR SR v roku 2012 vydalo rozhodnutie o udelení akreditácie 9 žiadateľom, z toho na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení 3 žiadateľom. Akreditácia na vykonávanie vybraných opatrení SPODaSK (výchovno-rekreačné programy, výchovné opatrenia, sociálne a výchovné programy a pod.) bola udelená 6 žiadateľom.

MPSVR SR rozhodlo na základe odporúčania akreditačnej komisie aj o 21 zmenách v existujúcich rozhodnutiach o udelení akreditácie a v 14 prípadoch o predĺžení akreditácie.

K 31. 12 2012 bolo na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately akreditovaných 109 subjektov. Prehľad je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 3.19 Počet akreditovaných subjektov na vykonávanie opatrení SPODaSK

Počet akreditovaných subjektov	
Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa zákona č. 305/2005 Z. z.	51
Detský domov	21
Krízové stredisko	19
Resocializačné stredisko	18
S P O L U	109

Na ministerstvo bolo v priebehu roka 2012 doručených spolu 39 nových žiadostí.

Tabuľka 3.20 Prehľad o rozhodovaní v akreditačnej komisii pre oblasť sociálnych služieb

	Počet žiadostí	Udelenie	Neudelenie	Predĺženie	Nepredĺženie	Odnatie	Zastavenie konania	Zánik akreditácie
Vzdelávacie programy	30	34	3	10	-	2	3	2
Odborné činnosti	9	5	-	18	-	-	2	
Spolu	39	47	3	28	-	2	5	2

Počet doručených žiadostí nie je súčet udelených žiadostí a neudelených žiadostí z dôvodu, že v roku 2012 sa rozhodovalo aj o žiadostiach doručených v roku 2011.

Ministerstvo za účelom zisťovania podkladov pre vydanie rozhodnutia vykonalo obhliadku priestorových a materiálno-technických podmienok. U akreditovaných subjektov sa spolu uskutočnilo 35 obhliadok.

3.4.5 Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti

Zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa podporuje prostredníctvom finančných príspevkov vykonávanie osobnej starostlivosti o dieťa inou fyzickou osobou, ak rodičia dieťaťa nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa.

Tabuľka 3.21 Sumy príspevkov na podporu náhradnej starostlivosti

Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti	od 1.9.2011	od 1.9.2012
Jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti	352,86 €	361,68 €
Jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti	883,90 €	905,99 €
Opakovaný príspevok dieťaťu	132,39 €	135,69 €
Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	168,32 €	172,52 €
Zvýšenie opakovaného príspevku náhradnému rodičovi	119,72 €	122,71 €
Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	69,36 €	71,09 €

Zdroj: ÚPSVR

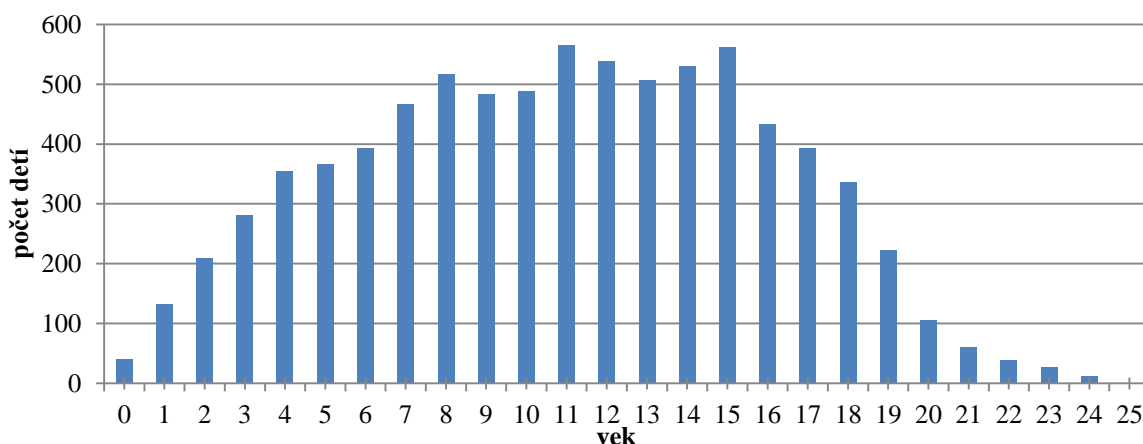
Jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti sa poskytuje za účelom zabezpečenia základného osobného vybavenia dieťaťa, najmä na zabezpečenie jeho ošatenia, obuvi, hygienických potrieb, nevyhnutného nábytku a iných vecí na uspokojenie potrieb dieťaťa. V roku 2012 bol príspevok poskytnutý na 758 detí, čo je o 57 detí menej ako v roku 2011. Z celkového počtu detí bolo 74,5 % detí zverených do náhradnej osobnej starostlivosti, 20,2 % detí zverených do pestúnskej starostlivosti a 5,3 % detí bolo zverených poručníkovi.

Jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti sa poskytuje za účelom podpory osamostatnenia sa dieťaťa. V roku 2012 bol príspevok vyplatený na 496 detí, čo je o 4 detí menej ako v roku 2011. Z celkového počtu detí u 50,6 % detí došlo k zániku náhradnej osobnej starostlivosti, u 40,7 % k zániku pestúnskej starostlivosti a u 8,7 % k zániku poručníctva.

Opakovaný príspevok dieťaťu sa poskytuje za účelom podpory uspokojovania potrieb dieťaťa, najmä na úhradu nákladov na výživu, výchovu, vzdelávanie a bývanie dieťaťa. V sledovanom období bol príspevok vyplatený priemerne mesačne na 8 068 detí (nárast oproti roku 2011 o 149 detí) celkovo v sume 9 558 tis. €. Podľa jednotlivých foriem náhradnej starostlivosti bolo v priemere zastúpených 65 % detí v náhradnej osobnej starostlivosti, 28,4 % detí v pestúnskej starostlivosti,

2,2 % detí v poručníctve, 0,6 % detí v dočasnom zverení a 3,8 % detí zverených na základe predbežného opatrenia.

Graf 3.15 Počet detí, na ktoré bol poskytnutý opakovaný príspevok dieťaťu podľa veku

Zdroj: ÚPSVR

Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa poskytuje za účelom podpory vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa, ktoré má náhradný rodič zverené do náhradnej starostlivosti. Za sledované obdobie bol príspevok poskytnutý priemerne mesačne 1 230 náhradným rodičom na 1 626 detí (v roku 2011 1 287 náhradným rodičom na 1 737 detí). V prípade, ak sa náhradný rodič osobne staral o tri alebo viac detí, ktoré sú súrodencami, opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa zvýšil o 122,71 € mesačne. V sledovanom období bolo priemerne mesačne 78 takýchto prípadov.

Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa poskytuje za účelom podpory vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa zverené do náhradnej starostlivosti, ktoré je občanom s ťažkým zdravotným postihnutím. Za sledované obdobie bol príspevok poskytnutý priemerne mesačne 61 náhradným rodičom, ktorí vykonávajú starostlivosť o ťažko zdravotne postihnuté (ŤZP) deti (medziročný pokles o 5 náhradných rodičov).

Odmena pestúna - § 19 odst. 3. Fyzickej osobe, ktorej po 31. decembri 2005 trvá nárok na výplatu odmeny pestúna podľa predpisu účinného do 31. decembra 2005 a zverené dieťa je jej príbuzný v priamom rade, poskytuje sa táto odmena do zániku zverenia tohto dieťaťa. Počet osôb, ktorým bola odmena pestúna vyplatená, tvorilo v priemernom mesačnom vyjadrení 305 poberateľov (medziročný pokles o 78 poberateľov). Vyplatená bola v sume cca 203 tis. €, medziročne poklesla o 55 tis. €.

Celkové čerpanie finančných prostriedkov na príspevky na podporu náhradnej starostlivosti a odmeny pestúna bolo v roku 2012 v sume cca 13 159 tis. €.

3.4.6 Kompenzácia sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia

Právne vzťahy pri poskytovaní peňažných príspevkov (PP) na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia upravuje zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o peňažných príspevkoch“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2009. Cieľom tejto úpravy právnych vzťahov je podporiť sociálne začlenenie fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím (ďalej len „fyzická osoba s ŤZP“) do spoločnosti za jej aktívnej účasti pri zachovaní jej ľudskej dôstojnosti v týchto štyroch oblastiach: *oblasť mobility a orientácie, oblasť komunikácie, oblasť zvýšených výdavkov a oblasť sebaobsluhy.*

Sociálne dôsledky ťažkého zdravotného postihnutia je možné kompenzovať peňažnými príspevkami na kompenzáciu, ktoré sa delia na **jednorazové** a **opakované**. Maximálne výšky *jednorazových peňažných príspevkov na kompenzáciu* ustanovuje zákon o peňažných príspevkoch *pevnou sumou*, výšky *opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu* sú ustanovené *percentom sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu* (upravené zákonom č. 601/2003 Z. z.

o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov), čím sú opakované peňažné príspevky na kompenzáciu valorizované v závislosti od výšky valorizácie súm životného minima. V nadväznosti na účinnosť opatrenia MPSVR SR č. 181/2012 Z. z. o úprave súm životného minima, ktorým sa od 1. júla 2012 zvýšila suma životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu zo sumy 189,83 € na sumu **194,58 € mesačne**, boli upravené výšky opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu. Prehľad výšok opakovaných peňažných príspevkov je uvedený v nasledujúcej tabuľke:

Tabuľka 3.22 Prehľad opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu

Druhy opakovaných peňažných príspevkov	Výšky PP do 31.6.2012 v €	Výšky PP od 1.7.2012 v €
PP na osobnú asistenciu – sadzba na jednu hodinu	2,64	2,71
PP na prepravu	96,86	99,28
PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov:		
1. na diétne stravovanie		
1a) choroby a poruchy uvedené v prvej skupine prílohy č.5 zákona	35,24	36,12
1b) choroby a poruchy uvedené v druhej skupine prílohy č.5 zákona	17,62	18,06
1c) choroby a poruchy uvedené v tretej skupine prílohy č.5 zákona	10,58	10,84
2. hygienu alebo opotrebovanie šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia	17,62	18,06
3. zabezpečenie prevádzky osobného motorového vozidla	31,71	32,50
4. starostlivosť o psa so špeciálnym výcvikom	42,28	43,34
PP na opatrovanie:		
1.FO (opatrovatel') nepoberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok:		
1a) opatruje jednu FO s ŤZP	211,32	216,61
1b) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP	281,75	288,80
1c) opatruje jednu FO s ŤZP, ktorá je viac ako 20 hodín týždenne v zariadení	186,66	191,34
1d) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP, ktoré sú viac ako 20 hodín týždenne v zariadení	264,15	270,76
1e) opatruje FO s ŤZP, ktorá je v zariadení viac ako 20 hodín týždenne a súčasne opatruje aj druhú FO s ŤZP, ktorá nie je v zariadení alebo je v zariadení najviac 20 hodín týždenne	274,71	281,58
2. FO (opatrovatel') poberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok		
2a) opatruje jednu FO s ŤZP	88,05	90,25
2b) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP	116,22	119,13

Zdroj: MPSVR SR

Výšky jednorazových peňažných príspevkov na kompenzáciu (resp. ich maximálne výšky) ustanovuje zákon o peňažných príspevkoch pevnou sumou. Na stanovenie konkrétnej výšky jednorazového peňažného príspevku má vplyv príjem fyzickej osoby s ŤZP a cena napr. pomôcky, osobného motorového vozidla, úpravy (podľa druhu peňažného príspevku). Pri zohľadňovaní príjmu fyzickej osoby s ŤZP je zachovaný princíp solidarity, t.j. čím nižší príjem má fyzická osoba s ŤZP, tým je možné poskytnúť vyšší jednorazový peňažný príspevok na kompenzáciu. Prehľad výšok jednorazových peňažných príspevkov uvádzame v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 3.23 Maximálne výšky jednorazových peňažných príspevkov na kompenzáciu

Druhy jednorazových peňažných príspevkov na kompenzáciu	Maximálna výška v €
Peňažný príspevok na kúpu pomôcky	8 630,42
- na kúpu druhého mechanického vozíka	1 659,70
- na kúpu druhého elektrického vozíka je	4 979,09
- na kúpu druhého načúvacieho aparátu je	331,94
Peňažný príspevok na výcvik používania pomôcky	8 630,42
Peňažný príspevok na úpravu pomôcky	8 630,42
Peňažný príspevok na kúpu zdvíhacieho zariadenia	11 617,88
Peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla	6 638,79
- na kúpu osobného motorového vozidla s automatickou prevodovkou	8 298,48
Peňažný príspevok na úpravu osobného motorového vozidla	6 638,79
Úhrn peňažných príspevkov na úpravu bytu a peňažných príspevkov na úpravu rodinného domu v období siedmich rokov	6 638,79
Úhrn peňažných príspevkov na úpravu garáže v období siedmich rokov	1 659,70

V roku 2012 boli na peňažné príspevky na kompenzáciu vynaložené finančné prostriedky v celkovej sume 225 642 622 €. V roku 2012 bol priemerný mesačný počet poberateľov peňažných príspevkov na kompenzáciu, poskytovaných fyzickým osobám s ŤZP 166 874 poberateľov a vynaložené finančné prostriedky na tento účel predstavovali sumu 121 787 248 €. Priemerný mesačný počet poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie, poskytovaný fyzickým osobám (opatrovateľom fyzických osôb s ŤZP) bol 58 700 a finančné prostriedky vyplatené týmto poberateľom predstavovali sumu 103 855 374 €.

Tabuľka 3.24 Prehľad čerpania finančných prostriedkov v roku 2012

Peňažné príspevky na kompenzáciu	Priemerný mesačný počet poberateľov	Vynaložené finančné prostriedky v €
PP poskytované FO s ŤZP	166 874	121 787 248
PP na opatrovanie ¹⁾	58 700	103 855 374
SPOLU		225 642 622

Zdroj: APV ISOP

¹⁾PP na opatrovanie je poskytovaný fyzickej osobe, ktorá opatruje FO s ŤZP

Z hľadiska počtu poberateľov bol pri opakovaných peňažných príspevkoch na kompenzáciu zaznamenaný ich najvyšší priemerný mesačný počet pri peňažnom príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov (celkový priemer 163 566 poberateľov). Tento peňažný príspevok sa člení podľa účelu poskytovania na štyri skupiny a v rámci tohto členenia bol najvyšší priemerný mesačný počet poberateľov pri kompenzácií zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia (93 212 poberateľov), nasledujú kompenzácie zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla (66 783 poberateľov), kompenzácie zvýšených výdavkov na diétne stravovanie (53 235 poberateľov) a kompenzácie zvýšených výdavkov súvisiacich so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom (74 poberateľov). Druhú najpočetnejšiu skupinu opakovaných peňažných príspevkov tvoria poberatelia peňažného príspevku na opatrovanie v priemernom mesačnom počte 58 700.

V roku 2012 bol najvyšší počet poskytnutých jednorazových peňažných príspevkov na kompenzáciu pri peňažnom príspevku na kúpu pomôcky (2 437), nasledovali peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla (1 533), peňažný príspevok na úpravu rodinného domu (1 448), peňažný príspevok na úpravu bytu (752) a peňažný príspevok na kúpu zdvíhacieho zariadenia (561). Uvedené údaje o počte poskytnutých jednorazových peňažných príspevkov predstavujú sumáre za celý rok 2012 (spolu za všetkých 12 mesiacov). Prehľad čerpania peňažných príspevkov na kompenzáciu v roku 2012 obsahuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 3.25 Prehľad čerpania peňažných príspevkov na kompenzáciu ŤZP v roku 2012

Opakované peňažné príspevky na kompenzáciu	Priemerný mesačný počet poberateľov v roku 2012	Priemerná mesačná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €
PP na osobnú asistenciu	7 965	366,57	35 605 177
PP na prepravu	2 748	86,02	2 891 833
PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov:	163 566	30,03	60 186 745
- na diétne stravovanie	53 235	20,85	13 626 670
- hygienu alebo opotrebovanie šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia	93 212	17,80	20 295 158
- prevádzku osobného motorového vozidla	66 783	32,04	26 226 550
- starostlivosť o psa so špeciálnym výcvikom	74	42,72	38 367
PP na opatrovanie	58 700	142,22	103 855 374
Jednorazové peňažné príspevky na kompenzáciu	Počet poskytnutých PP v roku 2012	Priemerná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €
PP na kúpu pomôcky	2 437	992,04	2 415 277
PP na výcvik používania pomôcky	61	741,22	45 215
PP na úpravu pomôcky	32	932,48	29 839
PP na opravu pomôcky	446	335,32	149 208
PP na kúpu zdvíhacieho zariadenia	561	9 217,57	5 162 691
PP na kúpu osobného motorového vozidla	1 533	6 617,07	10 144 434
PP na úpravu osobného motorového vozidla	110	2 415,48	265 403
PP na úpravu bytu	752	2 307,79	1 737 372
PP na úpravu rodinného domu	1 448	2 165,15	3 123 745
PP na úpravu garáže	25	1 212,38	30 309
Peňažné príspevky SPOLU			225 642 622

Zdroj: APV ISOP

Peňažný príspevok na opatrovanie sa ako jediný peňažný príspevok na kompenzáciu neposkytuje fyzickej osobe s ŤZP, ale priamo fyzickej osobe (opatrovateľovi), ktorá opatruje fyzickú osobu s ŤZP. Jeho výška je stanovená v závislosti od viacerých skutočností. Ak opatrovateľ poberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok, peňažný príspevok na opatrovanie je ustanovený v paušálnej výške. Ak opatrovateľ nepoberá takúto dôchodkovú dávku, na výšku peňažného príspevku má vplyv príjem opatrovanej fyzickej osoby s ŤZP, ktorý je chránený do výšky 1,4-násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, resp. ak je fyzickou osobou s ŤZP nezaopatrené dieťaťa, jeho príjem je chránený do jeho 3-násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu. Od 1. júla 2012 po valorizácii súm životného minima predstavuje ochrana príjmu fyzických osôb s ŤZP sumu cca 272,41 € mesačne (1,4-násobok sumy životného minima) a cca 583,74 € mesačne (3-násobok sumy životného minima).

V roku 2012 bol peňažný príspevok na opatrovanie poskytovaný priemerne mesačne 58 700 poberateľom, ktorí opatrovali priemerne mesačne 60 579 fyzických osôb s ŤZP a na tento účel bolo vynaložených 103 855 374 €. Priemerná mesačná výška peňažného príspevku na opatrovanie predstavovala sumu cca 142,22 €. Z celkového priemerného mesačného počtu je cca 61,42 % (36 056) poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie v tzv. produktívnom veku, t.j. nie je im vyplácaná niektorá zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok a opatrujú priemerne mesačne cca 61,82 %

(37 450) z celkového počtu opatrovaných fyzických osôb s ŤZP. Priemerná mesačná výška peňažného príspevku na opatrovanie vyplácaná týmto poberateľom je 177,32 €.

Poberatelia peňažného príspevku na opatrovanie, ktorým je vyplácaná niektorá zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok, predstavujú cca 38,58 % (22 644) z celkového priemerného mesačného počtu poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie. Priemerne mesačne 20 902 poberateľom z tejto skupiny bol poskytovaný peňažný príspevok na opatrovanie za podmienok ustanovených v § 39 a § 40 zákona o peňažných príspevkoch a jeho priemerná mesačná výška predstavovala cca 85,83 €. Spolu 1 742 poberateľom bol priemerne mesačne poskytovaný peňažný príspevok na opatrovanie za podmienok ustanovených zákonom č. 195/98 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov (účinného do 31.12. 2008). Ide o poberateľov, ktorých počet sa neustále znižuje a postupne prechádzajú na podmienky vyplácania ustanovené zákonom o peňažných príspevkoch. Týmto poberateľom bol vyplatený peňažný príspevok na opatrovanie v priemernej mesačnej výške 92,24 €. Údaje o peňažnom príspevku na opatrovanie za rok 2012 uvádzame v nasledujúcej tabuľke:

Tabuľka 3.26 Čerpanie peňažného príspevku na opatrovanie v roku 2012 v hlbšej štruktúre

Peňažný príspevok na opatrovanie	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerný mesačný počet opatrovaných	Priemerná mesačná výška v €
1. FO ¹⁾ poberajúca dôchodkovú dávku	20 902	21 332	85,83
2. FO nepoberajúca dôchodkovú dávku	36 056	37 450	177,32
3. FO poberajúce príspevok podľa prechodného ustanovenia	1 742	1 797	92,24
Peňažný príspevok na opatrovanie SPOLU	58 700	60 579	142,22

Zdroj: APV ISOP

¹⁾ FO- fyzická osoba, poberajúca peňažný príspevok na opatrovanie (poberateľ)

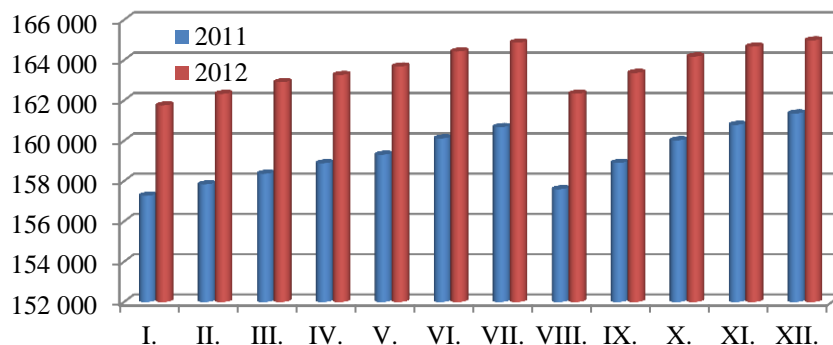
Pri porovnávaní údajov o poskytnutých peňažných príspevkoch na kompenzáciu v roku 2012 s rokom 2011 naďalej prevažuje trend rastu počtu poberateľov a nadväzne aj nárast čerpania finančných prostriedkov na tento účel. Priemerný mesačný počet poberateľov peňažných príspevkov na kompenzáciu, ktoré sa poskytujú priamo fyzickej osobe s ŤZP vzrástol z počtu 162 393 poberateľov v roku 2011 na 166 874 v roku 2012, čo je nárast o 4 481 poberateľov. Pri peňažnom príspevku na opatrovanie (poskytovaný opatrovateľovi) ide o nárast priemerného mesačného počtu poberateľov z 57 175 v roku 2011 na 58 700 v roku 2012 (nárast o 1 525 poberateľov). Finančné prostriedky na peňažné príspevky na kompenzáciu v roku 2012 boli čerpané v celkovej sume cca 225, 643 mil. €, čo predstavuje nárast v porovnaní s rokom 2011 o cca 15 mil. €. Porovnanie údajov o poskytnutých peňažných príspevkoch na kompenzáciu v roku 2011 a v roku 2012 poskytuje nasledujúca tabuľka:

Tabuľka 3.27 Prehľad vývoja počtu poberateľov a čerpania finančných prostriedkov na peňažné príspevky na kompenzáciu ŤZP

Opakované peňažné príspevky na kompenzáciu	2011		2012	
	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerná mesačná výška PP v €	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerná mesačná výška PP v €
PP na osobnú asistenciu	7 416	352,77	7 965	366,57
PP na prepravu	2 659	84,21	2 748	86,02
PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov:	159 262	29,06	163 566	30,03
-na diétne stravovanie	51 125	20,08	53 235	20,85
-hygienu alebo opotrebovanie šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia	91 949	17,38	93 212	17,80
-prevádzku osobného motorového vozidla	63 965	31,27	66 783	32,04
-starostlivosť o psa so špeciálnym výcvikom	69	41,70	74	42,72
PP na opatrovanie	57 175	134,75	58 700	142,22
Jednorazové peňažné príspevky na kompenzáciu	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerná mesačná výška PP v €	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerná mesačná výška PP v €
PP na kúpu pomôcky	200	1 049,47	203	992,04
PP na výcvik používania pomôcky	5	683,42	5	741,22
PP na úpravu pomôcky	1	685,07	3	932,48
PP na opravu pomôcky	31	289,67	37	335,32
PP na kúpu zdvíhacieho zariadenia	45	8 971,73	47	9 217,57
PP na kúpu osobného motorového vozidla	124	6 585,56	128	6 617,07
PP na úpravu osobného motorového vozidla	9	2 715,15	9	2 415,48
PP na úpravu bytu	72	2 338,56	63	2 307,79
PP na úpravu rodinného domu	142	2 116,16	121	2 165,15
PP na úpravu garáže	2	1 325,85	2	1 212,38
Vynaložené finančné prostriedky na PP SPOLU v €		210 640 394		225 642 622

Zdroj: APV ISOP

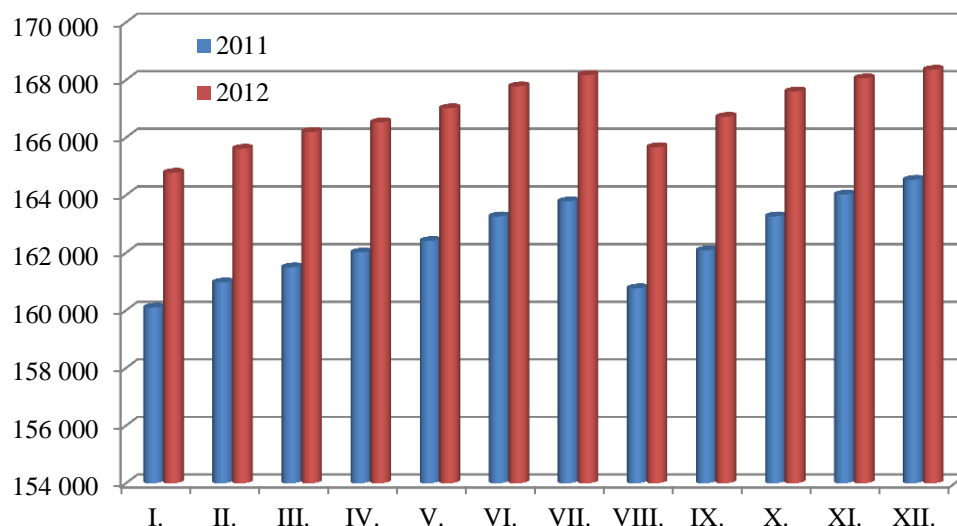
Graf 3.16 Vývoj počtu poberateľov PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov v roku 2011 a 2012

Zdroj: APV ISOP a RSD MIS

Pri konkrétnych peňažných príspevkoch na kompenzáciu sa nárast počtu poberateľov v roku 2012 prejavil najmä pri opakovaných peňažných príspevkoch, najvýraznejšie pri peňažnom príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov, kde bol zaznamenaný nárast priemerného mesačného počtu poberateľov v roku 2012 o 4 304 poberateľov (spolu na všetky zvýšené výdavky) v porovnaní s rokom 2011. Konkrétne pri kompenzácii zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla išlo o nárast o 2 818 poberateľov, pri kompenzácii zvýšených výdavkov na diétne stravovanie o nárast o 2 110 poberateľov, pri kompenzácii zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaní šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia o nárast o 1 263 poberateľov, pri kompenzácia zvýšených výdavkov súvisiacich so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom o nárast o 5 poberateľov.

Graf 3.17 Vývoj počtu poberateľov peňažných príspevkov na kompenzáciu za rok 2011 a 2012

* V uvedených počtoch figuruje každý poberateľ PP len raz aj keď mu je poskytnutých viac príspevkov

Zdroj: APV ISOP a RSD MIS

Tak ako v predchádzajúcich rokoch aj v roku 2012 pokračoval rast priemerného mesačného počtu poberateľov peňažného príspevku na osobnú asistenciu, a to o 549 poberateľov v porovnaní s rokom 2011. Vzrástla aj priemerná mesačná výška tohto peňažného príspevku (na 366,57 €), čo ovplyvnila najmä valorizácia hodinovej sadzby osobnej asistencie. Tento údaj však signalizuje aj mierny nárast priemerného mesačného rozsahu hodín osobnej asistencie (o 1,9 hod. t.j. na cca 137,3 hod), na ktorý bol poskytnutý peňažný príspevok. Predpokladáme, že uvedenú

skutočnosť aj v roku 2012 ovplyvňuje aj legislatívna zmena účinná od 1. 7. 2011, ktorou je zvýšenie ochrany príjmu fyzickej osoby s ŤZP z 3-násobku na 4-násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, čo umožnilo redukovať znižovanie peňažného príspevku na osobnú asistenciu z dôvodu presahu príjmu fyzickej osoby s ŤZP nad uvedenú hranicu.

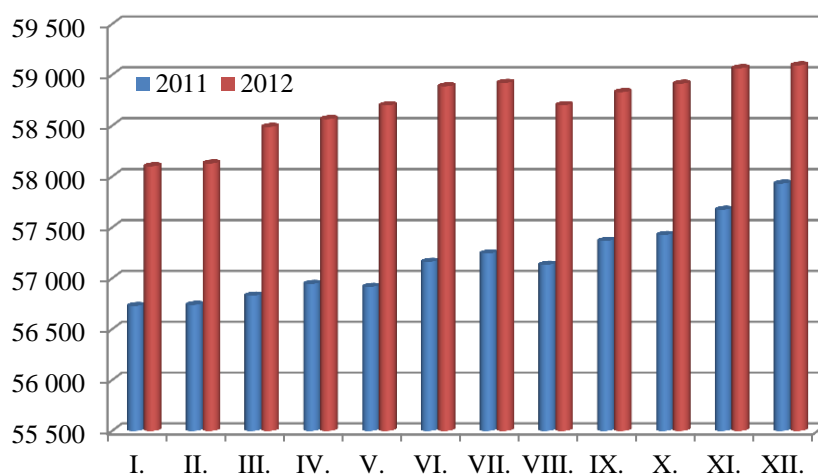
Graf 3.18 Vývoj počtu poberateľov peňažného príspevku na osobnú asistenciu v roku 2011 a 2012

Zdroj: APV ISOP a RSD MIS

Aj v roku 2012 pretrvával rast priemerného mesačného počtu poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie. V porovnaní s rokom 2011 tvorí tento celkový nárast 1 525 poberateľov. Pri rozčlenení peňažného príspevku na opatrovanie podľa druhu poberateľov (fyzických osôb) bol zaznamenaný najvýraznejší nárast priemerného mesačného počtu pri poberateľoch, ktorým je vyplácaná dôchodková dávka, a to o 1 824 poberateľov. Tento nárast mohol ovplyvniť okrem príchodu nových poberateľov aj prechod zo skupiny poberateľov, ktorým sa poskytoval peňažný príspevok na základe prechodného ustanovenia (t.j. podľa zákona účinného do 31. 12. 2008) a ktorých priemerný mesačný počet klesol o 686. Pri poberateľoch, ktorým nie je vyplácaná niektorá zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok, došlo k nárastu o 387 poberateľov. Prehľad údajov je uvedený v tabuľke č. 3.28.

Graf 3.19 Vývoj počtu poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie v roku 2011 a 2012

Zdroj: APV ISOP a RSD MIS

V roku 2012 bol zaznamenaný nárast priemernej mesačnej výšky peňažného príspevku na opatrovanie pri každom druhu poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie. Túto skutočnosť ovplyvnila jednak valorizácia sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, v dôsledku ktorej boli zvýšené nielen výšky peňažného príspevku na opatrovanie (výšky peňažných príspevkov po ich valorizácii uvádza tab. č. 3.22), ale bola zvýšená aj suma ochrany príjmu opatrovaných fyzických osôb s ŤZP z **265,76 € mesačne na 272,41 € mesačne** (1,4-násobok sumy životného minima). Pozitívny vplyv na výšku peňažného príspevku na opatrovanie, ktorý sa prejavil v priebehu celého kalendárneho roku 2012, priniesla legislatívna zmena účinná od 1. júla 2011. Touto zmenou bolo zvýšenie ochrany príjmu opatrovaných fyzických osôb s ŤZP z 1,3 na 1,4-násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, čo znamenalo obmedzenie znižovania výšky peňažného príspevku na opatrovanie z dôvodu presahu príjmu nad zákonom ustanovenú hranicu.

Tabuľka 3.28 Porovnanie údajov o peňažnom príspevku na opatrovanie za obdobie roku 2011 a 2012

	Priemerná výška PP na opatrovanie v €		Priemerný mesačný počet poberateľov	
	v roku 2011	v roku 2012	v roku 2011	v roku 2012
Peňažný príspevok na opatrovanie				
1. FO ²⁾ poberajúca dôchodkovú dávku	83,26	85,83	19 078	20 902
2. FO nepoberajúca dôchodkovú dávku	165,43	177,32	35 669	36 056
3. FO poberajúce príspevok podľa prechodného ustanovenia	90,21	92,24	2 428	1 742
Peňažný príspevok na opatrovanie SPOLU	134,75	142,22	57 175	58 700

Zdroj: APV ISOP

¹⁾FO- fyzická osoba, poberajúca peňažný príspevok na opatrovanie (poberateľ)

Pri jednorazových peňažných príspevkoch na kompenzáciu v roku 2012 pretrváva trend mierneho nárastu priemerného mesačného počtu poberateľov v porovnaní s rokom 2011. Pokles priemerného mesačného počtu poberateľov bol len pri peňažnom príspevku na úpravu rodinného domu o 21 poberateľov (t.j. o 251 poberateľov za celý rok) a pri peňažnom príspevku na úpravu bytu pokles priemerného mesačného počtu poberateľov o 9 (t.j. o 251 poberateľov za celý rok). Pri porovnávaní priemerných výšok jednorazových peňažných príspevkoch bola zaznamenaná najvýraznejšia zmena pri peňažnom príspevku na úpravu pomôcky, kde priemerná výška vzrástla o 36 % v porovnaní s rokom 2011, t.j. zo sumy 685,07 € na sumu 932,48 €. U ostatných jednorazových peňažných príspevkoch boli zaznamenané len mierne zmeny.

3.4.7 Sociálne služby

Sociálne služby v SR sa od roku 2009 poskytujú v súlade so **zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní** (živnostenský zákon) **v znení neskorších predpisov** (ďalej len „zákon o sociálnych službách“). Zákon o sociálnych službách upravuje právne vzťahy a podmienky poskytovania sociálnych služieb, ktorých cieľom je podporovať sociálne začlenenie občanov a uspokojovať sociálne potreby ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii. Za nepriaznivú sociálnu situáciu sa považuje stav sociálnej núdze fyzickej osoby, rodiny a komunity, v ktorom sa táto osoba, rodina, komunita nachádza z dôvodu, že nemá zabezpečené základné životné potreby, ďalej pre svoje životné návyky, pre spôsob života, pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav, pre dovŕšenie dôchodkového veku, pre výkon opatrovania fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, pre ohrozenie správaním iných fyzických osôb alebo z dôvodu, že sa stala obeťou obchodovania s ľuďmi.

Sociálne služby podľa tohto zákona sa poskytujú prostredníctvom odborných, obslužných a ďalších činností, ktoré je poskytovateľ povinný poskytnúť alebo zabezpečiť v prípade, že sú tieto činnosti taxatívne pri týchto službách vymedzené. Odborné činnosti, ktorými sú sociálne poradenstvo a sociálna rehabilitácia je možné za podmienok ustanovených týmto zákonom poskytovať aj samostatne. Zároveň poskytovateľ môže vykonávať aj iné činnosti ako upravuje tento zákon, ktoré zvýšia kvalitu sociálnej služby. Sociálne služby sú službami verejného záujmu a sú poskytované bez dosiahnutia zisku, avšak návrh umožňuje aj poskytovanie sociálnych služieb v rámci živnosti alebo podnikania, t. j. na báze zisku.

Zákon o sociálnych službách rozdeľuje sociálne služby do niekoľkých skupín, v závislosti od povahy nepriaznivej sociálnej situácie alebo od cieľovej skupiny, ktorej sú určené:

- sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb
- sociálne služby na podporu rodinám s deťmi
- sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku
- sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií
- podporné služby.

Na účely poskytovania sociálnej služby pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby zákon o sociálnych službách upravuje lekársku a sociálnu posudkovú činnosť, na základe ktorej sa určuje odkázanosť fyzickej osoby na túto sociálnu službu. Zákon o sociálnych službách rieši poskytovanie zdravotnej starostlivosti v rozsahu ošetrovateľskej starostlivosti vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb priamo sestrami, t.j. zamestnancami týchto zariadení a zároveň sa upravuje poskytovanie sociálnej služby v zdravotníckom zariadení ústavnej starostlivosti. Zákon o sociálnych službách zrovnoprávňuje poskytovateľov sociálnych služieb pri registrácii a to bez ohľadu na to, či sú to verejní alebo neverejní poskytovatelia sociálnych služieb, nakoľko aj verejní poskytovatelia budú môcť poskytovať sociálne služby, len ak budú zapísaní do registra poskytovateľov sociálnych služieb. V osobitnej časti zákona je upravené financovanie neverejných poskytovateľov za splnenia zákonom stanovených podmienok. Pri financovaní sú neverejní poskytovatelia rozlišovaní z toho hľadiska, či majú neziskový charakter alebo či ide o podnikateľské subjekty.

Zákon ustanovuje výkon dohľadu nad dodržiavaním tohto zákona a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov pri poskytovaní sociálnych služieb, ktorý vykonáva MPSVR SR. Tento ústredný orgán bude hodnotiť aj kvalitu poskytovaných sociálnych služieb na základe kvalitatívnych a kvantitatívnych kritérií, t.j. štandardov kvality, ktoré sú upravené v prílohe zákona. Zákon o sociálnych službách upravuje aj vzdelávanie v sociálnych službách a na vykonávanie vzdelávacích programov a odborných činností MPSVR SR udeľuje akreditácie.

Zákon o sociálnych službách zaviedol viacúrovňové komunitné plánovanie. Komunitný plán sociálnych služieb obce musí vychádzať z Národných priorít rozvoja sociálnych služieb s cieľom plánovať sociálne služby tak, aby zodpovedali miestnym špecifikám a potrebám fyzických osôb a vychádzali z analýzy skutkového stavu poskytovania sociálnych služieb. Rovnako koncepcia

sociálnych služieb vyššieho územného celku musí vychádzať z Národných priorít rozvoja sociálnych služieb a komunitných plánov obcí v jeho územnom obvode. Medzi Národné priority rozvoja sociálnych služieb Slovenskej republiky schválené Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny do roku 2013 patrí:

- podpora zotrvania klienta v prirodzenom prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb
- rozvoj ambulantných sociálnych služieb a pobytových sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom
- zvýšenie kvality a humanizácia poskytovaných sociálnych služieb prostredníctvom rekonštrukcie, rozširovania, modernizácie a budovania zariadení sociálnych služieb
- vzdelávanie zamestnancov v oblasti sociálnych služieb.

Dňa 1. 3. 2011 nadobudol účinnosť **zákon č. 551/2010 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o sociálnych službách. Touto novelou zákona o sociálnych službách sa najmä zabezpečilo uplatňovanie práva fyzickej osoby na výber poskytovateľa sociálnej služby v plnom rozsahu bez akýchkoľvek obmedzení a následkov s tým spojených (napr. nemožnosť financovať neverejného alebo verejného poskytovateľa, ak si ho klient priamo vybral). Cieľom zmeny v tomto ustanovení bolo zabezpečiť vykonateľnosť práva fyzickej osoby na výber poskytovateľa sociálnej služby. Zároveň sa zosúladiť ustanovenie § 8 ods. 2 a 3 zákona o sociálnych službách s Ústavou Slovenskej republiky v nadväznosti na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 332/2010 Z. z., ktorý rozhodol o nesúlade časti ustanovenia § 8 ods. 2 písm. d) a ods. 3 písm. d) zákona o sociálnych službách s Ústavou Slovenskej republiky. Rovnako sa touto novelou zákona o sociálnych službách novelizovali niektoré ustanovia, ktoré v praxi spôsobovali problémy a uľahčila sa ich implementácia v praxi.

Dňa 1.3.2012 nadobudol účinnosť **zákon č. 50/2012 Z. z.** s cieľom riešiť pretrvávajúce problémy a krízovú situáciu vo financovaní sociálnych služieb a eliminovať riziko kolapsu existujúcich zariadení sociálnych služieb, ktorý by ohrozoval základné ľudské práva a slobody prijímateľov sociálnych služieb. Predmetom tejto novely zákona o sociálnych službách bola významná zmena, ktorá spočíva v zmene spôsobu financovania zariadení sociálnych služieb zriadených alebo založených obcami a neverejných poskytovateľov vybraných druhov sociálnych služieb prostredníctvom účelovej dotácie z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR. Na základe tejto novely MPSVR SR poskytuje finančný príspevok obciam na financovanie sociálnych služieb, ktoré zriadili alebo založili, a na financovanie neverejných poskytovateľov vybraných druhov sociálnych služieb. V roku 2012 bolo z rozpočtu ministerstva obciam poskytnutých celkom 38,2 mil. € pre 458 poskytovateľov sociálnych služieb dlhodobej starostlivosti a služieb krízovej intervencie.

Súčasne sa, ako reakcia na prax, upravili vybrané podmienky poskytovania sociálnych služieb, podmienky posudzovania príjmu a majetku klienta a jeho rodiny, kvalifikačné predpoklady pre výkon práce opatrovateľky a oddialili sa viaceré povinnosti poskytovateľov sociálnych služieb (plnenie personálnych štandardov a debarierizácia zariadení), čím sa vytvára priestor na použitie existujúcich finančných zdrojov na riešenie krízovej situácie v sociálnych službách.

Za významnú možno považovať úpravu, ktorá rieši tzv. „nelegálnych poskytovateľov“, s cieľom zabrániť vzniku takýchto neželaných subjektov a ochrániť práva dotknutých občanov, a to formou ukladania vysokej pokuty, zákazom činnosti a vytvorením podmienok na poskytnutie bezodkladnej pomoci ohrozeným fyzickým osobám adekvátnou sociálnou službou.

Priamo zákonom sa ustanovila minimálna výška úhrady za služby dlhodobej starostlivosti, a to vo výške minimálne 50 % ekonomicky oprávnených nákladov na sociálnu službu, určených obcami a vyššími územnými celkami v ich všeobecne záväzných nariadeniach. Cieľom bolo zvýšenie príjmov samospráv. Vzhľadom na to, že takáto úprava vyvolala medzi prijímateľmi sociálnej služby negatívne reakcie, **zákonom č. 185/2012 Z. z.**, ktorý nadobudol účinnosť dňa 29. 6. 2012 sa zrušila povinnosť samosprávy určovať úhradu za vybrané sociálne služby najmenej vo výške 50 % ekonomicky oprávnených nákladov na sociálnu službu. To znamená, že obce a vyššie územné celky si určujú aj naďalej výšku úhrady v súlade so svojou sociálnou politikou a to od 0 do 100 % ekonomicky oprávnených nákladov danej sociálnej služby.

Novelou zákona o sociálnych službách č. 50/2012 Z. z. sa na financovaní sociálnych služieb začal podieľať aj štát prostredníctvom finančného príspevku obciam, a to na financovanie zariadení sociálnych služieb, ktoré zriadil a na financovanie vybraných druhov zariadení sociálnych služieb, zriadených neverejnými poskytovateľmi.

V snahe zabezpečiť kontinuitu a efektivitu poskytovaných sociálnych služieb a súčasne v snahe podporiť zotrvanie ľudí odkázaných na pomoc čo najdlhšie v ich prirodzenom rodinnom prostredí sa MPSVR SR v súčasnosti venuje procesu deinštitucionalizácie sociálnych služieb na Slovensku. Vláda SR schválila dňa 30. 11. 2011 Stratégiu deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti (ďalej len „Stratégia DI“). Slovenská republika sa týmto dokumentom hlási k celosvetovému trendu systematického odstraňovania dôsledkov dlhodobo uplatňovaného, ale už historicky prekonaného modelu inštitucionálnej izolácie a segregácie ľudí vyžadujúcich dlhodobú pomoc a starostlivosť v špecializovaných zariadeniach, menovite detí v náhradnej starostlivosti a ľudí so zdravotným postihnutím, seniorov, a jeho nahradenie alternatívnym modelom služieb a opatrení, svojím charakterom čo najviac podobným podmienkam bežného života. Takáto zmena modelu je jedným z cieľov súčasnej politiky Európskej únie v oblasti sociálnej inklúzie a zdravotného postihnutia a je súčasťou záväzkov Slovenskej republiky v medzinárodnej ľudsko-právnej agende, napr. Dohovoru o právach dieťaťa a Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Základným zámerom deinštitucionalizácie v Slovenskej republike je vytvorenie a zabezpečenie podmienok pre nezávislý a slobodný život všetkých občanov, odkázaných na pomoc spoločnosti, v prirodzenom sociálnom prostredí komunity, prostredníctvom komplexu kvalitných alternatívnych služieb vo verejnom záujme. Dňa 14. 12. 2011 MPSVR SR schválilo Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2012 – 2015 (ďalej len „Národný akčný plán DI“). Vypracovanie Národného akčného plánu DI je jednou zo základných úloh Stratégie DI. Národný akčný plán DI predstavuje základný plánovací dokument MPSVR SR na naplnenie Stratégie DI v oblasti prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb v Slovenskej republike v rokoch 2012 - 2015.²⁹

Opatrovateľská služba

V roku 2011 bola opatrovateľská služba v domácnosti poskytovaná zo strany obcí 14 727 občanom. V porovnaní s rokom 2010 ide o pokles počtu opatrovaných o 977 občanov, čo len zdôrazňuje negatívny trend v poskytovaní terénnej opatrovateľskej služby, čo je v rozpore s trendami EÚ a strategickými zámermi MPSVR SR v tejto oblasti. Podľa opakujúcich sa vyjadrení zástupcov obcí, dôvodom pre takéto znižovanie rozsahu poskytovanej opatrovateľskej služby, a to v čase, keď sa dopyt po sociálnych službách zvyšuje, je nedostatok zdrojov.

Opatrovateľskú službu v roku 2011 poskytovalo 6 274 zamestnancov miest a obcí. V porovnaní s rokom 2010 ide rovnako ako pri počte opatrovaných o pokles, a to o 126 zamestnancov. Poskytovanie opatrovateľskej služby je realizované využitím všetkých inštitútov pracovnoprávných vzťahov (pracovný pomer, dohoda o pracovnej činnosti, dohoda o vykonaní práce). Počty zamestnancov sú prepočítavané na plné pracovné úväzky.

Na poskytovanie opatrovateľskej služby bolo v roku 2011 vynaložených zo strany obcí 24,2 mil. €, čo je oproti roku 2010 takmer o 2,1 mil. € menej, čo zodpovedá zníženému počtu opatrovaných ako aj opatrovateľov a súčasne potvrdzuje nepriaznivú situáciu vo financovaní opatrovateľskej služby.

Zvyšovanie úhrad sa premietlo do zvýšenia príjmu obcí. Príjmy obcí z úhrad za opatrovateľskú službu v roku 2011 predstavovali 4,9 mil. €, čo oproti roku 2010 predstavuje nárast až o 1,1 mil. €. Vzhľadom na to, že počet opatrovaných sa v sledovanom období znížil, uvedený nárast v príjmoch za opatrovateľskú službu v porovnaní so znížením počtu opatrovaných potvrdzuje, že obce v sledovanom období zvýšili hodinovú úhradu za opatrovateľskú službu. Klienti sa tak podieľali na úhrade nákladov na opatrovateľskú službu vo výške 20 %. Aj napriek tomu v roku 2011 rozdiel medzi príjmami a výdavkami na opatrovateľskú službu predstavoval 19,3 mil. €, čo je suma, ktorú obce museli uhradiť z vlastných rozpočtov.

V roku 2011 poskytovalo opatrovateľskú službu 70 neverejných poskytovateľov, čo v porovnaní s rokom 2010 predstavuje pokles o 3 poskytovateľov. Neverejní poskytovatelia v sledovanom období opatrovali celkom 1 794 klientov, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje

²⁹ V čase spracovania publikácie sú štatistické údaje o sociálnych službách dostupné len k 31.12.2011 (uvádzajú ich tabuľky v prílohe ku kapitole 3).

pokles o 87 opatrovaných klientov. Príjmy neverejných poskytovateľov (z rozpočtov obcí, z úhrad od klientov, z darov a pod.) za opatrovateľskú službu boli vo výške 3,25 mil. €, pričom ich náklady predstavovali 3,37 mil. €, čo znamená, že ich výdavky presahovali ich príjmy o 120 tis. €, ktoré museli neverejní poskytovatelia uhradiť z vlastných zdrojov. Nepriaznivá situácia v opatrovateľskej službe poskytovanej neverejnými poskytovateľmi je ovplyvňovaná nedostatkom finančných zdrojov obcí, ktoré z toho dôvodu neposkytujú neverejným poskytovateľom finančné príspevky v rozsahu a za podmienok stanovených zákonom o sociálnych službách. Ďalšie štatistické údaje sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tab. č. 22.

Prepravná služba

V roku 2011 bola prepravná služba obcami a mestami poskytnutá 3 207 občanom, čo predstavuje pokles oproti roku 2010 o 118 občanov. Obce vynaložili v roku 2011 na poskytovanie prepravnej služby 199,6 tis. €, čo oproti roku 2010 predstavuje nárast o 39,5 tis. €, a to aj napriek nižšiemu počtu klientov prepravnej služby.

Prepravnú službu v roku 2011 poskytovalo 22 neverejných poskytovateľov pre 1 157 klientov. Príjmy neverejných poskytovateľov na prepravnú službu boli vo výške 148,1 tis. € a ich výdavky predstavovali 181,4 tis. €. Rozdiel vo výške 33,3 tis. € neverejní poskytovatelia hradili z vlastných rozpočtov. Ďalšie štatistické údaje sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tab. č. 23.

Zariadenia sociálnych služieb

K 31. 12. 2011 bolo v Slovenskej republike 5 404 322 obyvateľov, z toho 40 050 obyvateľom (0,74 %) boli poskytované služby v 969 zariadeniach sociálnych služieb zriadených obcou, vyšším územným celkom alebo neverejným poskytovateľom. Sociálne služby, ktoré majú charakter dlhodobej starostlivosti, boli poskytované 33 584 klientom v 809 zariadeniach (zariadenie pre seniorov, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie, denný stacionár, zariadenie podporovaného bývania, rehabilitačné stredisko, zariadenie opatrovateľskej služby).

V roku 2011 bolo v Slovenskej republike spolu vo všetkých druhoch zariadení sociálnych služieb 38 945 miest, z toho sa celoročná starostlivosť poskytovala v rámci 34 357 miest (88,2 %), týždenná starostlivosť na 674 miestach (1,7 %), denná na 2 262 miestach (5,8 %) a prechodne sa starostlivosť poskytovala na 1 363 miestach (3,5 %). Z celkového počtu miest až 35 305 miest (90,7 %) pripadá na sociálne služby, ktoré majú charakter dlhodobej starostlivosti.

Zariadenia sociálnych služieb mali ku koncu roku 2011 spolu 40 050 obyvateľov. Z celkového počtu obyvateľov zariadení bolo 27 652 zdravotne postihnutých (69 %) a 23 396 osôb v dôchodkovom veku (58,4 %). Z celkového počtu obyvateľov zariadení bolo 17 323 mužov (43,3 %) a 22 727 žien (56,7 %). 33 584 obyvateľom (83,9 %) sa poskytovali sociálne služby tzv. dlhodobej starostlivosti.

Z hľadiska *zriaďovateľa* zariadení sociálnych služieb, z celkového počtu zariadení sociálnych služieb 969 je zriaďovateľom 392 zariadení samosprávny kraj (41 %) s počtom miest 20 541 (53 %) a obec zriaďovateľom 236 zariadení (24 %) s 9 470 miestami (24 %). Neverejní poskytovatelia sú zriaďovateľmi 341 zariadení (35 %) s počtom 8 934 miest (23 %).

Celkové výdavky zariadení dosiahli sumu 285 849 431 €. Z toho až 164 703 706 (58 %) bolo vynaložených na mzdy a povinné sociálne poistenie. Ostatné výdavky boli určené na tovary a služby, na obstaranie dlhodobého majetku a na zdravotnú starostlivosť. Výdavky na sociálne služby v zariadeniach tzv. dlhodobej starostlivosti predstavovali sumu 277 281 597 €, čo je až 97 % z celkových výdavkov vo všetkých druhoch zariadení sociálnych služieb.

V zariadeniach sociálnych služieb bolo k 31.12.2011 zamestnaných 19 109 osôb, čo predstavuje nárast oproti roku 2010 o 340 zamestnancov. V zariadeniach sociálnych služieb tzv. dlhodobej starostlivosti pracovalo až 18 546 zamestnancov (97 % z celkového počtu zamestnancov). Podrobnejšie štatistické údaje sú uvedené v tab. č. 24 až 28 v prílohe ku kapitole 3.³⁰

³⁰ Zdroj: Vybrané údaje Štatistického úradu SR.

Pozn.: Vo vybraných údajoch ŠÚ SR nie sú započítané údaje o detských domovoch, krízových strediskách, resocializačných strediskách a ostatných zariadeniach, ktoré sa nepovažujú za zariadenia sociálnych služieb.

Pokiaľ ide o **zariadenia sociálnych služieb**, ktoré nie sú sledované Štatistickým úradom SR, k 31. 12. 2011 bolo v SR obcami alebo vyššími územnými celkami zriadených 6 nízkoprahových denných centier, 10 nízkoprahových denných centier pre deti a rodinu, 208 denných centier, 5 integračných centier, 71 jedální, 26 práčovní a 22 stredísk osobnej hygieny. Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podporu zosúladovania osobného a pracovného života poskytovalo 16 poskytovateľov, 4 poskytovatelia sprostredkovali osobnú asistenciu, 15 poskytovateľov požičiavalo pomôcky, monitorovanie a signalizáciu potreby poskytovalo 5 poskytovateľov a pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností 9 poskytovateľov.

Štatistické údaje o vybraných sociálnych službách sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tab. č. 29.

V roku 2011 bolo do **poradovníkov čakateľov** na poskytovanie starostlivosti v zariadeniach sociálnych služieb zaradených celkovo 9 280 osôb, z toho najviac v zariadeniach pre seniorov 5 251 osôb (57 %) a v domovoch sociálnych služieb 3 877 osôb (42 %). Celkovo počet čakateľov oproti roku 2010 klesol až o 2 228 osôb, z toho až o 2 056 v zariadeniach pre seniorov, čo bolo pravdepodobne spôsobené tým, že sa sprísnil podmienky pre prijatie do zariadenia pre seniorov (minimálne IV. stupeň odkázanosti na pomoc inej osoby). Predpokladom je, že mnohí čakatelia na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach pre seniorov nespĺňali podmienky na poskytovanie sociálnej služby v tomto zariadení (príloha ku kapitole 3, tab. č. 30).

Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb

K 31. 12. 2011 poskytovalo sociálne služby (okrem sociálnych služieb v zariadeniach, ktoré sú sledované Štatistickým úradom SR) 278 neverejných poskytovateľov, čo predstavuje pokles oproti roku 2010 o 10 poskytovateľov. Neverejní poskytovatelia poskytovali sociálne služby celkom 43 453 klientom, čo je o 7 261 menej ako v roku 2010. Celkové príjmy neverejných poskytovateľov (z rozpočtov obcí, z úhrad od klientov, z darov a pod.) predstavovali sumu 6 757 tis. €, pričom celkové výdavky mali neverejní poskytovatelia vo výške až 7 027 tis. €, čo znamená, že cca 270 tis. € museli neverejní poskytovatelia uhradiť z vlastných zdrojov. Ďalšie štatistické údaje obsahuje príloha ku kapitole 3, tab. č. 31.

Dohľad nad poskytovaním sociálnych služieb

V súlade s § 98 a 99 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov³¹ štát prostredníctvom MPSVR SR vykonáva dohľad nad dodržiavaním zákona o sociálnych službách a všeobecne záväzných právnych predpisov pri:

- poskytovaní sociálnych služieb a spôsobe jej vykonávania, najmä z hľadiska dodržiavania základných ľudských práv a slobôd,
- uzatváraní zmlúv o poskytovaní sociálnej služby,
- dodržiavaní záväzkov zo zmluvy o poskytovaní sociálnej služby,
- vykonávaní odborných činností, na ktoré bola udelená akreditácia.

Tabuľka 3.29 Počet vykonaných a dokončených dohľadov v roku 2012

Počet prenesených dohľadov z roku 2011, ukončených v roku 2012	6
Počet začatých a ukončených dohľadov v roku 2012	9
Počet začatých a ukončených dohľadov nad rámec zamerania v roku 2012	2
Celkový počet vykonaných a dokončených dohľadov	17

³¹ **Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách** a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 317/2009 Z. z., nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 332/2010 Z. z., v znení zákona č. 551/2010 Z. z., v znení zákona č. 50/2012 Z. z., v znení zákona č. 185/2012 Z. z.

Z vykonaných dohládov u 2 neverejných poskytovateľov sociálnej služby neboli zistené porušenia právnych predpisov. U všetkých ostatných verejných aj neverejných poskytovateľov sociálnej služby, u ktorých boli vykonané dohľady v roku 2012, boli zistené porušenia Ústavy slovenskej republiky, zákona o sociálnych službách a iných všeobecne záväzných právnych predpisov.

V nadväznosti na výkon dohľadu u poskytovateľov sociálnej služby v predchádzajúcich rokoch MPSVR SR vykonalo tiež kontrolu plnenia prijatých opatrení na odstránenie nedostatkov zistených pri výkone dohľadu v 1 prípade, v rámci ktorého nebolo zistené porušenie právnych predpisov.

Tabuľka 3.30 Počet kontrol splnenia prijatých opatrení z výkonov dohľadu v roku 2012

Počet vykonaných kontrol splnenia prijatých opatrení v roku 2012	1
Počet nedokončených kontrol splnenia prijatých opatrení, prenesených do roku 2013	1

3.4.8 Dotácie na podporu rozvoja sociálnej oblasti v pôsobnosti MPSVR SR

MPSVR SR poskytovalo v roku 2012 dotácie z rozpočtu kapitoly v súlade so zákonom č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí rodiny SR (ďalej len „zákon“). Celkovo boli poskytnuté dotácie v sume 2 584 692 €, z toho 2 385 522 € právnickým osobám.

Dotácie na podporu rozvoja sociálnych služieb a dotácie na podporu vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (§ 3 zákona) boli poskytnuté v sume 1 584 323 € (podporených 132 žiadostí), z toho z kapitálových transferov v sume 1 278 288 € na kúpu osobných a špeciálnych motorových vozidiel, technických zariadení na zlepšenie manipulácie s klientmi s obmedzenou schopnosťou pohybu, materiálového vybavenia, na vytváranie bezbariérového prostredia a na rekonštrukcie a stavebné úpravy. V rámci tohto druhu dotácií sa výdavky v sume 94 327 € týkali medzirezortného podprogramu Protidrogová politika. Na podporu rekondičných aktivít (§ 6) boli poskytnuté výdavky v sume 630 017 € (28 žiadostí), na podporu členstva v medzinárodnej organizácii v sociálnej oblasti (§ 7) v sume 33 822 € (20 žiadostí) a na podporu edičnej činnosti (§ 8) v sume 137 360 € (17 žiadostí), z toho 2 000 € na protidrogovú politiku. V rámci dotácií na podporu rekondičných aktivít boli dotácie zamerané na predchádzanie sociálnemu vylúčeniu a na podporu obnovenia psychickej a fyzickej kondície fyzickej osoby, ktorá je poberateľom starobného, predčasného starobného alebo výsluhového dôchodku a nevykonáva činnosť, ktorá zakladá nárok na príjem zo závislej činnosti alebo z podnikania poskytnuté dvom subjektom výdavky v sume 524 900 €; prostredníctvom nich bol poskytnutý príspevok na rekreácie 10 498 žiadateľom. Z hľadiska právnej formy príjemcu dotácie boli rozpočtové prostriedky poskytnuté obciam a vyšším územným celkom pre zariadenia v ich zriaďovateľskej pôsobnosti v sume 991 747 €, občianskym združeniam v sume 736 585 €, odborovej organizácii v sume 324 900 €, neziskovým organizáciám v sume 269 290 € a cirkevným organizáciám v sume 63 000 €.

V súlade s § 9 zákona bola poskytnutá dotácia fyzickým osobám na podporu humanitárnej pomoci v sume 199 170 €, z toho v sume 122 579 € pre 478 fyzických osôb v krízovej životnej situácii alebo v mimoriadne nepriaznivej sociálnej situácii, na podporu riešenia tejto situácie a v sume 76 591 € pre občanov 87 obcí v súlade so závermi zasadnutia krízového štábu z dôvodu dlhodobopretrvávajúcej nepriaznivých poveternostných podmienok sprevádzaných silnými mrazmi pre občanov v hmotnej núdzi, ktorí poberali dávku v hmotnej núdzi a príspevky k dávke určené na zabezpečenie základných životných potrieb a nemali finančné prostriedky na zakúpenie dreva. Pôvodne boli dotácie poskytnuté 93 obciam pre 1 296 obyvateľov v sume 85 tis. €. Nevyčerpané finančné prostriedky viaceré obce vrátili.

Tabuľka 3.31 Poskytovanie dotácií v pôsobnosti MPSVR SR

Účel poskytovania dotácií:	Podporené projekty			Poskytnuté finančné prostriedky v €		
	rok 2011	rok 2012	Index 2012/2011	rok 2011	rok 2012	Index 2012/2011
- na podporu rozvoja sociálnych služieb a na podporu vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately	155	132	85,2	1 780 290	1 584 323	89,0
- na podporu rekondičných aktivít, členstva v medzinárodných organizáciách a podporu edičnej činnosti	60	65	108,3	739 885	801 199	108,3
- na podporu humanitárnej pomoci (fyzické osoby)	350	1 588*	x	94 593	199 170*	x

* z toho 76 591 € na zmiernenie následkov extrémneho počasia (palivové drevo) pre cca 1 110 obyvateľov 87 obcí
Zdroj: Návrh záverečného účtu za rok 2012

Spolufinancovanie sociálnych služieb

MPSVR SR v roku 2012 *po prvýkrát* poskytlo v súlade so zákonom o sociálnych službách a zákonom o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov, ktorého novela nadobudla účinnosť k 1. 3. 2012, *rozpočtové prostriedky obciam na spolufinancovanie vybraných sociálnych služieb* v zariadeniach sociálnych služieb verejných i neverejných poskytovateľov.

Na základe predložených žiadostí a uzatvorených zmluvných vzťahov s 223 mestami a obcami boli poskytnuté z rozpočtu kapitoly MPSVR SR na spolufinancovanie sociálnych služieb na obdobie 10 mesiacov rozpočtové prostriedky v sume 38 164 516 €, z toho 29 106 596 € pre verejných poskytovateľov (281 zariadení) a 9 057 920 € pre neverejných poskytovateľov (177 zariadení) sociálnych služieb.

Čerpanie rozpočtových prostriedkov (po zaúčtovaní vratiek) k 31. 12. 2012 predstavuje 36 832 081 €, z toho verejní poskytovatelia použili 28 108 762 € a neverejní poskytovatelia 8 723 319 €. V rámci zúčtovania finančných vzťahov so štátnym rozpočtom za rok 2012 vrátili obce po 1. 1. 2013 ďalšie rozpočtové prostriedky v sume 3 298 011 €. Na základe toho možno konštatovať, že poskytovatelia sociálnych služieb použili na úhradu oprávnených nákladov na sociálne služby z rozpočtových prostriedkov poskytnutých MPSVR SR roku 2012 celkom 33 534 070 €, z toho verejní poskytovatelia použili 26 304 446 € a neverejní poskytovatelia 7 229 624 € nasledovne:

- podľa § 71 ods. 6 predmetného zákona - zariadenia sociálnych služieb zriadené alebo založené obcou: denný stacionár (248 999 €), domov na pol ceste (6 436 €), domov sociálnych služieb (2 995 746 €), nocľaháreň (314 419 €), špecializované zariadenie (116 787 €), útulok (405 398 €), zariadenie podporovaného bývania (21 832 €), zariadenie núdzového bývania (346 548 €), zariadenie opatrovateľskej služby (3 865 250 €) a zariadenie pre seniorov (17 983 029 €),
- podľa § 78a zákona o sociálnych službách – neverejní poskytovatelia: denný stacionár (293 848 €), nocľaháreň (491 826 €), zariadenie opatrovateľskej služby (936 841 €) a zariadenie pre seniorov (5 507 109 €).

Rozpočtové prostriedky poskytnuté Ministerstvom financií SR (pred účinnosťou novely zákona o sociálnych službách)

V januári 2012 poskytlo MF SR z kapitoly Všeobecná pokladničná správa 86 obciam a mestám zálohový limit dotácie na bežné výdavky pre zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti miest a obcí vo výške 6 464 838 €. Rozpočtové prostriedky boli vyčerpané takmer v plnom rozsahu (v rámci zúčtovania so do štátneho rozpočtu odvádzá 640,60 €).

Vo februári 2012 poskytlo MF SR z kapitoly Všeobecná pokladničná správa v súlade s uznesením vlády SR č. 31 z 1. februára 2012 dotáciu na financovanie bežných výdavkov v súvislosti s poskytovaním sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb zriadených alebo založených obcou po 1.7.2002 v sume 1 303 704 € (vyčerpané 1 294 605 €) a v zariadeniach neverejných poskytovateľov sociálnych služieb v sume 1 052 560 € (vyčerpané 992 265 €).

3.4.9 Európsky integrovaný systém štatistiky sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS)

V zmysle platnej Lisabonskej zmluvy sú členské štáty EÚ a Európska únia ako celok povinné pri definovaní a implementovaní svojich politík klásť dôraz na plnú zamestnanosť, sociálnu ochranu pre všetkých občanov a boj proti sociálnej exklúzii.

Z dôvodu monitorovania vývoja sociálnej ochrany v členských štátoch EÚ vyžaduje Európska komisia (EK) prístup k aktuálnym a podrobným údajom a informáciám o systémoch, súčasnom stave a rozvoji sociálnej ochrany v členských štátoch. Jedným zo základných nástrojov štatistického sledovania sociálnej ochrany je **Európsky systém jednotných štatistík sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS³²)**. Počnúc rokom 2008 (referenčný rok 2006) poskytujú členské štáty EÚ údaje na základe Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č 458/2007³³ o európskom systéme integrovanej štatistiky sociálnej ochrany (ESSPROS) so štyrmi implementačnými nariadeniami Komisie č. 1322/2007³⁴, č. 10/2008³⁵, č. 110/2011³⁶ a č. 263/2011³⁷.

Štatistický systém ESSPROS pozostáva z nasledovných modulov:

- Príjmy a výdavky na sociálnu ochranu
- Kvalitatívne informácie
- Počet poberateľov dôchodkov s elimináciou duplicity
- Čisté výdavky na dávky.

Medzinárodne porovnateľné údaje o príjmoch a výdavkoch na sociálnu ochranu sú dostupné na webovej stránke Eurostat-u (EK)³⁸ za členské štáty EÚ a v publikáciách ŠÚ SR³⁹. Najnovšie údaje sú za rok 2010. Prezentované údaje za rok 2011 za SR sú odhady (pred schválením Eurostat-om).

Príjmy programov sociálnej ochrany zahŕňajú sociálne príspevky (od zamestnávateľov, zamestnancov, SZČO, dobrovoľných platiteľov), príspevky verejnej správy (platby štátneho rozpočtu, regionálnej a miestnej samosprávy a fondov povinného sociálneho zabezpečenia), transfery z iných programov a iné príjmy.

Výdavky zahŕňajú sociálne dávky podľa účelov sociálnej ochrany, administratívne výdavky a iné výdavky. Sociálna ochrana obsahuje všetky intervencie zo strany verejných alebo súkromných organizácií, ktorých cieľom je oslobodiť domácnosti a jednotlivcov od bremien definovaných rizík alebo potrieb za predpokladu, že neexistuje ani simultánna a ani individuálna dohoda.

³² http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-11-014/EN/KS-RA-11-014-EN.PDF

³³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:113:0003:0008:SK:PDF>

³⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:294:0005:01:SK:HTML>

³⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:005:0003:01:SK:HTML>

³⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:034:0029:0032:SK:PDF>

³⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:071:0004:0008:SK:PDF>

³⁸ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/social_protection/data/database

³⁹ <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=15545>

Manuál ESSPROS klasifikuje sociálne dávky podľa 8 nasledovných účelov:

- choroba/zdravotná starostlivosť
- invalidita
- staroba
- pozostalí
- rodina/deti
- nezamestnanosť
- bývanie
- sociálne vylúčenie.

Výdavky na sociálne dávky (hrubé)⁴⁰ sú zapísané bez odčítania daní alebo iných povinných poplatkov platených poberateľom (napr. sociálne príspevky).

Program sociálnej ochrany je špecifický súbor pravidiel podporovaných jednou alebo viacerými inštitucionálnymi jednotkami, ktoré riadia úhradu dávok sociálnej ochrany a ich financovanie. Programy sociálnej ochrany by mali vždy spĺňať podmienku, že musia mať k dispozícii zostavený zvláštny účet príjmov a výdavkov.

V roku 2010 (aj 2011) sa v Slovenskej republike údaje o príjmoch a výdavkoch na sociálnu ochranu sledovali podľa nasledovných programov sociálnej ochrany:

Tabuľka 3.32 Programy sociálnej ochrany

Č.	Názov programu	Č.	Názov programu
1	Nemocenské poistenie	12	Sociálne služby – neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam a súkromný sektor
2	Dôchodkové poistenie - ukončené	13	Sociálne poistenie – silové zložky
3	Poistenie v nezamestnanosti	14	Sociálne zľavy na cestovnom
4	Zdravotné poistenie	15	Sociálne služby – vyššie územné celky
5	Štátna sociálna podpora	16	Garančné poistenie
6	Štátna sociálna pomoc	17	Rezervný fond solidarity
7	Imputované dávky – verejný sektor	18	Starobné poistenie
8	Imputované dávky – súkromný sektor	19	Invalidné poistenie
9	Sociálna pomoc samosprávy	20	Starobné dôchodkové sporenie
10	Úrazové poistenie	21	Politiky trhu práce
11	Doplňkové dôchodkové poistenie	22	Príspevky na dôchodkové sporenie

(V tejto správe sa uvádzajú údaje na sumárnej úrovni za všetky programy)

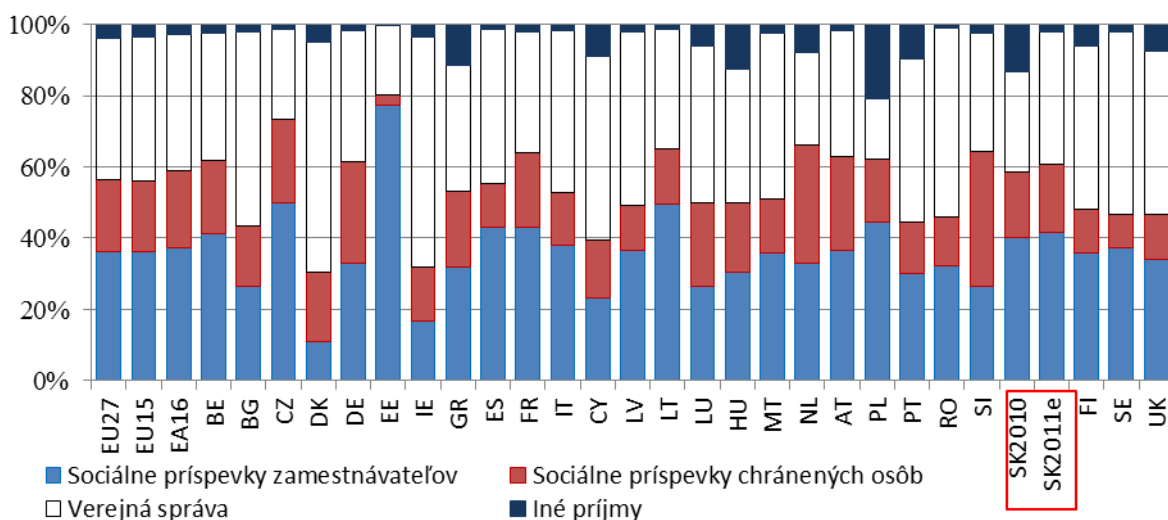
Členské štáty EÚ⁴¹ majú výrazne odlišné systémy financovania sociálnej ochrany v závislosti na tom, či uprednostňujú poisťovacie systémy (56,4 % z celkových príjmov na úrovni EU 27 v roku 2010 tvorili sociálne príspevky) alebo financovanie z verejných rozpočtov (39,8 % pre EU 27).

(Nasledujúci graf, tab. č. 34 v prílohe ku kapitole 3).

⁴⁰ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-09-102/EN/KS-SF-09-102-EN.PDF

⁴¹ EU27: EÚ15 rozšírené o Bulharsko (BG), Českú republiku (CZ), Estónsko (EE), Cyprus (CY), Lotyšsko (LV), Litvu (LT), Maďarsko (HU), Maltu (MT), Poľsko (PL), Rumunsko (RO), Slovinsko (SI) a Slovensko (SK).
EA17 zahŕňa: BE, DE, EE, EL, ES, FR, IE, IT, LU, NL, AT, PT, FI, CY, MT, SI a SK

Graf 3.20 Štruktúra príjmov na sociálnu ochranu v EU 27 v roku 2010

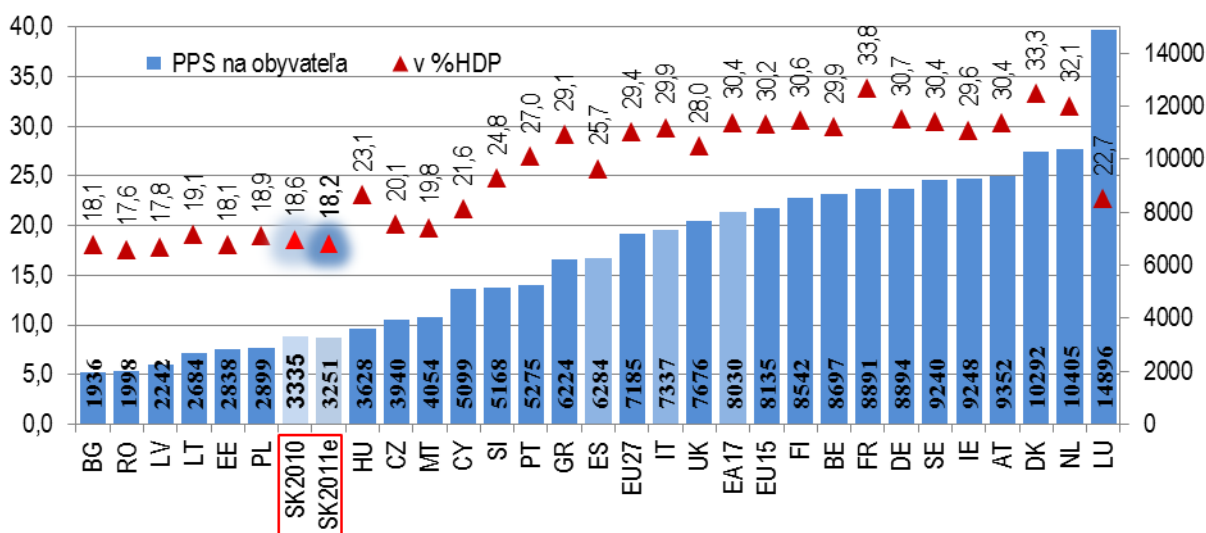

Zdroj: Eurostat-ESSPROS

V Slovenskej republike v roku 2010 bola štruktúra príjmov na sociálnu ochranu nasledovná: sociálne príspevky 58,6 % (od zamestnávateľov 40,2 %, zamestnancov 14,8 %, SZČO 3,1 % a dobrovoľných platiteľov 0,6 %), platby verejnej správy 28,0 % a iné príjmy 13,4 % (vrátane príjmov zo Štátneho fondu aktív).

Rozdiely vo financovaní medzi členskými štátmi EÚ sú spôsobené historickým vývojom. Viac než 70 % zo všetkých príjmov tvorili sociálne príspevky v Estónsku (80,1 %) a Českej republike (73,3 %). Estónsko prezentovalo nepatrný podiel príjmov od chránených osôb (2,7 %). V Slovinsku je významnejší podiel príjmov od chránených osôb (38,2 %) ako od zamestnávateľov (26,3 %). Prevažne z príspevkov verejnej správy financovali sociálnu ochranu Írsko (65,0 %), Dánsko (64,6 %), Bulharsko (54,6 %), Rumunsko (53,3 %), Cyprus (51,7 %) a Švédsko (51,2 %).

Graf 3.21 Hrubé výdavky na sociálnu ochranu v PPS⁴² na obyvateľa, 2010

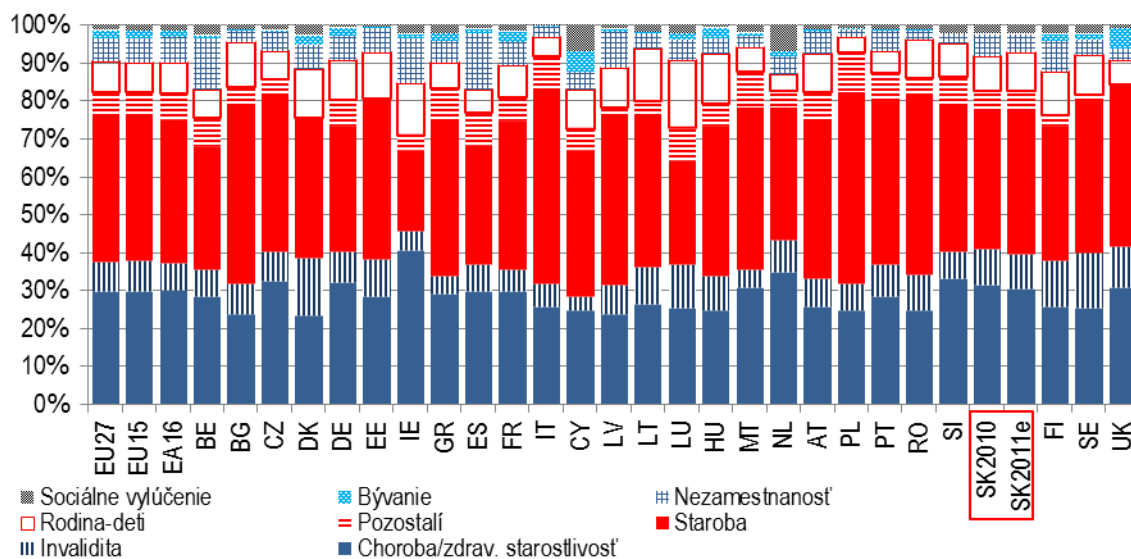
Zdroj: Eurostat-ESSPROS

⁴² PPS (Purchasing Power Standards, Štandard kúpnej sily) je umelý výmenný kurz peňažných mien jednotlivých krajín, zohľadňujúci cenové hladiny nakupovaných tovarov a služieb v týchto krajinách. Je možné ho chápať aj ako cenový index porovnávajúci ceny tovarov a služieb v daných krajinách. Služi na reálnejšie vyjadrenie rôznych ekonomických súvislostí, než aké poskytujú oficiálne výmenné kurzy peňažných mien daných krajín.

Celkové hrubé výdavky na sociálnu ochranu (predchádzajúci graf, tab. č. 33 v prílohe ku kapitole 3) v EU 27 v roku 2010 dosiahli 7 185 PPS na obyvateľa (v SR 3 335 PPS na obyvateľa) a 29,4 % HDP (v SR 18,6 %). Rozdiely medzi krajinami sú do istej miery úmerné k rozdielnym úrovňam bohatstva, ale tiež odrzkadľujú rozdiely v demografických trendoch, v systémoch sociálnej ochrany, v miere nezamestnanosti a sú ovplyvnené aj ďalšími sociálnymi, inštitucionálnymi a ekonomickými faktormi.

Štruktúra výdavkov na sociálnu ochranu v Slovenskej republike bola nasledovná: sociálne dávky tvorili 97,1 % (v členení podľa účelov: choroba/zdravotná starostlivosť(29,9 %), invalidita (8,5 %), staroba (36,6 %), pozostalí (5,1 %), rodina/deti (9,5 %), nezamestnanosť (5,0 %), bývanie a sociálne vylúčenie (2,5 %); administratívne náklady (2,8 %) a iné výdavky (0,2 %).

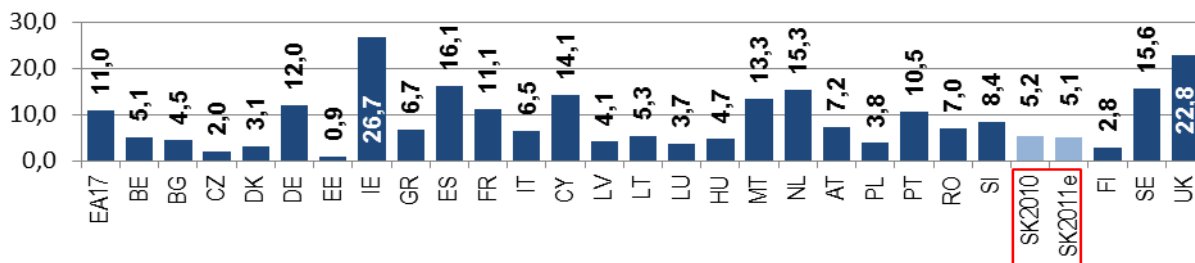
Graf 3.22 Štruktúra výdavkov na sociálne dávky podľa účelov, 2010

Zdroj: Eurostat-ESSPROS

Výdavky na sociálne dávky (predchádzajúci graf) na účel *choroba/zdravotná starostlivosť* v EU 27 dosiahli 29,4 % zo všetkých dávok, v Írsku (43,3 %). Nadpriemerné podiely v účele *invalidita* v porovnaní s priemerom EU 27 (8,0 %) boli najmä v Dánsku (14,9 %) a vo Švédsku (14,2 %), v účele *rodina/deti* v Luxembursku (17,8 %), v účele *nezamestnanosť* v Španielsku (14,1 %). Významný podiel na dávky v účeloch *bývanie a sociálne vylúčenie* bol prezentovaný na Cypre (12,4 %) a v Holandsku (8,1 %).

Graf 3.23 Testované dávky sociálnej ochrany (% zo všetkých sociálnych dávok), 2010

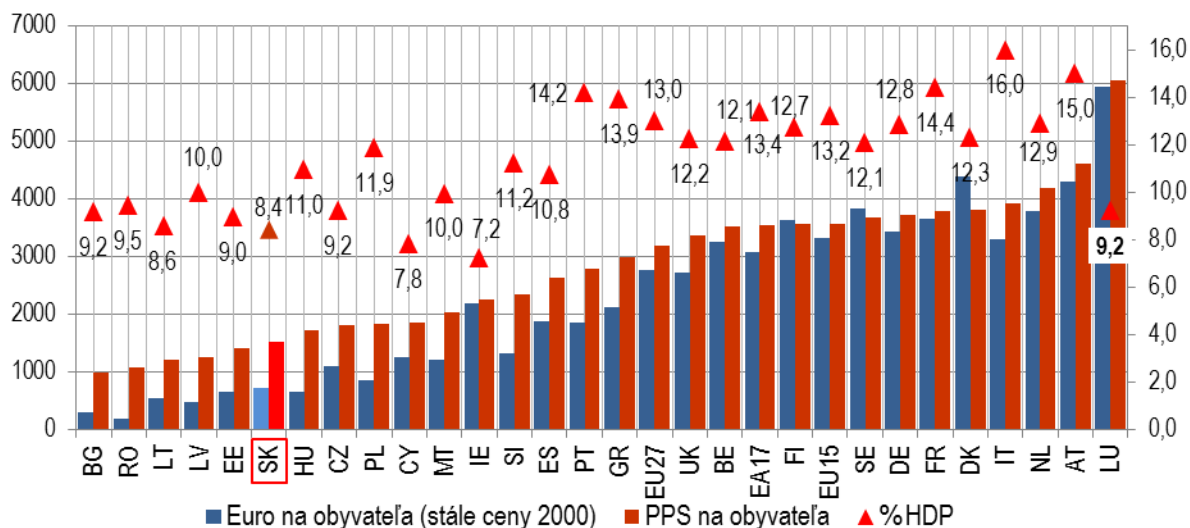
Zdroj: Eurostat-ESSPROS

V roku 2010 sa vyplácalo v SR 5,2 % zo všetkých dávok ako testované na príjem, resp. výšku majetku. Najvyšší bol podiel testovaných dávok v Írsku (26,7 %) a najnižší v Estónsku (0,9 %).

Celkové hrubé výdavky na dôchodky (nasledujúci graf, tab. č. 35 v prílohe ku kapitole 3) v EU 27 v roku 2010 dosiahli 3 179 PPS na obyvateľa (v SR 1 512 PPS na obyvateľa), 2 769 € na osobu v stálych cenách roku 2000 (v SR 705 € na osobu v stálych cenách) a 13,0 % HDP (v SR 8,4 %). Najnižšie výdavky v % HDP prezentovalo Írsko (7,2 % HDP) s najmladšou populáciou v EÚ

a najvyššie Taliansko (16,0 % HDP) s najstarším obyvateľstvom. Výraznejšie sú rozdiely medzi štátmi EÚ, ak výdavky na dôchodky sú vyjadrené v PPS na osobu. Najnižšie výdavky v PPS na osobu dosiahlo Bulharsko (985) a najvyššie Luxembursko (6 052).

Graf 3.24 Výdavky na dôchodky, 2010

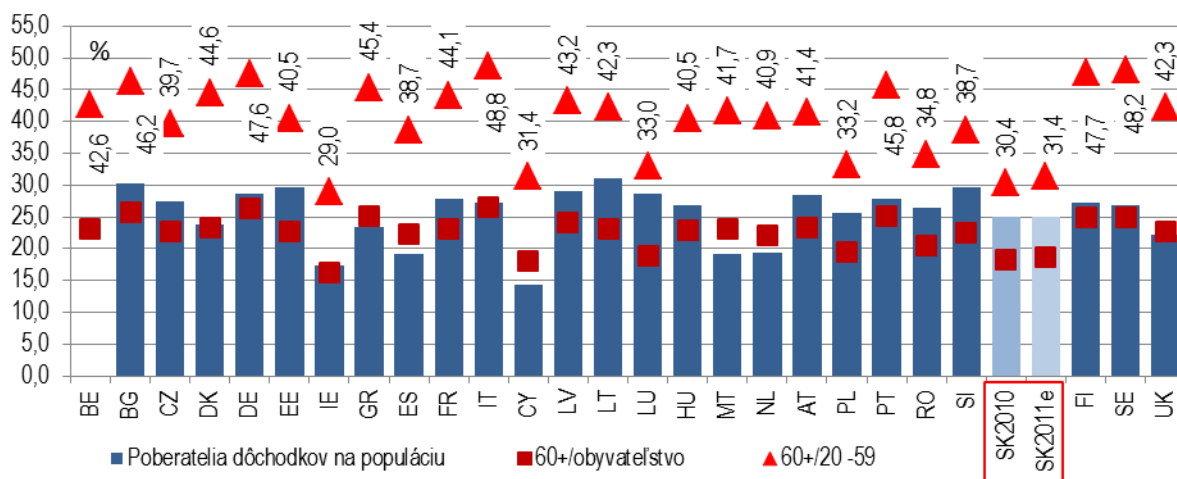

Zdroj Eurostat-ESSPROS

Podľa údajov z modulu „Počet poberateľov dôchodkov“ (bez dvojitého narátavania) najvyšší podiel poberateľov dôchodkov v populácii mala k 31.12.2010 Litva (31,1 %) a Bulharsko (30,2 %), najnižší prezentoval Cyprus (14,3 %) a Írsko (17,4 %). V Slovenskej republike ukazovateľ dosiahol 25,0 %.

Najnižšie hodnoty pre ukazovateľ starnutia 60+/populácia vykazovali v roku 2010 Írsko (16,3 %) a Slovensko (18,2 %), najvyššie hodnoty Taliansko (26,6 %) a Nemecko (26,3 %). Najnižšie hodnoty pre ukazovateľ 60+/aktívna populácia (20-59 roční) boli monitorované v roku 2010 v Írsku (29,0 %) a v SR (30,4 %) a najvyššie hodnoty prezentovalo Taliansko (48,8 %) a Švédsko (48,2 %).⁴³

Graf 3.25 Poberatelia dôchodkov a indexy starnutia (%), 2010

Zdroj Eurostat-ESSPROS

⁴³ Podrobnejšie údaje k ESSPROS štatistike sú dostupné na webovej stránke ŠÚ SR:

<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=15545> a v publikácii Eurostat-u:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-SF-12-014

3.5 Európsky sociálny fond

V rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia (ďalej len „OP ZaSI“) sa v programovom období 2007-2013 poskytuje podpora v oblasti *rozvoja ľudských zdrojov, zvyšovania zamestnanosti, zvyšovania sociálnej inklúzie a budovania kapacít*. Globálnym cieľom operačného programu je rast zamestnanosti, pokles nezamestnanosti, sociálna inklúzia a budovanie kapacít. Pre jeho dosiahnutie boli stanovené tri hlavné ciele:

- zvyšovanie zamestnanosti a adaptability a znižovanie nezamestnanosti
- posilnenie integrácie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených a podpora zosúladenia rodinného a pracovného života
- zvyšovanie kvality ľudských zdrojov a ich riadenia v oblasti verejnej politiky.

Hlavné ciele sú zamerané na prevenciu a riešenie hlavných problémov na trhu práce. Ich vzájomná synergia a nadväznosť je obsiahnutá v 5 prioritných osiach:

- podpora rastu zamestnanosti
- podpora sociálnej inklúzie
- podpora zamestnanosti, sociálnej inklúzie a budovanie kapacít v Bratislavskom samosprávnom kraji
- budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy
- technická pomoc

Prioritné osi sú rozpracované do 11 opatrení; v rámci opatrenia technickej pomoci sú uplatňované dve prioritné témy. Podpora je distribuovaná prostredníctvom dvoch cieľov *Konvergencia a Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť* medzi regióny podľa ich ekonomickej výkonnosti. OP ZaSI je operačný program financovaný z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu v celkovom objeme **1 107 413 623 €**. Príspevok Európskeho spoločenstva predstavuje sumu 941 301 578 €, štátny rozpočet prispieva čiastkou 166 112 045 € (v roku 2012 bola realokáciou zvýšená suma pre OP ZaSI o 70 mil. € z OP Vzdelávanie). Implementácia OP ZaSI spadá do obdobia oprávnenosti 01. 01. 2007 - 31. 12. 2015.

V sledovanom období predstavoval podiel čerpania na záväzku 49,50 %, pričom prostriedky boli zazmluvnené na úrovni 87,7 % (bez mimoriadne ukončených projektov).

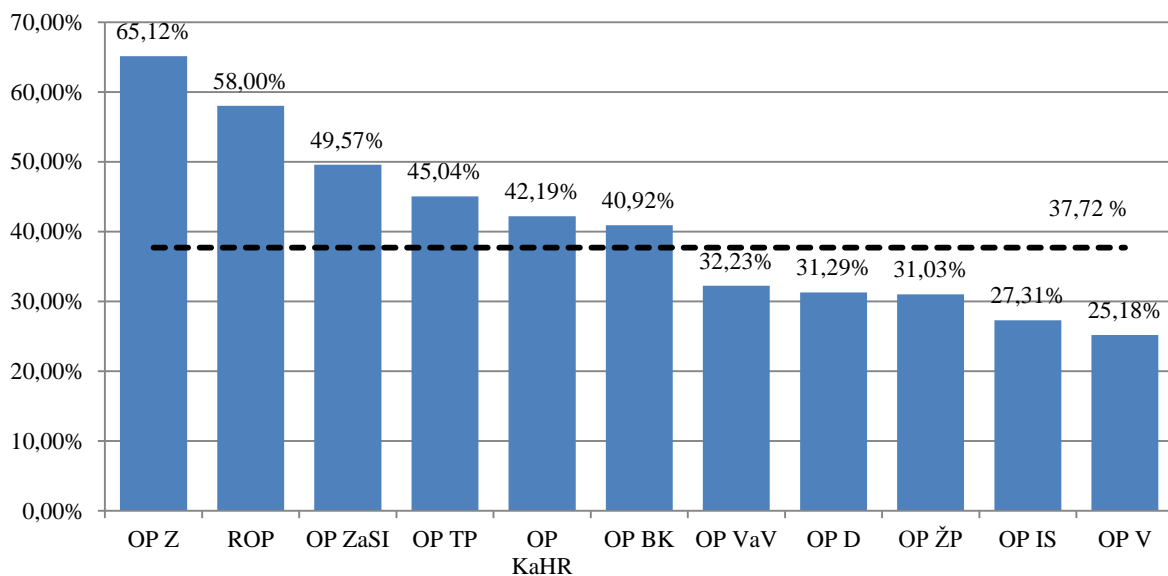
Tabuľka 3.33 Stav zazmluvnenia a čerpania OP ZaSI k 31.12.2012

Programový dokument	Zazmluvnenie k 31.12.2012	Podiel zazmluvnenia na záväzku v %	Čerpanie k 31.12.2012	Záväzok 2007-2013 v €	Podiel čerpania na záväzku v %
	EÚ a ŠR zdroje	EÚ a ŠR zdroje	EÚ a ŠR zdroje	EÚ a ŠR zdroje	EÚ a ŠR zdroje
OP ZaSI	971 447 548	87,7	547 648 583	1 107 413 623	49,57

Zdroj: RO pre OP ZaSI/ ITMS

K 31.12.2012 bolo v rámci OP ZaSI realizovaných 1 616 projektov (vrátane mimoriadne ukončených a projektov Technickej asistencie) v celkovej kontrahovanej hodnote **1 111 mil. €** (vrátane 269 mimoriadne ukončených projektov v sume 140 mil. €). Z celkového počtu projektov bolo 115 národných projektov (NP) (tieto sú administrované prostredníctvom riadiaceho orgánu) a 1 453 dopytovo-orientovaných projektov (DOP). Z nich je 791 administrovaných sprostredkovateľským orgánom Sociálna implementačná agentúra (SIA) a 662 sprostredkovateľským orgánom Fond sociálneho rozvoja (FSR). 48 projektov je kontrahovaných v rámci Technickej pomoci.

Graf 3. 26 Čerpanie NSRR k 31.12.2012

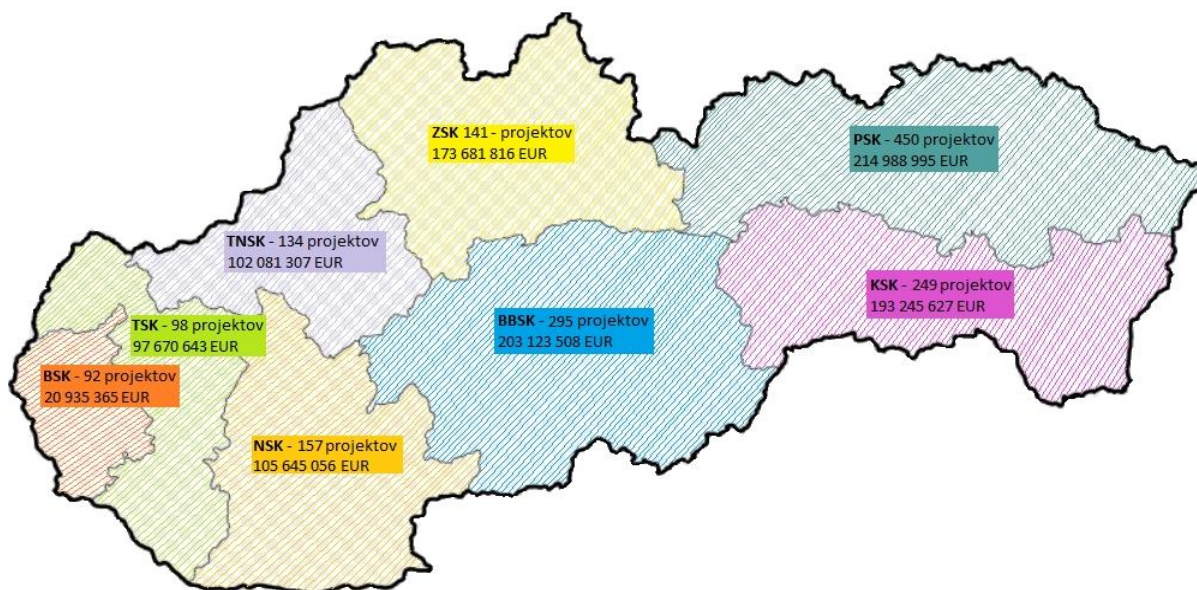
Operačný program **Zamestnanosť a sociálna inklúzia** má k 31.12.2012 tretie najvyššie čerpanie spomedzi všetkých jedenástich programov Národného strategického referenčného rámca (49,57 % z celkovej alokácie). Priemerné čerpanie všetkých programov je pritom 37,92 %.

Tabuľka 3.34 Stav zazmluvnenia podľa prioritných osí OP ZaSI k 31.12.2012

Prioritná os	Celková alokácia pre os v mil. €	Počet podporených projektov		Výška kontrahovaných finančných prostriedkov v mil. €
		NP	DOP	
1. Podpora zamestnanosti	755,75	28	493	717,04
2. Sociálna inklúzia	220,94	7	568	139,95
3. BSK + Technická pomoc BSK	20,94	42	25	17,79
4. Budovanie kapacít	67,62	17	139	60,34
5. Technická asistencia	42,16	28	0	36,33

Zdroj: RO pre OP ZaSI/ ITMS (po odpočítaní mimoriadne ukončených projektov)

Graf 3.27 Stav zazmluvnenia projektov OP ZaSI podľa samosprávnych krajov k 31.12.2012

Zdroj: RO pre OP ZaSI/ ITMS

K zlepšovaniu kvality života a sociálnej situácie obyvateľstva prispieva OP ZaSI najmä prostredníctvom implementácie prioritnej osi 2 a 3, konkrétne prostredníctvom opatrení:

- 2.1 Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity
- 2.2 Podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity
- 2.3 Podpora zosúladenia rodinného a pracovného života
- 3.2 Podpora sociálnej inklúzie, rodovej rovnosti a zosúladenie pracovného a rodinného života v BSK
- 3.3 Budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy v BSK.

Opatrenia sa naplňajú implementáciou národných projektov, najmä však prostredníctvom výziev na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok (NFP), ktoré sú vyhlasované Fondom sociálneho rozvoja ako sprostredkovateľským orgánom a sú zamerané na odstraňovanie sociálneho vylúčenia, na terénnu sociálnu prácu, podporu nezamestnaným a sociálne vylúčeným osobám, prevažne obyvateľom z marginalizovaných a znevýhodnených komunit, podporu zvyšovania dostupnosti, kvality a efektivity služieb starostlivosti.

Za významnú podporenú aktivitu, zameranú na cieľovú skupinu marginalizované rómske komunity, je považovaný výkon **terénnej sociálnej práce**.

V sledovanom období dňa 28. 9. 2012 vyhlásil Fond sociálneho rozvoja výzvu OP ZaSI - FSR - 2012/2.2/01 s rámcovou aktivitou "Podpora tvorby nových pracovných miest vrátane projektov podpory samozamestnania a inovatívnych prístupov pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a príslušníkov marginalizovaných skupín".⁴⁴

V sledovanom období dňa 27. 12. 2012 vyhlásil Fond sociálneho rozvoja výzvu OP ZaSI - FSR - 2012/2.1/02 zameranú na podporu zvyšovania dostupnosti, kvality a efektivity služieb starostlivosti (sociálnych služieb a opatrení sociálno-právnej ochrany a sociálnej kurately) s osobitným zreteľom

⁴⁴ Dátum uzavretia výzvy je priebežne do 31.10.2013, žiadosti o poskytnutie NFP sa prijímajú v štyroch kolách. Indikatívna alokácia predstavuje **5 706 481 €**.

na marginalizované rómske komunity a podporu komunitnej práce. Uzávierka priebežnej výzvy je 31.10.2013, alokácia predstavuje **4 737 322 €**.

Okrem dopytovo orientovaných projektov FSR realizoval v sledovanom období ako prijímateľ 1 národný projekt. Tabuľka o terénnej sociálnej práci v obciach poskytuje deskripciu a kumulovaný stav plnenia merateľných ukazovateľov k 31.12.2012 (príloha ku kapitole 3, tab. č. 36).

Národné projekty realizované ostatnými prijímateľmi v rámci prioritnej osi 2 a 3 (BSK) OP ZaSI sú:

- Zvyšovanie zamestnateľnosti profesionálnych rodičov, prijímateľ : UPSVAR
- Príspevok na službu starostlivosti o dieťa, prijímateľ: UPSVAR
- Zvyšovanie zamestnanosti a zamestnateľnosti znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie, prijímateľ: UPSVAR
- Stratégia aktívneho starnutia, prijímateľ: Centrum vzdelávania MPSVR SR.

Bližšie informácie o uvedených národných projektoch sa nachádzajú v prílohe ku kapitole 3 pod poradovými číslami 37 až 40.

Detailné informácie o implementácii OP ZaSI sú k dispozícii v rámci Výročných správ o vykonávaní OP ZaSI, dostupné na www.esf.gov.sk v časti *Riadenie, monitorovanie, kontrola, implementácia*.

Dňa 1. 3. 2012 nadobudla účinnosť novela č. 528/2008 Z. z. o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva.

K náležitostiam výzvy na predkladanie žiadostí o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Eurofondov pribudli údaje o maximálnej výške pomoci a podpory na jednu žiadosť, o spôsobe odstraňovania formálnych nedostatkov žiadostí, časovom harmonograme konania o žiadosti a indikatívnej výške finančných prostriedkov určených na vyčerpanie v rámci výzvy. Možnosť RO zriadiť komisiu ako svoj poradný orgán pri posudzovaní žiadosti sa zmenila na povinnosť, okrem prípadov, ak je žiadosť možné priradiť bodové hodnotenie na základe objektívne overiteľných kritérií. Rozšírili sa aj náležitosti oznamu o podpise zmluvy o poskytnutí príspevku alebo o schválení žiadosti o jeho poskytnutie, ktorý je povinný zverejniť RO na svojom webovom sídle. Samotná povinnosť zverejňovať sa rozšírila aj na prípady zamietnutia žiadostí s uvedením dôvodu tohto zamietnutia a na informácie o hodnotiteľoch a postupoch pri hodnotení žiadostí.

4 ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ A SOCIÁLNA KOHÉZIA

4.1 Peňažné príjmy a výdavky súkromných domácností

Údaje o príjmoch a výdavkoch domácností získava Štatistický úrad SR prostredníctvom štatistiky rodinných účtov, ktorá na rozdiel od štatistiky národných účtov zahŕňa len príjmy a výdavky, spojené so zabezpečením chodu domácností a osobných potrieb jej členov.

V roku 2012 nastal medziročný nominálny nárast čistých peňažných príjmov i výdavkov súkromných domácností. Čisté peňažné príjmy na jedného člena domácnosti oproti roku 2011 narástli nominálne o 1,6 % na 367,54 € a čisté peňažné výdavky na jedného člena domácnosti o 1,6 % na 326,02 €. Po zohľadnení vývoja spotrebiteľských cien boli čisté mesačné príjmy na jedného člena domácnosti reálne nižšie o 2 %, rovnako ako čisté peňažné výdavky.

Tabuľka 4.1 Čisté peňažné príjmy a výdavky súkromných domácností v € na mesiac a osobu

Ukazovateľ	2011	2012	Index 2011/2010		Index 2012/2011	
			nominálny	reálny	nominálny	reálny
Čisté mesačné príjmy v €	361,77	367,54	103,7	99,8	101,6	98,0
Čisté mesačné výdavky v €	320,80	326,02	104,2	100,3	101,6	98,0

Zdroj: ŠÚ SR, databáza SLOVSTAT, podľa štatistiky rodinných účtov

Objem výdavkov medziročne narástol vo väčšine agregovaných skupín. Najviac vzrástli výdavky na zdravie a na vzdelávanie. Klesli výdavky na odievanie a obuv, rozličné tovary a služby a ostatné čisté výdavky. V absolútnom vyjadrení najviac k rastu prispeli výdavky na potraviny a nealkoholické nápoje a na bývanie, vodu, elektrinu, plyn a iné palivá, ktoré zároveň tvorili podstatnú časť výdavkov.

Tabuľka 4.2 Štruktúra čistých peňažných výdavkov súkromných domácností

Ukazovateľ	v € na mesiac a osobu, v bež. cenách					
	2012		Indexy		Podiel (%)	
	4.Q.	rok	4.Q.2012 4.Q.2011	2012 2011	4.Q.	2012
Čisté peňažné výdavky spolu	340,85	326,02	102,6	101,6	100,0	100,0
v tom						
potraviny a nealkoholické nápoje	77,34	72,48	104,2	103,6	21,8	22,2
alkoholické nápoje a tabak	9,70	9,48	98,5	101,6	2,9	2,9
odievanie a obuv	22,00	16,53	98,2	97,3	5,3	5,1
bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá	66,71	66,54	100,9	102,6	20,2	20,4
nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba domu	14,85	12,12	106,8	100,0	3,8	3,7
zdravie	10,90	10,06	126,7	108,2	2,9	3,1
doprava	25,63	26,32	104,5	103,1	8,0	8,1
pošty a telekomunikácie	16,55	16,87	97,1	100,3	5,2	5,2
rekreácia a kultúra	21,04	22,68	109,5	100,7	7,0	7,0
vzdelávanie	1,22	1,34	108,0	108,1	0,4	0,4
hotely, kaviarne a reštaurácie	17,94	17,37	103,6	100,9	5,4	5,3
rozličné tovary a služby	20,88	20,47	95,4	98,2	6,5	6,3
ostatné čisté výdavky	36,09	33,75	99,9	98,9	10,6	10,4

Zdroj: ŠÚ SR, databáza SLOVSTAT, podľa štatistiky rodinných účtov

4.2 Vybrané výsledky prieskumu finančnej situácie slovenských domácností⁴⁵

V roku 2010 uskutočnila Národná banka Slovenska (NBS) prieskum finančnej situácie a spotreby domácností, ktorý je súčasťou európskeho projektu s názvom **Household Finance and Consumption Survey** (HFCS) koordinovaného Európskou centrálnou bankou (ECB). Projektu, ktorého cieľom sú porovnateľné a pravidelné údaje týkajúce sa finančnej situácie domácností, sa zúčastňujú všetky krajiny eurozóny, pričom sa predpokladá opakovanie prieskumu každé tri roky. Výnimočnosť prieskumu spočíva najmä v tom, že zhromažďuje podrobné údaje o vlastníctve hmotných a finančných aktív a pasívach (pôžičkách) slovenských domácností. Takýto typ údajov doteraz nepokrývalo žiadne existujúce zisťovanie na Slovensku. Okrem majetku a zadĺženia domácností poskytuje údaje o príjmoch a výdavkoch domácností, zachytáva demografické charakteristiky, zamestnanie, príjem, spotrebu, budúce penzijné nároky, medzigeneračné prevody a dary domácností.

Slovenská HFCS databáza obsahuje 2 057 domácností, ktoré boli vybrané pomocou kvótného výberu tak, aby bola vzorka reprezentatívna nielen na úrovni celej krajiny, ale aj na úrovni jednotlivých krajov. Hoci prieskum prebehol v roku 2010 (v niektorých krajinách na začiatku roka 2011), údaje prešli procesom dôkladného spracovania v NBS a formálne validované boli ECB až koncom februára roku 2012. V apríli 2013 ECB dala k dispozícii výsledky a anonymizované údaje pre štatistické a výskumné účely za všetky krajiny zúčastnené prieskumu.

V tejto kapitole vyberáme z materiálov úseku pre menu, štatistiku a výskum NBS⁴⁶ niektoré zistenia o finančnej situácii domácností, ktoré dopĺňajú obraz o celkovej sociálno-ekonomickej situácii obyvateľstva v SR. V prílohe ku kapitole 4 sa nachádzajú tabuľky s vybranými údajmi z uvedených materiálov. Priemerné a mediánové hodnoty v nasledujúcom texte a v tabuľkách sú podmienené držaním daného aktíva alebo pasíva.

SR

- Slovensko je krajina typická **vysokým percentuálnym podielom vlastníctva hlavného bývania**. Podľa prieskumu až 90 % domácností uviedlo, že vlastní nehnuteľnosť, v ktorej býva. Nehnuteľnosti patria zároveň medzi najcennejší majetok domácností na Slovensku. Z reálnych aktív sú po nehnuteľnostiach najviac zastúpené automobily, ktoré vlastní viac ako 60 % domácností, potom nasledujú cennosti (22 %). Okrem hlavnej nehnuteľnosti vlastní 15 % domácností aj iné nehnuteľnosti. Viac ako desatina domácností vlastní majetok súkromného podnikania. Priemerná hodnota hlavného bývania je 68 666 €. Ak domácnosť vlastní aj inú nehnuteľnosť, tak priemerná hodnota ďalších nehnuteľností je viac ako 35 000 €. Celková hodnota vozidiel, ktoré priemerná domácnosť vlastní, je 7 434 €.
- Polovica domácností vlastní reálny majetok v hodnote do 62 000 €. Reálny majetok v hodnote menšej ako 100 000 € vlastní 73 % domácností. **Viac ako 4 % domácností uviedlo, že nevlastní žiadny reálny majetok.**
- Najmladšie domácnosti, teda tie, ktoré majú referenčnú osobu mladšiu ako 29 rokov, vykazujú najnižšiu mieru vlastníctva reálnych aktív (88,5 %). Pre staršie domácnosti dosahuje táto miera viac ako 96 %. Najvyššia hodnota reálneho majetku bola zaznamenaná u domácností vo vekovej kategórii 40 až 49 rokov. Pri vzdelaní platí, že čím vyššie vzdelanie má referenčná osoba, tým viac reálnych aktív domácnosť vlastní.
- **Nejaký finančný majetok vlastní viac ako 90 percent domácností.** Najväčšie zastúpenie majú bežné účty, pričom deväť z desiatich domácností má aspoň jeden bežný účet. Druhé najrozšírenejšie finančné aktívum tvoria sporiace účty so zastúpením vo viac ako štvrtine domácností. Podielové fondy vlastní necelé 3 percentá domácností. Takmer desatina

⁴⁵ Podľa Senaj, Matúš – Zavadiľ, Tibor: Výsledky prieskumu finančnej situácie slovenských domácností, príležitostná štúdia NBS a Slovenské domácnosti vlastní najviac nehnuteľností a pritom sú najmenej zadĺžené. Porovnanie bohatstva a príjmov domácností v eurozóne, analytický komentár NBS

⁴⁶ Senaj, Matúš – Zavadiľ, Tibor: Výsledky prieskumu finančnej situácie slovenských domácností, príležitostná štúdia NBS a Slovenské domácnosti vlastní najviac nehnuteľností a pritom sú najmenej zadĺžené. Porovnanie bohatstva a príjmov domácností v eurozóne, analytický komentár NBS

domácností uviedla, že im niekto iný dlží peniaze. Približne polovica domácností vlastní finančné aktíva vo výške menej ako 2 000 €. Priemerná hodnota úspor na bežnom účte je viac ako 3 500 €. Viac ako dvojnásobok dosahujú úspory na sporiacich účtoch, ak ich domácnosť má. Domácnosti, ktoré uviedli, že vlastnia podielové fondy, majú v týchto fondoch priemerne 7 178 €. Pomerne významnú sumu 3 147 € dlží domácnostiam niekto iný (iná domácnosť). Stredná hodnota celkových finančných aktív domácností je 6 334 €.

- Takmer všetky vekové kategórie uviedli podobnú mieru vlastníctva finančných aktív na úrovni 96 až 98 %. Výnimku tvoria iba najstaršie domácnosti, kde je referenčná osoba staršia ako 60 rokov (75,6 %). Najvyšší objem finančných aktív majú domácnosti vo vekovej skupine 50 až 59 rokov (8 241 €). Naopak najnižší majú najmladšie domácnosti, kde má referenčná osoba menej ako 29 rokov (4 166 €). Rovnako ako reálne aktíva tak aj finančné rastú so vzdelaním referenčnej osoby.
- **Viac ako štvrtina domácností uviedla, že jej členovia sú nejakým spôsobom zadlžení.** Najpočetnejšiu skupinu, takmer 13 %, tvoria nezabezpečené úvery, kde patria napríklad spotrebné úvery. Necelých 10 % domácností ručí za úver kolaterálom vo forme nehnuteľnosti. Nesplatený zostatok na kontokorentnom účte uviedlo 8 % a nesplatený zostatok na kreditných kartách po zaplatení mesačných účtov viac ako 5 % domácností. Aj keď je stredná hodnota finančných pasív viac ako 12 000 €, ich medián je iba 3 150 €.
- Najvyššie nesplatené zostatky majú domácnosti pri úveroch zaručených nehnuteľnosťou. Ak domácnosť ručí za daný úver hlavným bývaním, tak jeho priemerná nesplatená výška je 27 692 €. Priemerný nezabezpečený úver je vo výške 4 263 €. Zostatky pri kontokorentných účtoch a kreditných kartách sú nižšie (541 € a 855 €). Z pohľadu veku referenčnej osoby sú najviac zadlžené domácnosti v kategórii 30 až 39 rokov. V tejto vekovej kategórii je zadlžených takmer 43 % domácností. Ich priemerná výška nesplatených úverov je viac ako 16 000 €. Menej zadlžené sú domácnosti, ktoré majú referenčnú osobu staršiu. V kategórii 50 až 59 rokov je to 24,5 % domácností (priemerná hodnota nesplatených úverov je 6 702 €) a v kategórii nad 60 rokov 5,2 % domácností (nesplatené úvery sú v priemere 3 795 €).
- Zadlženie stúpa so vzdelaním a zároveň zadlžené sú hlavne tie domácnosti, ktoré majú menší objem finančných aktív.
- Hodnota čistého bohatstva dosahuje v priemere necelých 79 tis. €. **Kladné čisté bohatstvo**, teda prípad, keď je hodnota majetku vyššia ako výška nesplatených úverov, uviedlo **viac ako 98 % domácností**. Naopak **záporné čisté bohatstvo uviedlo 1,2 % domácností**, pričom priemerná hodnota záporného bohatstva je 3 704 €. Kladne čisté bohatstvo uviedli hlavne tie domácnosti, kde majú referenčné osoby vysokoškolské vzdelanie, alebo majú vyšší vek.
- Nesplatené úvery polovice zadlžených domácností neprekračujú hrubý príjem za tri mesiace. Za vysoko zadlžené možno považovať 12 % domácností, u ktorých výška nesplatených úverov je viac ako trojnásobná oproti príjmom. **Takmer 3,8 % zadlžených domácností má nesplatené úvery vyššie ako celkový majetok**. Nesplatené úvery prevyšujú polovicu celkového majetku u necelých 14,6 % zadlžených domácností.
- Podľa štúdie NBS miera vlastníctva nehnuteľností nezávisí od príjmov domácností a dosahuje úrovne okolo 90 % pre všetky príjmové kategórie. Naopak ostatné aktíva vykazujú rastúcu závislosť s rastúcim príjmom (najmä v prípade vozidiel a majetku z podnikania). Domácnosti v najnižšom decile bohatstva, t.j. s najnižším bohatstvom, nevlastnia dom alebo byt, v ktorom bývajú. Hlavné bývanie tvorí majoritnú časť bohatstva vo všetkých deciloch od tretieho decilu vyššie, pri najbohatších domácnostiach sú ostatné nehnuteľnosti druhou najväčšou zložkou bohatstva.

SR v porovnaní s eurozónou

- **Najčastejším reálnym aktívom domácností v eurozóne sú vozidlá**, ktoré vlastnia až tri štvrtiny domácností eurozóny. Na Slovensku je však podiel domácností vlastniacich vozidlo v eurozóne najmenší (61 %), zatiaľ čo najväčší je na Cypre (89 %). Druhým najčastejším reálnym aktívom je hlavné bývanie domácností, ktoré v eurozóne vlastní 60 % domácností. Najvyšší podiel domácností vlastniacich vlastné bývanie je na Slovensku (90 %), najnižší

v Nemecku (44 %) a Rakúsku (48 %). Ceny nehnuteľností sú v porovnaní so zvyškom eurozóny na Slovensku najnižšie.

- **Slovensko je** v eurozóne **na predposlednom mieste** vo výške **finančných aktív**, (pred Slovinskom). Súvisí to s nízkymi príjmami na Slovensku a malými zostatkami na bežných či sporiacich účtoch. Z výskumu taktiež vyplýva, že len veľmi málo slovenských domácností vlastní akcie, dlhopisy alebo podielové fondy.
- **Hrubé aktíva** (t.j. bez odpočítania ich pasív) **na Slovensku sú rozdelené medzi domácnosťami najrovnomernejšie**, keďže 20 % najchudobnejších domácností v eurozóne vlastní iba 0,3 % celkových aktív, na Slovensku vlastní takéto domácnosti 3,7 % celkových aktív. Podobne na opačnej strane distribúcie aktív – 10 % najbohatších domácností v eurozóne vlastní 47,6 % celkových aktív, na Slovensku je to len 32,2 %.
- Pri pohľade na pasíva **sú domácnosti na Slovensku** v porovnaní s ostatnými krajinami eurozóny **najmenej zadlžené**. V eurozóne je zadlžených 44 % domácností a mediánová hodnota ich celkového dlhu je 21 500 €, kým na Slovensku je to 27 % domácností s dlhom 3 200 €. Podobne aj to aj v prípade nehypotekárneho dlhu a hypotéky. Najzadlženejšie domácnosti má Holandsko, kde sú zadlžené až dve tretiny domácností s mediánom celkového dlhu 89 100 € na zadlženú domácnosť.
- **Podiel celkového dlhu k celkovým aktívam** zadlžených domácností **je na Slovensku jeden z najmenších** v eurozóne (medián predstavuje necelých 7 % oproti 22 % v eurozóne). **Podiel celkového dlhu zadlžených slovenských domácností k ich hrubému ročnému príjmu je najnižší** v eurozóne, a to i napriek tomu, že ich príjmy sú najnižšie v eurozóne. (medián v SR 23 % oproti 62 % v eurozóne).
- **Mediánová hodnota čistého bohatstva slovenskej domácnosti je druhá najnižšia** v Eurozóne (61 200 €), najnižšia je v Nemecku (51 400 €), čo je spôsobené tým, že viac ako polovica domácností v Nemecku nevlastní žiadnu nehnuteľnosť a býva v prenajatom byte, takže mediánová nemecká domácnosť má medzi aktívami najmä finančné, kým vo väčšine ostatných krajín vlastní mediánová domácnosť aj svoj byt či dom. Najbohatšie domácnosti sú v Luxembursku s mediánovou hodnotou čistého bohatstva 397 800 €. Keď sa vezme do úvahy priemerná hodnota čistého bohatstva najmenšiu hodnotu priemerného bohatstva dosahujú slovenské domácnosti (79 700 €).
- Podobne ako hrubé aktíva aj **čisté bohatstvo je na Slovensku rozdelené medzi domácnosťami najrovnomernejšie**. Kým 10 % najbohatších domácností v eurozóne vlastní až 50,4 % celkového čistého bohatstva všetkých domácností v eurozóne, na Slovensku je tento pomer 32,8 % t.j. najnižší medzi krajinami eurozóny.

4.3 Chudoba a sociálne vylúčenie

Monitorovanie chudoby a sociálneho vylúčenia sa na Slovensku realizuje v kontexte Otvorenej metódy koordinácie (ďalej len „OMK“), ktorá je vytvorená na úrovni Európskej únie pre spoločné usmerňovanie politík členských krajín v oblasti boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Jedným z hlavných strategických cieľov EÚ je podstatne zredukovať chudobu a pokračovať v realizácii tohto cieľa aj do roku 2020.⁴⁷

Pre meranie pokroku pri dosahovaní strategických cieľov, zameraných na zníženie chudoby a sociálneho vylúčenia a predovšetkým pre vzájomné porovnávanie jednotlivých štátov pri dosahovaní výsledkov boli schválené spoločné indikátory, tzv. Leakenské indikátory. Tieto prešli vývojom a v súčasnosti ich nazývame indikátory sociálnej inklúzie OMK.

Meranie chudoby a sociálneho vylúčenia sa realizuje predovšetkým na základe harmonizovaného štatistického zisťovania EU SILC⁴⁸ o príjmoch a životných podmienkach. Ide o hlavný zdroj, na báze ktorého sa vypočítavajú nielen príjmové indikátory, ako je miera rizika chudoby, ale aj indikátory pre komplexnejšie zhodnotenie chudoby a sociálneho vylúčenia, a to materiálna deprivácia alebo nové zoskupenie indikátorov na meranie rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia. Zoskupenie indikátorov, t.j. miera rizika chudoby⁴⁹, závažná materiálna deprivácia⁵⁰ a veľmi nízka intenzita práce (WI)⁵¹ definuje skupiny ľudí, ktorí žijú v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, t.j. ľudí s nízkym príjmom a/alebo tých, ktorí si nemôžu dovoliť niektorú z nevyhnutných potrieb pre svoj život a/alebo žijú v rodinách, kde nikto nepracuje alebo pracuje iba príležitostne (veľmi nízka pracovná intenzita).

V roku 2011 bolo na Slovensku v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia 1 112 241 ľudí, čo predstavovalo 20,6 % na celkovom počte obyvateľov (pod priemerom EÚ 27 - 24,2 %⁵²). Podrobnejšie rozdelenie tejto skupiny je možné vidieť na grafe 4.1, ktorý znázorňuje zloženie cieľovej skupiny podľa vyššie uvedených troch indikátorov. Pri porovnaní s rovnakým obdobím (2010 - 20,6 %) bola hodnota zoskupenia indikátorov zachovaná. To platí aj v prípade porovnania s východiskovým rokom 2008 (20,6 %).

Graf 4.1 Podiel ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, 2011

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2011, UDB

⁴⁷ Vymaniť najmenej 20 miliónov ľudí z rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia do roku 2020

⁴⁸ Prvé štatistické zisťovanie sa na Slovensku zrealizovalo v roku 2005 a v súčasnosti sú dostupné výsledky už zo siedmeho zisťovania z roku 2011

⁴⁹ Vyjadruje podiel ľudí žijúcich pod hranicou chudoby, t.j. pod 60 % mediánu ekvivalentného disponibilného (po sociálnych transféroch) príjmu všetkých obyvateľov

⁵⁰ Vyjadruje podiel ľudí, ktorí si nemôžu dovoliť aspoň 4 z 9-tich položiek charakterizujúcich ekonomickú záťaž a predmety dlhodobej spotreby, a to: nedoplatky v súvislosti s položkami: nájomné a hypotéka, energie, kúpa na splátky a iné pôžičky, schopnosť udržiavať doma adekvátne teplo, schopnosť domácnosti čeliť neočakávaným výdavkom, schopnosť dovoliť si zaplatať raz ročne jedného týždňa dovolenky mimo domu, schopnosť dovoliť si jedlo s mäsom, kuraťom, rybou alebo vegetariánskym ekvivalentom každý druhý deň alebo vybavenie domácnosti farebným televízorom, práčkou, autom alebo telefónom

⁵¹ Vyjadruje podiel ľudí vo veku 0-59 rokov žijúcich v domácnostiach, kde dospelí pracujú menej ako 20 % z celkového času počas predchádzajúceho roka

⁵² Odhadovaný údaj, Eurostat

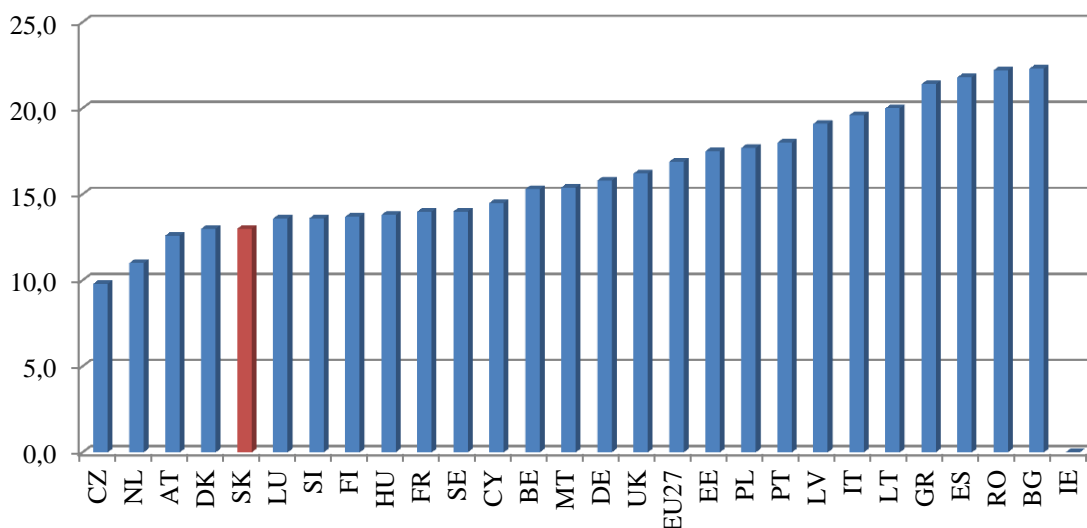
Napriek tomu, že podiel ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia zostal zachovaný, došlo k zmenám hodnôt jednotlivých indikátorov, a to k nárastu miery rizika chudoby o 1 p. b. (príjmovej chudoby), k poklesu závažnej materiálnej deprivácii o 0,8 p. b. a k poklesu veľmi nízkej intenzity práce o 0,3 p. b.

Najviac ohrozené rizikom chudoby alebo sociálnym vylúčením sú neúplné rodiny s deťmi – 43,5 % (pod priemerom EÚ 27 – 49,8 %) a viacpočetné rodiny s viac ako troma deťmi – 36,4 % (nad priemerom EÚ 27 – 30,8 %⁶) a v neposlednom rade aj jednotlivci – 30,2 % (mierne pod priemerom EÚ 27 – 34,5 %). Z hľadiska vekového rozdelenia sú najrizikovejšou skupinou práve deti vo veku 0-17 rokov (26 %), resp. deti vo veku 0-15 (25,8 %).

Vo všeobecnosti pre charakterizovanie chudobnej populácie v spoločnosti bola stanovená hranica chudoby⁵³, pomocou ktorej sa vyjadruje podiel obyvateľstva žijúceho v chudobe. Ide o relatívnu hranicu chudoby, ktorá meria, do akej miery finančné prostriedky domácností klesajú pod stredovú hranicu príjmu spoločnosti. Tento ukazovateľ vyjadruje predovšetkým riziko chudoby a je závislý od sociálno-ekonomického vývoja spoločnosti v danej krajine.

Na základe posledných výsledkov EU SILC 2011 bola miera rizika chudoby v Slovenskej republike na úrovni 13,0 % (muži – 12,8 %; ženy – 13,1 %), čo je pod priemerom EÚ (16,9 %). Pri porovnávaní jednotlivých krajín EÚ 27 patrí Slovenská republika medzi krajiny s najnižšou mierou rizika chudoby, vid' graf č. 2, na ktorú má vplyv nízka nerovnosť príjmov.

Graf 4.2 Miera rizika chudoby v jednotlivých štátoch EÚ, 2011

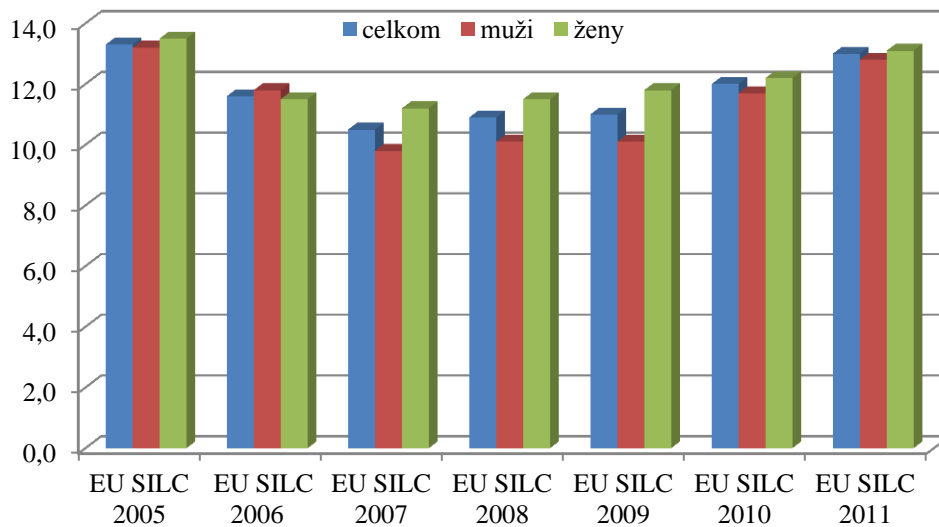

Zdroj: Eurostat

V porovnávaní s predchádzajúcimi rokmi došlo k podstatnému poklesu miery rizika chudoby v roku 2007 (10,5 %), následne bol zaznamenaný mierny nárast (vid' graf 4.3). V porovnaní s rokom 2005 hodnota zo zisťovania 2011 bola nižšia iba o 0,3 p. b. V rámci medziročného porovnávania s rokom 2010 bol rozdiel v hodnotách miery rizika chudoby 1 p. b., t.j. došlo k nárastu miery rizika chudoby. Tento vývoj bol ovplyvnený sociálno-ekonomickou situáciou v krajine, a to predovšetkým poklesom pracovných príjmov alebo straty príjmu z pracovnej činnosti.

⁵³ Hranica chudoby je vyjadrená ako 60 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu (po sociálnych transferoch)

Graf 4.3 Vývoj miery rizika chudoby na Slovensku (2005-2011)

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2005-2011, UDB

Dôležitú úlohu pri redukcii rizika chudoby zohráva nastavenie systému sociálnej ochrany a jej výdavky, t.j. sociálne transfery vrátane starobných a pozostalostných dávok. V prípade neposkytovania sociálnych transferov (s výnimkou starobných a pozostalostných dávok) sa miera rizika chudoby zvýši o 6,5 p. b. (na 19,5 %) a v prípade neposkytovania sociálnych transferov (vrátane starobných a pozostalostných dávok) sa miera rizika zvýši o 25,3 p. b. (na 38,3 %). V porovnaní s predchádzajúcim rokom bol zaznamenaný porovnateľný vplyv sociálnych transferov (či už bez alebo vrátane starobných a pozostalostných dávok) na vývoj miery rizika chudoby (príloha ku kapitole 4).

Porovnanie hranice chudoby (domácnosť jednotlivca), ktorá mala rastúci trend aj vzhľadom na rast celkových príjmov, je zachytené v tabuľke 4.3. Z tabuľky 4.3 vyplýva, že medziročný nárast samotnej hranice chudoby v roku 2011 (315 €) v porovnaní s rokom 2010 (306 €) bol o 9 €, t. j. 3,1 %. Oproti roku 2005 (188 €) došlo k nárastu hranice chudoby o 67,7 %. Podiel osôb nachádzajúcich sa pod touto hranicou mal v počiatočných rokoch klesajúcu tendenciu, v rokoch 2007-2009 zostal takmer nezmenený a výraznejší nárast nastal až v rokoch 2010 a 2011 v dôsledku hospodárskej krízy.

Tabuľka 4.3 Vývoj hranice chudoby - domácnosť jednotlivca

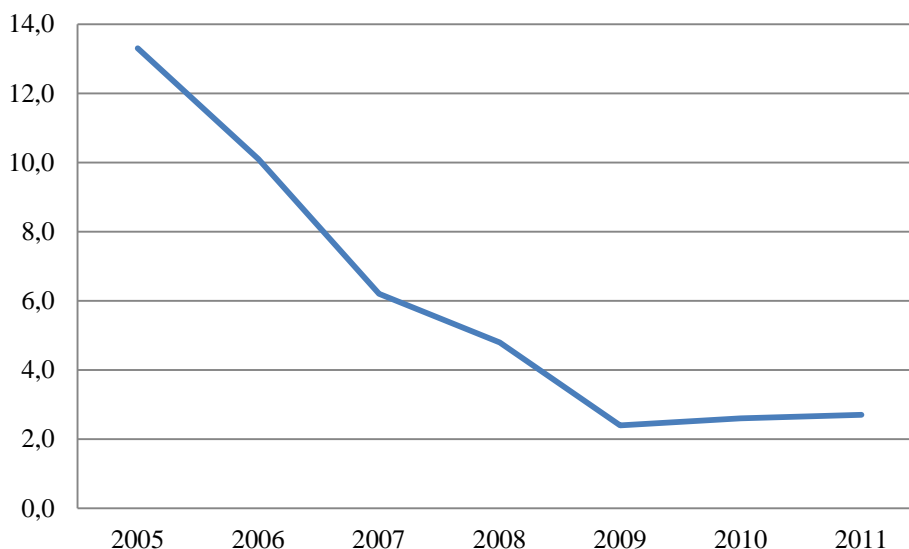
	EU SILC 2005	EU SILC 2006	EU SILC 2007	EU SILC 2008	EU SILC 2009	EU SILC 2010	EU SILC 2011
rok v €	2 256	2 547	2 945	3 223	3 403	3 670	3 784
mesiac v €	188	212	245	269	284	306	315

Zdroj: Eurostat/ŠÚ SR

Použitím hranice chudoby zakotvanej v čase⁵⁴ je možné zachytiť aspekt absolútnej chudoby. V roku 2011 sa hodnota tohto indikátora (2,7 %) v porovnaní s predchádzajúcim rokom takmer zachovala (muži 2,9 %, ženy 2,6 %) (príloha ku kapitole 4). Medziročný pokles bol zaznamenaný v prípade jednej z najrizikovejších skupín, a to u detí vo veku 0-17 rokov, kde miera rizika chudoby je na úrovni 4,3 % (2010 – 5,2 %). V prípade starších ľudí 65 + je miera rizika chudoby na úrovni 0,1 % (muži - 0,0 %, ženy - 0,2 %). Prostredníctvom predmetného indikátora je možné sledovať životnú úroveň obyvateľstva v prepojení na hospodársky rast krajiny. V grafe 4.4 je zachytený vývoj miery rizika chudoby zakotvanej v čase, predovšetkým jej klesajúci trend až na posledné dva roky zisťovania (2010 a 2011), ktorý odráža príjmovú situáciu za roky 2009 a 2010.

⁵⁴ Miera rizika chudoby zakotvená v čase je definovaná ako percento ľudí žijúcich pod hranicou chudoby vypočítanou v roku 2005, ktorá sa upravuje o infláciu.

Graf 4.4 Vývoj miery rizika chudoby zakotvanej v čase (2005)

Zdroj: Eurostat

V súvislosti so zachytením rozptylu chudoby okolo hranice chudoby, na základe zisťovania (EU SILC 2010) malo na Slovensku príjem nižší ako 40 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu 4,5 % ľudí (medziročný pokles o 0,5 p. b.), pod 50 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu 7,7 % ľudí (medziročný pokles o 0,1 p. b.) a v prípade 70 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu až 18,7 % ľudí (medziročný pokles o 0,3 p. b.).

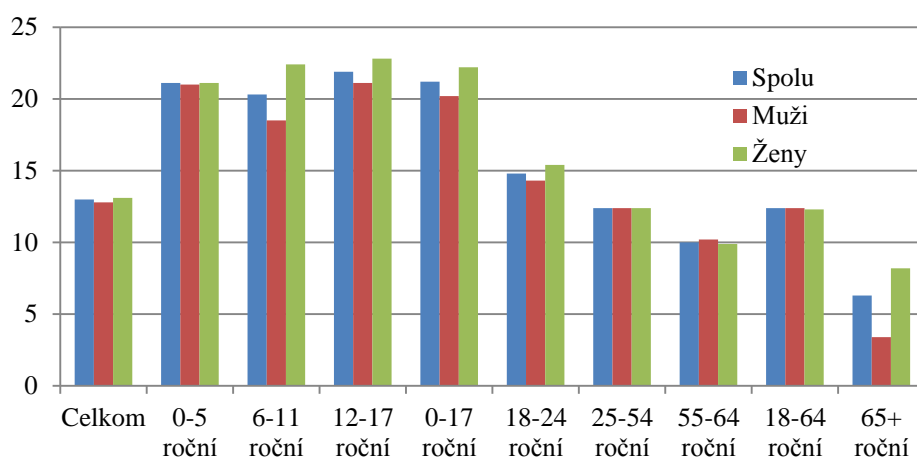
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby na základe posledného zisťovania (EU SILC 2011) poklesol o 2,9 p. b. na hodnotu 22,8 %, ktorý vyjadruje rozdiel medzi mediánom príjmu osôb v riziku chudoby a hranicou chudoby. Napriek tomu, že za obdobie roku 2011 intenzita chudoby poklesla, jej hodnota bola takmer rovnaká ako v roku 2005 (23,5 %). Vplyv na uvedenú situáciu má predovšetkým zhoršenie príjmovej situácie obyvateľstva.

V prípade merania príjmovej nerovnosti za posledné sledované obdobie 20 % osôb s najvyššími príjmami získalo 3,8 krát viac príjmov ako 20 % osôb s najnižšími príjmami. Oproti predchádzajúcemu zisťovaniu (EU SILC 2010) nedošlo k žiadnej zmene.

Najohrozenejšou vekovou skupinou z hľadiska príjmovej chudoby sú deti vo veku 0-17 (miera rizika chudoby 21,2 %) a taktiež mladí ľudia 18-24 (14,8 %). Najnižšiu mieru rizika chudoby má veková skupina 65+ (6,3 %). Pri porovnávaní posledných dvoch zisťovaní nastal výrazný nárast miery rizika chudoby práve u detí vo veku 0-17 (o 2,4 p. b.) a na druhej strane pokles miery rizika chudoby v prípade populácie vo veku 65+ (pokles o 1,4 p. b.)

Na podmienky Slovenskej republiky sa meria riziko chudoby u detí vo veku 0-15 rokov. Z výsledkov zisťovania v roku 2011 je zrejmé, že v riziku chudoby bolo 21,3 % detí v danom veku a v porovnaní so zisťovaním v roku 2009 došlo k nárastu o 2,8 p. b. Riziko chudoby detí súvisí predovšetkým s príjmovou situáciou rodín, a to viacpočetných domácností s deťmi. Z hľadiska globálneho hodnotenia je zrejmé, že dochádza k zmenám v štruktúre populácie v súvislosti s rizikom chudoby, a to v dôsledku zmien v príjmovej situácii obyvateľstva.

Graf 4.5 Miera rizika chudoby podľa vekovej štruktúry (2011)

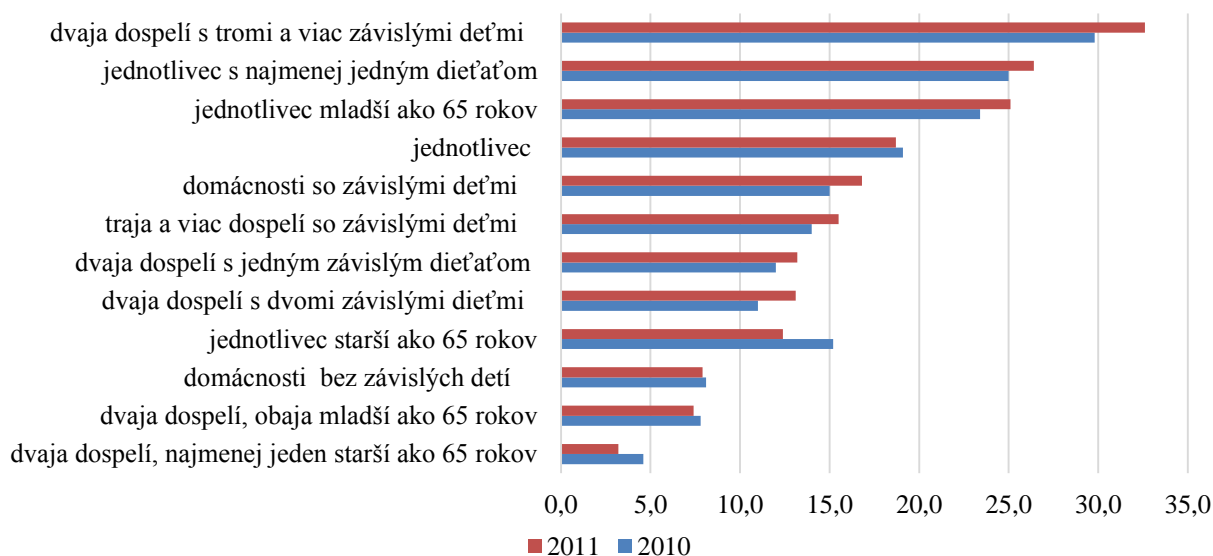

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2011, UDB

V prípade detí vo veku 0-17 rokov, je možné sledovať aj iný vzťah, a to predmetnú vekovú populáciu žijúcu v domácnostiach bez zamestnania alebo žijúcu v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce. Pri medziročnom porovnávaní sa situácia v danej vekovej skupine zmenila. V prípade detí vo veku 0-17 rokov žijúcich v domácnostiach bez zamestnania došlo k poklesu z 10,2 % na 9,6 % (t. j. o 0,6 p. b.) a pokles bol zaznamenaný aj v danej vekovej skupine v prípade domácnosti s veľmi nízkou intenzitou práce (príležitostné práce) z 8,0 % na 7,3 % (o 1,3 p. b.). Ide o porovnateľné výsledky z výberového zisťovania pracovných síl a EU SILC.

V prípade typu domácností v najväčšom riziku chudoby sú rodiny s tromi a viac deťmi (32,6 %), osamelí rodičia s najmenej jedným dieťaťom (26,4 %) a jednotlivci mladší ako 65 rokov (25,1 %). Najnižšie riziko chudoby bolo zaznamenané v prípade domácností s dvomi dospelými, kde aspoň jeden z nich má viac ako 65 rokov. Oproti predchádzajúcemu roku došlo k nárastu rizika chudoby u rodín s tromi a viac deťmi (o 2,8 p. b.), u osamelých rodičov (o 1,4 p. b.) a taktiež k nárastu miery rizika chudoby v prípade jednotlivcov mladších ako 65 rokov (o 1,7 p. b.). Naopak, v prípade jednotlivcov vo veku 65+ (druhá najrizikovejšia skupina podľa zisťovania v roku 2009) došlo k medziročnému poklesu (o 2,8 p. b.). Zanedbateľný pokles oproti predchádzajúcemu roku bol zaznamenaný aj u celkovej skupiny jednotlivcov (o 0,4 p. b.)

Graf 4.6 Porovnanie miery rizika chudoby podľa typu domácnosti (2010 a 2011)

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2010 a 2011, UDB

Pri sledovaní miery rizika chudoby v nadväznosti na ekonomickú aktivitu, podľa výsledkov EU SILC 2011, najvyššie riziko chudoby na Slovensku bolo v prípade nezamestnaných, a to 42,6 % (nárast oproti roku 2010 o 1,5 p. b.). V prípade zamestnaných bolo v riziku chudoby 6,3 % ľudí, čo predstavuje nárast oproti predchádzajúcemu roku o 0,6 p. b. Ak sledujeme pracovnú intenzitu⁵⁵, riziko chudoby sa zvyšuje s klesajúcou pracovnou intenzitou členov domácností. V prípade domácností so závislými deťmi sa zvyšujúcim počtom ľudí, ktorí sú od príjmov domácností závislí, riziko chudoby zvyšuje. V prípade nízkej intenzity práce ako jedného z indikátorov pre definovanie počtu ľudí žijúcich v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia (v tomto prípade $WI < 0,2$) došlo k miernemu medziročnému nárastu o 0,3 p. b. Bližšie porovnania jednotlivých pásiem pracovnej intenzity u osôb žijúcich v riziku chudoby alebo domácností sú uvedené v prílohe ku kapitole 4.

Vplyv na riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia majú aj výdavky na bývanie. Z posledného zisťovania EU SILC 2011 bolo preukázané, že u 8,4 % populácie tvoria výdavky na bývanie viac ako 40 % disponibilného príjmu domácností. V prípade ľudí ohrozených rizikom chudoby, resp. v riziku chudoby je ich situácia závažnejšia, nakoľko ide o 38,4 % populácie s výdavkami na bývanie vo výške viac ako 40 % disponibilného príjmu domácností. Oproti predchádzajúcemu zisťovaniu došlo v prípade tejto skupiny k nárastu o 3,2 p. b.

Vyššie uvedené merania a hodnotenia indikátorov boli na báze príjmu. V prípade merania aspektu absolútnej chudoby je možné vychádzať z merania nedostatku materiálnych tovarov, finančných ťažkostí a neschopnosti osôb žiť slušný život u sledovanej populácie. Na meranie uvedených nedostatkov sa využíva nová metodika prostredníctvom indikátora „materiálnej deprivácie“. Na rozdiel od nastavenia závažnej materiálnej deprivácie, ktorá je súčasťou zoskupenia indikátorov pre nastavenie cieľovej skupiny, či už na úrovni EÚ alebo na národnej úrovni, v predchádzajúcich obdobiach sa za materiálne deprivovaného považoval občan, ktorý si nemôže dovoliť aspoň 3 z 9 položiek v rámci prvých dvoch dimenzií (ekonomická záťaž a predmety dlhodobej spotreby). Konkrétne ide o položky: nedoplatky v súvislosti s položkami nájomné a hypotéka, energie, kúpa na splátky a iné pôžičky, schopnosť udržiavať doma adekvátne teplo, schopnosť domácnosti čeliť neočakávaným výdavkom, schopnosť dovoliť si zaplatenie raz ročne jedného týždňa dovolenky mimo domu, schopnosť dovoliť si jedlo s mäsom, kurat'om, rybou alebo vegetariánskym ekvivalentom každý druhý deň alebo vybavenie domácnosti farebným televízorom, práčkou, autom alebo telefónom.

Na základe tohto vyjadrenia bolo v roku 2011 materiálne deprivovaných 22,0 % osôb (pokles oproti roku 2010 o 2,9 p. b.). V prípade použitia metodiky pre výpočet indikátora závažnej materiálnej deprivácie (4 z 9 položiek) bolo v roku 2011 závažne materiálne deprivovaných 10,6 % osôb (pokles oproti roku 2010 o 0,8 p. b.)

Pretrvávajúca chudoba⁵⁶.

V roku 2010 bolo na Slovensku 6,0 % osôb v pretrvávajúcom riziku chudoby, z čoho najviac ohrozené sú ženy (muži – 4,6 %, ženy – 7,3 %). V prípade zvýšenia hranice chudoby na 70 % národného mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu by miera pretrvávajúceho rizika chudoby stúpila na 10 %. Pri znížení hranice na 50 % mediánu by miera pretrvávajúceho rizika chudoby predstavovala 3,4 % populácie na Slovensku.

Na Slovensku možno identifikovať niekoľko skupín, ktoré sú najviac ohrozené dlhodobejším zotrvávaním v chudobe. Z hľadiska typu domácností ide predovšetkým o jednorodičovské domácnosti (24,5 %) a domácnosti jednotlivca (10,9 %); tieto patria medzi najviac ohrozené skupiny aj v prípade monitorovania rizika chudoby na každoročnej báze. V prípade domácností s viacerými závislými deťmi ich zastúpenie v rámci pretrvávajúcej chudoby v období 2007-2010 je 8,1 %. Dôležitým diferenciačným faktorom je vzdelanie, kde podľa očakávania výskyt dlhodobej chudoby vzrastá so znižujúcim sa vzdelaním. Medzi osobami s primárnym a nižším sekundárnym vzdelaním v roku 2010 bolo 19 % osôb vo veku 16 rokov a viac dlhodobo pod hranicou chudoby.

⁵⁵ t.j. súčet mesiacov, počas ktorých členovia domácnosti v ekonomicky aktívnom veku pracovali a vyjadruje sa ako podiel k celkovému súčtu všetkých mesiacov, počas ktorých mohli členovia domácností v ekonomicky aktívnom veku pracovať teoreticky

⁵⁶ Vyjadrená ako miera pretrvávajúceho rizika chudoby je v rámci OMK zadaná ako percentuálny podiel populácie, ktorej ekvivalentný disponibilný príjem bol pod hranicou miery rizika chudoby v danom roku a aspoň dva z troch predchádzajúcich rokov.

Pretrvávajúca chudoba je spojená aj s častejším subjektívnym konštatovaním zhoršeného zdravia, než je tomu v celkovej populácii.

Na základe medzinárodného porovnania patrí Slovenská republika medzi krajiny EÚ s najnižším podielom ľudí žijúcich v pretrvávajúcej chudobe. Taktiež možnosti vymaniť sa z pod hranice chudoby (nezotrvať v dlhodobej chudobe) sú na Slovensku vyššie než vo väčšine krajín EÚ. Dôležitú úlohu v tomto zohrávajú pracovné príjmy.

Národné indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia

Nakoľko spoločné indikátory nezohľadňujú všetky špecifiká v niektorých oblastiach na národnej úrovni, vznikla potreba nastavenia národných indikátorov chudoby a sociálneho vylúčenia. Národné indikátory monitorujú predovšetkým ciele, ktoré boli zadefinované na národnej úrovni v súvislosti so stratégiou sociálnej inklúzie (Národný akčný plán sociálnej inklúzie 2008-2010) a sú zamerané na rizikové skupiny ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením na Slovensku. Pokrývajú pomerne veľký počet rôznych aspektov chudoby a sociálneho vylúčenia. Venujú sa príjmovej chudobe kombinovanej s aspektmi materiálnej deprivácie, sociálnemu vylúčeniu vzťahujúcemu sa k rôznym dimenziám spoločenského života a pod.

Tak ako na úrovni EÚ, aj na národnej úrovni si Slovenská republika stanovila národný cieľ za účelom redukcie chudoby a sociálneho vylúčenia s výhľadom do roku 2020⁵⁷ s definovaním cieľovej skupiny na základe zoskupenia troch stanovených indikátorov.

Indikátory zacielené na detskú populáciu

Väčšina národných indikátorov týkajúcich sa *detskej populácie* (pre ktoré boli dostupné údaje) vykazovala v sledovanom období (EU SILC 2011) pozitívny vývoj. Došlo k výraznému poklesu miery extrémnej chudoby detí⁵⁸, ktorá odkazuje na kombináciu príjmovej chudoby a materiálnej deprivácie. K oblasti vzdelávania sa nepriamo vzťahuje aj indikátor ohľadne počtu predškolských zariadení, kde sa ich podiel na počte detí vo vekovej kategórii 3-5 rokov takmer zachoval, avšak v prípade indikátora týkajúceho sa zaškolenosti detí v materských školách vo veku 3-5⁵⁹ rokov došlo k ich zvýšeniu, t. j. vyššej zaškolenosti detí v danom veku. K zlepšeniu došlo aj v prípade detí vo veku 0-17, ktoré žijú v domácnostiach, kde nikto nepracuje. V prípade merania príjmovej nerovnosti detí vo veku 0-15 došlo iba k miernemu nárastu.

Tabuľka 4.4 Vývoj hodnôt jednotlivých indikátorov (detská populácia)

Názov indikátora	Vývoj hodnôt
Miera extrémnej chudoby detí	Pokles podielu z 12,0 % (EU SILC 2010) na 7,8 % (EU SILC 2011)
Podiel detí v dolnom kvintile príjmového rozloženia na celkovom počte detí	Nárast podielu z 28,3 % (EU SILC 2010) na 28,8 % (EU SILC 2011)
Počet predškolských zariadení pripadajúcich na deti v predškolskom veku	Pokles počtu zo 17,8 v roku 2010 na 17,7 v roku 2011
Deti žijúce v domácnostiach bez zamestnania ⁶⁰	Poklesť podielu z 10,2 % v roku 2010 na 9,6 % v roku 2011

Zdroj: MPSVR SR

⁵⁷ Vymaniť najmenej 170 tis. ľudí z rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia do roku 2020.

⁵⁸ Miera extrémnej chudoby detí pokrýva špecifickejšie prípady nedostatku a vzťahuje sa len k užšie definovanej skupine detí 0-15. Je definovaná ako podiel detí nachádzajúcich sa pod hranicou chudoby a vystavených materiálnej deprivácii na celkovom počte chudobných detí. V tomto prípade materiálna deprivácia nastáva vtedy ak domácnosť musí čeliť minimálne trom z piatich nepriaznivých podmienok bývania alebo nevlastní tri zo štyroch predmetov dlhodobej spotreby.

⁵⁹ Podiel detí v materských školách vo veku 3-5 rokov na celkovom počte detí v danom veku

⁶⁰ Indikátor patrí medzi spoločné indikátory sociálnej inklúzie a bol už spomenutý aj v rámci celkového hodnotenia populácie 0-17 na úrovni EÚ.

Indikátory zacielené na mladých ľudí

Dva indikátory zamerané na mladých ľudí sa týkali ich participácie na trhu práce. Negatívny vývoj nastal pri zamestnanosti mladých absolventov ZŠ a SŠ do 21 rokov, došlo k nárastu až o 3,8 p. b. Zhoršenie situácie na trhu práce malo negatívny vplyv na uvedenú skupinu mladých ľudí. Pri špecificky znevýhodnenej skupine mladých ľudí z detských domovov sa miera úspešnosti mladých dospelých, ktorí opustili detské domovy medzi rokmi 2010 a 2011 znížila o 3,2 p.b. Podiel živonarodených detí mladým matkám sa medzi rokmi 2010 a 2011 mierne znížil.

Tabuľka 4.5 Vývoj hodnôt jednotlivých indikátorov (mladí ľudia)

Názov indikátora	Vývoj hodnôt
Miera nezamestnanosti mladých ľudí do 21 rokov, absolventov ZŠ a SŠ s ukončeným vzdelaním	Nárast podielu mladých ľudí zo 45,8 % v štvrtom kvartáli 2010 na 49,6 % v štvrtom kvartáli 2011
Miera úspešnosti mladých dospelých opúšťajúcich detský domov na trhu práce	Pokles podielu z 37,4 % v roku 2010 na 34,2 % v roku 2011
Podiel živonarodených detí mladým matkám	Pokles podielu z 2,3 % v roku 2010 na 2,1 % v roku 2011

Zdroj: MPSVR SR

Indikátory zacielené na znevýhodnených na trhu práce

Ďalšou pozorovanou skupinou sú indikátory zacielené na znevýhodnených na trhu práce. Podiel nezamestnaných osôb s neukončeným vzdelaním sa medzi rokmi 2009 a 2010 mierne znížil. Avšak v prípade „veľmi dlhodobej nezamestnanosti“⁶¹ došlo k nárastu podielu dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných medzi rokmi 2010 a 2011 o 4 p. b. Tento bol ovplyvnený celkovým zvýšením miery nezamestnanosti. Nárast nastal aj v prípade výskytu chudoby medzi pracujúcimi, u ktorých sa zvýšilo riziko chudoby o 1,1 p. b.

Tabuľka 4.6 Vývoj hodnôt jednotlivých indikátorov (znevýhodnení na trhu práce)

Názov indikátora	Vývoj hodnôt
Miera neukončeného základného vzdelania nezamestnaných osôb	Pokles podielu zo 4,9 % v roku 2010 na 4,6 % v roku 2011
Podiel veľmi dlhodobej nezamestnanosti na nezamestnanosti	Nárast podielu z 26,6 % v štvrtom štvrťroku 2010 na 30,6 % v štvrtom štvrťroku 2011
Miera rizika chudoby pracujúcich ⁶²	Nárast podielu z 5,7 % (EU SILC 2010) na 6,3 % (EU SILC 2011)

Zdroj: MPSVR SR

⁶¹ Ak trvá evidencia v nezamestnanosti viac ako 24 mesiacov

⁶² Indikátor patrí medzi spoločné indikátory sociálnej inklúzie a bol spomenutý v časti monitorovania rizika chudoby v prípade pracujúcich

Indikátory zacielené primárne na dospelú populáciu

V prípade monitorovania dospeljej populácie (vo veku 18 rokov a viac) indikátory boli cieleňé na prístup k zdravotnej starostlivosti a sociálnym službám (útluky). V prípade prístupu k zdravotnej starostlivosti išlo o identifikáciu osôb, ktoré neabsolvovali zdravotnícke alebo zubné vyšetrenie kvôli ich finančnej alebo geografickej nedostupnosti. Podiel takýchto dospelých osôb na celkovom počte osôb, ktoré neabsolvovali lekárske alebo zubné vyšetrenie sa medziročne zvýšil o 1,7 p. b. V prípade prístupu k sociálnym službám (útluky) došlo k miernemu zvýšeniu počtu miest útlukov z 3,0 na 3,1.

Tabuľka 4.7 Vývoj hodnôt jednotlivých indikátorov (dospelá populácia)

Názov indikátora	Vývoj hodnôt
Miera nedostupnosti zdravotníckeho/ zubného vyšetrenia	Nárast podielu z 26,1 % (EU SILC 2010) na 28,1 % (EU SILC 2011)
Kapacita útlukov	Nárast počtu z 3,0 na 10 000 obyvateľov v roku 2010 na 3,1 na 10 000 obyvateľov v roku 2011

Zdroj: MPSVR SR

Indikátory zacielené na výskyt chudoby, deprivácie a sociálneho vylúčenia v celej populácii

Popri špecifických cieľových skupinách, definovaných podľa veku (deti, mladí ľudia), podľa kombinácie rôznych znevýhodnení (dospelí – ľudia bez domova, ľudia, ktorí majú sťažený prístup k zdravotnej starostlivosti), či vzťahom k trhu práce sa v zostave národných indikátorov objavili aj ukazovatele, ktoré monitorujú rôzne dimenzie chudoby a sociálneho vylúčenia, a to na celej populácii. Dva z týchto ukazovateľov sa týkajú príjmovej chudoby a tri podmienok bývania. V rámci zostavy indikátorov bola sledovaná extrémna príjmová chudoba⁶³. Tu bol zaznamenaný mierny pokles populácie. Podobná situácia je aj v prípade ďalšieho monetárneho ukazovateľa, aplikovaného na celú populáciu, ktorým je hĺbka chudoby. Rozdiel medzi mediánom ekvivalentných príjmov chudobných osôb a hranicou chudoby sa znížil z 25,7 % hranice chudoby na 22,8 %.⁶⁴ V oblasti podmienok bývania bol zaznamenaný pozitívny posun v hodnotách dvoch z troch sledovaných indikátorov. Znížil sa podiel domácností, ktoré čelia zníženej kvalite vnútorných a vonkajších charakteristík obydlia, nastal pokles podielu domácností, ktoré majú nedoplatky súvisiace s bývaním, avšak zvýšil sa podiel domácností, pre ktoré znamenajú poplatky za bývanie veľkú finančnú záťaž (náklady na bývanie prevyšujú 50 % celkového disponibilného príjmu domácnosti), a to o 1,1 p. b.

Tabuľka 4.8 Vývoj hodnôt jednotlivých indikátorov (výskyt chudoby, deprivácie a sociálneho vylúčenia)

Názov indikátora	Vývoj hodnôt
Podiel osôb v extrémnej príjmovej chudobe	Pokles podielu z 2,5 % (EU SILC 2010) na 2,4 % (EU SILC 2011)
Hĺbka chudoby	Pokles z 25,7 % (EU SILC 2010) na 22,8 % (EU SILC 2011)
Nepriaznivé podmienky bývania	Pokles podielu zo 14,6 % (EU SILC 2010) na 13,5 % (EU SILC 2011)
Podiel domácností, pre ktoré bývanie znamená finančnú záťaž	Nárast podielu z 5,2 % (EU SILC 2010) na 6,3 % (EU SILC 2011)
Podiel domácností s nedoplatkami súvisiacimi s bývaním	Pokles podielu z 10,5 % (EU SILC 2010) na 7,0 % (EU SILC 2011)

Zdroj: MPSVR SR

⁶³ Na rozdiel od ukazovateľa „Extrémna chudoba detí“, ktorý kombinoval príjmovú chudobu s materiálnou depriváciou, tento indikátor sleduje podiel ľudí s ekvivalentným disponibilným príjmom pod výrazne zníženou úrovňou štandardnej miery rizika chudoby – 30 % mediánu ekvivalentného príjmu v krajine.

⁶⁴ Ide o indikátor zo súboru spoločných indikátorov sociálnej inklúzie OMK a bol analyzovaný v kontexte monitorovania príjmovej chudoby a jej intenzity.

Ďalšie kontextové indikátory

Ako ukazuje nasledujúca tabuľka, pozitívny smer vývoja možno identifikovať takmer pri všetkých troch indikátoroch, ktoré sa viažu na spotrebné výdavky. V období medzi rokmi 2010 a 2011 došlo k nárastu podielu výdavkov nízkopríjmových domácností na potraviny, avšak v tom istom pomere k zníženiu kumulovaného podielu výdavkov na potraviny a bývanie na spotrebných výdavkoch. Rozdiel medzi podielmi výdavkov na potraviny u domácností na opačných koncoch príjmoveho rozdelenia ostal zachovaný. V prípade nerovnosti vo výdavkoch na potraviny, ako aj celkovej príjmovej nerovnosti, meranej ako pomer príjmov horného a dolného kvintilu, sa situácia medziročne nezmenila.

Tabuľka 4.9 Vývoj hodnôt jednotlivých indikátorov (kontextové indikátory)

Názov indikátora	Vývoj hodnôt
Podiel výdavkov nízkopríjmových domácností na potraviny z celkových spotrebných výdavkov	Nárast podielu z 26,2 % v roku 2010 na 29,5 % v roku 2011
Nerovnosť vo výdavkoch na potraviny	Hodnoty zachované 0,1 v roku 2010 aj v roku 2011
Podiel výdavkov nízkopríjmových domácností na potraviny a bývanie z celkových spotrebných výdavkov	Pokles podielu zo 64,2 % v roku 2010 na 60,9 % v roku 2011
Distribúcia príjmov - Pomer príjmov horného a dolného kvintilu (S80/S20)	Hodnoty zachované 3,8 (EU SILC 2010 aj EU SILC 2011)

Zdroj: MPSVR SR

4.4 Rodová rovnosť a rovnosť príležitostí

V roku 2012 sa uskutočnili zmeny v politike rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí v legislatívnej oblasti a čiastočne sa posilnilo inštitucionálne zabezpečenie rovnosti príležitostí. Konkrétne informácie sú uvedené v Súhrnnej správe o stave rodovej rovnosti na Slovensku za rok 2012.

V roku 2012 boli na úrovni vlády SR a jej poradného orgánu Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť resp. jeho Výboru pre rodovú rovnosť prerokované nasledujúce správy: *Súhrnná správa o stave rodovej rovnosti na Slovensku za rok 2011*; *Správa o násilí páchanom na ženách na Slovensku za rok 2010*; *Správa z monitoringu médií a reklamy z hľadiska prevencie násilia páchaného na ženách a podpory rodovej rovnosti za rok 2010*; *Informácia z výročnej správy o implementácii horizontálnej priority rovnosť príležitostí za rok 2011*. Všetky informácie ohľadom rodovej rovnosti sú uvádzané na web stránke www.gender.gov.sk.

Prehľad legislatívnych zmien v roku 2012

Novela tzv. **antidiskriminačného zákona** (zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. 4. 2012 ustanovila rozšírenie definície nepriamej diskriminácie a zrušila výnimku pre poisťovníctvo v zmysle rozhodnutia zo dňa 4. marca 2011 vo veci Test-Achats⁶⁵, v ktorom Európsky súdny dvor vyhlásil článok 5 ods. 2 smernice⁶⁶ s účinnosťou od 21. decembra 2012 za neplatný. Upravilo sa negatívne vymedzenie diskriminácie v súvislosti s dočasnými vyrovnávacími opatreniami a rozšírila sa možnosť ich prijatia pre všetky subjekty verejnej správy a iné právnické osoby.

Novelou tzv. **kompetenčného zákona** bolo MPSVR SR od 1. 10. 2012 ustanovené za *ústredný orgán štátnej správy pre rodovú rovnosť a rovnosť príležitostí a koordináciu štátnej politiky v danej oblasti*. Uvedenou novelou sa zákonom ustanovili právomoci národného inštitucionálneho mechanizmu a kontaktného bodu k plneniu Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (CEDAW).

Podľa zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR na základe ustanovenia v § 9a sa dotácie budú poskytovať na aktivity alebo činnosti zamerané na dosiahnutie rodovej rovnosti a podporu uplatňovania zásady rovnakého zaobchádzania na základe pohlavia alebo rodu, a to na vzdelávacie aktivity, poradenskú činnosť, osvetovú činnosť, edičnú činnosť a analytickú činnosť. MPSVR SR bude každoročne definovať prioritné oblasti pre poskytovanie dotácií so zameraním aj na plnenie odporúčaní vyplývajúcich zo Záverečných zistení Výboru pre odstránenie diskriminácie žien CEDAW.

V rámci ostatnej novely kompetenčného zákona prešli k 1. 10. 2012 z Úradu vlády SR na Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR dva dotačné tituly v oblasti ľudských práv - *presadzovanie, podpora a ochrana ľudských práv a slobôd a predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, homofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolericie*.

Záverečné zistenia k druhej periodickej správe SR o implementácii *Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach*⁶⁷, ktoré vypracoval Výbor OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva a nadväzujú na posudzovanie periodickej správy v máji 2012, obsahujú niekoľko relevantných odporúčaní k téme rodovej rovnosti, najmä z hľadiska pretrvávajúcich rozdielov medzi mužmi a ženami v zastúpení vo verejnom živote, zamestnanosti a zárobkoch, výskytu domáceho násillia, sexuálneho obťažovania a obchodovania so ženami, ako aj z hľadiska nedostatočného prístupu všetkých skupín žien a dievčat k službám sexuálneho a reprodukčného zdravia.

Európska komisia prijala v novembri 2012 opatrenie na odstránenie tzv. skleného stropu, ktorý nadaným ženám stále bráni v dosahovaní vrcholových pozícií v najväčších podnikoch Európy, a to

⁶⁵C-236/09, Ú. V. EÚ C 130, 30.4.2011, s. 4

⁶⁶SMERNICA RADY 2004/113/ES z 13. decembra 2004 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu (rodová smernica).

⁶⁷ Dostupné na http://www.gender.gov.sk/?page_id=1290

Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o zlepšení rodovej vyváženosti medzi nevykonnými riadiacimi pracovníkmi spoločností kótovaných na burze a súvisiacich opatreniach. Komisia navrhla legislatívu, ktorej cieľom je dosiahnuť 40 % - nú účasť nedostatočne zastúpeného pohlavia medzi nevykonnými pracovníkmi vo vrcholových orgánoch verejne kótovaných spoločností s výnimkou malých a stredných podnikov. Z hľadiska výskumu EK je 85 % nevykonných a 91,1 % výkonných členov vrcholových orgánov mužov, zatiaľ čo žien je 15 % nevykonných a 8,9 % výkonných členov vrcholových orgánov⁶⁸.

Nasledujúca tabuľka informuje o aktuálnych hodnotách základných ukazovateľov v oblasti rodovej rovnosti v SR v porovnaní s kontextom EÚ-27. Úplnosť indikátorov je priamo úmerná dostupnosti štatistických údajov v čase spracovania správy.

Tabuľka 4.7 Súhrn indikátorov rodovej rovnosti

Indikátor	Ženy		Muži		Absolútny rodový rozdiel*	
	SK	EÚ-27	SK	EÚ-27	SK	EÚ-27
Miera zamestnanosti (v %, 20 – 64 ročných, 2012)	57,3	62,4	72,8	74,6	15,5	12,2
Miera zamestnanosti (v %, 15 – 64 ročných, 2012)	52,7	58,6	66,7	69,8	14	11,2
Miera zamestnanosti mladých (v %, 15 – 24 rokov, 2012)	15,9	30,9	24,1	34,9	8,2	4
Miera zamestnanosti starších (v %, 50 – 64 ročných, 2012)	47,6	51,8	63,1	65,6	15,5	13,8
Miera nezamestnanosti (v % všetky vekové skupiny, 2012)	14,6	10,6	13,6	10,5	1	0,1
Miera nezamestnanosti mladých (v %, 15–24 ročných, 2012)	32,5	22	35	23,4	2,5	1,4
Miera nezamestnanosti starších (v %, 50 – 64 ročných 2012)	11,3	6,9	10,8	7,8	0,5	0,9
Rodový príjmový rozdiel v neupravenej forme (v %, 2011)					20,5	16,2p
Rodová distribúcia neplatených hodín (hod/týždeň, 2010)	24,5	24,5	6	9,2	18,4	15,3
Celková dotácia platenej a neplatených hodín (hod/týždeň, 2010)	67,1	61,9	52,6	53,3	14,7	8,6
Miera rizika príjmovej chudoby (v %, 2011)	13,1	17,6e	12,8	16,1e	0,3	1,5
Miera rizika príjmovej chudoby starších (v %, 65 a viac ročných, 2011)	8,2	18,1e	3,4	13,2e	4,8	4,9
Miera rizika príjmovej chudoby neúplných rodín (v %, najmenej 1 dieťa, 2011)					26,4	34,5e
Miera rizika príjmovej chudoby jednočlennej domácnosti (v %, 2011)	16,8	26,5e	23,7	24,6e	6,9	1,9
Miera pretrvávajúcej príjmovej chudoby (v %, 2010)	7,3	10,2	4,6	9	2,7	1,2
Miera materiálnej deprivácie (v %, 2011)	23,1	18,9e	20,8	17,5e	2,3	1,4
Miera rizika chudoby a sociálneho vylúčenia (v %, 2011)	21,7	25,2e	19,5	23e	1,8	2,2
Miera rizika chudoby a sociálneho vylúčenia starších (v %, 65+ ročných, 2011)	17,8	23,1e	9,2	17e	8,6	6,1
Stredná dĺžka života pri narodení (v rokoch, 2011)	79,35	n.a.	72,17	n.a.	6,93	n.a.
Politická participácia na európskej úrovni (v %, Európsky parlament, 2012)	38	34	62	66	24	32
Politická participácia na národnej úrovni (v %, národné parlamenty, 2012)	15,3	25	84,7	75	69,4	50
Politická participácia v národných vládoch (v %, 2012)	16	25	84	75	68	50
Politická participácia vo vedení regionálnych zastupiteľstiev (v %, 2012)	0	14	100	86	100	72
Politická participácia na regionálnej úrovni (v %, reg. zastupiteľstvá, 2011)	15,4	32	84,6	68	69,2	36
Miera participácie na riadení v najväčších firmách kótovaných na burze (3Q 2012)	13	87	14	86	74	72
Rodová skladba najvyššieho súdu (v %, 3Q 2012)	53	34	47	66	6	32

* absolútny rodový rozdiel je uvádzaný v percentuálnych bodoch (p. b.), ak nie je uvedené inak
p = predbežný údaj, e = odhad Eurostatu, n.a. = nedostupný údaj

Zdroje: Eurostat, Štatistický úrad Slovenskej republiky, Databáza Európskej komisie muži a ženy v riadiacich pozíciách

⁶⁸ Štatistické údaje o problematike rodovej rovnosti a ich každoročná aktualizácia sa nachádzajú na stránke ŠÚ SR: [www.statistics.sk](http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=27711), link: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=27711>

5 POROVNANIE VYBRANÝCH UKAZOVATEĽOV MEDZI KRAJINAMI EÚ V KONTEXTE STRATÉGIE EURÓPA 2020

Stratégia Európa 2020 je stratégia EÚ, ktorá má pomôcť vyjsť európskym krajinám zo súčasnej hospodárskej krízy a vytvoriť z EÚ inteligentné, udržateľné a inkluzívne hospodárstvo s vysokou mierou zamestnanosti, produktivity a sociálnej súdržnosti. Je nástupkyňou Lisabonskej stratégie, ktorá stanovila európske ciele do roku 2010. Hlavné ciele stratégie Európa 2020 sú merané 8 hlavnými indikátormi, z ktorých 4 sa priamo viažu na sociálnu oblasť. Tieto ciele boli prevedené do národných cieľov, ktoré zohľadňujú špecifickú situáciu jednotlivých krajín EÚ a zároveň ich maximálne angažujú k dosahovaniu európskych cieľov, a tak zabezpečujú príspevok každej krajiny EÚ k napĺňaniu stratégie.

Nasledovné údaje reflektujú sociálno-ekonomickú situáciu na Slovensku v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ a v kontexte dosahovania cieľov stratégie Európa 2020. Indikátory sú počítané na základe jednotnej metodiky, ich zdrojom je Eurostat, a preto sa môžu do istej miery odlišovať od údajov národných štatistických úradov. V prílohe k tejto kapitole sa nachádzajú tabuľky s údajmi v jednotlivých krajinách EÚ 27 v poslednom dostupnom roku.

Makroekonomické prostredie

V roku 2012 sa oproti roku 2011 znížila **miera rastu HDP** Slovenska z 3,2 % na 2 %. Vývoj HDP v SR bol však priaznivejší ako v EÚ 27, ktorá v priemere zaznamenala pokles (-0,3 %). Spomedzi krajín EÚ najviac rástol HDP v Lotyšsku (5,6 %), Litve (3,7 %) a Estónsku (3,2 %). HDP poklesol celkovo v 12 krajinách EÚ 27, najvyššou mierou v Grécku (-6,4 %) a v Portugalsku (-3,2 %). Podľa prognózy Eurostatu bude HDP Slovenska naďalej rásť, avšak s nižšou mierou rastu ako v roku 2013 na úrovni 1 % a v roku 2014 sa nárast zvýši na 2,8 %. Podľa odhadu Eurostatu HDP v priemere v Európe v roku 2013 opäť mierne klesne (-0,1 %) a v roku 2014 mierne narastie (o 1,4 %). Najvyšší rast v nasledujúcich dvoch rokoch je očakávaný v pobaltských krajinách.

V roku 2011 dosiahlo **HDP na hlavu** (v PPS) na Slovensku 73 % z priemeru EÚ 27, pričom táto hodnota sa nezmenila od roku 2008. Nižšie hodnoty HDP na hlavu v porovnaní s EÚ 27 ako Slovensko mali Poľsko, Maďarsko Bulharsko, Rumunsko ako aj pobaltské krajiny.

Hoci **harmonizovaná miera inflácie** na Slovensku v roku 2012 medziročne klesla na 3,7 %, bola vyššia ako v priemere v EÚ 27 (2,6 %). Vyššia inflácia bola iba v Maďarsku (5,7 %), Estónsku (4,2 %) a rovnaká v Poľsku (3,7 %). Podľa údajov Eurostatu založených na metodike ESNÚ 95 **zamestnanosť** v roku 2012 v EÚ 27 medziročne klesla (-0,4 %), pričom klesla v 13 krajinách EÚ 27. Najväčší pokles zamestnanosti zaznamenalo Grécko (-8,3 %) a Litva (-6,7 %). Na Slovensku zamestnanosť stúpila, ale iba mierne (o 0,1 %). Najvyšší rast zamestnanosti zaznamenali v Lotyšsku (1,9 %) a v Luxembursku (1 %).

Deficit verejných financií podľa Eurostatu na Slovensku v roku 2012 klesol na 4,3 % HDP a bol vyšší ako deficit EÚ 27 (4 %). Najvyšší deficit v rámci EÚ 27 mali Španielsko (10,6 %) a Grécko (10 %), pričom obe krajiny svoj deficit medziročne zvýšili. **Konsolidovaný dlh verejných financií** podľa Eurostatu (hrubý dlh verejnej správy) v SR v roku 2012 predstavoval 52,1 % HDP (priemer v EÚ 85,3 % HDP), pričom stále spĺňa maastrichtské kritérium, ktorým je udržať verejný dlh pod 60 % HDP. Hodnotu nad 100 % HDP dosiahol verejný dlh v Grécku (156,9 %), v Taliansku (127 %), v Portugalsku (123,6 %) a v Írsku (117,6 %). Podľa prieskumu rastu EK je naďalej potrebné presadzovať diferencovanú fiškálnu konsolidáciu, ktorá bude podporovať rast. Úroveň štátneho dlhu v dôsledku krízy značne narástli, očakáva sa, vzhľadom na slabý výhľad hospodárskej činnosti, že pomery dlhu k HDP dosiahnu v roku 2013 89,9 % v EÚ 27 a 95,5 % v eurozóne. Znižovanie deficitov má pokračovať, celkové fiškálne deficity by mali v roku 2013 klesnúť na -3,4 v EÚ 27 a -2,9 % v eurozóne.

Inteligentný a inkluzívny rast

Hlavným cieľom stratégie Európa 2020 je zvýšiť **mieru zamestnanosti** mužov a žien vo veku od 20 do 64 rokov na 75 %. SR má k tomuto európskemu cieľu prispieť zvýšením miery zamestnanosti svojich obyvateľov v danej vekovej kategórii na 72 %. Vyššia miera zamestnanosti v Európe sa má dosiahnuť najmä prostredníctvom vyššej zamestnanosti mladých ľudí, žien, starších osôb, ľudí s nízkou kvalifikáciou a legálnych migrantov. V roku 2012 sa miera zamestnanosti v EÚ 27 medziročne mierne znížila na úroveň 68,5 % (u žien sa mierne zvýšila o 0,1 p. b. na 62,4 % a u mužov zase znížila o 0,4 p. b. na 74,6 %). V SR miera zamestnanosti dosiahla 65,1 % (u mužov 72,8 %, u žien 57,3 %). Najvyššiu mieru zamestnanosti v rámci EÚ 27 malo v roku 2012 Švédsko, konkrétne na úrovni 79,4 %, čím je blízko svojho národného cieľa v tejto oblasti (80 %). Vysokú mieru zamestnanosti nad 75 % dosahovali tiež krajiny ako Holandsko (77,2 %), Nemecko (76,7 %), Rakúsko (75,4 %) a Dánsko (75,4 %). Miera zamestnanosti bola najnižšia v Grécku, kde od roku 2009 (66,8 % v 2008) nepretržite klesá (55,3 % v 2012). **Miera zamestnanosti u žien** zaostáva za mierou zamestnanosti mužov v EÚ 27 (62,4 % oproti 74,6 % u mužov t.j. 12,2 p. b.), v Slovenskej republike sú rozdiely ešte vyššie (57,3 % oproti 72,8 % u mužov t.j. 15,5 p. b.). Najnižšia miera zamestnanosti a zároveň vysoké rozdiely v zamestnanosti medzi mužmi a ženami sú v Grécku (45,2 %, 20,1 p. b.), na Malte (46,8 %, 32,2 p. b.) a v Taliansku (50,5 %, 21,1 p. b.). Vysokú mieru zamestnanosti žien nad 70 % dosahuje Švédsko (76,8 %), Fínsko (72,5 %), Dánsko (72,2 %), Holandsko (71,9 %), Nemecko (71,9 %) a Rakúsko (70,3 %), z toho Fínsko, Švédsko a Dánsko majú aj relatívne malé rozdiely v miere zamestnanosti medzi mužmi a ženami. Nízke rozdiely v zamestnanosti žien a mužov sú zaznamenané aj v Litve, Lotyšsku, Estónsku a Bulharsku.

Dosiahnutie miery zamestnanosti na úrovni 75 % do roku 2020 do veľkej miery závisí od ďalšieho zvýšenia zamestnanosti u starších ľudí. Taktiež demografické výzvy, ktoré súvisia so starnutím populácie, vedú EÚ k potrebe spoločne zvýšiť participáciu starších ľudí na trhu práce a podpore predlžovania pracovného života. Napriek poklesu celkovej zamestnanosti v rokoch 2009 a 2010 **miera zamestnanosti u starších ľudí** (55 – 64 rokov) na Slovensku od roku 2001 nepretržite rastie, pričom v roku 2012 dosiahla 43,1 %, čo je však stále pod priemernou úrovňou EÚ 27 (48,9 %). Nízka je najmä miera zamestnanosti starších žien (33,6 %), hoci sa za posledných 10 rokov takmer strojnásobila, čo súvisí najmä s predlžovaním veku odchodu do dôchodku. Napriek neustálemu rastu je stále relatívne hlboko pod priemerom EÚ 27 (41,9 %). Najvyššia miera zamestnanosti starších žien je dlhodobo vo Švédsku (69,6 %), vysokú úroveň dosahuje aj v Estónsku (61,2 %) vo Fínsku (59,7 %), Dánsku (55,8 %), a v Nemecku (54,8 %).

Dlhší pracovný život a zvýšenie miery zamestnanosti by mali byť podporené aj prostredníctvom lepšieho prístupu k celoživotnému vzdelávaniu. Inkluzívny rast okrem iného znamená investovanie do odbornej prípravy a zvyšovania kvalifikácie s cieľom pomôcť ľuďom všetkých vekových kategórií pripraviť sa na očakávané zmeny na pracovnom trhu. V tejto oblasti Slovensko už dlhšie zaostáva, od roku 2005 do roku 2009 sa dokonca **miera celoživotného vzdelávania** postupne znižovala. V roku 2012 bolo do ďalšieho vzdelávania či tréningu zapojených iba 3,1 % ľudí vo veku 25 – 64 rokov, oproti tomu priemer EÚ 27 predstavoval 9 %. Menší podiel dospelých zapojených do celoživotného vzdelávania bol v roku 2012 iba v Rumunsku a Bulharsku (menej ako 2 %) a v Maďarsku (2,8 %) v Grécku (2,9 %). Najvyšší podiel dospelých zapojených do celoživotného vzdelávania bol v roku 2012 v Dánsku (31,6 %). Nízka miera celoživotného vzdelávania môže mať nepriaznivý vplyv na zamestnateľnosť najmä u nízko-kvalifikovaných pracovníkov, čím oslabuje úsilie znížiť súčasnú vysokú mieru nezamestnanosti.

Miera nezamestnanosti na Slovensku patrí dlhodobo k tým vyšším v rámci Európy a ekonomická kríza tento problém prehĺbila, hoci nepriaznivá ekonomická situácia niektorých ďalších krajín nás od 2011 posunula v rebríčku najvyšších mier nezamestnanosti na 6. miesto. Miera nezamestnanosti v SR dosiahla v roku 2012 úroveň 14 %. V rámci EÚ 27 sa miera nezamestnanosti zvýšila na úroveň 10,6 %, pričom vyššia ako na Slovensku bola v Španielsku (25,2 %), v Grécku (24,5 %), v Portugalsku (16,4 %), Lotyšsku (15,2 %) a v Írsku (15 %). Najnižšia miera nezamestnanosti bola v Rakúsku (4,4 %). Miera nezamestnanosti v roku 2012 v SR bola vyššia u žien (14,6 %) ako u mužov (13,6 %). EK predpokladá, že oživenie hospodárskej činnosti bude na zníženie nezamestnanosti v Európe príliš pomalé a miera nezamestnanosti v EÚ 27 v roku 2013 dosiahne 11 % a v eurozóne 12 %. V roku 2014 sa miera nezamestnanosti na uvedených úrovniach stabilizuje, pričom

rozdiely medzi členskými krajinami ostanú vysoké. Riešenie nezamestnanosti a sociálnych dôsledkov krízy ostáva jednou z 5 hlavných priorít na úrovni členských krajín ako aj na úrovni EÚ.

Kľúčovými pre dosiahnutie ambiciózných cieľov inteligentného a udržateľného rastu pre všetkých sú mladí ľudia a predovšetkým ich úspešný prechod na trh práce. Mladí ľudia v súčasnosti stoja pred výzvami v systémoch vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj pri vstupe na trh práce, sťaženými hospodárskou krízou. **Miera nezamestnanosti mladých** (do 25 rokov) vždy vykazovala vyššie hodnoty ako celková nezamestnanosť, ale v súčasnosti dosahuje neprijateľne vysokú hodnotu, nakoľko od roku 2008 (15,6 %) v rámci EÚ 27 výrazne narástla (v 2012 až 22,8 %). Táto skupina patrí medzi tie, ktoré boli krízou zasiahnuté najviac. V niektorých krajinách dosahovala v roku 2012 viac ako 50 %, a to konkrétne v Španielsku (55,3 %) a v Grécku (53,2 %). SR má piatu najvyššiu mieru nezamestnanosti mladých v rámci EÚ 27, v roku 2012 dosiahla až 34 % a oproti roku 2008 sa takmer zdvojnásobila. Na Slovensku vysoká miera nezamestnanosti mladých ľudí súvisí najmä s nesúlalom medzi ponúkanou a požadovanou kvalifikáciou na trhu práce a nedostatočným dopytom po pracovnej sile v dôsledku ekonomickej krízy. Najnižšiu mieru nezamestnanosti mladých v roku 2012 vykazovalo Nemecko (8,1 %), Rakúsko (8,7 %) a Holandsko (9,5 %).

Vysoká miera nezamestnanosti mladých poukazuje na vážne ťažkosti pracovnej sily v tejto vekovej skupine uplatniť sa na trhu práce. Na druhej strane pri porovnávaní krajín treba vziať do úvahy, že veľkosť tejto pracovnej sily, t.j. ekonomicky aktívnej populácie v tomto veku sa medzi jednotlivými krajinami odlišuje, nakoľko závisí aj od počtu študujúcej mládeže. **Miera ekonomickej aktivity mladých do 25 rokov** na Slovensku patrí k najnižším v Európe, v roku 2012 predstavovala pracovná sila iba 30,5 % z celkovej populácie 15 – 24 ročných, a bola 7. najnižšia v rámci EÚ 27. V priemere v EÚ 27 je medzi mladými do 25 rokov vyšší podiel pracovnej sily (42,6 % v roku 2012), najvyšší podiel je v Holandsku, kde sa v roku 2011 blížil k 70 % (69,9 %). Až 94,4 % z ekonomicky neaktívnej populácie mladých do 25 rokov v roku 2012 na Slovensku bolo z dôvodu vzdelávania sa, čo bol 2. najvyšší podiel vzdelávajúcej sa ekonomicky neaktívnej mládeže v EÚ 27, pričom v priemere v EÚ 27 predstavuje tento podiel 88,1 %. Po zohľadnení počtu mladých ľudí vo vzdelávacom procese, podiel **mladých ľudí pod 25 rokov, ktorí nie sú zamestnaní ani zapojení do procesu vzdelávania alebo odbornej prípravy** (tzv. **NEET**) v roku 2012 predstavovala na Slovensku 13,8 %, čo však stále, aj keď s menej výrazným rozdielom, predstavuje hodnotu nad priemerom EÚ 27 (13,2 %). Vyšší podiel takýchto mladých (t.j. nezamestnaných a neaktívnych, ktorí sa nevzdelávajú) malo v roku 2012 ďalších 11 krajín EÚ 27. Odporúčanie Európskej rady adresované členským štátom ohľadom nezamestnanosti mladých ľudí spočíva vo vytvorení schém garancií, ktorých cieľom je zaistiť pre mladých pod 25 rokov, ktorí stratili prácu alebo si nemôžu nájsť prácu po ukončení vzdelávania, rýchlu ponuku kvalitného miesta, absolventskej praxe alebo odbornej prípravy, a to do 4 mesiacov.

Ďalším hlavným cieľom EÚ v stratégii Európa 2020 je dosiahnuť, aby najmenej 40 % ľudí vo veku 30 – 34 rokov malo ukončené vysokoškolské (terciárne) alebo ekvivalentné vzdelanie. Vysokokvalifikované obyvateľstvo je kľúčové pri riešení problémov súvisiacich s demografickými zmenami a sociálnou inklúziou v Európe. Podľa prognózy strediska CEDEFOP do roku 2020 si bude vyžadovať vysokú kvalifikáciu v kombinácii so schopnosťou prispôbiť sa a inovovať 35 % všetkých pracovných miest v Európe v porovnaní s dnešnými 29 %. Podľa EK čoraz viac pracovných miest si vyžaduje elektronické zručnosti, pritom hospodárstvo EÚ trpí nedostatkom vysokokvalifikovaných pracovníkov v informačných a komunikačných technológiách. V roku 2012 bola na Slovensku **miera vysokoškolsky vzdelanej populácie** vo veku 30 – 34 rokov na úrovni 23,7 % (u žien 28,2 % a u mužov 19,4 %), a hoci medziročne narástla (o 0,3 p. b.), stále je pod priemerom EÚ 27 (35,8 %), pričom cieľom je dosiahnuť 40 % do roku 2020.

Využitíu potenciálu mladých ľudí a ich úspešnému prechodu na trh práce bráni opustenie školskej dochádzky s nižším ako stredoškolským vzdelaním. V EÚ 27 odchádza zo škôl predčasne a ďalej sa nevzdeláva vysoký podiel mladých ľudí. Napriek dlhodobému poklesu, v roku 2012 bolo 12,8 % ľudí vo veku 18 – 24 rokov, ktorí predčasne ukončili vzdelávanie. Nedostatok kvalifikácie je hlavnou bariérou pre inklúziu, nakoľko od vzdelania závisí úspešnosť začlenenia sa na trh práce, kvalita práce, odmeňovanie ale aj úspešnosť ďalšej prípravy pre trh práce počas celého života. Pre dosiahnutie inteligentného a inkluzívneho rastu bol stanovený cieľ udržať mladých ľudí vo vzdelávacom procese a znížiť **podiel predčasne ukončujúcich vzdelávanie** aspoň na úroveň 10 %. SR dlhodobo patrí ku krajinám v rámci EÚ s relatívne nízkym podielom osôb, ktoré predčasne

ukončujú školskú dochádzku. V roku 2012 sa tento podiel medziročne zvýšil o 0,3 p. b. na úroveň 5,3 %, pričom cieľom je udržať tento podiel pod 6 % do roku 2020. Osôb, ktoré predčasne zanechali školskú dochádzku bolo viac medzi mužmi (6 %) ako ženami (4,6 %). Piata najvyššia miera nezamestnanosti mladých ľudí do 25 rokov však svedčí o tom, že výzvou pre SR ostáva zosúladiť vzdelávanie resp. zručnosti mladých ľudí s požiadavkami trhu práce. Významnú pozornosť si vyžaduje aj predčasné ukončovanie školskej dochádzky v marginalizovaných rómskych komunitách.

Nízko-kvalifikovaní pracovníci majú na Slovensku obzvlášť ťažkú pozíciu na trhu práce, keď miera ich nezamestnanosti je dlhodobo najvyššia a miera zamestnanosti dlhodobo najnižšia v celej Európe. **Miera nezamestnanosti ľudí** vo veku 25 – 64 rokov s dosiahnutým vzdelaním **na úrovni ISCED 0-2** (maximálne základné vzdelanie) bola v roku 2012 na úrovni 41,5 %, t.j. takmer 2,5-násobná oproti priemeru EÚ 27 (16,8 %). Najnižšia miera nezamestnanosti ľudí s nízkou kvalifikáciou je v Luxembursku (6,4 %), Holandsku (6,6 %), v Rumunsku (6,8 %), na Malte (7,6 %) a v Rakúsku (7,7 %). **Miera zamestnanosti nízko-kvalifikovaných ľudí** (ISCED 0-2) v SR dosiahla 30,7 %, a je najnižšou v Európe a hlboko pod priemerom EÚ 27 (53,9 %). Oproti SR viac ako dvojnásobná miera zamestnanosti nízko-kvalifikovaných ľudí je v Švédsku (65,4 %), Portugalsku (63,2 %), v Luxembursku (63 %), v Holandsku (62,3 %) a v Dánsku (61,4 %).

Vysoká miera nezamestnanosti sa na Slovensku premieta do vysokej **miery dlhodobej nezamestnanosti**, ktorá bola do roku 2012 dlhodobo najvyššou v Európe. V roku 2012 v dôsledku veľmi nepriaznivej ekonomickej situácie výrazne narástla miera dlhodobej nezamestnanosti v Grécku (14,4 %) a Španielsku (11,1 %). Miera dlhodobej nezamestnanosti na Slovensku v roku 2012 dosiahla 9,4 % (9,3 u mužov a 9,5 % u žien) a ostáva vysoko nad priemerom EÚ 27 (4,6 %), ktorého hodnota sa medziročne zvýšila o 0,5 p. b. Dlhodobá nezamestnanosť je pretrvávajúcím vážnym problémom trhu práce na Slovensku, ktorý vyzýva ku komplexnému riešeniu, zameranému na najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva. Najnižšia miera dlhodobej nezamestnanosti je v Rakúsku (1,1 %), a hodnoty pod 2 % vykazujú miery dlhodobej nezamestnanosti v Švédsku (1,5 %), vo Fínsku (1,6 %), v Luxembursku (1,6 %) a v Holandsku (1,8 %).

Na zamestnanosť môže mať nežiaduce účinky vysoká miera daňového a odvodového zaťaženia pracovných príjmov. Tieto účinky sa môžu obzvlášť týkať istých skupín, najmä nízko-kvalifikovaných pracovníkov alebo pracovníkov s nízkymi mzdami, nakoľko ponuka a dopyt po práci týchto skupín reagujú vo všeobecnosti citlivejšie na zmeny v tejto oblasti. Európska rada vyzýva členské štáty, aby zvážili redukciu daňového a odvodového zaťaženia práce na stimulovanie vytvárania pracovných miest a zamestnateľnosti. Miera daňového zaťaženia nízkych zárobkov na Slovensku vo všeobecnosti nie je vysoká, čo možno konštatovať na základe nasledovných indikátorov. Ďalšie znižovanie daňového a odvodového zaťaženia nízkych miezd však môže byť jedným z prostriedkov boja proti dlhodobej nezamestnanosti.

Daňový klin (podiel daní a odvodov zaplatených zamestnancom a zamestnávateľom na celkovej cene práce) na Slovensku hoci v roku 2012 mierne medziročne narástol o 0,8 p. b. na 36,9 %, od roku 2004 sa však stále udržiava pod úrovňou EÚ 27 (v 2011 - 39,6 %). V roku 2005 sa daňový klin v prípade nízkej mzdy (67 % priemernej mzdy) znížil (o 4,4 p. b.) na úroveň 34,8 %, čím sa dostal výraznejšie pod európsky priemer.

Indikátor pasca nezamestnanosti⁶⁹ umožňuje merať rozdiely v príjme pri prechode zo systému sociálnych dávok na trh práce. Na Slovensku sa v roku 2004 vplyvom reformy daňového a sociálneho systému pasca nezamestnanosti prudko znížila až o 28 p. b. na úroveň 43 %. Pasca nezamestnanosti v rámci EÚ 27 si udržiava relatívne vysokú úroveň oproti SR, v roku 2011 bola na úrovni 74,81 %, pasca nezamestnanosti v SR sa síce v roku 2011 medziročne zvýšila (o 2 p. b.) ale ostala hlboko pod priemerom EÚ 27 (44 %). Ide o najmenšiu pascu nezamestnanosti v rámci celej Európy a znamená, že po prijatí zamestnania so mzdou na úrovni 67 % priemernej mzdy sa predtým nezamestnanému jednotlivcovi zdvihne čistý príjem až o 56 %. (V EÚ27 v priemere by sa hypoteticky jednotlivcovi v takejto situácii zdvihol príjem iba o 25,19 %).

⁶⁹ Pasca nezamestnanosti sa vzťahuje k situácii, keď čisté pracovné zárobky sú relatívne nízke vo vzťahu k dávkam poskytovaným v nezamestnanosti. Obrátene ide o % zvýšenia disponibilného príjmu, keď sa zamestnanec vráti do zamestnania po období nezamestnanosti a dostane mzdu na úrovni 67 % priemernej mzdy

Pasca nízkej mzdy⁷⁰ podobne ako pasca nezamestnanosti vypovedá o demotivácii pracovať, v tomto prípade za vyššiu mzdu. V rokoch 2001 - 2002 bola pasca nízkej mzdy u dvojice (s jedným zarábajúcim členom) s dvomi deťmi na Slovensku najvyššia v rámci Európy, dosahovala viac ako 100 %, čo sa zmenilo v roku 2004, kedy prudko medziročne klesla, a to až o 70 p. b.. V roku 2011 medziročne narástla (o 7 p. b.) na úroveň 52 %, čo je stále pod priemerom EÚ 27 (58,46 %). Pasca nízkej mzdy sa v roku 2004 výrazne znížila aj v prípade jednotlivca, a to o 10 p. b., v roku 2011 dosiahla 27 %, čo je hlboko pod priemerom EÚ 27 (47,22 %). Údaje o pasci nízkej mzdy za Slovensko v roku 2010 znamenajú, že pri zvýšení hrubej mzdy z 33 % na 67 % priemernej mzdy vzrastie čistý príjem u dvojice (s jedným zarábajúcim členom) s dvomi deťmi o 48 % a u jednotlivca až o 73 %. Či už v prípade jednotlivca alebo dvojice (s jedným zarábajúcim členom) s dvomi deťmi patrí pasca nízkej mzdy na Slovensku skôr k nižším v Európe.

V súvislosti s podporou zamestnanosti Európska rada odporúča Slovenskej republike riešiť daňovo-odvodové zaťaženie vrátane všetkých povinných platieb pre zamestnancov s nízkymi príjmami a nízku motiváciu prejsť od sociálnej pomoci k nízko platenému zamestnaniu pre pomernú časť uchádzačov o zamestnanie.

V rámci stratégie Európa 2020 a podpory inkluzívneho rastu je stanovený ďalší hlavný cieľ, a to znížiť **počet osôb v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia** aspoň o 20 mil. (na 19,4 %). V roku 2011 v rámci EÚ 27 bolo 119,568 mil. ľudí (23,5 %) ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, pričom tento počet v dôsledku krízy medziročne narástol o 3,259 mil. osôb (0,6 p. b.), čo bolo viac ako v roku 2010. Cieľ je monitorovaný prostredníctvom indikátora zloženého z 3 subindikátorov t.j. títo ľudia boli buď žijúci v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou⁷¹, a/alebo osoby žijúce v riziku chudoby po sociálnych transferoch⁷² a/alebo ťažko materiálne deprivované osoby⁷³. Ide o ľudí žijúcich v domácnostiach, kde nikto nepracuje alebo pracuje iba príležitostne a/alebo s nízkym príjmom, a/alebo si nemôžu dovoliť niektorú z nevyhnutných potrieb pre svoj život. Osoby sú počítané iba raz, hoci sa môžu nachádzať v niekoľkých subindikátoroch. Celkový počet ľudí v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia je nižší ako suma počtov ľudí v každej z troch foriem chudoby a sociálneho vylúčenia, nakoľko niektoré osoby môžu trpieť súčasne viacerými formami.

SR si za cieľ vytýčila, že do roku 2020 zníži celkový počet týchto osôb o 170 tis. (na 17,2 %). V roku 2011 počet ľudí v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia medziročne mierne klesol o 6 tis. ľudí na 1 112 tis. (20,6 %), pričom mierne klesol počet ľudí ťažko materiálne deprivovaných a počet ľudí žijúcich v domácnosti s nízkou intenzitou práce, zatiaľ čo počet ľudí v riziku chudoby (príjmovej) narástol. V roku 2011 bolo v SR 331 tis. osôb **žijúcich v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce** (7,6 % oproti 10 % v EÚ 27), 700 tis. **ľudí v riziku chudoby** (13 % oproti 16,9 % v EÚ 27) a 571 tis. **ľudí ťažko materiálne deprivovaných** (10,6 % oproti 8,8 % v EÚ 27).

Najvyšší podiel osôb v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa nachádzal v Bulharsku (49,1 %), Lotyšsku (40,4 %) a Rumunsku (40,3 %), a najnižší v Českej republike (15,3 %), Holandsku (15,7 %), Švédsku (16,1 %) a Rakúsku (16,9 %).

Z hľadiska veku vo vyššom riziku chudoby a sociálneho vylúčenia ako ostatné vekové skupiny sa nachádzajú deti, a to vo väčšine krajín EÚ 27 vrátane Slovenska. V roku 2011 v EÚ 27 trpelo aspoň jednou z troch foriem chudoby a sociálneho vylúčenia 27 % detí mladších ako 18 rokov (23,5 % ľudí nad 18 rokov a 20,5 % nad 65 rokov). Na Slovensku to bolo 26 % detí do 18 rokov v riziku chudoby

⁷⁰ Pasca nízkej mzdy je meraná ako percento, o ktorý sa zníži hrubý príjem kombinovaným efektom dani z príjmu, sociálnych príspevkov a akýchkoľvek iných sociálnych dávok, ak zárobok vzrastie z úrovne z 33 % na 67 % priemernej mzdy. Obrátene hovorí o % zvýšenia čistého príjmu, ak vzrastie hrubý príjem.

⁷¹ Ľudia žijúci v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce sú ľudia vo veku 0 – 59 žijúci v domácnostiach, kde dospeli pracujú menej ako 20 % z toho, koľko mohli potenciálne odrobiť v minulom roku (študenti sú vylúčení).

⁷² Ide o osoby s ekvivalentným disponibilným príjmom pod hranicou rizika chudoby, ktorou je 60 % národného mediánu ekvivalentného príjmu (po všetkých sociálnych transferoch, ktoré sa počítajú ako súčasť príjmu). Ekvivalentný príjem je počítaný pre každého jednotlivca ako disponibilný príjem do domácnosti delený veľkosťou domácnosti, ktorá zohľadňuje nasledovné váhy pre jednotlivých členov domácnosti: 1,0 pre prvého dospelého, 0,5 pre každého ďalšieho člena staršieho ako 14 rokov a 0,3 pre dieťa mladšie ako 14 rokov.

⁷³ Materiálna deprivácia zahŕňa indikátory vzťahujúce sa k ekonomickej záťaži, predmetom dlhodobej spotreby, bývaniu a prostrediu obdobia. Ťažko materiálne deprivovaní ľudia majú veľmi obmedzené životné podmienky nedostatkom zdrojov a zažívajú minimálne 4 z nasledovných 9 položiek deprivácie: nemôžu si dovoliť: a) platiť načas nájom/hypotéku a účty spojené s bývaním, b) udržať doma adekvátne teplo, c) čeliť neočakávaným výdavkom, d) jesť mäso, rybu alebo ekvivalentné jedlo každý druhý deň, e) týždennú dovolenku mimo domu, f) auto, g) práčku, h) farebný televízor, i) telefón (vrátane mobilného telefónu).

a sociálneho vylúčenia oproti 19,7 % ľudí nad 18 rokov. Podiel detí v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia na Slovensku dokonca medziročne narástol (o 0,7 p. b.) a podiel ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením nad 18 rokov mierne klesol (o 0,1 p. b.), to najmä v dôsledku poklesu podielu ľudí v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia nad 65 rokov (o 2,2 p. b.).

Čo sa týka jednotlivých elementov, ktoré definujú riziko chudoby a sociálneho vylúčenia, najvyšší podiel ľudí s disponibilným príjmom pod hranicou rizika chudoby bol v roku 2011 v Bulharsku (22,3 %), Rumunsku (22,2 %), v Španielsku (21,8 %) a v Grécku (21,4) a najnižší v Českej republike (9,8 %), nízky podiel pod 13 % bol aj v Holandsku (11 %), Rakúsku (12,6 %), na Slovensku (13 %), a v Dánsku (13 %). Podiel ľudí v EÚ 27, ktorí sú ťažko materiálne deprivovaní, výrazne variuje od 1,2 % v Luxembursku a vo Švédsku až po 43,6 % v Bulharsku. Vysoký podiel ťažko materiálne deprivovaných ľudí je i v Lotyšsku (31,4 %) a v Rumunsku (29,4 %). Podiel ľudí žijúcich v domácnostiach s nízkou pracovnou intenzitou je najvyšší v Belgicku (13,7 %) a najnižší je na Cypre (4,6 %) a v Luxembursku (5,8 %).

Tabuľka 5.1 Vývoj vybraných hlavných ukazovateľov stratégie Európa 2020

hlavné indikátory Európy 2020/rok		SR								EÚ 27							
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Miera zamestnanosti 20 - 64 ročných (cieľ EÚ= 75 %, cieľ SR=72 %)	spolu	64,5	66	67,2	68,8	66,4	64,6	65,1	65,1b	68	69	69,9	70,3	69	68,5	68,6	68,5
	ženy	56,7	57,5	58,7	60,3	58,2	57,4	57,6	57,3b	60	61,1	62,1	62,8	62,3	62,1	62,3	62,4
	muži	72,5	74,6	76	77,4	74,6	71,9	72,7	72,8b	76	76,9	77,8	77,9	75,8	75,1	75	74,6
Podiel osôb predčasne opúšťajúcich vzdelávací systém bez získania kvalifikácie (cieľ EÚ= 10 %, cieľ SR= 6 %)	spolu	6,3	6,6	6,5	6	4,9	4,7	5	5,3	15,8	15,5	15	14,8	14,3	14	13,5	12,8p
	ženy	5,9	5,8	5,8	4,9	4,1	4,9	4,6	4,6	13,8	13,4	12,9	12,8	12,4	12,1	11,6	11p
	muži	6,7	7,3	7,2	7,1	5,7	4,6	5,4	6	17,8	17,5	17	16,8	16,2	15,9	15,3	14,5p
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie vo veku 30 - 34 rokov (cieľ EÚ= 40 %, cieľ SR= 40 %)	spolu	14,3	14,4	14,8	15,8	17,6	22,1	23,4	23,7	28	28,9	30	31	32,2	33,5	34,6	35,8
	ženy	14,6	15,3	16,1	17,6	19,8	26,2	27,4	28,2	30	31,5	32,8	34,2	35,6	37,1	38,5	40
	muži	14	13,6	13,4	14	15,5	18,2	19,6	19,4	26	26,3	27,2	27,9	28,8	29,9	30,8	31,6
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením v %		32	26,7	21,3	20,6	19,6	20,6	20,6		25,6e	25,2e	24,4	23,6	23,1	23,6	24,2e	
- osoby žijúce v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou		6,6	6,2	6,4	5,2	5,6	7,9	7,6		10,3e	10,5e	9,6	9	9	10	10e	
- osoby žijúce v riziku chudoby po sociálnych transferoch		13,3	11,6	10,6	10,9	11	12	13		16,4e	16,5e	16,5e	16,4	16,3	16,4	16,9e	
- ťažko materiálne deprivované osoby v %		22,1	18,2	13,7	11,8	11,1	11,4	10,6		10,7e	9,8e	9,1	8,4	8,1e	8,3	8,8e	

Zdroj: EUROSTAT, údaje sú aktualizované k 9. 5. 2013

Poznámky: Údaje o chudobe sú počítané ŠÚ SR na základe EU SILC, referenčný rok pre zisťovanie príjmu je predchádzajúci rok

e – odhadovaný údaj, p – predbežné údaje, b – zmena v časovom rade

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha ku kapitole 1

- Tabuľka 1 Základné ukazovatele ekonomického vývoja SR
- Tabuľka 2 Indexy spotrebiteľských cien
- Tabuľka 3 Výstavba a úbytok bytov

Príloha ku kapitole 2

- Tabuľka 1 Miera zamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2012 (priemer za rok v %)
- Tabuľka 2 Počet uchádzačov o zamestnanie podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností (SK NACE Rev.2) ku koncu roka 2012
- Tabuľka 3 Stav uchádzačov o zamestnanie absolventov škôl ku koncu roka 2012
- Tabuľka 4 Nástroje aktívnych opatrení trhu práce
- Tabuľka 5 Priemerná dohodnutá suma finančných prostriedkov na jedno vytvorené/obsadené pracovné miesto, resp. zaradenú osobu, resp. podporené pracovné miesto (v €)
- Tabuľka 6 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa stupňov vzdelania – rok 2012
- Tabuľka 7 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa hlavnej triedy SK ISCO-08 a pohlavia – rok 2012
- Tabuľka 8 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa veku – rok 2012
- Tabuľka 9 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa regiónov - rok 2012
- Tabuľka 10 Priemerná hrubá mesačná mzda a vybrané zložky mzdy zamestnancov podľa pohlavia – rok 2012
- Tabuľka 11 Podiely zamestnancov v pásmach priemernej hrubej mesačnej mzdy – rok 2012
- Tabuľka 12 Priemerný hodinový zárobok podľa krajov v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2012
- Tabuľka 13 Priemerný hodinový zárobok podľa odvetví v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2012
- Tabuľka 14 Priemerný hodinový zárobok podľa veľkosti organizácie v podnikateľskej sfére - 4. štvrťrok 2012
- Tabuľka 15 Priemerný hodinový zárobok podľa veku v podnikateľskej sfére - 4. štvrťrok 2011
- Tabuľka 16 Priemerný hodinový zárobok podľa rodového členenia v podnikateľskej sfére - 4. štvrťrok 2012
- Tabuľka 17 Mesačné náklady práce na zamestnanca v SR za rok 2011 podľa odvetvia

Príloha ku kapitole 3

- Tabuľka 1 Výdavky základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenské dávky v roku 2012
- Tabuľka 2 Počet poberateľov samostatne vyplácaných dôchodkov a v súbehu s vdovským, resp. vdoveckým dôchodkom k 31.12.2012
- Tabuľka 3 Počet poberateľov dôchodku a výška sólo dôchodkovej dávky podľa pohlavia
- Tabuľka 4 Rozdelenie poberateľov podľa výšky dôchodkových dávok
- Tabuľka 5 Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31. 12. 2012
- Tabuľka 6 Výdavky základného fondu úrazového poistenia (ZFÚP) v roku 2012
- Tabuľka 7 Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia v roku 2012
- Tabuľka 8 Štátne dávky týkajúce sa úrazového poistenia
- Tabuľka 9 Výdavky základného fondu garančného poistenia (ZFGP) v roku 2012
- Tabuľka 10 Vyplatené dávky v nezamestnanosti, počet prípadov a priemerná výška dávky v roku 2012

- Tabuľka 11 Počet poberateľov dávky v nezamestnanosti v členení podľa veku a pohlavia za rok 2012
Graf 1 Rozdelenie sporiteľov v II. pilieri podľa veku k 31. 12. 2012
Graf 2 Veková štruktúra sporiteľov v II. pilieri k 31. 12. 2012
Graf 3 Podiel akcií v portfóliách dôchodkových fondov
Graf 4 Podiel dlhopisov v portfóliách dôchodkových fondov
Graf 5 Podiel peňažných investícií v portfóliách dôchodkových fondov
Tabuľka 12 Údaje o výške majetku a ročného zhodnotenia doplnkových dôchodkových fondov
Tabuľka 13 Vývoj počtu poberateľov resocializačného príspevku v roku 2011 a 2012
Tabuľka 14 Vývoj čerpania finančných prostriedkov na resocializačný príspevok za roky 2011 a 2012
Tabuľka 15 Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným v roku 2012
Tabuľka 16 Deti umiestnené na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu/predbežné opatrenie, výchovné opatrenie, ústavná starostlivosť a ochranná výchova/
Tabuľka 17 Jednotlivé formy starostlivosti v detských domovoch
Tabuľka 18 Počty umiestnených detí a mladých dospelých v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch k 31.12.
Tabuľka 19 Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti
Tabuľka 20 Základné štatistické údaje o činnosti RPPS za roky 2011 a 2012
Tabuľka 21 Činnosť referátov poradensko-psychologických služieb v roku 2011 a 2012
Tabuľka 22 Opatrovateľská služba poskytovaná obcami v roku 2010 a 2011
Tabuľka 23 Prepravná služba v roku 2010 a 2011
Tabuľka 24 Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita za roky 2010 a 2011
Tabuľka 25 Obyvatelia zariadení sociálnych služieb za roky 2010 a 2011
Tabuľka 26 Počet zariadení sociálnych služieb podľa zriaďovateľa za roky 2010 a 2011
Tabuľka 27 Výdavky zariadení sociálnych služieb za roky 2010 a 2011
Tabuľka 28 Zamestnanci zariadení sociálnych služieb (spolu) za roky 2010 a 2011
Tabuľka 29 Vybrané zariadenia sociálnych služieb
Tabuľka 30 Počet občanov zaradených do poradovníka čakateľov na poskytovanie starostlivosti vo vybraných zariadeniach v roku 2010 a 2011
Tabuľka 31 Vybrané druhy sociálnych služieb poskytované neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb
Tabuľka 32 Počet zamestnancov, objemy plátov a vybrané zložky platu v € za rok 2011 v zariadeniach sociálnych služieb podľa agregovaných zamestnaní.
Tabuľka 33 Výdavky na sociálnu ochranu v EÚ členských krajinách, 2010
Tabuľka 34 Príjmy na sociálnu ochranu podľa typu (% z celkových príjmov) v EÚ, 2010
Tabuľka 35 Výdavky na dôchodky a kategórie dôchodkov (% z celkových výdavkov na dôchodky) v EÚ, 2010
Tabuľka 36 Terénna sociálna práca v obciach
Tabuľka 37 Zvyšovanie zamestnateľnosti profesionálnych rodičov, prijímateľ : UPSVAR
Tabuľka 38 Príspevok na službu starostlivosti o dieťa, prijímateľ: UPSVAR
Tabuľka 39 Zvyšovanie zamestnanosti a zamestnateľnosti znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie, prijímateľ: UPSVAR
Tabuľka 40 Stratégia aktívneho starnutia, prijímateľ: Centrum vzdelávania MPSVR SR.
Tabuľka 41 Čerpanie výdavkov kapitoly 22 - MPSVR SR podľa programového rozpočtovania

Príloha ku kapitole 4

- Tabuľka 1 Reálne aktíva domácností
Tabuľka 2 Reálne aktíva domácností podľa veku a vzdelania referenčnej osoby
Tabuľka 3 Finančné aktíva do
Tabuľka 4 Finančné aktíva domácností podľa veku a vzdelania referenčnej osoby
Tabuľka 5 Finančné pasíva
Tabuľka 6 Finančné pasíva domácností podľa veku a vzdelania referenčnej osoby
Tabuľka 7 Čisté bohatstvo domácností podľa ich celkovej bilancie, veku a vzdelania referenčnej osoby

- Tabuľka 8 Reálne a finančné aktíva a pasíva domácností v krajinách eurozóny
Tabuľka 9 Zoznam národných indikátorov chudoby a sociálneho vylúčenia 2009-2010
Tabuľka 10 Zoznam vybraných indikátorov sociálnej inklúzie OMK (2009-2010)

Príloha ku kapitole 5

- Tabuľka 1 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EÚ 27 v poslednom dostupnom roku - makroekonomické prostredie
Tabuľka 2 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EÚ 27 v poslednom dostupnom roku - inteligentný a inkluzívny rast

PRÍLOHA KU KAPITOLE 1

Tabuľka 1 Základné ukazovatele ekonomického vývoja SR

Ukazovateľ	Merná jednotka	2008	2009	2010	2011	2012
HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT ¹⁾						
Hrubý domáci produkt v bežných cenách	mld. €	66,8	62,8	65,9	69,1	71,5
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	108,8	93,9	104,9	104,9	103,4
Hrubý domáci produkt v s.c. ²⁾	mld. €	62,4	59,4	62,0	63,9	65,2
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	105,8	95,1	104,4	103,2	102,0
INFLÁCIA ³⁾						
Medziročná miera inflácie						
posledný mesiac obdobia	%	4,4	0,5	1,3	4,4	3,2
v priemere za obdobie	%	4,6	1,6	1,0	3,9	3,6
EKONOMICKÁ AKTIVITA PODĽA VZPS⁴⁾						
Počet pracujúcich	tis. osôb	2 433,8	2 365,8	2 317,5	2 315,3	2 329,0
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	103,2	97,2	98,0	99,9	100,6
Počet nezamestnaných	tis. osôb	257,5	324,2	389,0	364,6	377,5
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	88,2	125,9	120,0	93,7	103,5
Miera nezamestnanosti	%	9,6	12,1	14,4	13,6	14,0
ZAMESTNANOSŤ						
Priemerný počet zamestnaných osôb						
v hospodárstve spolu ⁵⁾	tis. osôb	2 280,0	2 176,6	2 151,9	2 192,5	2 192,3
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	102,6	95,5	98,9	101,9	99,9
PRIEMERNÁ MESAČNÁ MZDA						
zamestnanca za hospodárstvo spolu ⁶⁾						
nominálna	Sk	723,03	744,5	769	786	805
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	108,1	103,0	103,2	102,2	102,4
reálna - index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	103,3	101,4	102,2	98,4	98,8

Zdroj: ŠÚ SR Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4.štvrtroku 2012

1)metodika ESNÚ 95, údaje od roku 2011 sú spresnenými štvrtročnými odhadmi

2) v stálych cenách vypočítaných reťazením objemov k referenčnému roku 2005

3)počítaná zo spotrebiteľských cien, od roku 2005 s ročnou aktualizáciou váh

4)VZPS - Výberové zisťovanie pracovných síl; v priemere za obdobie; v roku 2012 prepočítané na obyvateľstvo k 1. 1. 2012 podľa SODB 2011; indexy sú počítané z porovnateľných údajov

5)zo štvrtročného štatistického výkazníctva; zamestnané osoby sú zamestnanci a podnikatelia (bez vypomáhajúcich osôb v domácnosti); bez žien na materskej dovolenke; od roku 2007 vrátane profesionálnych vojakov; indexy sú počítané z porovnateľných údajov

6)zo štvrtročného štatistického výkazníctva; bez podnikateľských príjmov, od roku 2007 vrátane platov profesionálnych vojakov; indexy sú počítané z porovnateľných údajov; údaje upravené o štatistický odhad nevidovaných miezd

Tabuľka 2 Indexy spotrebiteľských cien

Rovnaké obdobie predchádzajúceho roka = 100						
Odbory COICOP	Stále váhy v ‰	2012				
		marec	jún	september	december	rok
Úhrn za SR	1 000,000	103,8	103,6	103,6	103,2	103,6
v tom:						
Potraviny a nealkoholické nápoje	163,454	103,7	103,9	105,2	105,6	104,2
Alkoholické nápoje a tabak	49,242	105,0	102,6	102,7	104,2	103,9
Odevy a obuv	43,947	101,9	102,0	101,7	101,8	101,9
Bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá	277,235	104,5	104,4	103,0	102,9	104,0
Nábytok, vybavenie domácnosti a bežná údržba domu	65,372	100,4	100,6	100,5	100,7	100,6
Zdravie	43,417	103,8	105,2	105,6	105,5	105,1
Doprava	84,893	108,3	106,7	108,1	101,2	106,4
Pošty a telekomunikácie	36,594	99,8	99,8	100,8	100,8	100,2
Rekreácia a kultúra	82,958	101,4	101,5	102,1	102,9	101,7
Vzdelávanie	16,815	105,8	106,0	106,0	106,0	105,9
Hotely, kaviarne a reštaurácie	62,480	103,5	103,5	103,3	103,2	103,3
Rozličné tovary a služby	73,593	104,1	103,9	103,9	103,6	103,9

Zdroj: ŠÚ SR Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrtroku 2012

Tabuľka 3 Výstavba a úbytok bytov

Ukazovateľ	Počet bytov			Úbytok bytov	
	začatých v roku 2012	rozosta- vaných k 31.12.2012	dokončených v roku 2012	spolu v roku 2012	z toho asanáciou v r. 2012
Byty spolu	a) 13 090	62 783	15 255	1 255	1 054
	b) 102,7	97,0	104,4	102,4	97,1
v tom sektor:					
verejný	a) 812	3 396	1 545	11	8
	b) 69,7	76,8	100,1	68,8	72,7
súkromný	a) 12 278	59 387	13 710	1 244	1 046
	b) 106,1	98,5	104,9	102,8	97,4
z úhrnu bytov					
Byty v rodinných domoch	a) 9 047	41 782	9 479	,	,
	b) 96,0	99,0	108,2	,	,

Zdroj: ŠÚ SR Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrtroku 2012

a) počet

b) indexy, rovnaké obdobie predchádzajúceho roka = 100

PRÍLOHA KU KAPITOLE 2

**Tabuľka 1 Miera zamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2012
(priemer za rok v %)**

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy
15+ roční	50,9	59,1	43,3
15 – 64 roční	59,7	66,7	52,7
20 – 64 roční	65,0	72,8	57,3
Podľa vekových skupín			
15 - 19 roční	2,5	2,8	2,2
20 - 24 roční	34,9	42,1	27,4
25 - 29 roční	68,0	78,3	57,2
30 - 34 roční	72,2	85,3	58,4
35 - 39 roční	79,0	86,3	71,3
40 - 44 roční	81,6	84,3	78,9
45 - 49 roční	82,0	83,4	80,5
50 - 54 roční	77,4	80,0	75,0
55 - 59 roční	62,6	71,4	54,5
60 - 64 roční	19,6	31,5	9,4
65 a viac roční	1,7	2,7	1,1
Podľa vzdelania (15 - 64 roční)			
Základné	15,3	16,0	14,7
Učňovské	63,9	71,4	52,4
stredné (bez maturity)	69,7	78,6	58,2
učňovské s maturitou	78,3	87,6	66,0
úplné stredné všeobecné	40,8	43,0	39,5
úplné stredné odborné	71,1	79,1	63,9
vyššie odborné	73,4	77,0	71,6
vysokoškolské	75,0	81,0	70,2

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Údaje sú prepočítané na obyvateľstvo k. 1. 1. 2012.

**Tabuľka 2 Miera nezamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2012
(priemer za rok v %)**

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy
Spolu	14,0	13,5	14,5
Podľa vekových skupín			
15-19 roční	63,1	65,1	60,0
20-24 roční	30,9	31,7	29,3
25-29 roční	17,9	15,9	20,6
30-34 roční	13,3	11,4	16,1
35-39 roční	11,0	10,2	12,0
40-44 roční	10,4	10,6	10,2
45-49 roční	10,4	9,7	11,0
50-54 roční	10,9	10,7	11,1
55-59 roční	12,6	13,0	12,2
60-64 roční	5,3	4,8	6,6
65 a viac roční	3,8	2,1	6,2
Podľa vzdelania			
základné	44,5	48,1	40,8
učňovské	17,0	15,7	19,5
stredné (bez maturity)	12,8	11,4	14,9
učňovské s maturitou	9,7	7,3	13,6
úplné stredné všeobecné	16,0	17,0	15,3
úplné stredné odborné	10,4	9,8	11,1
vyššie odborné	4,7	5,7	4,1
vysokoškolské	6,9	5,9	7,8

*Zdroj: ŠÚ SR, VZPS
Údaje sú prepočítané na obyvateľstvo k. 1.1.2012.*

Tabuľka 3 Stav uchádzačov o zamestnanie absolventov škôl ku koncu roka 2012

Ukazovateľ	počet uchádzačov o zamestnanie
Absolventi spolu	26 304
z toho:	
Absolventi VŠ (stupeň vzdelania 7,8,9)	3 202
Absolventi SOŠ (stupeň vzdelania 6,7)	9 667
Absolventi gymnázií (stupeň vzdelania 5)	1 815
Absolventi SOU s maturitou (stupeň vzdelania 4)	7 116
Absolventi US bez maturity (stupeň vzdelania 2,3)	4 504

Zdroj: ÚPSVR

Tabuľka 4 Nástroje aktívnych opatrení trhu práce

Nástroj APTP	Rok 2011		Rok 2012	
	Počet vytvorených- obsadených PM, resp. počet zaradených osôb, resp. počet podporených PM	Dohodnutá suma finančných prostriedkov (v €)	Počet vytvorených- obsadených PM, resp. počet zaradených osôb, resp. počet podporených PM	Dohodnutá suma finančných prostriedkov (v €)
§ 32	6 524	71 150,60	6 212	68 037,76
§ 43 ods.7	924	11 855,72	1 294	16 563,71
§ 43 ods.10	184	4 548,66	184	6 453,30
§ 43 ods.11	0	0,00	0	0,00
§ 46	1 367	182 565,62	1 785	684 191,08
§ 47	0	0,00	0	0,00
§ 48b	11	3 248,80	290	81 652,14
§ 49	12 271	41 883 191,90	8 690	29 389 692,77
§ 49a	195	108 223,85	209	167 599,30
§ 50	523	1 196 439,60	599	1 457 117,78
§ 50a	4 357	18 522 206,65	2 451	10 431 464,48
§ 50c	187	1 087 714,05	139	863 400,24
§ 50d	558	359 832,61	-	-
§ 50i	3 724	11 897 397,90	-	-
§ 50j	10 420	30 717 763,57	5 499	16 940 943,32
§ 51	17 295	17 200 025,22	16 442	16 952 732,76
§ 52	22 542	4 231 553,87	18 844	3 530 060,67
§ 52a	5 794	6 451 017,17	5 254	6 100 426,89
§ 53	17 778	5 152 572,03	16 136	4 918 369,69
§ 53a	61	61 591,95	66	63 091,27
§ 53b	20	1 120,00	0	0,00
§ 54	1 354	252 083,32	320	1 247 812,66
§ 55a	0	0,00	0	0,00
§ 56	2 025	17 463 549,82	2 026	17 656 995,37
§ 56a	305	627 464,12	453	884 807,85
§ 57	523	4 613 433,38	536	4 741 475,46
§ 59	549	3 487 484,65	601	4 098 860,86
§ 60	5 222	13 369 714,47	6 013	15 771 944,10
Spolu	114 713	178 957 749,53	94 043	136 073 693,46

Zdroj: ÚPSVR

Vysvetlivky: — jav sa nevyskytoval

Prehľad realizácie aktívnych opatrení na trhu práce

Sprostredkovanie zamestnania (§ 32)

Náhrada časti cestovných výdavkov uchádzačov o zamestnanie, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru alebo výberového konania u zamestnávateľa v roku 2012

Úrad na účely sprostredkovania zamestnania poskytuje náhradu časti cestovných výdavkov UoZ, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru alebo výberového konania u zamestnávateľa.

V roku 2012 týmto opatrením bolo podporených celkom 6 212 UoZ, čo bolo o 312 osôb menej ako v roku 2011. Vyplatených bolo 68 037,76 € zo štátneho rozpočtu, čo bolo o 3 112,84 € menej ako v roku 2011.

Z celkového počtu 6 212 UoZ bolo v roku 2012:

- 3 150 žien (51 %),
- 2 911 znevýhodnených UoZ (47 %),
- 1 002 absolventov školy (16 %),
- 456 UoZ starších ako 50 rokov (7 %).

Informačné a poradenské služby (§ 42)

Významnou časťou náplne súvisiacej so sprostredkovaním zamestnania v roku 2012 bolo poskytovanie informačných a poradenských služieb pri voľbe povolania, výbere zamestnania vrátane jeho zmeny, výbere zamestnanca a adaptácii zamestnanca v novom zamestnaní. Klientom úradov boli poskytované individuálnou alebo skupinovú formou v I. zóne 3-zónového systému poskytovania služieb zamestnanosti. Informačné a poradenské služby boli klientom poskytované taktiež v informačných a poradenských strediskách, u zamestnávateľa alebo na školách.

V rámci Informačných a poradenských služieb boli prioritne poskytované UoZ a ZoZ najmä informácie o:

- podmienkach zaradenia, vedenia a vyradenia z evidencie UoZ, ZoZ a o ich právach a povinnostiach,
- podmienkach nároku na dávku v nezamestnanosti a v hmotnej núdzi,
- trhu práce (aktuálna situácia, predpoklady vývoja),
- voľných pracovných miestach v regióne, v SR a v zahraničí,
- možnosti sprostredkovania zamestnania za úhradu, o agentúrach dočasného zamestnávania a agentúrach podporovaného zamestnávania,
- druhoch povolaní a predpokladoch a požiadavkách na ich výkon,
- zdravotných a kvalifikačných požiadavkách na pracovné miesto,
- možnostiach a podmienkach účasti na AOTP
- ponuke účasti na burzách informácií, burzách práce a výberových konaniach,
- realizácii národných projektov,
- práci s PC a internetom,
- možnosti využitia služieb poskytovaných v informačno-poradenských strediskách,
- poradensko-informačných centrách pre občanov so zdravotným postihnutím,
- ponuke služieb odborného poradenstva,
- aktívnom uchádzaní sa o zamestnanie – vzory písomností (žiadosť o prijatie do zamestnania, motivačný list, životopis), zásady komunikácie so zamestnávateľom, príprava na výberové konanie alebo na prijímací pohovor,
- pracovno-právnych vzťahoch.

Služby informačných a poradenských stredísk

Klienti si mali možnosť v informačných a poradenských strediskách pripraviť a vytlačiť žiadosť, životopis, motivačný list. Zamestnanci úradov pomáhali individuálne klientom, ktorí nemali počítačové zručnosti, prípadne mali problém s vyhotovením napr. žiadosti o prijatie do zamestnania. Pri poskytovaní informačných a poradenských služieb zamestnanci úradov využívali rôzne informačné letáky, publikácie, charakteristiky povolaní, dotazníky a informácie z internetových stránok ústredia a Informačného systému typových pozícií.

Uchádzači o zamestnanie so zdravotným postihnutím

Poskytovanie informačných a poradenských služieb zabezpečili úrady realizáciou aktivít pre občanov so zdravotným postihnutím, ktoré boli zamerané na riešenie ich situácie v podmienkach súčasného trhu práce.

Celkovo bolo UoZ so zdravotným postihnutím poskytnutých 6 003 informácií o voľných pracovných miestach v regióne a v SR (o 8 317 menej ako v roku 2011), 1 704 informácií a ponúk účasti na burze práce a výberových konaniach (o 2 245 menej ako v roku 2011), 526 informácií o možnosti využitia služieb poskytovaných prostredníctvom informačno-poradenských centier pre občanov so zdravotným postihnutím (o 1 296 menej ako v roku 2011), 635 informácií o zdravotných a kvalifikačných požiadavkách na pracovné miesto (o 3 762 menej ako v roku 2011).

Zamestnávateľom boli poskytované informačné a poradenské služby o:

- výbere vhodného zamestnanca na požadovanú pracovnú pozíciu,
- možnostiach a podmienkach účasti na jednotlivých aktívnych opatreniach trhu práce,
- výzve na predkladanie projektov na zamestnávanie znevýhodnených UoZ a o podmienkach účasti v partnerstvách,
- situácii na trhu práce,
- povinnostiach zamestnávateľa pri zamestnávaní občanov so zdravotným postihnutím,
- ohľadom zamestnávania cudzincov a občanov EÚ,
- nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní,
- s hromadných prepúšťaniach a pracovno-právnymi vzťahmi,
- možnostiach využitia služieb agentúr dočasného zamestnávania, agentúr podporovaného zamestnávania a sprostredkovania zamestnania za úhradu.

Zamestnávateľom bolo poskytnutých spolu 3 648 služieb (o 13 558 menej ako v roku 2011), z toho 3 321 individuálnych služieb (o 13 818 menej ako v roku 2011) a 327 skupinových aktivít (o 260 viac ako v roku 2011).

Občanom ohrozeným stratou zamestnania bolo poskytnuté poradenstvo a informácie o:

- aktuálnej situácii a predpokladanom vývoji na trhu práce,
- zamestnávateľoch a voľných pracovných miestach v regióne, v SR i v zahraničí,
- výberovom konaní a burze práce,
- podmienkach zaradenia do evidencie UoZ alebo ZoZ,
- podmienkach nároku na dávku v nezamestnanosti a dávku v hmotnej núdzi,
- možnostiach a podmienkach účasti na programoch aktívnej politiky trhu práce,
- pri voľbe povolania a výbere zamestnania,
- možnosti odchodu na predčasný starobný dôchodok,
- pri riešení pracovnoprávných vzťahov.

Občanom ohrozeným stratou zamestnania bolo poskytnutých spolu 1 094 služieb (o 25 193 menej ako v roku 2011), z toho 1 094 individuálnych služieb (o 25 039 menej ako v roku 2011) a neboli poskytnuté žiadne skupinové aktivity (o 154 menej ako v roku 2011).

Preventívno-poradenská činnosť pre základné a stredné školy – voľba povolania:

Informačné a poradenské služby poskytované úradmi pri voľbe povolania pre žiakov základných škôl boli zamerané na výber vhodného povolania – komplexná charakteristika povolání, predpoklady, zdravotné a kvalifikačné požiadavky na výkon jednotlivých povolání prostredníctvom programovej aplikácie „Informačný systém typových pozícií“ a informácie o možnostiach ďalšieho štúdia na stredných školách.

Informačné a poradenské služby pri voľbe povolania pre žiakov stredných škôl boli zamerané na informácie o možnostiach ďalšieho štúdia na vysokých školách, profesiách preferovaných v podmienkach regionálneho trhu práce, podmienkach správnej komunikácie s budúcim zamestnávateľom a službách poskytovaných úradmi.

Žiakom základných a stredných škôl boli súčasne úradmi poskytované v informačných a poradenských strediskách informácie o svete práce, o povolaniach (charakteristiky povolání a typových pozícií) s využitím tlačených (napr. publikácia Svet práce, letáky o povolaniach) a elektronických informačných zdrojov (DVD o povolaniach, interaktívne DVD o povolaniach Svet práce a Informačný systém typových pozícií).

Žiakom základných škôl bolo poskytnutých spolu 229 služieb (o 209 menej ako v roku 2011), z toho 0 individuálnych služieb (o 198 menej ako v roku 2011), skupinových aktivít sa zúčastnilo 8 708 žiakov (o 1 091 menej ako v roku 2011). Žiakom stredných škôl bolo poskytnutých spolu 99 služieb (o 682 menej ako v roku 2011), z toho 0 individuálnych služieb (o 140 menej ako v roku 2011) a skupinových aktivít sa zúčastnilo 1 624 žiakov (o 18 594 menej ako v roku 2011).

V priebehu roku 2012 sa zúčastnilo individuálnych a skupinových stretnutí celkovo 320 žiakov základných škôl a stredných škôl so zdravotným postihnutím, čo bolo o 10 viac ako v roku 2011. Individuálne poradenstvo nebolo v roku 2011 a ani v roku 2012 poskytnuté žiadnemu žiakovi so zdravotným postihnutím. Skupinové poradenstvo bolo v roku 2012 poskytnuté na základných školách 192 žiakom so zdravotným postihnutím (o 46 viac ako v roku 2011) a na stredných školách 128 žiakom so zdravotným postihnutím (o 36 menej ako v roku 2011).

Iní klienti

V súvislosti s informovaním širokej verejnosti o možnosti zaradenia do evidencie ako záujemca o zamestnanie zamestnanci úradov poskytovali individuálne poradenské služby iným klientom - rodičom na materskej, resp. rodičovskej dovolenke, občanom so zdravotným postihnutím a poberateľom dávky v hmotnej núdzi, ktorí nie sú v evidencii UoZ, dôchodcom, UoZ vyradeným z evidencie, ktorí nenašli uplatnenie na trhu práce.

Iným klientom bolo poskytnutých spolu 74 041 služieb (o 81 610 menej ako v roku 2011), z toho 74 041 individuálnych služieb (o 80 367 menej ako v roku 2011).

Burzy informácií

V priebehu roka úrady zorganizovali 26 búrz informácií pre žiakov základných škôl a ich rodičov, žiakov stredných škôl, výchovných poradcov, UoZ a ZoZ, na ktorých sa prezentovali stredné školy a zamestnávateľa daného regiónu. a boli na nich poskytnuté informácie o povolaniach, študijných odboroch a vývoji na trhu práce predovšetkým zúčastneným žiakom končiacich ročníkov základných škôl.

Burzy informácií zrealizovalo 23 úradov (Banská Bystrica, Brezno, Čadca, Dolný Kubín, Dunajská Streda, Humenné, Kežmarok, Komárno, Košice, Lučenec, Levice, Liptovský Mikuláš, Martin, Nové Zámky, Partizánske, Považská Bystrica, Prešov, Rimavská Sobota, Rožňava, Ružomberok, Senica, Veľký Krtíš a Žilina). Zúčastnilo sa na nich 482 stredných škôl (o 6 stredných škôl viac ako v roku 2011), 498 základných škôl (o 387 základných škôl menej ako v roku 2011), 15 061 žiakov základných škôl (v porovnaní s rokom 2011 menej o 857 žiakov základných škôl) a 146 zamestnávateľov (o 8 zamestnávateľov menej ako v roku 2011). Úrady Brezno, Kežmarok a Partizánske z dôvodu veľkého záujmu zorganizovali 2 burzy informácií.

Odborné poradenské služby (§ 43)

Odborné poradenské služby sú zamerané na riešenie problémov spojených s pracovným uplatnením UoZ, na vytváranie súladu medzi jeho osobnostnými predpokladmi a požiadavkami na vykonávanie určitého zamestnania, na ovplyvňovanie rozhodovania a správania sa UoZ, ako aj na jeho sociálnu a pracovnú adaptáciu.

V súvislosti s poskytovaním odborných poradenských služieb vznikol nárok na finančné príspevky pre 1 478 UoZ (o 370 UoZ menej ako v roku 2011), a to vo výške 23 017,01 €.

Vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzača o zamestnanie a záujemcu o zamestnanie (§ 46)

Úrady zabezpečujú UoZ a ZoZ vzdelávanie a prípravu pre trh práce na základe zhodnotenia ich schopností, pracovných skúseností, odborných zručností, dosiahnutého stupňa vzdelania a zdravotnej spôsobilosti na prácu.

V priebehu roka 2012 sa vzdelávania a prípravy pre trh práce zúčastnilo 1 785 osôb, čo je v porovnaní s rokom 2011 viac o 418 osôb. Dohodnutá suma na vzdelávanie a prípravu pre trh práce predstavovala 684 191,08 €, čo je o 501 625,46 € viac ako v roku 2011. Najviac zaradených bolo v Banskobystrickom kraji (558 osôb), čo tvorí 31 % z celkového počtu osôb zaradených na vzdelávanie a prípravu pre trh práce.

Vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca (§ 47)

Cieľom opatrenia je podpora vzdelávania zamestnancov zamestnávateľa súvisiaca so vznikom nových pracovných miest a udržaním už existujúcich pracovných miest, najmä pre zamestnancov so stredoškolským a nižším vzdelaním. Podporou vzdelávania realizovaného zamestnávateľom sú zamestnávateľa motivovaní vzdelávať svojich zamestnancov a aj touto cestou predchádzať hromadnému prepúšťaniu a napomáhať vytváraniu nových pracovných miest. Vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnancov vykonáva zamestnávateľ formou všeobecného alebo špecifického vzdelávania s cieľom zvýšiť ich vzdelanostnú úroveň, pracovný potenciál a adaptabilitu na trhu práce.

V roku 2012 príspevok na vzdelávanie a prípravu pre trh práce zamestnanca nebol využívaný.

Dávka počas vzdelávania a prípravy pre trh práce a počas prípravy na pracovné uplatnenie občana so zdravotným postihnutím (§ 48b)

UoZ, ktorý sa zúčastňuje vzdelávania a prípravy pre trh práce alebo občan so zdravotným postihnutím, ktorý je UoZ a zúčastňuje sa prípravy na pracovné uplatnenie, trvajúcej dlhšie ako jeden kalendárny mesiac, má nárok na dávku počas vzdelávania a prípravy pre trh práce alebo na dávku počas prípravy na pracovné uplatnenie. Dávka sa poskytuje za kalendárny mesiac vo výške sumy životného minima poskytovaného jednej plnoletej fyzickej osobe platného k prvému dňu kalendárneho mesiaca, v ktorom UoZ nastúpil na vzdelávanie a prípravu pre trh práce alebo v ktorom občan so zdravotným postihnutím, ktorý je UoZ, nastúpil na prípravu na pracovné uplatnenie.

V roku 2012 bola dávka poskytnutá 290 UoZ (čo je v porovnaní s rokom 2011 nárast o 279 UoZ) v celkovej sume 81 652,14 €. Nárast celkového poskytnutého príspevku v porovnaní s rokom 2011 bol o 78 403,34 €. Dávka bola poskytovaná najviac v Banskobystrickom kraji.

Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49)

Príspevok sa poskytuje na úhradu nákladov, súvisiacich so samostatnou zárobkovou činnosťou. Z hľadiska podpory vytvárania pracovných miest napomáha UoZ vstupu na trh práce ako podnikateľom.

V roku 2012 bolo prostredníctvom tohto príspevku podporené vytvorenie a obsadenie 8 690 pracovných miest, čo bolo o 3 581 menej ako v roku 2011. Z celkového počtu bol príspevok poskytnutý 4 046 znevýhodneným UoZ (47 % z celkového počtu podporených UoZ), najväčší podiel predstavovali dlhodobo evidovaní UoZ (2 533 t. zn. 29 % z celkového počtu podporených UoZ). Príspevok využilo 3 352 žien (38,6 % z celkového počtu podporených UoZ). Celková dohodnutá suma bola 29 389 692,77 €, čo bolo o 12 493 499,13 € menej ako v roku 2011. Najviac vytvorených pracovných miest bolo v Žilinskom kraji 1 577, čo predstavuje 18 % z celkového počtu vytvorených pracovných miest formou samozamestnania.

Príspevok na zapracovanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 49a)

Príspevok na zapracovanie znevýhodneného UoZ sa poskytuje vo výške sumy životného minima poskytovaného jednej plnoletej fyzickej osobe a poskytuje sa znevýhodnenému UoZ, ktorý vykonáva zapracovanie najdlhšie počas troch kalendárnych mesiacov a najviac 30 hodín týždenne. Znevýhodnenému UoZ vzniká zároveň nárok na preplatenie výdavkov na cestovné, na ubytovanie, na služby pre rodinu s deťmi, náklady na poistenie pre prípad škody spôsobenej znevýhodneným UoZ, náklady na úrazové poistenie.

V roku 2012 bolo na zapracovanie zaradených 209 znevýhodnených UoZ, čo je v porovnaní s rokom 2011 viac o 14 UoZ. Najviac zaradených UoZ bolo v Prešovskom kraji (72 znevýhodnených UoZ). Celková dohodnutá suma bola 167 599,30 €, čo je v porovnaní s rokom 2011 viac o 59 375,45 €.

Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 50)

Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného UoZ sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý prijme znevýhodneného UoZ do pracovného pomeru na vytvorené pracovné miesto. Priemerná dĺžka podporovania pracovného miesta je 15 až 18 mesiacov s podmienkou jeho udržania najmenej dva roky.

V roku 2012 bolo vytvorených a obsadených 599 pracovných miest, čo je v porovnaní s rokom 2011 viac o 76 pracovných miest. Najväčší záujem o tento príspevok bol v Prešovskom kraji (266 pracovných miest). Celková výška dohodnutého príspevku bola 1 457 117,78 €, čo je v porovnaní s rokom 2011 nárast o 260 678,18 €. Podiel žien umiestnených prostredníctvom tohto opatrenia predstavoval 62 % z celkového počtu umiestnených UoZ.

Príspevok na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami (§ 50a)

Príspevok na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami prijatých do pracovného pomeru z evidencie UoZ sa poskytuje zamestnávateľovi na úhradu odvodov do poisťovních fondov na zdravotné poistenie a sociálne poistenie platených zamestnávateľom a zamestnancom. Poskytovanie príspevku je viazané na pracovné miesto, na ktoré zamestnávateľ prijme do pracovného pomeru UoZ vedeného v evidencii UoZ najmenej tri mesiace. Zamestnávateľovi sa príspevok poskytuje najviac počas 24 kalendárnych mesiacov. Na základe monitorovacích údajov z úradov je o tento príspevok zo strany zamestnávateľov záujem z dôvodu dĺžky poskytovania príspevku 24 mesiacov, výšky príspevku oproti príspevku v zmysle § 50 a možnosti využiť tento nástroj nielen na zamestnávanie znevýhodnených UoZ.

V roku 2012 bolo podporených 2 451 pracovných miest, čo je v porovnaní s rokom 2011 pokles o 1 906 pracovných miest. Najväčší záujem o tento príspevok bol v Košickom kraji (565 podporených pracovných miest). Celková suma dohodnutých finančných prostriedkov dosiahla 10 431 464,48 €, čo je v porovnaní s rokom 2011 menej o 8 090 742,17 €.

Príspevok na podporu vytvárania a udržania pracovných miest v sociálnom podniku (§ 50c)

Príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý má priznané postavenie sociálneho podniku. Podmienkou poskytnutia príspevku je uzatvorenie pracovného pomeru na dobu určitú rozsahu najmenej polovice ustanoveného týždenného pracovného času so znevýhodneným UoZ.

V roku 2012 bolo podporené vytvorenie 139 pracovných miest v sociálnom podniku, čo je v porovnaní s rokom 2011 pokles o 48 miest. Najviac pracovných miest bolo podporených v Nitrianskom kraji (57). Celková dohodnutá suma bola 863 400,24 €.

Príspevok na podporu zamestnanosti na realizáciu opatrení na ochranu pred povodňami a na riešenie následkov mimoriadnej situácie (§ 50j)

Príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý na vytvorené pracovné miesto príme do pracovného pomeru UoZ vedeného v evidencii UoZ najmenej tri mesiace, ak pracovný pomer je dohodnutý v rozsahu ustanoveného týždenného pracovného času a na druh prác, ktoré súvisia s realizáciou opatrení na ochranu pred povodňami alebo s riešením následkov mimoriadnej situácie.

Príspevok sa poskytuje mesačne vo výške 95 % z celkovej ceny práce zamestnanca, najviac vo výške celkovej ceny práce vypočítanej zo sumy dvojnásobku životného minima poskytovaného jednej plnoletej fyzickej osobe platnej k prvému dňu kalendárneho mesiaca, za ktorý sa príspevok poskytuje. Príspevok sa poskytuje za kalendárne mesiace, počas ktorých sa na vytvorenom pracovnom mieste vykonáva dohodnutý druh prác. Zamestnávateľovi, ktorým je obec alebo právnická osoba, ktorej zakladateľom alebo zriaďovateľom je obec, ktorý vytvorí pracovné miesto v okrese, v ktorom priemerná miera evidovanej nezamestnanosti vypočítaná z disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie zverejnená ústredím za kalendárny rok, ktorý bezprostredne predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa uzatvára dohoda je vyššia ako 25 %, sa príspevok poskytuje najviac počas šiestich kalendárnych mesiacov. Zamestnávateľovi sa jednorazovo poskytuje príspevok aj na úhradu časti nákladov na pracovné náradie potrebné na realizáciu opatrení na ochranu pred povodňami alebo na riešenie následkov mimoriadnej situácie vo výške 95 % preukázaných nákladov na pracovné náradie, najviac vo výške 40 € na jedno vytvorené pracovné miesto.

V roku 2012 bolo podporených 5 499 UoZ v celkovej dohodnutej sume 16 940 943,32 €. Najviac UoZ bolo podporených v Prešovskom kraji – 1 261 UoZ t. j. 23 % z celkového počtu UoZ, využívajúcich tento nástroj.

Príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (§ 51)

Cieľom absolventskej praxe je získavanie odborných zručností a praktických skúseností u zamestnávateľa, ktoré zodpovedajú dosiahnutému stupňu vzdelania absolventa školy, ako i získavanie a prehĺbovanie odborných zručností alebo praktických skúseností, ktoré rozšíria možnosti absolventov škôl pri uplatnení na trhu práce, čím sa priamo pôsobí na zvyšovanie zamestnateľnosti UoZ. Absolventská prax patrí medzi úspešné a efektívne nástroje AOTP. Najväčší záujem zo strany zamestnávateľov o výkon absolventskej praxe prejavujú organizácie štátnej a verejnej správy, ktoré preferujú absolventov s ekonomickým vzdelaním s maturitou alebo absolventov gymnázií. Vysoký záujem majú aj podnikateľské subjekty, realizujúce činnosti v oblasti služieb. Absolventská prax prispieva absolventom k hľadaniu si práce vo svojej profesii. Umožňuje im získať prvý kontakt s praxou pri získavaní potrebných zručností.

V roku 2012 bolo na absolventskú prax zaradených 16 442 UoZ, čo bolo o 853 UoZ menej ako v roku 2011. Najväčší počet zaradených UoZ na absolventskú prax bol v Prešovskom kraji 3 660 UoZ, t. j. 22 % z celkového počtu zaradených. V roku 2012 bol celkový dohodnutý príspevok vo výške 16 952 732,76 €, čo je o 247 292,46 € menej ako v roku 2011.

Z hľadiska hodnotenia účinnosti tohto opatrenia je dôležitý ukazovateľ umiestnenia UoZ do zamestnania po ukončení absolventskej praxe. V roku 2012 ukončilo absolventskú prax 14 358 UoZ, z toho sa do 1 mesiaca po jej ukončení zamestnalo 13 % UoZ (1 846 absolventov), do 3 mesiacov 2 242 UoZ (15,6 %), do 6 mesiacov 1 011 UoZ (7 %) a po 6 mesiacoch 1 220 UoZ (8,5%).

Príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších obecných služieb pre samosprávny kraj (§ 52)

Aktivačná činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších obecných služieb pre samosprávny kraj je podpora udržiavania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaného občana, ktorý je poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi. Menšie obecné služby pre obec alebo samosprávny kraj dlhodobo nezamestnaný občan vykonáva nepretržite najviac počas šiestich kalendárnych mesiacov v rozsahu najviac 20 hodín týždenne okrem týždňa, v ktorom sa aktivačná činnosť začala, s možnosťou jej opakovaného vykonávania najviac počas ďalších dvanástich kalendárnych mesiacov. Úrad poskytuje obci alebo samosprávnemu kraju príspevok, ktorý možno použiť na úhradu časti nákladov na osobné ochranné pracovné prostriedky, úrazové poistenie dlhodobo nezamestnaných občanov, časti nákladov na pracovné náradie a časti ďalších nákladov, ktoré súvisia s vykonávaním menších obecných služieb pre obec a na úhradu časti celkovej ceny práce zamestnanca, ktorý organizuje aktivačnú činnosť.

V roku 2012 bolo na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších obecných služieb pre samosprávny kraj umiestnených 18 844 UoZ, čo bolo o 3 690 UoZ menej ako v roku 2011. Najviac umiestnených UoZ bolo v Banskobystrickom kraji 5 891 UoZ, čo predstavuje 31 % z celkového počtu umiestnených UoZ. Dohodnutá výška finančných prostriedkov bola vo výške 3 530 060,67 €, čo bolo o 701 493,20 € menej ako v roku 2011.

Príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby (§ 52a)

Dobrovoľnícka služba je forma aktivácie UoZ vykonávaním dobrovoľníckej činnosti, ktorej cieľom je získanie praktických skúseností pre potreby trhu práce. Počas vykonávania dobrovoľníckej služby úrad poskytuje UoZ paušálny príspevok vo výške sumy životného minima poskytovaného jednej plnoletej fyzickej osobe na úhradu nevyhnutných výdavkov na stravovanie, ubytovanie a výdavkov na cestovné z miesta jeho trvalého pobytu alebo prechodného pobytu do miesta vykonávania dobrovoľníckej služby.

V roku 2012 bolo na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby zaradených 5 254 UoZ, čo je v porovnaní s rokom 2011 menej o 540 UoZ. Najviac bol tento príspevok využívaný v Banskobystrickom kraji s počtom umiestnených 1 284 UoZ. Podiel žien umiestnených prostredníctvom tohto opatrenia bol 75 % v počte 3 936. Celkový dohodnutý príspevok dosiahol výšku 6 100 426,89 €, čo bolo o 350 590,28 € menej ako v roku 2011.

Príspevok na dochádzku za prácou (§ 53)

Príspevok sa poskytuje mesačne na úhradu časti cestovných výdavkov na dochádzku z miesta trvalého pobytu alebo z miesta prechodného pobytu zamestnanca do miesta výkonu zamestnania uvedeného v pracovnej zmluve a späť alebo na úhradu časti cestovných výdavkov na dochádzku z miesta trvalého pobytu alebo z miesta prechodného pobytu občana do miesta prevádzkovania alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti a späť.

V roku 2012 poberalo príspevok 16 136 osôb, čo je o 1 642 menej ako v predchádzajúcom roku. Najvyšší počet poberateľov (3 104 osôb) bol v Prešovskom kraji. Podiel žien na celkovom počte poberateľov tvoril 54,0 %. Celková suma poskytnutých príspevkov bola 4 918 369,69 €, čo je o 234 202,34 € menej ako v roku 2011.

Príspevok na presťahovanie za prácou (§ 53a)

Príspevok na presťahovanie za prácou sa poskytuje UoZ ako náhrada časti preukázaných výdavkov súvisiacich s jeho presťahovaním z miesta jeho trvalého pobytu do nového trvalého pobytu na území Slovenskej republiky v súvislosti so získaním zamestnania. Nárok na príspevok má občan, ktorý bol vedený v evidencii UoZ najmenej tri mesiace a pokiaľ miesto jeho nového trvalého pobytu na území Slovenskej republiky je vzdialené od miesta pôvodného trvalého pobytu najmenej 50 km.

V roku 2012 bol príspevok poskytnutý 66 osobám (čo je v porovnaní s rokom 2011 nárast o 5 osôb) v celkovej výške 63 091,27 €. Najväčší záujem o príspevok bol v Žilinskom kraji. Podiel žien na celkovom počte poberateľov bol 64 %.

Príspevok na dopravu do zamestnania (§ 53b)

Príspevok na dopravu do zamestnania, môže úrad poskytnúť zamestnávateľovi na základe uzatvorenej písomnej dohody, ak zamestnávateľ zabezpečuje každodenne dopravu zamestnancov do zamestnania a späť z dôvodu, že hromadnými dopravnými prostriedkami nie je doprava preukázateľne vykonávaná vôbec alebo v rozsahu zodpovedajúcom potrebám zamestnávateľa.

V roku 2012 príspevok na dopravu do zamestnania nebol využívaný.

Realizácia pilotných projektov (§ 54)

Za aktívne opatrenie na trhu práce sú považované pilotné projekty na overovanie nových aktívnych opatrení na trhu práce financované zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu a spolufinancované zo štátneho rozpočtu, alebo sú financované zo štátneho rozpočtu.

V rámci tohto opatrenia bolo prostredníctvom pilotných projektov podporených 320 osôb v celkovej výške 1 247 812,66 €.

Príprava na pracovné uplatnenie občana so zdravotným postihnutím a oprávnené náklady (§ 55a, § 55b, § 55c)

Príprava na pracovné uplatnenie občanov so zdravotným postihnutím formou zaškolenia alebo prípravy na prácu definovaná v § 55a, § 55b a § 55c zákona o službách zamestnanosti. Zahŕňajú nový nenáročný nástroj pre znevýhodnenú skupinu občanov so zdravotným postihnutím, ktorého zámerom je podpora cielenej prípravy na pracovné uplatnenie občanov so zdravotným postihnutím, ich umiestnenia a zotrvania na otvorenom trhu práce rozšírením, posilnením, resp. rozvojom ich konkrétnych zručností a pracovných skúseností. Zámerom je aj touto formou podporiť motiváciu zamestnávateľov zamestnávať občanov so zdravotným postihnutím pre vytváranie podmienok trvalého plateného zamestnania a tým aj zabezpečenia finančnej a existenčnej nezávislosti občanov so zdravotným postihnutím na dávkach. Príprava na pracovné uplatnenie občana so zdravotným postihnutím zahŕňa získanie požadovaných odborných zručností a praktických skúseností formou prípravy na pracovné uplatnenie vo vzdelávacom zariadení, na pracovisku zamestnávateľa alebo v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku.

V roku 2012 príspevok na pracovné uplatnenie občana so zdravotným postihnutím nebol využívaný.

Príspevok na zriadenie chránenej dielne a chráneného pracoviska alebo na ich zachovanie (§ 56)

Príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska poskytuje úrad zamestnávateľovi, ktorý na zriadené pracovné miesto v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku prijme občana so zdravotným postihnutím. Výška príspevku podľa § 56 je závislá od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v okrese, v ktorom zamestnávateľ zriaďuje chránenú dielňu alebo chránené pracovisko a od právnej formy a predmetu činnosti zamestnávateľa. Súčasťou žiadosti o poskytnutie príspevku je podnikateľský zámer, kalkulácia predpokladaných nákladov na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a kalkulácia nákladov na celkovú cenu práce občanov so zdravotným postihnutím. Dĺžka zachovania zriadeného pracovného miesta v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku je najmenej 2 roky v malých podnikoch a stredných podnikoch a najmenej 3 roky v ostatných podnikoch.

Vzhľadom na finančnú výhodnosť pre nepodnikateľské subjekty bolo v roku 2012 podporené vytvorenie 2 026 pracovných miest. Celkový dohodnutá suma bola vo výške 17 656 995,37 €, ktorá sa zvýšila v porovnaní s rokom 2011 o 193 446 €. Najväčší záujem o príspevok bol zaznamenaný v Prešovskom kraji, kde bolo vytvorených 365 pracovných miest.

Príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní (§ 56a)

Cieľom tohto opatrenia je udržať občanov so zdravotným postihnutím v zamestnaní formou poskytnutia príspevku zamestnávateľovi na čiastočnú kompenzáciu zníženej produktivity práce zamestnancov, ktorí sú občanmi so zdravotným postihnutím. Príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý zamestnáva viac ako 25 % občanov so zdravotným postihnutím z priemerného evidenčného počtu svojich zamestnancov.

V roku 2012 bolo prostredníctvom tohto opatrenia podporených 453 občanov so zdravotným postihnutím, čo je o 148 osôb viac ako v roku 2011. Podiel podporených žien predstavuje 42 % na celkovom počte podporených osôb. Najväčší záujem o príspevok bol v Nitrianskom kraji, kde bolo podporených 141 občanov. Celková výška poskytnutého príspevku bola 884 807,85 €, čo je o 257 343,73 € viac ako v roku 2011

Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti (§ 57)

Občanovi so zdravotným postihnutím sa poskytuje príspevok na začatie prevádzkovania alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti, ktorý začne prevádzkovať alebo vykonávať samostatnú zárobkovú činnosť v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku na úhradu nákladov súvisiacu so samostatnou zárobkovou činnosťou.

Prostredníctvom tohto opatrenia bolo v roku 2012 bolo podporené vytvorenie 536 pracovných miest na samozamestnanie občanov so zdravotným postihnutím, čo bolo o 13 pracovných miest viac ako v roku 2011. Najviac bol príspevok využívaný v Žilinskom kraji, kde bolo vytvorených 115 pracovných miest. Podiel žien na využívaní nástroja predstavuje 43 % z celkového počtu vytvorených pracovných miest. Celkový dohodnutý príspevok bol vo výške 4 741 475,46 €, čo je v porovnaní s rokom 2011 nárast o 128 042,08 €.

Príspevok na obnovu alebo technické zhodnotenie hmotného majetku chránenej dielne alebo chráneného pracoviska (§ 57a)

Zamestnávateľovi, ktorý prevádzkuje chránenú dielňu alebo chránené pracovisko alebo občanovi so zdravotným postihnutím, ktorý prevádzkuje alebo vykonáva samostatnú zárobkovú činnosť v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku, môže úrad na základe písomnej žiadosti poskytnúť príspevok na obnovu alebo technické zhodnotenie hmotného majetku chránenej dielne alebo chráneného pracoviska. Obnovou hmotného majetku sa rozumie zakúpenie nového hmotného majetku. Technickým zhodnotením hmotného majetku je jeho technické zhodnotenie podľa osobitných predpisov.

Príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59)

Cieľom tohto opatrenie je vytvárať podmienky pre výkon zamestnania občanov so zdravotným postihnutím. Príspevok na činnosť pracovného asistenta sa poskytuje sa zamestnávateľovi alebo samostatne zárobkovo činnnej osobe, ktorá je občanov so zdravotným postihnutím.

Úrady v roku 2012 podporili 601 pracovných miest pre pracovného asistenta, čo bolo o 52 viac ako v roku 2011. Najviac pracovných miest (132) bolo podporených v Trenčianskom kraji. Podiel žien na celkovom počte podporených pracovných miest bolo 62 %. Celková suma dohodnutých prostriedkov bola vo výške 4 098 860,86 €, čo je o 611 376,21 € viac ako v roku 2011.

Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60)

Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov sa poskytuje právnickej osobe alebo fyzickej osobe, ak o tento príspevok písomne požiada najneskôr do konca prvého kalendárneho mesiaca štvrt'roka nasledujúceho po štvrt'roku, za ktorý príspevok žiada.

V roku 2012 bolo prostredníctvom tohto opatrenia podporených 6 013 pracovných miest, čo v porovnaní s rokom 2011 predstavuje nárast o 791 pracovných miest. Celková dohodnutá suma na úhradu nákladov predstavovala 15 771 944,10 € (z toho 15 749 992,3 € na prevádzkové náklady a 21 951,8 € na dopravu zamestnancov).

Tabuľka 5 Priemerná dohodnutá suma finančných prostriedkov na jedno vytvorené/obsadené pracovné miesto, resp. zaradenú osobu, resp. podporené pracovné miesto (v €)

Nástroj AOTP	rok 2011	rok 2012
§ 32	11	11
§ 43 ods.7	13	13
§ 43 ods.10	25	35
§ 43 ods.11	0	0
§ 46	134	383
§ 47	0	0
§ 48b	295	282
§ 49	3 413	3 382
§ 49a	555	802
§ 50	2 288	2 433
§ 50a	4 251	4 256
§ 50c	5 817	6 212
§ 50d	645	-
§ 50i	3 195	-
§ 50j	2 948	3 081
§ 51	995	1 031
§ 52	188	187
§ 52a	1 113	1 161
§ 53	290	305
§ 53a	1 010	956
§ 53b	56	0
§ 54	186	3 899
§ 55a	0	0
§ 56	8 624	8 715
§ 56a	2 057	1 953
§ 57	8 821	8 846
§ 59	6 352	6 820
§ 60	2 561	2 623

Zdroj: ÚPSVR k 31.12. 2012

Vysvetlivky: – jav sa nevyskytoval

Tabuľka 6 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa stupňov vzdelania - rok 2012

v €

Vzdelanie	Podnikateľská sféra			Nepodnikateľská sféra		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Spolu SR	919	1 016	779	754	851	717
Základné	602	690	518	421	481	403
Vyučení	705	775	554	471	563	417
Stredné (bez maturity)	656	720	557	502	585	456
Vyučení s maturitou	826	916	661	668	800	583
Úplné stredné všeobecné	868	1 002	759	690	806	663
Úplné stredné odborné	891	997	790	689	722	683
Vyššie odborné	1 028	1 244	892	832	826	834
Vysokoškolské I. stupňa	1 089	1 343	902	766	843	745
Vysokoškolské II. stupňa	1 586	1 780	1 300	913	1 000	876
Vysokoškolské III. stupňa	2 179	2 483	1 501	1 152	1 193	1 091

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2012

Tabuľka 7 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa hlavnej triedy SK ISCO-08 a pohlavia – rok 2012

v €

Hlavná trieda SK ISCO-08	Podnikateľská sféra			Nepodnikateľská sféra		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Spolu SR	919	1 016	779	754	851	717
Zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci	2 114	2 331	1 650	1 357	1 573	1 174
Vedeckí a odborní duševní zamestnanci	1 447	1 635	1 228	839	904	817
Technickí, zdravotnícki, pedagogickí zamestnanci	1 051	1 171	925	752	806	738
Nižší administratívni zamestnanci (úradníci)	754	833	720	649	673	646
Prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode	577	645	537	552	731	451
Kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve	600	631	553	491	499	481
Remeselní a kvalifikovaní robotníci v príbuzných odboroch	786	836	574	573	583	486
Obsluha strojov a zariadení	726	772	604	623	634	413
Pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci	521	591	451	401	464	381

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2012

Tabuľka 8 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa veku – rok 2012

v €

Veková skupina	Podnikateľská sféra	Nepodnikateľská sféra
Spolu	919	754
do 20 rokov	529	407
20 – 24 rokov	641	551
25 – 29 rokov	857	687
30 – 34 rokov	1 008	736
35 – 39 rokov	1 013	750
40 – 44 rokov	970	772
45 – 49 rokov	916	751
50 – 54 rokov	886	763
55 – 59 rokov	871	768
60 a viac rokov	940	817

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2012

Tabuľka 9 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa regiónov – rok 2012

v €

Región	Podnikateľská sféra	Nepodnikateľská sféra
Spolu	919	754
Bratislavský	1 256	878
Trnavský	867	736
Trenčiansky	806	722
Nitriansky	787	707
Žilinský	828	750
Banskobystrický	778	719
Prešovský	703	713
Košický	886	737

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2012

Tabuľka 10 Priemerná hrubá mesačná mzda a vybrané zložky mzdy zamestnancov podľa pohlavia – rok 2012

v €

POHLAVIE / ZLOŽKY MZDY		PRIEMERNÁ MESAČNÁ HRUBÁ MZDA	V TOM ZLOŽKY PRIEMERNEJ MESAČNEJ HRUBEJ MZDY				
			základná mzda	prémie a odmeny	príplatky a doplatky	Náhrady mzdy	ostatné mzdové zložky
Spolu	v €	878	588	97	61	103	28
	v %	100	67	11	7	12	3
Muži	v €	994	651	126	67	114	35
	v %	100	66	13	7	12	4
Ženy	v €	756	522	67	54	92	20
	v %	100	69	9	8	12	3

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2012

Tabuľka 11 Podiely zamestnancov v pásmach priemernej hrubej mesačnej mzdy – rok 2012

Mzdové pásmo priemernej mesačnej hrubej mzdy v €	Spolu	Podiely zamestnancov podľa hlavných tried zamestnaní v %								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
menej ako 200	0,91	0,11	1,05	0,68	0,57	2,05	0,47	0,17	0,19	2,68
200,01 – 250	0,49	0,09	0,50	0,22	0,42	1,37	0,18	0,13	0,08	1,69
250,01 – 300	0,72	0,14	0,59	0,22	0,63	1,62	0,39	0,39	0,28	2,72
300,01 – 350	3,04	0,29	0,77	0,65	1,76	4,70	5,37	2,87	1,84	12,20
350,01 – 400	5,00	0,41	1,00	1,01	3,24	9,86	7,33	3,88	5,12	18,13
400,01 – 450	5,43	0,76	1,19	1,65	5,02	12,95	9,95	4,64	6,85	11,32
450,01 – 500	5,80	1,10	1,83	2,39	7,94	12,29	10,49	5,40	7,10	9,90
500,01 – 550	6,11	1,34	2,48	3,47	9,27	11,06	11,84	5,89	8,00	8,42
550,01 – 600	6,23	1,64	3,51	4,67	8,90	9,14	10,44	6,54	8,01	7,33
600,01 – 650	6,37	2,24	4,68	5,48	8,41	7,20	9,05	7,40	8,30	5,97
650,01 – 700	6,44	2,91	5,19	6,01	7,86	5,68	8,20	7,72	9,12	4,61
700,01 – 750	5,89	2,63	4,96	6,02	6,64	4,43	5,80	7,38	8,38	3,60
750,01 – 800	5,33	2,26	5,19	6,29	5,75	3,65	5,03	6,76	6,81	2,90
800,01 – 850	4,81	2,26	5,55	6,35	5,17	2,82	4,22	5,69	5,54	2,20
850,01 – 900	4,29	2,16	5,52	6,20	4,53	2,03	3,15	4,77	4,43	1,74
900,01 – 950	3,83	2,40	5,03	5,85	3,85	1,57	2,38	4,21	3,56	1,27
950,01 – 1 000	3,29	2,59	4,67	5,03	3,06	1,23	1,90	3,66	2,96	0,90
1 000,01 – 1 100	5,18	4,74	7,62	7,87	4,73	1,90	1,82	6,02	4,43	0,95
1 100,01 – 1 200	3,86	4,70	5,62	5,98	3,21	1,51	1,07	4,81	2,74	0,64
1 200,01 – 1 300	3,00	4,70	4,65	4,82	2,31	0,98	0,55	3,55	1,90	0,37
1 300,01 – 1 400	2,36	4,69	3,90	3,76	1,64	0,56	0,13	2,59	1,35	0,20
1 400,01 – 1 500	1,87	4,36	3,30	3,07	1,25	0,35	0,08	1,82	0,97	0,12
1 500,01 – 1 600	1,51	3,72	2,79	2,47	1,04	0,25	0,08	1,22	0,80	0,06
1 600,01 – 1 700	1,17	3,24	2,35	1,92	0,70	0,16	0,03	0,83	0,48	0,05
1 700,01 – 1 800	0,95	2,89	2,06	1,54	0,49	0,13	0,02	0,60	0,30	0,02
1 800,01 – 1 900	0,75	2,73	1,69	1,18	0,35	0,07	0,02	0,39	0,18	0,02
1 900,01 – 2 000	0,62	2,50	1,50	0,88	0,27	0,08	0,02	0,21	0,12	0,00
2 000,01 – 2 100	0,52	2,38	1,28	0,73	0,16	0,05	-	0,16	0,07	-
2 100,01 – 2 200	0,43	2,10	1,08	0,56	0,14	0,05	-	0,09	0,03	-
2 200,01 – 2 300	0,38	1,97	1,02	0,44	0,12	0,05	0,02	0,06	0,02	-
2 300,01 a viac	3,42	29,94	7,43	2,59	0,56	0,22	-	0,15	0,03	-

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2012

Poznámka: údaje za všetkých zamestnancov bez rozdielu na aký pracovný úväzok pracujú

Hlavné triedy štatistickej klasifikácie zamestnaní (SK ISCO-08):

1 – zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci, 2 – Vedeckí a odborní duševní zamestnanci, 3 – Technickí, zdravotnícki, pedagogickí zamestnanci, 4 – Nižší administratívni zamestnanci, 5 – Prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode, 6 – Kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve, 7 – Remeselní a kvalifikovaní robotníci v príbuzných odboroch, 8 – Obsluha strojov a zariadení, 9 – Pomocní nekvalifikovaní zamestnanci

**Tabuľka 12 Priemerný hodinový zárobok podľa krajov v podnikateľskej sfére –
4. štvrťrok 2012**

Kraj	€/hod
Bratislavský	7,16
Trnavský	4,94
Trenčiansky	4,76
Nitriansky	4,60
Žilinský	4,90
Banskobystrický	4,56
Prešovský	4,12
Košický	5,24

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2012

**Tabuľka 13 Priemerný hodinový zárobok podľa odvetví v podnikateľskej sfére –
4. štvrťrok 2012**

Kategória SK NACE rev. 2	€/hod
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	4,13
B Ťažba a dobývanie	5,48
C Priemyselná výroba	5,28
D Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	8,60
E Dodávka vody; odvod odpad. vôd, odstraňovanie odpadov	5,15
F Stavebníctvo	4,79
G Veľkoobchod a maloobchod; oprava motor. vozidiel	4,84
H Doprava a skladovanie	4,95
I Ubytovacie a stravovacie služby	3,33
J Informácie a komunikácie	9,93
K Finančné a poisťovacie činnosti	9,53
L Činnosti v oblasti nehnuteľností	5,52
M Odborné, vedecké a technické činnosti	6,65
N Administratívne a podporné služby	3,70
O Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	8,12
P Vzdelávanie	5,31
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	5,26
R Umenie, zábava a rekreácia	4,20
S Ostatné činnosti	4,34

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2012

**Tabuľka 14 Priemerný hodinový zárobok podľa veľkosti organizácie
v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2012**

Veľkostná kategória (počet zamestnancov)	€/hod
1 – 9	4,65
10 – 19	4,61
20 – 49	4,81
50 – 99	5,20
100 – 249	5,32
250 – 499	5,62
500 – 999	5,69
1 000 a viac	6,01

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2012

**Tabuľka 15 Priemerný hodinový zárobok podľa veku
v podnikateľskej sfére - 4. štvrťrok 2012**

Veková skupina	(€/hod)
do 20 rokov	3,19
20 - 24 rokov	3,75
25 - 29 rokov	4,95
30 - 34 rokov	5,84
35 - 39 rokov	5,90
40 - 44 rokov	5,69
45 - 49 rokov	5,36
50 - 54 rokov	5,26
55 - 59 rokov	5,16
60 a viac rokov	5,64

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2012

**Tabuľka 16 Priemerný hodinový zárobok podľa rodového členenia
v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2012**

Ukazovateľ	Spolu	Pohlavie		Podiel (%) Ženy/ Muži
		Muži	Ženy	
Priemerný hodinový zárobok (€/hod)	5,35	5,84	4,65	80

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2012

Tabuľka 17 Mesačné náklady práce na zamestnanca v SR za rok 2011 podľa odvetvia

v €/zam./mes.

Divízie SK NACE Rev.2	Celkové náklady práce	z toho						
		priame náklady spolu	z toho		nepriame náklady spolu	z toho		subvencie
			mzdy	náhrady mzdy		povinné príspevky na sociálne poistenie	nepovinné príspevky na sociálne poistenie	
Priemer za SR	1 172	853	748	96	320	280	7	-1
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybolov	950	689	603	80	261	234	4	0
B Ťažba a dobývanie	1 320	942	814	117	378	321	17	-
C Priemyselná výroba	1 166	845	736	100	321	280	8	-1
D Dodávka elekt., plynu, pary a stud. vzduchu	2 003	1 366	1 131	176	637	447	42	0
E Dodávka vody	1 199	842	714	113	366	284	18	-10
F Stavebníctvo	1 088	791	683	91	298	253	4	0
G Veľkoobchod a maloobchod	1 121	828	738	83	293	265	3	0
H Doprava a skladovanie	1 073	772	672	93	307	262	10	-6
I Ubytovacie a stravovacie služby	681	500	447	51	182	167	1	-1
J Informácie a komunikácia	2 115	1 575	1 397	161	542	469	11	-2
K Finančné a poisťovacie činnosti	2 139	1 576	1 366	180	563	465	18	-
L činnosti v oblasti nehnuteľností	1 162	850	754	87	311	280	5	-
M Odborné vedecké a technické činnosti	1 512	1 127	1 009	109	386	344	5	-1
N Administratívne a podporné služby	859	633	569	61	226	204	2	-1
O Verejná správa a obrana	1 222	876	791	83	346	297	7	0
P Vzdelávanie	981	715	604	110	268	248	4	-1
Q Zdravníctvo a sociálna pomoc	1 062	779	679	88	284	264	4	-1
R Umenie, zábava a rekreácia	926	678	606	69	248	227	3	0
S Ostatné činnosti	882	647	572	67	238	220	1	-4

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

Poznámka: (-) údaj sa nevyškytuje

PRÍLOHA KU KAPITOLE 3

Tabuľka 1 Výdavky základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenské dávky v roku 2012

Vyplatené dávky (v tis. €)	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2012
Nemocenské	25 263,0	28 453,7	29 387,2	28 420,7	24 248,1	23 220,2	158 992,8
Ošetrovné	1 175,6	871,9	1 004,7	926,3	811,8	688,4	5 478,6
Vyrovnávacía dávka	3,6	3,5	3,6	6,8	5,8	5,2	28,4
Materské	9 811,0	10 643,0	9 891,9	10 483,9	10 073,0	10 578,5	61 481,2
Spolu	36 253,1	39 972,0	40 287,4	39 837,6	35 138,6	34 492,3	198 632,1
zúčtovanie dávok §122, ods.8	0	0	0	0	0	0	0
Celkom výdavky ZFNP	36 253,1	39 972,0	40 287,4	39 837,6	35 138,6	34 492,3	225 981,1

Vyplatené dávky (v €)	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2012
Nemocenské	21 303,3	21 153,0	20 750,3	20 567,1	22 984,8	23 913,3	289 664,6
Ošetrovné	650,8	589,1	652,36	614,8	866,2	718,2	9 570,1
Vyrovnávacía dávka	6,0	6,0	3,4	3,0	3,8	2,9	52,5
Materské	10 474,7	11 189,4	11 479,8	11 280,1	11 678,8	11 289,2	128 873,3
Spolu	32 433,8	32 937,6	32 885,8	32 465,0	35 533,6	35 923,7	428 160,5
zúčtovanie dávok §122, ods.8	0	0	0	0	0	-0,4	-0,4
Celkom výdavky ZFNP	32 433,8	32 937,6	32 885,8	32 465,0	35 533,6	32 370,6	428 160,1

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Počet prípadov zúčtovaných dávok	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2012
Nemocenské	115 037	129 649	134 904	127 909	110 508	101 140	719 147
Ošetrovné	14 974	10 545	14 200	13 284	11 745	9 602	74 350
Vyrovnávacía dávka	71	64	76	100	109	93	513
Materské	24 127	24 362	23 894	23 583	23 399	23 388	142 753
Spolu	154 209	164 620	173 074	164 876	145 761	134 223	936 763

Počet prípadov zúčtovaných dávok	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2012
Nemocenské	95 816	91 775	89 218	93 867	103 902	106 925	1 300 650
Ošetrovné	9 369	7 749	7 774	7 778	11 232	10 190	128 442
Vyrovnávacía dávka	89	93	69	59	85	58	966
Materské	23 627	24 414	24 785	24 965	25 066	25 044	290 654
Spolu	128 901	124 031	121 846	126 669	140 285	142 217	1 720 712

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Priemerná mesačná výška dávky v €	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2012
Nemocenské	220,9	219,8	218,8	223,00	220,2	230,4	222,2
Ošetrovné	79,4	82,3	71,1	70,0	69,4	71,9	74,0
Vyrovňavacia dávka	50,4	54,4	48,1	68,5	53,1	56,0	55,1
Materské	406,9	437,0	414,1	444,8	430,7	452,6	431,0

Priemerná mesačná výška dávky v €	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2012
Nemocenské	223,2	231,3	233,8	219,9	221,9	224,5	222,7
Ošetrovné	69,7	76,3	84,4	79,3	77,4	70,8	74,5
Vyrovňavacia dávka	55,8	64,9	49,8	55,3	44,45	49,4	54,4
Materské	443,8	458,5	463,5	452,0	466,4	451,0	443,4

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 2 Počet poberteľov samostatne vyplácaných dôchodkov a v súbehu s vdovským, resp. vdoveckým dôchodkom k 31.12.2012

Druh dôchodku	Počty vyplácaných dôchodkov sólo (samostatne)	Počty vyplácaných dôchodkov v súbehu (s vdovským resp. vdoveckým)	Spolu dôchodcov
Starobný	693 078	287 786	980 864
Predčasný starobný	23 608	796	24 404
Invalidný (vrátane 7 800 tzv. invalidov. z mladosti)	228 370	7 231	235 601
Vdovský – sólo	35 367	x	35 367
Vdovecký- sólo	5 697	x	5 697
Sirotský	26 923	x	26 923
Dôchodok manželky	1 030	x	1 030
Sociálny	2 319	x	2 319
ÚHRN	1 016 392	295 813	1 312 205

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 3 Počet poberateľov dôchodku a výška sólo dôchodkovej dávky podľa pohlavia

Typ dôchodku	Počet poberateľov k 31.12.2012	Priemerná výška k 31.12.2012
Starobný	980 863	375,9
muži	343 630	427,8
ženy	637 233	333,4
Predčasný starobný	24 404	374,5
muži	18 491	392,2
ženy	5 913	316,0
Invalidný	227 801	260,9
muži	119 481	285,1
ženy	108 320	233,0
Vdovský (ženy) sólo	35 367	229,7
Vdovecký (muži) sólo	5 697	175,9
Sirotský	26 923	128,2
muži	7 260	123,4
ženy	19 663	130,0
Spolu	1 301 055	x

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 4 Rozdelenie poberateľov podľa výšky dôchodkových dávok

Výška dôchodku v €	Počet poberateľov dôchodku : muži a ženy spolu					
	Starobný sólo + starobný vyplácaný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Predčasný starobný sólo + vyplácaný predčasný starobný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Invalidný sólo* + invalidný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Vdovský-sólo	Vdovecký-sólo	Sirotský
do 130	8 370	53	18 653	1 428	1 663	14 249
130,1 – 200	17 105	95	61 932	7 712	2 352	10 466
200,1 – 265	59 647	2 893	43 405	19 494	1 282	1 496
265,1 - 325	185 357	6 261	51 727	4 491	266	472
325,1 - 425	433 741	8 518	42 616	1 833	111	183
425,1 - 530	191 311	4 231	11 687	343	22	37
530,1 - 665	59 476	1 711	4 263	62	0	20
nad 665,1	25 857	642	1 318	4	1	0
Spolu	980 864	24 404	235 601	35 367	5 697	26 923

Zdroj: Sociálna poisťovňa

* vrátane tzv. invalidných dôchodkov z mladosti

Tabuľka 5 Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31. 12. 2012

	Základný fond starobného poistenia (ZFSP) v tis. €	Základný fond invalidného poistenia (ZFIP) v tis. €	Spolu
Druh dôchodku	Výdavky	Výdavky	Výdavky
Starobný	4 165 740	x	4 165 740
Predčasný starobný	128 032	x	128 032
Invalidný	x	722 918	722 918
Vdovský	428 324	105 520	533 844
Vdovecký	34 746	11 423	46 169
Sirotský	3 362	39 439	42 801
Spolu	4 760 204	879 300	5 639 504
zúčtovanie dávok §112,odst. 9 461/2003 Z. z.	137	189	326
úhrn	4 760 341	879 489	5 639 830
Štátom hradené dávky			
dôchodok manželky			292
sociálny dôchodok			6 063
zvýšenie pre bezvládnosť			5 526
zvýšenie z dôvodu jediného zdroja príjmu			151
zvýšenie dôchodku za odboj, rehabilitáciu a deportáciu			8 413
príplatok k dôchodku polit. väzňov			3 021
príplatok za štátnu službu			365
invalidný dôchodok z mladosti			22 429
vianočný príspevok – dopl. rok 2006			1
vianočný príspevok – dopl. rok 2007			2
vianočný príspevok – dopl. rok 2008			16
vianočný príspevok – dopl. rok 2009			74
vianočný príspevok – dopl. rok 2010			158
vianočný príspevok – dopl. rok 2011			1 015
vianočný príspevok – rok 2012			60 509
vianočný príspevok – spolu vypl. v roku 2012			61 775
Spolu			109 858
Celkový úhrn *)			5 749 688

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 6 Výdavky základného fondu úrazového poistenia (ZFÚP) v roku 2012

v tis. €

Dávka podľa druhu	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2012
úrazový príplatok	281	293	293	301	299	279	1 746
úrazová renta	1 851	1 813	1 939	1 815	1 811	1 849	11 079
jednorazové vyrovnanie	33	31	12	16	32	22	146
pozostalostná úrazová renta	27	27	27	34	27	27	169
jednorazové odškodnenie	-18	105	51	40	21	183	382
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0	0	0	0	0	0
rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0	0	0	0	0	0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	1 218	987	1 137	1 309	1 455	1 090	7 196
náhrada nákladov spojených s liečením	12	8	6	8	8	8	51
náhrada nákladov spojených s pohrebom	4	5	12	4	2	10	36
výplata poistných plnení z minulých rokov	28	42	67	17	0	38	192
zúčtovanie dávok podľa §112, ods.8	0	-13	-17	-19	-9	-14	-72
Spolu	3 435	3 299	3 527	3 524	3 647	3 493	20 996
18 % prevod finančných prostriedkov do ZFSP za poberanie úrazovej renty	172	190	184	190	184	186	1 106
Celkom výdavky ZFÚP	3 607	3 489	3 711	3 713	3 831	3 679	22 030

Dávka podľa druhu	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2012
úrazový príplatok	255	297	270	275	272	264	3 378
úrazová renta	1 891	1 873	1 902	1 857	1 876	1 799	22 277
jednorazové vyrovnanie	23	9	14	18	23	11	242
pozostalostná úrazová renta	27	27	25	28	27	27	328
jednorazové odškodnenie	76	27	15	38	79	74	690
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0	0	0	0	0	0
rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0	0	0	0	0	0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	1 213	1 316	1 028	948	910	925	13 536
náhrada nákladov spojených s liečením	5	8	8	13	9	12	106
náhrada nákladov spojených s pohrebom	11	5	7	7	3	11	80
výplata poistných plnení z minulých rokov	62	34	0	0	26	84	398
zúčtovanie dávok podľa §112, ods.8	-8	-9	-5	-14	-9	-8	-125
s p o l u	3 553	3 586	3 264	3 169	3 216	3 198	40 910
18 % prevod finančných prostriedkov do ZFSP za poberanie úrazovej renty	203	203	188	220	200	194	2 306
Celkom výdavky ZFÚP	3 748	3 788	3 452	3 390	3 416	3 392	43 216

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 7 Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia v roku 2012

Druh úrazovej dávky	Počet vyplatených dávok celkom k 31.12.2012	Priemerná výška vyplatenej dávky z ÚP v €
Náhrada za stratu na zárobku počas PN *	3	1 121,13
Náhrada za stratu na zárobku po skončení PN	64	1 107,26
Náhrada za stratu na dôchodku	0	0
Náhrada nákladov na výživu pozostalých	1	1 926,58
Náhrada za bolesť	8	5 471,62
Náhrada za sťažené spoločenské uplatnenie	20	16 755,61
Náhrada nákladov spojených s liečením	26	51,97
Náhrada nákladov spojených s pohrebom	0	0
Jednorazové odškodnenie pozostalých	0	0
Náhrada za stratu na zárobku počas DPN po 1.1.2004	0	0
Náhrada za bolesť podľa § 99 ZSP**	8 613	682,68
Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 99 ZSP	1 666	4 596,89
Náhrada nákladov spojených s liečením podľa § 100 ZSP	1 044	101,87
Náhrada nákladov spojených s pohrebom podľa § 101 ZSP	60	1 335,8
Jednorazové vyrovnanie podľa § 90 ZSP	102	2 377,33
Jednorazové odškodnenie podľa § 94 ZSP	58	11 896,81
Úrazový príplatok podľa § 85 ZSP	27 672	122,07
Pracovná rehabilitácia	0	0
Rehabilitačné	0	0
Rekvalifikácia	0	0
Rekvalifikačné	0	0
Úrazová renta	81 524	278,83
Pozostalostná úrazová renta	2 767	119,56

Zdroj : Sociálna poisťovňa

* Dávky v 1. – 10. riadku sú vyplácané podľa právnych predpisov účinných do 31. 12. 2003

** Dávky v 11. – 23. riadku sú vyplácané podľa zákona o sociálnom poistení (vrátane prekvalifikovaných úrazových rent)

Tabuľka 8 Štátne dávky týkajúce sa úrazového poistenia

	Suma vyplatených dávok (v tis. €)
Odškodnenie prac. úrazov a chorôb z povolania zamestnancov zrušených zamestnávateľov, ktorých zakladateľom bol štát, alebo Fond národného majetku SR	410
Plnenia vyplývajúce zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania vzniknuté pred 1. aprílom 2002 u zamestnávateľa, ktorý mal podľa osobitného predpisu postavenie štátneho orgánu	43
Úrazové dávky poskytované fyzickým osobám uvedeným v § 17 ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení	2
Zodpovednosť štátu za škodu na zdraví, ktorá vznikla vojakom povinnej vojenskej služby (plnenie podľa § 293 ods. 6)	9

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 9 Výdavky základného fondu garančného poistenia (ZFGP) v roku 2012

Obdobie	Výdavky ZFGP v tis. €		
	na dávku garančného poistenia	úhrada príspevkov na starobné dôchodkové sporenie	Spolu
Január	348,8	2 073,7	2 422,5
Február	1 007,8	0	1 007,8
Marec	510,1	7 099,2	7 609,3
Apríl	582,8	2 591,2	3 174,0
Máj	508,9	972,8	1 481,7
Jún	729,9	1 262,3	1 992,2
Júl	222,0	3 913,6	4 135,5
August	320,4	381,9	702,3
September	639,4	3 357,9	3 997,3
Október	473,9	2 201,2	2 675,1
November	1 060,0	1 928,0	2 988,0
December	269,4	1 021,6	1 290,9
Rok 2011	6 673,3	26 803,3	33 476,6

Zdroj : Sociálna poisťovňa

Tabuľka 10 Vyplatené dávky v nezamestnanosti, počet prípadov a priemerná výška dávky v roku 2012

Mesiac	Počet vyplatených dávok v nezamestnanosti		Priemerná výška dávky v nezamestnanosti v €		Celková výška výdavkov na dávky v tis. €	
	Rok 2012	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2011
Január	45 534	42 388	318,5	285,0	14 365	11 970
Február	50 397	49 552	308,1	281,1	15 411	13 816
Marec	50 587	50 761	293,8	263,2	14 722	13 204
Apríl	49 380	51 045	304,9	281,1	14 934	14 243
Máj	47 170	47 627	299,1	281,2	13 979	13 266
Jún	47 644	48 362	309,6	289,9	14 596	13 895
Júl	44 878	45 746	310,6	290,8	13 852	13 149
August	46 252	46 379	320,2	300,9	14 733	13 817
September	45 296	46 209	331,3	310,1	14 951	14 205
Október	45 067	45 456	317,7	299,8	14 246	13 481
November	45 329	45 942	331,2	313,6	14 901	14 267
December	46 493	46 738	327,2	306,7	15 139	14 196
Spolu	564 027	566 205	x	x	175 828	163 509
Priemer	47 002	47 184	314,4	291,9	14 652	13 626

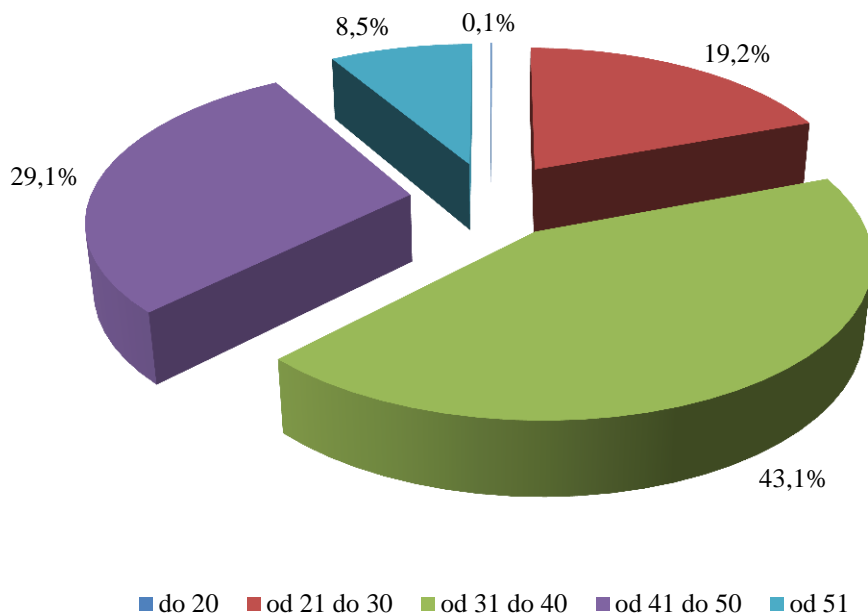
Zdroj : Sociálna poisťovňa

Tabuľka 11 Počet poberateľov dávky v nezamestnanosti v členení podľa veku a pohlavia za rok 2012

Vekové pásma	Pohlavie		
	muži	ženy	spolu
do 19 rokov	6	4	10
20 - 24 rokov	4 630	3 589	8 219
25 - 29 rokov	10 695	9 617	20 312
30 - 34 rokov	10 830	11 003	21 833
35 - 39 rokov	9 520	11 823	21 343
40 - 44 rokov	7 622	9 715	17 337
45 - 49 rokov	8 080	9 861	17 941
50 - 54 rokov	9 592	9 708	18 300
55 - 59 rokov	9 161	6 922	16 083
nad 60 rokov	2 370	63	2 433
nezistené	45	40	85
Spolu	71 551	70 798	143 896

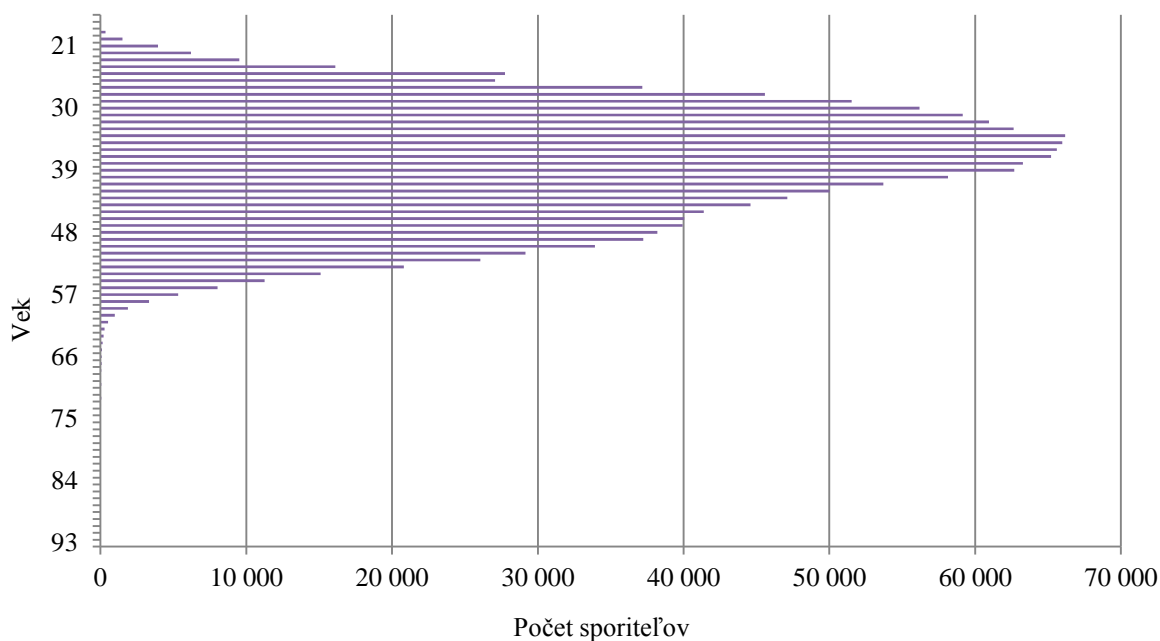
Zdroj : Sociálna poisťovňa

Graf 1 Rozdelenie sporiteľov v II. pilieri podľa veku k 31. 12. 2012

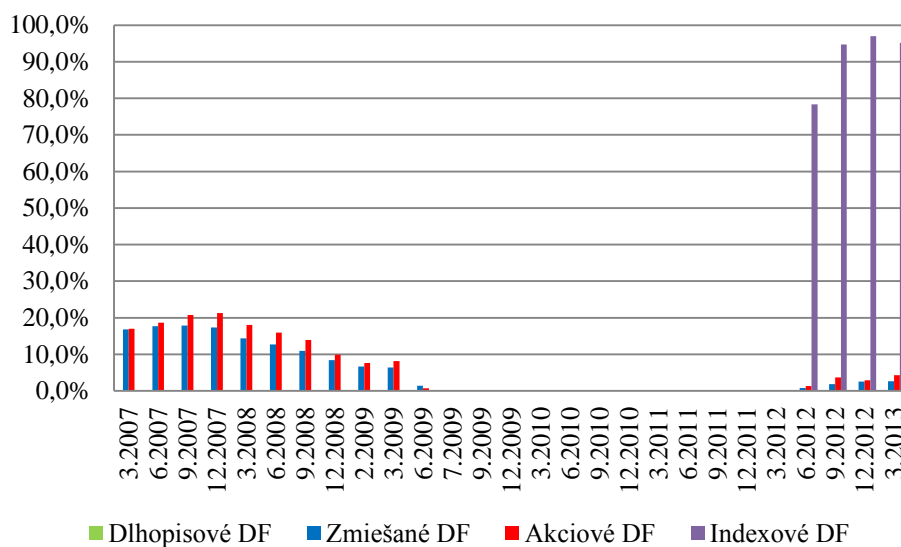
Zdroj : Sociálna poisťovňa ; spracovanie: MPSVR SR

Graf 2 Veková štruktúra sporiteľov v II. pilieri k 31. 12. 2012

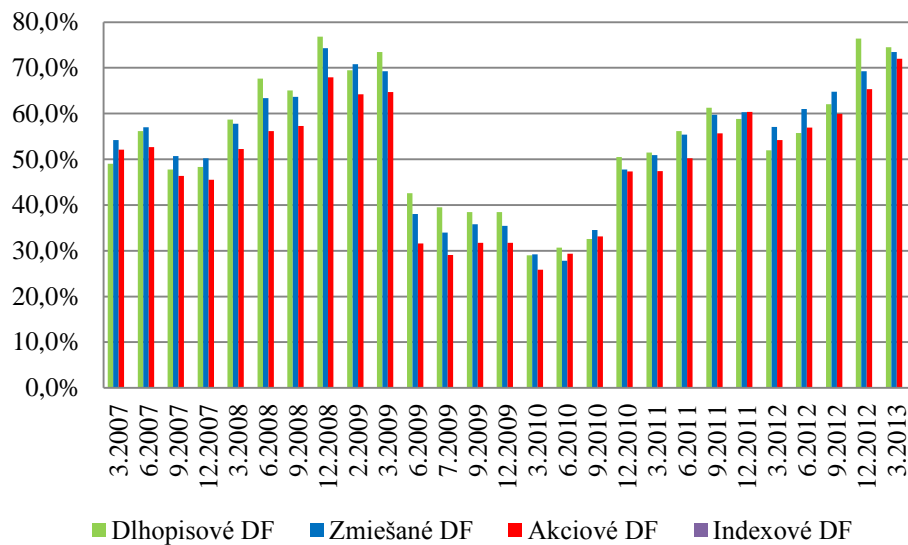
Zdroj : Sociálna poisťovňa ; spracovanie: MPSVR SR

Graf 3 Podiel akcií v portfóliách dôchodkových fondov

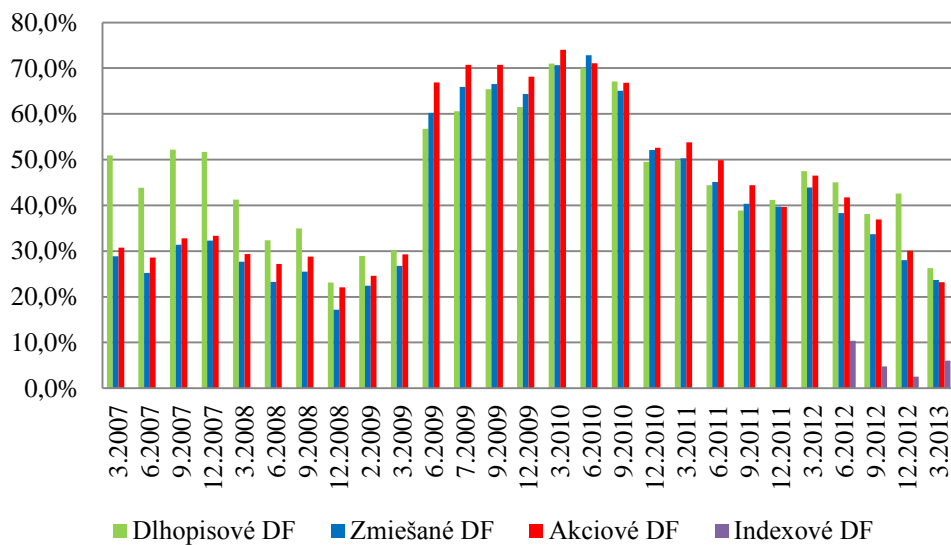
Zdroj: Mesačné správy dôchodkových fondov starobného dôchodkového sporenia, spracovanie: MPSVR SR

Graf 4 Podiel dlhopisov v portfóliách dôchodkových fondov

Zdroj: Mesačné správy dôchodkových fondov starobného dôchodkového sporenia, spracovanie: MPSVR SR

Graf 5 Podiel peňažných investícií v portfóliách dôchodkových fondov

Zdroj: Mesačné správy dôchodkových fondov starobného dôchodkového sporenia, spracovanie: MPSVR SR

Tabuľka 12 Údaje o výške majetku a ročného zhodnotenia doplnkových dôchodkových fondov

Názov fondu	Čistá hodnota majetku (v eur)	Ročné zhodnotenie
Príspevkové doplnkové dôchodkové fondy	1 236 761 452	7,37%
Globálny akciový dôchodkový fond AXA d.d.s., a.s., príspevkový d.d.f.	13 822 570	4,32%
Príspevkový doplnkový dôchodkový fond AXA d.d.s., a.s., príspevkový d.d.f.	148 104 442	6,50%
AXA d.d.s., a.s.	161 927 012	6,32%
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Konzervatívny príspevkový d.d.f.	7 332 602	4,04%
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Rastový príspevkový d.d.f.	55 845 918	4,63%
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Vyvážený príspevkový d.d.f.	305 694 433	5,68%
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Zaisťovaný príspevkový d.d.f. 2017	15 141 525	10,73%
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s.	384 014 478	5,69%
Konzervatívny príspevkový d.d.f. ING Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	61 363 224	3,29%
Rastový príspevkový d.d.f. ING Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	15 264 314	19,46%
Vyvážený príspevkový d.d.f. ING Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	396 176 697	7,49%
ING Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	472 804 235	7,33%
Stabilita akciový príspevkový d.d.f., STABILITA, d.d.s., a.s.	612 629	7,67%
Stabilita príspevkový d.d.f., STABILITA, d.d.s., a.s.	217 403 098	11,20%
STABILITA, d.d.s., a.s.	218 015 728	11,19%
Výpltné doplnkové dôchodkové fondy	64 364 125	4,37%
Výpltný d.d.f., AEGON, d.d.s., a.s.		
Výpltný doplnkový dôchodkový fond AXA d.d.s., a.s.	538 939	0,42%
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Dôchodkový výpltný d.d.f.	16 709 257	1,36%
Dôchodkový výpltný d.d.f. ING Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	12 430 432	5,95%
Stabilita výpltný d.d.f., STABILITA, d.d.s., a.s.	34 685 498	5,32%

Zdroj: Národná banka Slovenska

Výpočet: MPSVR SR

Vysvetlivky: d.f. – dôchodkový fond

d.d.f. – doplnkový dôchodkový fond

Tabuľka 13 Vývoj počtu poberateľov resocializačného príspevku v roku 2011 a 2012

mesiac	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	SPOLU
počet poberateľov 2011	200	219	287	260	287	259	251	223	285	265	247	261	3 044
počet poberateľov 2012	239	262	256	277	259	260	251	270	222	268	211	191	2 966

Zdroj: RSD MIS

Tabuľka 14 Vývoj čerpania finančných prostriedkov na resocializačný príspevok za roky 2011 a 2012 (v €)

mesiac	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	spolu
Výška finančných prostriedkov 2011	10 144	10 858	14 724	13 032	14 163	12 534	12 641	11 721	14 684	13 547	12 698	13 418	154 162
výška finančných prostriedkov 2012	12 171	13 402	13 743	14 011	12 691	13 352	13 119	14 264	11 799	14 480	11 022	9 901	153 955

Zdroj: RSD MIS

Tabuľka 15 Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným v roku 2012

Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným		Fyzické týranie	Psychické týranie	Sexuálne zneužívanie	šikanovanie	Využívanie na komerčné účely (pornografia, prostitúcia)	Spolu
Počet evidovaných detí	Spolu	182	122	219	20	2	545
	v tom						
	do 6 rokov	50	16	26	1	0	93
	do 15 rokov	107	84	158	17	2	368
	do 18 rokov	25	22	35	2	0	84
Počet návrhov orgánu na začatie trestného stíhania	celkovo	34	10	23	1	0	68

Zdroj: ÚPSVR

Tabuľka 16 Deti umiestnené na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu /predbežné opatrenie, výchovné opatrenie, ústavná starostlivosť a ochranná výchova/

zariadenia na výkon rozhodnutia súdu		2011	2012
Krizové strediská		248	278
Resocializačné strediská		43	60
Diagnostické centrá		50	75
Domovy sociálnych služieb		227	183
Detské domovy		4 263	4 263
Reedukačné domovy	ÚS	518	565
	OV	52	52

Zdroj: ÚPSVR

Poznámka: ÚS – ústavná starostlivosť, OV – ochranná výchova

Tabuľka 17 Jednotlivé formy starostlivosti v detských domovoch

Forma starostlivosti	2011	2012
Profesionálne rodiny	604	683
Samostatné skupiny	290	273
Iné skupiny	152	153

Zdroj: ÚPSVR

Tabuľka 18 Počty umiestnených detí a mladých dospelých v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch k 31.12. za jednotlivé roky

Počet umiestnených detí v jednotlivých formách	2011	2012
v profesionálnej rodine	1 139	1 333
v samostatnej skupine	2 573	2 500
v iných skupinách	910	868

Zdroj: ÚPSVR

Tabuľka 19 Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti v jednotlivých rokoch

rok	Náhradná osobná starostlivosť	Pestúnska starostlivosť	Poručníctvo	Spolu
2011	5 833	2 249	579	8 661
2012	6 217	2 151	590	8 958

Zdroj: ÚPSVR

Tabuľka 20 Základné štatistické údaje o činnosti RPPS za roky 2011 a 2012

rok	Počet prípadov	Počet klientov	Počet konzultácií	Počet písomných správ	Počet PV podujatí	Počet metodických podujatí	Počet metodických konzultácií	Počet zamestnancov
2011	8 670	14 543	51 785	3 649	318	467	2 050	81
2012	8 983	16 373	52 173	4 289	177	385	1 999	81

Zdroj: ÚPSVR

Tabuľka 21 Činnosť referátov poradensko-psychologických služieb v roku 2011 a 2012

Problematika	Rok 2011		Rok 2012	
	Počet prípadov	Počet konzultácií	Počet prípadov	Počet konzultácií
Rodinná	2 196	11 480	2 392	12 165
Rozvodová, porozvodová	2 119	10 747	2 249	10 381
Partnerská, manželská	1 181	6 977	1 288	6 393
Osobnostná	938	5 271	949	5 937
Náhradná rodinná starostlivosť	1 017	10 052	977	9 627
Iná/Rôzne	583	2 098	524	1 944
Drogové a iné závislosti	210	1 164	196	1 094
Profesionálna rodina	288	3 679	340	4 455
Krízová intervencia	138	317	68	177
Spolu	8 670	51 785	8 983	52 173

Zdroj: ÚPSVR

Tabuľka 22 Opatrovateľská služba poskytovaná obcami

	2010	2011
Počet občanov, ktorým bola poskytnutá opatrovateľská služba	15 704	14 727
Počet zamestnancov opatrovateľskej služby	6 400	6 274
Bežné výdavky na poskytovanie opatrovateľskej služby v €	26 288 703	24 217 914
Výška príjmu z úhrad za opatrovateľskú službu v €	3 834 014	4 933 411
Rozdiel medzi výdavkami na poskytovanie opatrovateľskej služby a príjmami za jej poskytovanie v €	-22 454 689	-19 284 503

Zdroj: V(MPSVR SR) 11-01

Tabuľka 23 Prepravná služba

rok	Počet klientov prepravnej služby	Bežné výdavky (v €)
2010	3 325	160 081
2011	3 207	199 588

Zdroj: V(MPSVR SR) 11-01

Tabuľka 24 Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita

Druh zariadenia	Počet ZSS k 31.12. 2010	Počet miest k 31.12.2010					Počet ZSS k 31.12. 2011	Počet miest k 31.12.2011				
		Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná					Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná			
			celoroč- ne	týžden- ne	den- ne	prechod- ne			celoroč- ne	týžden- ne	den- ne	prechod- ne
Zariadenia sociálnych služieb spolu	911	38 751	34 418	651	2 226	1 397	969	38 945	34 357	67	2 262	1 363
Bratislavský kraj	105	4 937	3 745	195	663	307	119	4 985	3 671	194	645	280
Trnavský kraj	85	4 655	4 271	50	124	210	83	4 640	4 242	49	127	222
Trenčiansky kraj	104	4 814	4 430	93	132	151	109	4 781	4 491	86	141	61
Nitriansky kraj	96	5 279	5 078	10	99	80	100	5 306	5 101	40	96	25
Žilinský kraj	100	4 439	4 079	73	163	119	137	4 532	4 171	80	191	42
Banskobystrický kraj	184	5 330	4 750	118	349	113	169	5 286	4 639	99	419	129
Prešovský kraj	128	4 733	3 943	63	392	335	136	4 920	3 948	67	452	453
Košický kraj	109	4 564	4 122	49	304	82	116	4 495	4 094	59	191	151
z toho												
zariadenie pre seniorov	236	12 976	12 976	0	0	0	243	11 999	11 989	0	0	0
domovy - penzióny pre dôchodcov												
DSS pre dospelých s telesným postihnutím	25	680	651	1	28	0	26	784	720	16	35	13
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	210	11 819	11 263	145	407	4	231	12 694	12 075	137	439	0
DSS pre dospelých so zmyslovým postihnutím	1	8	8	0	0	0	2	28	9	19	0	0
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	70	4 635	4 236	86	306	0	67	4 289	3 912	82	295	0
Špecializované zariadenie	21	851	781	0	64	6	44	1 234	1 090	2	130	12
Denný stacionár	11	150	20	0	130	0	13	207	15	4	179	0
DSS pre deti s telesným postihnutím	4	191	61	74	56	0	4	200	90	54	56	0
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	41	1 402	492	271	626	0	40	1 279	523	230	520	0
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	10	330	150	40	135	0	7	187	79	38	69	0
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	9	83	64	0	0	19	4	23	23	0	0	0

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2012
Príloha ku kapitole 3

Druh zariadenia	Počet ZSS k 31.12. 2010	Počet miest k 31.12.2010					Počet ZSS k 31.12. 2011	Počet miest k 31.12.2011				
		Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná					Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná			
			celoroč- ne	týžden- ne	den- ne	prechod- ne			celoroč- ne	týžden- ne	den- ne	prechod- ne
zariadenie podporeného bývania	31	314	314	0	0	0	26	292	292	0	0	0
zariadenie núdzového bývania	39	984	984	0	0	0	44	1 095	1 083	0	0	0
útulky	68	1 645	1 090	0	0	552	70	1 658	941	0	59	641
rehabilitačné strediská	14	376	25	0	327	0	17	429	53	38	338	0
zariadenia opatrovateľskej služby	88	1 662	1 068	34	77	476	89	1 683	1 142	54	75	412
nocľaháreň	23	489	121	0	70	298	27	700	191	0	67	256
domov na pol ceste	10	156	114	0	0	42	15	164	130	0	0	29
SPOLU	911	38 751	34 418	651	2 226	1 397	969	38 945	34 357	674	2 262	1 363

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR - Zariadenia sociálnych služieb v SR
pozn: DSS – domov sociálnych služieb

Tabuľka 25 Obyvatelia zariadení sociálnych služieb

Druh zariadenia	Obyvatelia		z toho							
			dlhodobo zdravotne postihnutí		osoby v dôchodkovom veku		muži		ženy	
	v tom		v tom		v tom		v tom		v tom	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
zariadenia sociálnych služieb spolu	36 350	40 050	27164	27652	22243	23396	15033	17323	21317	22727
Bratislavský kraj	4573	4883	2844	2770	2743	2666	1661	1890	2912	2993
Trnavský kraj	4361	4446	3395	3549	2855	2799	1746	1775	2615	2671
Trenčiansky kraj	4468	4427	3320	3366	3299	3173	1606	1597	2862	2830
Nitriansky kraj	4931	5000	4145	4101	2886	2952	2186	2127	2745	2873
Žilinský kraj	4322	7368	3594	3587	2747	4042	1870	3858	2452	3510
Banskobystrický kraj	4796	4796	3536	3682	2845	2913	1946	1955	2850	2841
Prešovský kraj	4530	4728	3394	3593	2293	2466	2073	2151	2457	2577
Košický kraj	4369	4402	2936	3004	2575	2385	1945	1970	2424	2432
z toho										
domovy dôchodcov/ zariadenie pre seniorov	12659	11849	6982	6431	11633	10753	3874	3544	8785	8305
domovy sociálnych služieb (DSS) pre dospelých s telesným postihnutím	664	720	664	720	541	561	240	263	424	457
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	10943	12048	10943	12048	6376	7018	4768	5131	6175	6917
DSS pre dospelých so zmyslovým postihnutím	7	26	7	26	0	0	5	18	2	8
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	4416	4135	4416	4135	1591	1535	2303	2272	2113	1863
Špecializované zariadenie	644	985	644	985	411	678	235	377	409	608
Denný stacionár	121	155	121	155	51	78	37	53	84	102
DSS pre deti s telesným postihnutím	187	119	187	119	0	0	109	64	78	55

Druh zariadenia	Obyvatelia		z toho							
			dlhodobo zdravotne postihnutí		osoby v dôchodkovom veku		muži		ženy	
	v tom		v tom		v tom		v tom		v tom	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	1338	1192	1338	1192	0	0	750	663	588	529
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	309	182	309	182	0	0	193	111	116	71
stanice opatrovateľskej služby/zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	42	19	0	0	0	0	13	8	29	11
zariadenia chráneného bývania/zariadenie podporovaného bývania	239	251	82	125	17	11	145	154	94	97
domovy pre osamelých rodičov/zariadenie núdzového bývania	931	1008	9	13	14	73	358	375	573	633
útulky	1524	1454	110	84	179	157	976	930	548	524
rehabilitačné strediská	372	376	306	318	37	40	207	201	165	175
zariadenia opatrovateľskej služby	1461	1546	1019	1097	1339	1370	437	430	1024	1116
nocľaháreň	378	3846	6	4	42	1116	301	2624	77	1222
domov na pol ceste	115	139	21	18	12	6	82	105	33	34
SPOLU	36 350	40 050	27 164	27 652	22 243	23 396	15 033	17 323	21 317	22 727

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR - Zariadenia sociálnych služieb v SR

Poznámka: DSS – domov sociálnych služieb

Tabuľka 26 Počet zariadení sociálnych služieb podľa zriaďovateľa za rok 2010 až 2011 a počet miest podľa zriaďovateľa 2011

Druh zariadenia / zriaďovateľ	K 31. 12. 2010				K 31. 12. 2011			
	SPOLU zariadenia / z toho	Obec	Samosprávny kraj	Neverejní poskytovatelia	SPOLU zariadenia / z toho	Obec	Samosprávny kraj	Neverejní poskytovatelia
SPOLU	911	217	367	327	969	236	392	341
domovy dôchodcov/ zariadenie pre seniorov	236	77	87	72	243	86	86	71
domovy sociálnych služieb (DSS) pre dospelých s telesným postihnutím	25	4	7	14	26	6	8	12
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	210	20	102	88	231	24	115	92
DSS pre dospelých so zmyslovým postihnutím	1	0	1	0	2	0	2	0
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	70	0	62	8	67	1	58	8
Špecializované zariadenie	21	1	12	8	44	1	26	17
Denný stacionár	11	7	1	3	13	5	2	6
DSS pre deti s telesným postihnutím	4	0	2	2	4	0	4	0
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	41	1	24	16	40	1	22	17
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	10	0	8	2	7	0	6	1
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	9	1	7	1	4	0	3	1
zariadenie podporovaného bývania	31	2	14	15	26	0	14	12
zariadenie núdzového bývania	39	8	11	20	44	10	12	22
útulky	68	15	16	37	70	16	17	37
rehabilitačné strediská	14	0	5	9	17	0	10	7
zariadenia opatrovateľskej služby	88	65	4	19	89	67	2	20
nocľaháreň	23	15	1	7	27	18	0	9
domov na pol ceste	10	1	3	6	15	1	5	9

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR - Zariadenia sociálnych služieb v SR

Poznámka: DSS – domov sociálnych služieb

Tabuľka 27 Výdavky zariadení sociálnych služieb

Druh zariadenia / zriaďovateľ	Celkové výdavky (v €) v roku 2010	v tom					Celkové výdavky (v €) v roku 2011	v tom				
		bežné výdavky	mzdové náklady	povinné sociálne poistenie	obstaranie majetku	na zdravotnú starostlivosť		bežné výdavky	mzdové náklady	povinné sociálne poistenie	obstaranie majetku	na zdravotnú starostlivosť
SPOLU	271 180 737	98 489 789	119 386 662	40 448 153	9 650 532	425 257	285 849 461	103 833 087	122 841 320	41 862 386	11 421 653	465 354
zariadenie pre seniorov	97 799 535	38 469 079	41 074 603	14 060 657	3 357 758	125 181	95 853 041	38 719 940	38 687 129	13 275 849	3 892 165	64 873
domovy sociálnych služieb (DSS) pre dospelých s telesným postihnutím	5 879 492	2 261 078	2 556 3 0	863 175	100 470	36 418	7 703 531	3 076 712	3 350 870	1 112 665	51 282	67 239
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	83 833 914	30 057 577	37 711 987	12 791 675	2 061 615	188 933	99 909 652	34 911 641	43 242 622	14 740 241	4 114 922	224 950
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	37 316 098	12 274 047	17 712 444	6 037 582	572 235	23 436	34 116 461	11 266 360	15 660 224	5 306 740	1 086 130	54 409
Špecializované zariadenie	4 996 465	1 977 014	2 161 109	733 398	97 465	23 564	8 637 886	2 752 258	4 067 577	1 373 871	308 053	22 013
Denný stacionár	392 231	133 006	194 729	63 813	632	0	683 854	290 656	289 070	98 927	4 427	540
DSS pre deti s telesným postihnutím	1 707 483	408 132	890 264	294 480	114 546	61	1 222 205	40 497	585 732	206 177	2 980	255
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	11 133 621	3 239 595	5 701 425	1 949 505	209 554	2 523	10 985 647	3 344 248	5 483 339	1 886 155	239 747	6 874
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	3 467 722	972 220	1 634 406	566 723	288 195	209	653 199	148 161	336 577	116 334	31 238	93
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	190 075	48 178	101 758	35 249	0	420	142 932	33 480	79 891	28 118	0	278
zariadenie podporovaného bývania	1 135 603	77 935	472 461	155 672	9 437	420	1 364 987	504 686	633 731	208 933	15 361	447
zariadenie núdzového bývania	2 122 968	911 168	868 425	287 836	50 646	623	2 564 412	1 136 760	1 039 628	342 923	22 503	117
útulky	3 949 938	1 748 264	1 619 068	522 264	49 794	5 157	4 316 547	1 960 675	1 682 773	558 362	81 740	430
rehabilitačné strediská	2 099 161	607 708	1 114 536	365 922	10 856	139	3 029 964	943 252	1 519 866	513 268	46 058	7 509
zariadenia opatrovateľskej služby	13 509 312	4 247 058	5 055 742	1 549 131	2 442 583	8 102	13 121 170	4 038 086	5 597 617	1 902 774	1 54 174	12 652
nocľaháreň	1 284 459	526 406	360 440	119 380	264 900	10 071	1 096 900	484 401	390 975	126 561	68 120	2 672
domov na pol ceste	362 660	131 324	156 885	51 691	19 846	0	447 073	181 274	193 699	64 488	2 775	3

Zdroj: Vybrané údaje Štatistického úradu SR - Zariadenia sociálnych služieb v SR
Poznámka: DSS – domov sociálnych služieb

Tabuľka 28 Zamestnanci zariadení sociálnych služieb (spolu) za rok

Druh zariadenia	Priemerný evidenčný počet zamestnancov prepočítaný (osoby)	Priemerný evidenčný počet zamestnancov prepočítaný (osoby)
	2010	2011
zariadenie pre seniorov	6 474	6 015
domovy sociálnych služieb (DSS) pre dospelých s telesným postihnutím	413	516
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	6 009	6 858
DSS pre dospelých so zmyslovým postihnutím	0	0
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	2 663	2 365
Špecializované zariadenie	371	631
Denný stacionár	30	47
DSS pre deti s telesným postihnutím	144	88
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	819	728
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	244	48
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	24	13
zariadenie podporovaného bývania	78	161
zariadenie núdzového bývania	158	163
útulky	291	283
rehabilitačné strediská	155	220
zariadenia opatrovateľskej služby	792	869
nocľaháreň	82	83
domov na pol ceste	22	21
SPOLU	18 769	19 109

Zdroj: Vybrané údaje Štatistického úradu SR - Zariadenia sociálnych služieb v SR
Poznámka: DSS – domov sociálnych služieb

Tabuľka 29 Vybrané zariadenia sociálnych služieb zriadené alebo založené obcou alebo vyšším územným celkom

Poskytovatelia sociálnych služieb zriadení alebo založení obcou alebo vyšším územným celkom k 31. 12. 2011	Počet poskytovateľov	Počet klientov	Zamestnanci poskytovateľov (v prepočítaných stavoch)	Príjmy poskytovateľov (v €)	Výdavky poskytovateľov (v €)
nízkoprahové denné centrum	6	282	10	21 646	158 102
pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúladžovania osobného a pracovného života	16	78	54	172 337	178 803
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	5	10	20	112 008	136 290
nízkoprahové denné centrum pre deti a rodinu	10	1 484	44	100 581	137 681
sprievodcovská a predčitateľská služba	0	0	0	0	0
tlmočnická služba	0	0	0	0	0
sprostredkovanie tlmočnickej služby	0	0	0	0	0
sprostredkovanie osobnej asistencie	4	5	9	9 016	17 109
požičiavanie pomôcok	15	329	17	14 269	22 043
monitorovanie a signalizácia potreby pomoci	5	91	16	82 733	100 332
krízová pomoc prostredníctvom telekomunikačných technológií	0	0	0	0	0
pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností	9	10	17	2 925	22 469
denné centrum	208	36 405	639	678 239	1 449 761
integračné centrum	5	50	10	0	160 440
jedáleň	71	15 011	495	4 402 308	4 888 456
práčovňa	26	3 995	37	132 857	141 324
stredisko osobnej hygieny	22	7 343	33	15 253	116 696

Zdroj: V(MPSVR SR) 10- 01

Tabuľka 30 Počet občanov zaradených do poradovníka čakateľov na poskytovanie starostlivosti vo vybraných zariadeniach

Druh zariadenia sociálnych služieb			Počet občanov k 31.12.2010	Počet občanov k 31.12.2011
Domovy sociálnych služieb	pre deti	s telesným postihnutím	2	2
		s duševnými poruchami a poruchami správania	49	40
		s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	177	136
	pre dospelých	s telesným postihnutím	234	311
		s duševnými poruchami a poruchami správania	1 339	1 027
		so zmyslovým postihnutím	43	55
		s kombináciou postihnutí	2 205	2 306
Zariadenia pre seniorov			7 307	5 251
Zariadenia podporovaného bývania			17	27
Rehabilitačné strediská			11	12
Špecializované zariadenie			124	113
SPOLU v SR			11 508	9 280

Zdroj: V(MPSVR SR) 10- 01

Tabuľka 31 Vybrané druhy sociálnych služieb poskytované neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb

Neverejní poskytovatelia vybraných sociálnych služieb k 31. 12. 2011	Počet poskytovateľov		Počet klientov		Zamestnanci poskytovateľov (v prepočítaných stavoch)	Príjmy poskytovateľov (v €)	Výdavky poskytovateľov (v €)
	2010	2011	2010	2011	2011	2011	2011
opatrovateľská služba	67	70	1 881	1 794	930	3 244 168	3 372 346
nízko prahové denné centrum	6	6	1 082	1 336	61	141 454	147 149
pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúladovania osobného a pracovného života	0	1	0	3	1	4 588	5 098
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	1	2	12	12	12	41 464	41 504
nízko prahové denné centrum pre deti a rodinu	10	11	3 641	5 225	162	294 311	299 797
prepravná služba	20	22	1 259	1 157	38	148 080	181 362
sprievodcovská a predčítateľská služba	5	5	95	134	27	23 533	24 192
tlmočnická služba	9	9	2 977	3 091	33	103 430	96 629
sprostredkovanie tlmočnickej služby	4	0	0	0	0	0	0
sprostredkovanie osobnej asistencie	4	4	268	449	3	28 917	24 876
požičiavanie pomôcok	9	16	646	744	18	20 336	21 285
monitorovanie a signalizácia potreby pomoci	0	2	39	47	9	45 247	45 991
krízová pomoc prostredníctvom telekomunikačných technológií	3	0	33	33	10	2 700	2 700
pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností	0	0	0	0	0	0	0
denné centrum	10	6	62	92	24	56 737	63 017
integračné centrum	2	2	1	21	25	9 045	17 454
jedáleň	5	12	1 316	1 269	71	586 084	589 630
práčovňa	12	3	363	457	1	112	4 406
stredisko osobnej hygieny	20	3	3 398	3 528	1	60 525	84 143
základné sociálne poradenstvo	34	49	7 013	9 926	207	266 854	276 769
špecializované sociálne poradenstvo	39	46	10 288	12 105	305	1 554 493	1 591 971
sociálna rehabilitácia	8	9	1 818	2 030	224	125 443	137 157
SPOLU	268	278	36 192	43 453	2 162	6 757 521	7 027 476

Zdroj: V(MPSVR SR) 7- 01

Tabuľka 32 Počet zamestnancov, objemy plátov a vybrané zložky plátu v € za rok 2012 v zariadeniach sociálnych služieb podľa agregovaných zamestnaní.

Kategória zamestnancov	Počet zamestnancov (osoby)	z toho ženy (osoby)	Celkový plat - objem (EUR)	Celkový plat [EUR/mes]	Funkčný plat [EUR/mes]	z toho					Odmeny [EUR/mes]	Plat za nadčas [EUR/mes]	Doplatky a ostatné príplatky [EUR/mes]
						tarifný plat [EUR/mes]	riadenie [EUR/mes]	osobný [EUR/mes]	platová kompenzácia [EUR/mes]	zmennosť [EUR/mes]			
						SPOLU	14 293	12 410	80 251 788	580			
Odborní a administratívni zamestnanci	1 230	1 012	10 664 968	849	656	479	39	135	1	0	77	1	14
Vychovávateľa	97	92	678 576	684	507	448	6	48	2	2	46	0	14
Pomocní vychovávateľa	99	79	672 678	644	489	438	1	44	0	4	24	0	38
Zamestnanci zabezpečujúci poskytovanie zdravotnej starostlivosti	1 837	1 790	12 339 216	676	493	419	7	51	8	7	37	5	62
Pomocní zdravotníckí zamestnanci	1 137	1 046	6 011 409	531	380	325	0	37	9	9	27	3	62
Zamestnanci vykonávajúci sociálnu agendu	201	178	1 247 699	658	508	418	8	76	1	4	36	0	28
Zamestnanci vykonávajúci sociálnu prácu	1 164	1 030	7 204 894	625	488	412	5	63	5	2	37	1	19
Ergoterapeuti	181	155	1 063 776	596	479	407	1	63	6	1	27	0	9
Psychológovia	41	38	231 232	595	490	411	3	73	2	0	27	0	1
Špeciálni pedagógovia	56	45	402 185	690	525	458	5	49	1	10	33	0	32
Opatrovateľky z povolania	3 309	3 058	15 826 188	516	378	326	0	37	5	8	28	2	53
Remeselní, manuálni alebo manipulační zamestnanci	2 624	1 915	12 207 038	468	363	307	0	47	5	2	28	2	20
Zamestnanci stravovacích prevádzok	1 379	1 285	6 867 077	512	385	327	2	50	1	5	29	3	38
Neuvedené zamestnanie	938	687	4 834 852	611	476	375	10	84	4	3	35	7	24

Zdroj: PLATY (MPSVR SR) 1-02

Tabuľka 33 Výdavky na sociálnu ochranu v EÚ členských krajinách, 2010

	Výdavky na sociálnu ochranu ako % z HDP	Výdavky na sociálnu ochranu v PPS na obyvateľa	Sociálne dávky podľa účelov (v % EU 27=100 %)					
			Dávky v starobe a pre pozostalých	Nemocenské, zdravotná starostlivosť	Dávky pre zdravotne postihnutých	Dávky pre rodiny a deti	Dávky v nezamestnanosti	Bývanie, sociálne vylúčenie
EU 27	29,4	7 185	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
EU 15	30,2	8 135	112,1	113,7	113,2	113,3	115,8	115,9
EA 17	30,4	8 030	112,1	112,1	99,6	111,5	125,3	98,2
Belgicko	29,9	8 697	105,3	114,5	112,7	115,1	265,5	120,7
Bulharsko	18,1	1 936	31,2	22,4	27,3	38,9	15,5	11,4
Česká republika	20,1	3 940	57,8	60,5	54,0	47,1	38,5	26,7
Dánsko	33,3	10 292	121,6	111,0	270,9	225,4	180,8	202,9
Nemecko	30,7	8 894	110,5	135,3	126,9	167,6	118,4	94,4
Estónsko	18,1	2 838	39,9	37,0	55,7	64,7	28,6	12,5
Írsko	29,6	9 248	66,7	188,5	75,6	206,6	263,8	118,9
Grécko	29,1	6 224	97,0	86,5	51,3	69,5	88,2	86,6
Španielsko	25,7	6 284	83,8	86,6	79,4	66,9	208,8	45,1
Francúzsko	33,8	8 891	121,9	119,6	94,0	126,8	139,3	168,9
Taliansko	29,9	7 337	136,9	88,2	75,9	58,1	49,7	9,7
Cyprus	21,6	5 099	73,8	57,8	31,9	90,5	60,3	252,1
Lotyšsko	17,8	2 242	38,1	22,6	30,8	34,0	39,7	19,2
Litva	19,1	2 684	36,5	32,7	46,5	55,5	27,2	40,7
Luxembursko	22,7	14 896	170,3	183,2	303,2	470,9	197,6	211,5
Maďarsko	23,1	3 628	53,0	44,0	54,8	83,1	34,4	40,8
Malta	19,8	4 054	70,8	57,6	31,9	45,3	26,8	39,9
Holandsko	32,1	10 405	123,7	169,8	145,7	72,7	122,6	319,5
Rakúsko	30,4	9 352	145,2	112,7	126,1	171,3	124,3	53,3
Poľsko	18,9	2 899	55,8	33,9	38,2	21,8	15,4	12,6
Portugalsko	27,0	5 275	82,9	67,1	74,7	51,7	67,9	26,7
Rumunsko	17,6	1 998	32,3	24,8	32,9	34,5	15,4	13,7
Slovinsko	24,8	5 168	75,3	80,5	66,7	81,5	33,6	49,6
SR 2010	18,6	3 335	44,8	49,0	51,3	57,1	39,9	33,5
SR2011e	18,2	3 251	43,6**	30,5**	8,9**	9,9**	4,7**	2,4**
Fínsko	30,6	8 542	104,8	103,0	182,5	167,0	164,6	140,3
Švédsko	30,4	9 240	122,9	111,0	234,3	170,7	99,2	142,9
Spojené kráľovstvo	28,0	7 676	101,4	115,6	138,8	92,6	47,9	190,9

p (predbežné údaje) – EU-27, EU-15, EA-17, DE, ES, FR, IT, LT, LU, NL, SK, SE a UK

* vrátane daňového bonusu

e – odhad

** - v % všetkých dávok

Zdroj: Eurostat ESSPROS

Tabuľka 34 Príjmy na sociálnu ochranu podľa typu (% z celkových príjmov) v EÚ, 2010

Príjmy	Príjmy v % HDP	Príjmy v PPS na osobu	Štruktúra príjmov v %			
			Sociálne príspevky zamestnávateľov	Sociálne príspevky chránených osôb	Verejná správa	Iné príjmy
EU-27	29,9	7 319	36,3	20,1	39,8	3,8
EU-15	30,8	8 296	36,1	20,1	40,3	3,4
EA-17	30,8	8 150	37,2	21,9	38,1	2,8
Belgicko	30,5	8 882	41,4	20,4	35,8	2,4
Bulharsko	17,4	1 870	26,3	17,2	54,6	1,9
Česká republika	20,3	3 967	49,8	23,5	25,4	1,3
Dánsko	36,7	11 342	10,8	19,7	64,6	4,9
Nemecko	32,5	9 412	32,9	28,6	36,7	1,8
Estónsko	17,9	2 807	77,4	2,7	19,7	0,2
Írsko	27,5	8 593	16,7	15,0	65,0	3,3
Grécko	29,5	6 306	31,9	21,1	35,6	11,3
Španielsko	25,7	6 285	42,9	12,3	43,5	1,2
Francúzsko	32,7	8 605	43,0	20,8	34,0	2,1
Taliansko	30,1	7 388	37,9	14,9	45,6	1,6
Cyprus	24,8	5 853	23,4	16,2	51,7	8,7
Lotyšsko	17,8	2 242	36,4	12,8	48,6	2,2
Litva	17,2	2 417	49,4	15,6	33,7	1,2
Luxembursko	24,7	16 187	26,5	23,5	43,9	6,1
Maďarsko	27,1	4 266	30,5	19,5	37,6	12,4
Malta	19,9	4 068	35,8	15,3	46,5	2,5
Holandsko	33,4	10 837	33,1	33,0	26,0	7,9
Rakúsko	29,8	9 177	36,7	26,1	35,3	1,8
Poľsko	18,0	2 757	44,5	17,6	17,1	20,8
Portugalsko	27,8	5 425	30,0	14,4	45,8	9,7
Rumunsko	16,2	1 837	32,1	13,8	53,3	0,9
Slovinsko	25,1	5 239	26,3	38,2	33,2	2,3
SR 2010	20,4	3 657	40,2	18,4	28,0	13,4
SR 2011e	19,9	3 550	41,7	19,2	37,0	2,1
Fínsko	33,3	9 294	35,8	12,1	46,1	6,0
Švédsko	32,7	9 918	37,4	9,4	51,2	2,0
Spojené kráľovstvo	28,7	7 869	34,1	12,6	45,8	7,5

*p (predbežné údaje) – EU-27, EU-15, EA-17, DE, ES, FR, IT, LT, LU, NL, SK, SE a UK
e – odhad*

Zdroj: Eurostat ESSPROS

**Tabuľka 35 Výdavky na dôchodky a kategórie dôchodkov
(% z celkových výdavkov na dôchodky) v EÚ, 2010**

	PPS na obyvateľa	Euro na obyvateľa (stále ceny 2000)	% HDP	Štruktúra dôchodkov podľa kategórie v %						
				starobný	predpokladaný starobný	čiasťočný starobný	invalidný	predčasný v dôsledku zníženej pracovnej schopnosti	pozostalostné	predčasný z dôvodov trhu práce
EU27	3 179	2 769	13,0	72,0	5,7	0,0	7,9	1,8	12,1	0,5
EU15	3 560	3 323	13,2	72,3	5,4	0,0	7,8	1,9	12,2	0,5
EA17	3 542	3 074	13,4	70,5	6,1	0,0	5,8	2,3	14,6	0,6
BE	3 529	3 256	12,1	66,7	0,0	0,0	13,1	0,0	16,5	3,6
BG	985	289	9,2	75,8	11,4	0,0	8,7	0,0	4,0	0,0
CZ	1 801	1 086	9,2	76,4	3,3	0,0	12,3	0,1	7,8	0,0
DK	3 810	4 387	12,3	70,6	12,6	0,0	16,8	0,0	0,0	0,0
DE	3 721	3 421	12,8	70,7	4,8	0,0	1,4	6,3	16,3	0,5
EE	1 408	644	9,0	74,2	10,9	0,0	13,7	0,0	1,2	0,0
IE	2 255	2 189	7,2	67,7	1,0	0,0	15,3	0,9	15,2	0,0
GR	2 976	2 118	13,9	57,1	21,1	0,0	5,7	0,0	15,4	0,6
ES	2 627	1 862	10,8	60,0	7,1	0,0	12,2	0,0	20,4	0,2
FR	3 793	3 658	14,4	82,9	0,0	0,0	5,3	0,3	10,9	0,6
IT	3 933	3 295	16,0	64,2	14,2	0,0	1,8	2,8	16,4	0,6
CY	1 842	1 252	7,8	79,8	0,0	0,0	4,6	0,0	15,5	0,0
LV	1 256	465	10,0	86,1	2,5	0,0	9,2	0,0	2,2	0,0
LT	1 206	540	8,6	76,8	2,0	0,0	15,1	0,0	5,3	0,8
LU	6 052	5 942	9,2	46,1	20,0	0,0	10,9	0,0	21,0	2,0
HU	1 724	638	11,0	64,0	12,4	0,0	10,8	0,0	11,8	1,0
MT	2 039	1 196	10,0	76,9	0,0	0,0	5,9	0,0	16,6	0,6
NL	4 182	3 795	12,9	70,9	3,7	0,0	15,8	0,0	9,7	0,0
AT	4 620	4 297	15,0	70,0	6,7	0,0	10,0	0,0	13,1	0,3
PL	1 818	858	11,9	59,6	16,0	0,0	8,8	0,3	14,8	0,5
PT	2 781	1 853	14,2	70,6	3,6	0,0	13,5	0,0	11,9	0,4
RO	1 075	179	9,5	79,6	0,2	2,1	7,2	4,5	6,4	0,0
SI	2 338	1 320	11,2	55,3	24,5	0,0	7,0	0,0	13,2	0,0
SK	1 512	705	8,4	69,4	3,2	0,0	12,2	0,0	11,0	4,3
FI	3 556	3 632	12,7	68,6	4,9	1,0	15,7	0,0	7,4	2,3
SE	3 676	3 840	12,1	74,5	6,2	0,0	15,1	0,0	4,3	0,0
UK	3 357	2 715	12,2	82,2	0,0	0,0	16,8	0,0	1,0	0,0

*p (predbežné údaje) – EU-27, EU-15, EA-17, DE, ES, FR, IT, LT, LU, NL, SK, SE a UK
Zdroj: Eurostat- ESSPROS*

Tabuľka 36 Terénna sociálna práca v obciach

Prijímateľ:	Fond sociálneho rozvoja
Názov projektu:	Národný projekt: Terénna sociálna práca v obciach
ITMS kód projektu:	27120130525
Termín realizácie od - do:	12/2011 - 12/2015
Cieľ projektu:	NP je zameraný na podporu terénnej sociálnej práce. Jeho hlavným cieľom je podpora sociálnej inklúzie prostredníctvom zvyšovania dostupnosti, kvality a efektivity služieb starostlivosti pre osoby ohrozené sociálnym vylúčením alebo osoby sociálne vylúčené so zameraním na zvyšovanie ich zamestnateľnosti, predchádzanie vzniku sociálno-patologických javov. Terénna sociálna práca v marginalizovaných rómskych komunitách je považovaná za významný nástroj sociálneho začleňovania jednotlivcov, rodiny, skupiny a komunity.
Kumulovaný stav plnenia indikátorov k 31.12.2012	Počet obcí s osídlením MRK, ktoré využívajú výsledky projektu : 201. Počet osôb cieľovej skupiny zapojených do podporených projektov: 45 070. Počet osôb cieľovej skupiny zapojených do podporených projektov - zdravotne postihnuté osoby: 1 639. Počet intervencií v prospech cieľovej skupiny: 146 004.

Tabuľka 37 Zvyšovanie zamestnateľnosti profesionálnych rodičov

Prijímateľ:	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava
Názov projektu:	Zvyšovanie zamestnateľnosti profesionálnych rodičov
ITMS kód projektu:	27120230217 (SVK) / 27130230001 (BSK)
Termín realizácie od - do:	12/2008 – 11/2011
Cieľ projektu:	Cieľom projektu je príprava záujemcov na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti, fyzických osôb, ktoré spĺňajú kvalifikačný predpoklad, odbornú a pedagogickú spôsobilosť, záujem vykonávať ústavnú starostlivosť, predbežné opatrenie a výchovné opatrenie v profesionálnej rodine. Príprava na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti prebieha na úradoch PSVR prostredníctvom tímov (zabezpečená z vlastných ľudských zdrojov). V rámci implementácie prebieha vzdelávanie zamestnancov detských domov - zúčastňuje sa ho 88 riaditeľov, 56 psychológov a 139 sociálnych pracovníkov. Národný projekt sa realizuje úspešne, čo má zásadný význam pre naplnenie cieľov projektu. Zároveň prebiehajú supervízne stretnutia profesionálnych rodičov .
Kumulovaný stav plnenia indikátorov k 31.12.2012	Počet novovytvorených pracovných miest: 448. Počet novovytvorených pracovných miest obsadených ženami : 367. Počet novovytvorených pracovných miest obsadených mužmi : 81. Počet školených osôb : 785.

Tabuľka 38 Príspevok na službu starostlivosti o dieťa

Prijímateľ:	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava
Názov projektu:	Príspevok na službu starostlivosti o dieťa
ITMS kód projektu:	27120330001 (SVK) / 27130230002 (BSK)
Termín realizácie od-do:	01/2009 - 06/2015 01/2009 - 03/2013
Cieľ projektu:	Hlavnou aktivitou projektu je poskytovanie príspevku na starostlivosť o dieťa podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona č. 561/2008 Z. z. o príspevku na starostlivosť o dieťa a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Ide o sociálnu dávku, ktorej cieľom je prispieť rodičom na výdavky spojené so zabezpečením starostlivosti o každé maloleté dieťa do troch rokov veku, alebo do šiestich rokov veku v čase, keď sa nemôžu o dieťa starať osobne, pretože vykonávajú zárobkovú činnosť, alebo plnia študijné povinnosti. Rodič zabezpečuje starostlivosť o dieťa prostredníctvom právnickej alebo fyzickej osoby, na základe čoho sa mu poskytuje príspevok mesačne vo výške preukázaných výdavkov, najviac v sume rodičovského príspevku.
Kumulovaný stav plnenia indikátorov k 31.12.2012	Počet osôb cieľovej skupiny zapojených do podporených projektov - spolu: 9 047. Počet osôb cieľovej skupiny zapojených do podporených projektov - muži: 407. Počet osôb cieľovej skupiny zapojených do podporených projektov - ženy: 8 640.

Tabuľka 39 Zvyšovanie zamestnanosti a zamestnateľnosti znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie

Prijímateľ:	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava
Názov projektu:	Zvyšovanie zamestnanosti a zamestnateľnosti znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie
ITMS kód projektu:	27120230111 (SVK)
Termín realizácie od-do:	01/2010 - 12/2013
Cieľ projektu:	Zvýšenie zamestnanosti a zamestnateľnosti poskytovaním odborných služieb a vzdelávania a prípravy pre trh práce pre znevýhodnených UoZ: <ul style="list-style-type: none"> • poskytovanie odborných poradenských služieb zameraných na riešenie problémov spojených s pracovným uplatnením znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie; • vzdelávanie a príprava pre trh práce pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie s cieľom ich uplatnenia na trhu práce.
Kumulovaný stav plnenia indikátorov k 31.12.2012	Počet osôb cieľovej skupiny zapojených do podporených projektov - spolu : 3 193. Počet osôb cieľovej skupiny zapojených do podporených projektov - muži : 1 401 .Počet osôb cieľovej skupiny zapojených do podporených projektov - ženy: 1 792. Počet vytvorených pracovných miest cielene pre MRK: 40. Počet úspešne umiestnených UoZ - muži : 511. Počet úspešne umiestnených UoZ - ženy : 433.

Tabuľka 40 Stratégia aktívneho starnutia

Prijímateľ:	Centrum vzdelávania Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR
Názov projektu:	Stratégia aktívneho starnutia
ITMS kód projektu:	27120230107 (SVK) / 27130230009 (BSK)
Termín realizácie od - do:	07/2010 – 06/2013
Cieľ projektu:	NP je zameraný na vypracovanie: sociálno-ekonomickej analýzy demografického vývoja v Slovenskej republike s osobitným zreteľom na vekovú skupinu 55-64 ročných; prognózy vývoja ponuky práce v Slovenskej republike do roku 2020; analýzy motivačných a demotivačných faktorov vstupu, udržania a zotrvania v zamestnaní starších v súčasnej legislatíve a politike SR s formulovanými odporúčaniami pre právne úpravy a politiku SR na posilnenie účasti starších na trhu práce; analýzy exogénnych a endogénnych faktorov ovplyvňujúcich účasť starších na trhu práce; reprezentatívneho empirického prieskumu (u ekonomicky aktívneho obyvateľstva, zamestnávateľov a u ďalších aktérov) postojov a názorov na aktívne starnutie a starobu; odporúčaní nástrojov na zmenu postojov a názorov na aktívne starnutie na základe výsledkov empirického prieskumu; Stratégie aktívneho starnutia, Akčného plánu naplňania stratégie aktívneho starnutia.
Kumulovaný stav plnenia indikátorov k 31.12.2012	Počet osôb cieľovej skupiny zapojených do podporených projektov - spolu: 32. Počet vytvorených monitorovacích systémov, vypracovaných analýz, výskumov, stratégií, hodnotení v oblasti sociálnej inklúzie: 3.

Tabuľka 41 Čerpanie výdavkov kapitoly 22 - MPSVR SR podľa programového rozpočtovania

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2012	%
07C	Sociálna inklúzia	1 717 637 107	1 707 725 816	1 706 384 730	99,9
07C01	Pomoc v hmotnej núdzi	301 994 504	292 909 916	292 360 764	99,8
07C0101	- Dávka v hmotnej núdzi	275 984 962	268 768 394	268 669 906	100,0
07C0102	- Dotácia na výkon osobitného príjemcu	124 200	146 569	143 803	98,1
07C0103	- Dotácia na stravu pre dieťa v hmotnej núdzi	14 920 871	12 876 442	12 475 744	96,9
07C0104	- Dotácia na školské potreby pre dieťa v hmotnej núdzi	2 805 000	2 750 676	2 730 527	99,3
07C0106	- Náhradné výživné	8 159 471	8 367 835	8 340 784	99,7
07C02	Podpora rodiny	969 106 563	947 341 484	947 242 902	100,0
07C0201	- Prídavok na dieťa	320 232 793	316 527 244	316 487 556	100,0
07C0202	- Rodičovský príspevok	356 800 000	343 553 306	343 543 417	100,0
07C0206	- Ostatné príspevky na podporu rodiny	49 622 577	48 345 087	48 325 045	100,0
07C020A	- Štátom platené poistné za osoby starajúce sa o dieťa	240 814 585	238 024 620	238 024 620	100,0
07C020B	- Príspevok na starostlivosť o dieťa	1 636 608	891 227	862 264	96,8
07C03	Kompenzácia sociálnych dôsledkov ŤZP	222 737 289	225 903 303	225 854 884	100,0
07C04	Iniciatívy v oblasti sociálnej inklúzie	4 077 495	3 174 329	3 153 079	99,3
07C040A	- Ostatné iniciatívy	3 537 003	2 808 853	2 788 365	99,3
07C040C	- Zvýšenie zamestnateľnosti cez FSR	540 492	365 476	364 714	99,8
07C05	Starostlivosť o ohrozené deti	75 921 725	76 177 691	76 548 676	100,5
07C0501	- Náhradná rodinná starostlivosť	13 306 519	13 185 298	13 170 736	99,9
07C0502	- Ústavná starostlivosť v štátnych detských domovoch	52 715 206	53 675 485	54 098 046	100,8
07C0503	- Ústavná starostlivosť v neštátnych zariadeniach	8 800 000	8 391 032	8 355 319	99,6
07C0504	- Prevencia a sanácia (MVO)	1 100 000	925 876	924 575	99,9
07C06	Nesystémové dávky sociálneho poistenia	45 430 517	47 160 517	47 160 517	100,0
07C07	Vianočný príspevok dôchodcom	65 000 000	63 600 000	63 600 000	100,0
07C08	Podpora sociálnej inklúzie	33 369 014	13 631 914	13 631 827	100,0
07C0801	- Podpora soc. inklúzie osôb ohroz. soc. vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity - op. 2.1	13 407 138	6 120 636	6 120 636	100,0

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2012
Príloha ku kapitole 3

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2012	%
07C0802	- Podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované komunity - opatrenie 2.2	8 479 014	4 557 146	4 557 059	100,0
07C0803	- Podpora zosúladenia rodinného a pracovného života - opatrenie 2.3	11 482 862	2 954 132	2 954 132	100,0
07C0A	Podpora sociálnych služieb	0	37 826 662	36 832 081	97,4
07E	Tvorba a implementácia politík	135 089 210	143 621 175	143 653 000	100,0
07E03	Riadiaca, koncepčná a výskumná činnosť	13 110 027	22 032 712	22 030 572	100,0
07E0301	- Aparát ministerstva	13 110 027	22 032 712	22 030 572	100,0
07E04	Výkon štátnej správy na úseku soc. vecí, rodiny, práce a zamestnanosti	121 979 183	121 588 463	121 622 428	100,0
07E0401	- Špecializovaná štátna správa	112 388 114	111 926 606	111 966 746	100,0
07E0402	- Ostatná štátna správa	9 591 069	9 661 857	9 655 682	99,9
	Medzirezortné programy a podprogramy, ktorých je kapitola gestorom a účastníkom				
06G	Ľudské zdroje	144 371 882	193 447 490	193 923 438	100,2
06G04	Aktívna politika trhu práce a zvýšenie zamestnanosti - MPSVR SR	8 748 718	46 984 623	47 462 327	101,0
06G0404	- Národné programy na rozvoj APTP a zvýšenie zamestnanosti	2 282 335	41 734 228	42 413 789	101,6
06G040I	- Zvýšenie zamestnanosti cez SIA	547 433	277 445	286 505	103,3
06G040J	- Individuálna štátna pomoc	5 918 950	4 972 950	4 762 033	95,8
06G15	Podpora rastu zamestnanosti	110 333 674	131 371 905	131 370 149	100,0
06G1501	- Podpora programov v oblasti podpory zamestnanosti a riešenia nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti - opatrenie 1.1	79 859 628	104 004 257	104 002 501	100,0
06G1502	- Podpora tvorby a udržania prac. miest prostred. zvýšenia adaptability prac., podnikov a podpory podnikania - opatrenie 1.2	30 474 046	27 367 648	27 367 648	100,0
06G16	Podpora zamestnanosti, sociálnej inklúzie a budovanie kapacít v BSK	3 306 642	3 555 376	3 555 376	100,0
06G1601	- Podpora rastu zamestnanosti zlepšenia zamestnanosti s osobitným zreteľom na vzdelanostnú spoločnosť - opatrenie 3.1	1 439 352	1 413 430	1 413 430	100,0
06G1602	- Podpora soc. inklúzie, rodovej rovnosti a zosúladenie prac. a rod. života v BSK - opatrenie 3.2	1 223 242	1 904 035	1 904 035	100,0
06G1603	- Budovanie kapacít a zlepšovanie kvality verejnej správy v BSK - opatrenie 3.3	624 048	237 625	237 625	100,0
06G1604	- Technická pomoc pre BSK - opatrenie 3.4	20 000	286	286	100,0
06G17	Budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy	15 082 848	5 464 975	5 464 975	100,0
06G1701	- Zlepšovanie kvality služieb poskytovaných verejnej správe a neziskovým organizáciám -OP. 4.1 a pre MVO v oblasti politiky zamestnanosti a sociálnej politiky - opatrenie 4.2	15 082 848	5 464 975	5 464 975	100,0
06G18	Technická pomoc	6 900 000	6 070 611	6 070 611	100,0

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2012	%
06G1801	- Technická pomoc - opatrenie 5.1	6 900 000	6 070 611	6 070 611	100,0
	Podprogramy, ktoré kapitola rieši ako účastník medzirezortného programu				
06H09	Hospodárska mobilizácia - MPSVR SR (gestor MH SR)	45 189	40 631	40 631	100,0
09706	Príspevky SR do medzinárodných organizácií - MPSVR SR (gestor MZV SR)	440 367	440 367	440 108	99,9
0A909	Elektronizácia VS a rozvoj elektronických služieb na centrálnej úrovni MF SR - MPSVR SR	0	9 341 711	9 341 711	100,0
0AR05	MPSVR SR - Protidrogová politika (gestor Úrad vlády SR)	50 000	96 327	96 327	100,0
	Výdavky spolu za kapitolu 22	1 997 633 755	2 054 713 517	2 053 879 945	100,0

Zdroj: MPSVR SR, Štátny záverečný účet

PRÍLOHA KU KAPITOLE 4

Tabuľka 1 Reálne aktíva domácností

	Vlastníctvo v %	Stredná hodnota	Medián	Štandardná odchýlka
Reálne aktíva	95,5	79 632	61 977	80 767
Hlavné bývanie	89,9	68 666	55 897	56 987
Iné nehnuteľnosti	15,3	36 459	16 404	58 893
Vozidlá	61,2	7 434	5 000	10 129
Majetok súkromného podnikania	10,7	34 849	4 599	82 239
Cennosti	22,4	2 074	1 000	3 058

Zdroj: Senaj, Matúš – Zavadil, Tibor: Výsledky prieskumu finančnej situácie slovenských domácností, príležitostná štúdia NBS

Tabuľka 2 Reálne aktíva domácností podľa veku a vzdelania referenčnej osoby

	Vlastníctvo v %	Stredná hodnota	Medián	Štandardná odchýlka
Vek				
16-29	88,5	71 622	54 061	77 356
30-39	96,3	72 553	59 046	75 470
40-49	96,8	93 344	71 742	96 683
50-59	96,4	85 783	63 959	80 823
>60	96,9	72 606	56 673	68 768
Dosiahnuté vzdelanie				
základné	94,6	68 191	51 435	69 244
stredoškolské	95,2	74 362	59 674	71 626
vysokoškolské	97,4	108 654	80 203	112 485

Zdroj: Senaj, Matúš – Zavadil, Tibor: Výsledky prieskumu finančnej situácie slovenských domácností, príležitostná štúdia NBS

Tabuľka 3 Finančné aktíva domácností

	Vlastníctvo v %	Stredná hodnota	Medián	Štandardná odchýlka
Finančné aktíva spolu	91,5	6 334	2 059	12 004
Bežné účty	89	3 528	1 120	7 401
Sporiace účty	26,3	7 823	3 784	10 734
Podielové fondy	2,7	7 178	2 500	10 491
Dlhové cenné papiere	1	1 237	709 001	949 000
Verejne obchodovateľné akcie	0,8	3 152	605 004	675 000
Investičný účet	0,7	9 376	2 876	15 537
Pohľadávka voči inej domácnosti	9,7	3 147	1 121	8 696

Zdroj: Senaj, Matúš – Zavadil, Tibor: Výsledky prieskumu finančnej situácie slovenských domácností, príležitostná štúdia NBS

Tabuľka 4 Finančné aktíva domácností podľa veku a vzdelania referenčnej osoby

	Vlastníctvo v %	Stredná hodnota	Medián	Štandardná odchýlka
Vek				
16-29	97,6	4 166	1 129	8 141
30-39	98,4	5 104	1 662	11 793
40-49	97,8	7 616	2 972	12 642
50-59	96,5	8 241	2 974	14 063
>60	75,6	5 761	2 079	11 194
Dosiahnuté vzdelanie				
základné	68,3	2 514	1 000	3 398
stredoškolské	92,4	5 805	1 974	11 470
vysokoškolské	97,5	9 850	4 636	14 909

Zdroj: Senaj, Matúš – Zavadil, Tibor: Výsledky prieskumu finančnej situácie slovenských domácností, príležitostná štúdia NBS

Tabuľka 5 Finančné pasíva

	Úverové zaťaženie v %	Stredná hodnota	Medián	Štandardná odchýlka
Finančné pasíva spolu	26,8	12 445	3 150	18 905
Úver s kolaterálom (hlavné bývanie domácností)	9,3	27 692	25 000	21 975
Úver s kolaterálom (iná nehnuteľnosť)	0,6	22 816	13 030	25 289
Nesplatený zostatok na kontokorentnom účte	8	541	350	903
Nesplatený zostatok na kreditných kartách	5,1	855	472	878
Nezabezpečený úver	12,6	4 263	2 000	6 941

Zdroj: Senaj, Matúš – Zavadil, Tibor: Výsledky prieskumu finančnej situácie slovenských domácností, príležitostná štúdia NBS

Tabuľka 6 Finančné pasíva domácností podľa veku a vzdelania referenčnej osoby

	Úverové zaťaženie v %	Stredná hodnota	Medián	Štandardná odchýlka
Vek				
16-29	38,1	12 226	2 780	18 465
30-39	42,8	16 770	6 839	21 115
40-49	35,8	13 424	4 250	19 912
50-59	24,5	6 702	1 952	13 783
>60	5,2	3 795	960	5 821
Dosiahnuté vzdelanie				
základné	5,1	9 293	1 200	17 087
stredoškolské	28,4	11 074	2 620	17 192
vysokoškolské	28,4	19 140	8 102	24 661

Zdroj: Senaj, Matúš – Zavadil, Tibor: Výsledky prieskumu finančnej situácie slovenských domácností, príležitostná štúdia NBS

Tabuľka 7 Čisté bohatstvo domácnosti podľa ich celkovej bilancie, veku a vzdelania referenčnej osoby

	Kladné čisté bohatstvo v %	Stredná hodnota	Medián	Štandardná odchýlka
Všetky domácnosti	98,8	78 919	61 000	82 580
Domácnosti s kladnou bilanciou	100	79 990	61 664	82 570
Domácnosti so zápornou bilanciou	0	3 704	940	6 547
Vek				
16-29	95,9	63 495	46 671	78 529
30-39	98,3	67 701	52 582	76 911
40-49	98,2	93 442	69 540	96 078
50-59	98,9	89 347	66 686	84 155
>60	99	75 012	58 827	71 725
Dosiahnuté vzdelanie				
základné	97,9	67 011	52 435	69 379
stredoškolské	97,9	73 360	57 658	73 495
vysokoškolské	99,8	109 984	79 458	114 743

Zdroj: Senaj, Matúš – Zavadil, Tibor: Výsledky prieskumu finančnej situácie slovenských domácností, príležitostná štúdia NBS

**Tabuľka 8 Reálne a finančné aktíva a pasíva domácností v krajinách eurozóny
(mediánové hodnoty podmienené držaním daného aktíva / pasíva)**

Krajina	Reálne aktíva v tis. € / výskyt v %		Finančné aktíva v tis. € / výskyt v %		Pasíva v tis. € / výskyt v %		
	celkom	hlavné bývanie	celkom	vkłady	celkom	hypotekárny dlh	nehypotekárny dlh
EA	144,8	180,3	11,4	6,1	21,5	68,4	5
	91,1%	60,1%	96,8%	96,4%	43,7%	23,1%	29,3%
BE	220	250	26,5	10	39,3	69,3	5,2
	89,8%	69,6%	98,0%	97,7%	44,8%	30,5%	24,2%
DE	89,2	168	17,1	7,9	12,6	80	3,2
	80,2%	44,2%	99,3%	99,0%	47,4%	21,5%	34,6%
GR	114,3	100	4,4	3,6	14,6	41	4,3
	92,2%	72,4%	74,5%	73,4%	36,6%	17,5%	26,1%
ES	201,7	180,3	6	3,5	36	60	7,2
	95,3%	82,7%	98,3%	98,1%	50,0%	32,5%	30,7%
FR	124,1	193,8	10,7	6,5	18,4	55,9	5,2
	100,0%	55,3%	99,6%	99,6%	46,9%	24,4%	32,8%
IT	176	200	10	5,9	15	60	5,7
	97,7%	68,7%	92,0%	91,8%	25,2%	10,8%	17,8%
CY	313,8	240,3	22,1	5,8	60,2	86,6	10,1
	95,8%	76,7%	87,9%	81,2%	65,4%	44,8%	47,9%
LU	470,5	500	27,9	14,3	73,4	127,3	10
	93,6%	67,1%	98,4%	98,0%	58,3%	38,8%	36,9%
MT	201,1	186,6	26,2	13,2	15,7	35	4
	94,8%	77,7%	97,2%	96,9%	34,1%	15,6%	25,2%
NL	198,8	240	34,7	10,1	89,1	131	13,7
	89,8%	57,1%	97,8%	94,2%	65,7%	44,7%	37,3%
AT	107	200	13,5	10,6	13,8	37,5	3
	84,8%	47,7%	99,5%	99,4%	35,6%	18,4%	21,4%
PT	91,9	90	4,3	3,4	31,7	48,8	3,3
	90,1%	71,5%	94,5%	94,3%	37,7%	26,7%	18,3%
SI	105,9	110,9	1,7	0,8	4,3	6,6	3,1
	96,2%	81,8%	93,9%	93,6%	44,5%	14,1%	38,9%
SK	61,8	55,9	2,5	2	3,2	25	1
	96,0%	89,9%	91,7%	91,2%	26,8%	9,6%	19,9%
FI	144,2	129,7	7,4	4,5	29,4	-	-
	84,3%	67,8%	100,0%	100,0%	59,8%	-	-

Zdroj: Slovenské domácnosti vlastnia najviac nehnuteľností a pritom sú najmenej zadlžené. Porovnanie bohatstva a príjmov domácností v eurozóne, analytický komentár NBS, podľa Eurosystem HFCS 2013

Tabuľka 9 Zoznam vybraných indikátorov sociálnej inklúzie OMK (2010-2011)

Indikátor	2010			2011			rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Primárne indikátory									
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (celá populácia)	12,0	11,7	12,2	13,0	12,8	13,1	1,0	1,1	0,9
Miera rizika chudoby (0-5 roční)	19,2	20,5	17,7	21,1	21,0	21,1	1,9	0,5	3,4
Miera rizika chudoby (6-11 roční)	17,8	15,4	20,5	20,3	18,5	22,4	2,5	3,1	1,9
Miera rizika chudoby (12-17 roční)	19,2	17,4	21,7	21,9	21,1	22,8	2,7	3,7	1,1
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (0-17)	18,8	17,7	20,2	21,2	20,2	22,2	2,4	2,5	2,0
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (18-24)	14,7	14,7	14,7	14,8	14,3	15,4	0,1	-0,4	0,7
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (25-54)	11,1	11,0	11,3	12,4	12,4	12,4	1,3	1,4	1,1
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (55-64)	8,1	8,8	7,5	10,0	10,2	9,9	1,9	1,4	2,4
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (18-64)	11,2	11,4	11,1	12,4	12,4	12,3	1,2	1,0	1,2
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (65+)	7,7	3,9	10,1	6,3	3,4	8,2	-1,4	-0,5	-1,9
Hranica rizika chudoby - domácnosť jednotlivca (EUR)	3 670			3 784			114,0		
Hranica rizika chudoby - domácnosť jednotlivca (PPS)	5 022			5 314			292,0		
Hranica rizika chudoby - domácnosť 2 dospelí a 2 deti (EUR)	7 707			7 945			238,0		
Hranica rizika chudoby - domácnosť 2 dospelí a 2 deti (PPS)	10 547			11 159			612,0		
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (celá populácia)	6,0	4,6	7,3	:	:	:	:	:	:
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (0-17)	9,3	7,7	11,6	:	:	:	:	:	:
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (18-64)	5,4	4,4	6,3	:	:	:	:	:	:
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (65+)	5,6	0,8	8,5	:	:	:	:	:	:
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (celá populácia)	25,7	28,0	24,3	22,8	24,5	21,0	-2,9	-3,5	-3,3
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (0-5)	26,1	34,0	34,1	25,5	25,5	27,2	-0,6	-8,5	-6,9
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (6-11)	38,4	39,2	36,2	26,1	26,1	26,1	-12,3	-13,1	-10,1
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (12-17)	28,3	30,6	25,9	22,2	20,9	23,3	-6,1	-9,7	-2,6
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (0-17)	33,8	33,8	34,0	25,5	24,2	26,1	-8,3	-9,6	-7,9
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (18-64)	26,5	27,6	26,1	24,2	25,5	22,8	-2,3	-2,1	-3,3
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (65+)	7,1	:	9,0	8,3	:	10,8	1,2	:	1,8
Dlhodobá miera nezamestnanosti	9,3	9,0	9,6	9,2	9,4	9,0	-0,1	0,4	-0,6
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (populácia 0-59)	7,9	7,4	8,4	7,6	7,5	7,8	-0,3	0,1	-0,6
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (0-5 roční)	11,0	11,0	11,1	8,9	9,6	8,1	-2,1	-1,4	-3,0
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (6-11 roční)	8,4	9,0	7,8	7,4	7,9	6,8	-1,0	-1,1	-1,0
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (12-17 roční)	5,8	5,1	6,7	6,1	6,4	5,7	0,3	1,3	-1,0
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (0-17 roční)	8,0	7,8	8,3	7,3	7,7	6,7	-0,7	-0,1	-1,6
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (18-59 roční)	7,9	7,3	8,4	7,8	7,5	8,0	-0,1	0,2	-0,4

Indikátor	2010			2011			rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Osoby, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a nepokračujú v ďalšom vzdelávaní	4,7	4,6	4,9	5,0	5,4	4,6	0,3	0,8	-0,3
Miera materiálnej deprivácie (celá populácia)	24,9	23,9	25,7	22,0	20,8	23,1	-2,9	-3,1	-2,6
Miera materiálnej deprivácie (0-5)	29,6	30,6	28,4	24,9	27,1	22,5	-4,7	-3,5	-5,9
Miera materiálnej deprivácie (6-11)	28,4	28,3	28,5	23,0	21,2	25,1	-5,4	-7,1	-3,4
Miera materiálnej deprivácie (12-17)	28,7	28,8	28,6	23,5	23,0	24,1	-5,2	-5,8	-4,5
Miera materiálnej deprivácie (0-17)	28,9	29,1	28,5	23,7	23,5	24,0	-5,2	-5,6	-4,5
Miera materiálnej deprivácie (18-64)	23,3	22,5	24,0	21,3	20,7	21,9	-2,0	-1,8	-2,1
Miera materiálnej deprivácie (65+)	28,2	24,2	30,7	23,5	16,9	27,6	-4,7	-7,3	-3,1
Sekundárne indikátory									
Miera rizika chudoby podľa typu domácnosti:									
jednotlivec mladší ako 65 rokov	23,4			25,1			1,7		
jednotlivec starší ako 65 rokov	15,2			12,4			-2,8		
jednotlivec	19,1	22,2	17,9	18,7	23,7	16,8	-0,4	1,5	-1,1
dvaja dospelí, najmenej jeden starší ako 65 rokov	4,6			3,2			-1,4		
dvaja dospelí, obaja mladší ako 65 rokov	7,8			7,4			-0,4		
jednotlivec s najmenej jedným dieťaťom	25,0			26,4			1,4		
dvaja dospelí s jedným závislým dieťaťom	12,0			13,2			1,2		
dvaja dospelí s dvomi závislými deťmi	11,0			13,1			2,1		
dvaja dospelí s tromi a viac závislými deťmi	29,8			32,6			2,8		
traja a viac dospelí so závislými deťmi	14,0			15,5			1,5		
domácnosti so závislými deťmi	15,0			16,8			1,8		
domácnosti bez závislých detí	8,1			7,9			-0,2		
Miera rizika chudoby podľa intenzity práce domácnosti									
domácnosti bez detí - nízkou intenzitou práce (0,2 - 0,45)	20,7			23,8			3,1		
domácnosti bez detí - strednou intenzitou práce (0,45 - 0,55)	8,3			7,8			-0,5		
domácnosti bez detí - vysokou intenzitou práce (0,55 - 0,85)	1,4			1,3			-0,1		
domácnosti bez detí - veľmi vysokou intenzitou práce (0,85 - 1)	2,2			1,9			-0,3		
domácnosti s detí - nízkou intenzitou práce (0,2 - 0,45)	33,8			34,5			0,7		
domácnosti s detí - strednou intenzitou práce (0,45 - 0,55)	18,2			25,1			6,9		
domácnosti s detí - vysokou intenzitou práce (0,55 - 0,85)	8,2			11,1			2,9		
domácnosti s detí - veľmi vysokou intenzitou práce (0,85 - 1)	5,0			4,8			-0,2		
Miera rizika chudoby podľa najčastejšej ekonomickej aktivity (18+)									
nezamestnaní	41,1	42,3	39,7	42,6	42,3	42,9	1,5	0,0	3,2
zamestnaní	5,7	5,9	5,4	6,3	6,7	5,9	0,6	0,8	0,5

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2012
Príloha ku kapitole 4

Indikátor	2010			2011			rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
dôchodcovia	6,7	3,9	8,2	6,3	3,6	7,7	-0,4	-0,3	-0,5
iná neaktívna osoba	16,5	15,1	17,6	18,5	17,0	19,7	2,0	1,9	2,1
Miera rizika chudoby podľa typu vlastníctva									
vlastník alebo bezplatné ubytovanie	10,9	10,7	11,1	12,4	12,4	12,5	1,5	1,7	1,4
nájomca	23,3	22,8	23,7	18,9	17,6	20,2	-4,4	-5,2	-3,5
Rozptyl okolo hranice miery rizika chudoby - 40% národného ekvivalentného mediánu príjmu	5,0	5,2	4,7	4,5	4,8	4,3	-0,5	-0,4	-0,4
Rozptyl okolo hranice miery rizika chudoby - 50% národného ekvivalentného mediánu príjmu	7,8	7,9	7,7	7,7	7,8	7,6	-0,1	-0,1	-0,1
Rozptyl okolo hranice miery rizika chudoby - 70% národného ekvivalentného mediánu príjmu	19,0	18,4	19,7	18,7	18,3	19,1	-0,3	-0,1	-0,6
Deti žijúca v domácnostiach bez zamestnania (0-17)	10,2			9,6			-0,6		
Populácia žijúca v domácnostiach bez zamestnania (18-59)	9,2	8,9	9,5	8,6	8,2	9,1	-0,6	-0,7	-0,4
Populácia s nízkou vzdelanosťou úrovňou (25-39)	74,3	38,7	35,7	77,7	38,1	39,6	3,4	-0,6	3,9
Populácia s nízkou vzdelanosťou úrovňou (40-59)	159,9	59,1	70,8	145,4	53,1	92,3	-14,5	-6,0	21,5
Populácia s nízkou vzdelanosťou úrovňou (55-64)	109,4	32,5	76,9	109,8	33,1	76,7	0,4	0,6	-0,2
Populácia s nízkou vzdelanosťou úrovňou (25-64)	283,1	111,3	171,7	275,1	105,5	169,6	-8,0	-5,8	-2,1
Miera rizika chudoby detí (0-17) žijúcich v zamestnaných domácnostiach	13,0			16,1			3,1	0,0	0,0
Hĺbka materiálnej deprivácie	3,7	3,8	3,7	3,7	3,8	3,7	0,0	0,0	0,0
Miera záťaže nákladov na bývanie (celá populácia)	7,6	6,8	8,3	8,4	7,9	8,9	0,8	1,1	0,6
Miera záťaže nákladov na bývanie - chudobní	35,2	34,1	36,3	38,4	37,9	38,9	3,2	3,8	2,6
Miera záťaže nákladov na bývanie - nechudobní	3,8	3,2	4,4	3,9	3,5	4,4	0,1	0,3	0,0
Kontextové indikátory									
Nerovnosť distribúcie príjmov - S80/S20 - podiel príjmov horného a dolného kvintilu	3,8	4,0	3,7	3,8	3,9	3,7	0,0	-0,1	0,0
Nerovnosť distribúcie príjmov - Gini koeficient	25,9	:	:	25,7	:	:	-0,2	:	:
Očakávaná stredná dĺžka života									
Stredná dĺžka života pri narodení	75,3	71,6	78,8	75,9	72,2	79,4	0,6	0,6	0,6
Stredná dĺžka života vo veku 65 rokov	16,0	13,9	17,5	16,4	14,4	17,9	0,4	0,5	0,4
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2005)	2,6	2,8	2,5	2,7	2,9	2,6	0,1	0,1	0,1
Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi okrem dôchodkov	19,8	19,9	19,7	19,5	19,4	19,7	-0,3	-0,5	0,0
Miera rizika chudoby pre sociálnymi transfermi vrátane dôchodkov	38,2	35,4	40,9	38,3	35,3	41,2	0,1	-0,1	0,3
Chudoba pracujúcich	5,7	5,9	5,4	6,3	6,7	5,9	0,6	0,8	0,5

Zdroj: Administratívne dáta UPSVR, ŠÚ SR-VZPS, EU SILC, Štatistika rodinných účtov, Štatistická ročenka regiónov Slovenska, ÚIPŠ, Infostat

Tabuľka 10 Zoznam národných indikátorov chudoby a sociálneho vylúčenia 2009-2010

Názov indikátora	2010	2011
Miera nezamestnanosti ľudí do 21 rokov, absolventov ZŠ a SŠ s ukončeným vzdelaním (IV.Q)	45,8	49,6
Miera extrémnej chudoby detí	12,0	7,8
Podiel počtu detí v dolnom kvintile príjmového rozloženia na celkovom počte detí	28,3	28,8
Počet materských škôl pripadajúcich na deti vo veku 3-5 rokov	17,8	17,7
Zaškolenosť detí vo veku 3-5 rokov v materských školách	71,6	73,1
Deti žijúce v domácnostiach bez zamestnania	10,2	9,6
Podiel živonarodených detí mladým matkám z celkového počtu živonarodených detí	2,3	2,1
Miera úspešnosti mladých dospelých opúšťajúcich detský domov na trhu práce	37,4	34,2
Miera neukončeného základného vzdelania nezamestnaných osôb	4,9	4,6
Podiel veľmi dlhodobej nezamestnanosti na nezamestnanosti	26,6	30,6
Kapacita útulkov	3,0	3,1
Miera rizika chudoby pracujúcich	5,7	6,3
Podiel osôb v extrémnej príjmovej chudobe z celkového počtu osôb	2,5	2,4
Podiel výdavkov nízkopríjmových domácností na potraviny z celkových spotrebných výdavkov	26,2	29,5
Nerovnosť vo výdavkoch na potraviny	0,1	0,1
Podiel výdavkov nízkopríjmových domácností na potraviny a bývanie z celkových spotrebných výdavkov	64,2	60,9
Nepriaznivé podmienky bývania	14,6	13,5
Podiel domácností, pre ktoré bývanie znamená finančnú záťaž zo všetkých domácností	5,2	6,3
Podiel domácností s nedoplatkami súvisiacimi s bývaním z celkového počtu domácností	10,5	7,0
Hĺbka chudoby	25,7	22,8
Miera nedostupnosti zdravotníckeho vyšetrenia, liečby, zubného vyšetrenia	26,4	28,1
Distribúcia príjmov – Pomer príjmov horného a dolného kvintilu (S80/S20) ⁴	3,8	3,8

Zdroj: Administratívne dáta UPSVR, ŠÚ SR-VZPS, EU SILC, Štatistika rodinných účtov, Štatistická ročenka regiónov Slovenska, ÚIPŠ, Infostat

PRÍLOHA KU KAPITOLE 5

Tab. 1 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EÚ 27 v poslednom dostupnom roku - makroekonomické prostredie

	eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	gr	es	fr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se	uk
HDP na hlavu v PPS (1)	100	119	46	80	125	121	67	129	79p	98	108	100	94	58	66b	271	66	85	131	129	64	77	49	84	73	114	127	109
Rast reálneho HDP (%) (2)	-0,3	-0	0,8	-1,3	-0,5	0,7	3,2	0,9	-6,4p	-1,4	0f	-2,4	-2,4	5,6	3,7	0,3	-1,7	0,8	-1	0,8	1,9	-3,2p	0,7	-2,3	2,0	-0,2	0,8	0,3
Rast reálneho HDP - predpoveď na 2013	-0,1	0	0,9	-0,4	0,7	0,4	3	1,1	-4,2	-1,5	-0,1	-1,3	-8,7	3,8	3,1	0,8	0,2	1,4	-0,8	0,6	1,1	-2,3	1,6	-2	1,0	0,3	1,5	0,6
Rast zamestnanosti (%) (3)	-0,4	0,2	-4,3	0,4	-0,3	1,1	2,2	-0,6	-8,3p	-4,2	-0,1	-0,3	-4,1	2,6b	-6,7	2,3	0,1	2,1	-0,1	1,1	-1,6b	-4,2	1,9	-1,3	0,1	0,3	0,7	0,8f
Harmonizovaná miera inflácie (4)	2,6	2,6	2,4	3,5	2,4	2,1	4,2	1,9	1	2,4	2,2	3,3	3,1	2,3	3,2	2,9	5,7	3,2	2,8	2,6	3,7	2,8	3,4	2,8	3,7	3,2	0,9	2,8
Saldo verejných financií (%HDP) (5)	-4	-4	-0,8	-4,4	-4	0,2	-0	-7,6	-10	-11	-4,8	-3	-6,3	-1,2	-3,2	-0,8	-1,9	-3	-4,1	-2,5	-3,9	-6,4	-2,9	-4	-4,3	-1,9	-0,5	-6,3
Verejný dlh (%HDP) (6)	85,3	100	18,5	45,8	45,8	81,9	10	117,6	156,9	84,2	90,2	127	85,8	40,7	40,7	20,8	79,2	72	71,2	73,4	55,6	123,6	37,8	54,1	52,1	53	38,2	90

Zdroj: Eurostat, (1) údaje sú za rok 2011; (2) - (6) údaje sú za rok 2012; p - predbežné údaje, e - odhad, b - zmena v zisťovaní, f - predpoveď

Tab. 2 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EÚ 27 v poslednom dostupnom roku - inteligentný a inkluzívny rast

		eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	gr	es	fr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se	uk
Miera zamestnanosti 20 - 64 roč. (1)	spolu	68,5	67,2	63	71,5b	75,4	76,7	72,1	63,7	55,3	59,3	69,3	61	70,2	68,2	68,7	71,4	62,1	63,1	77,2	75,6	64,7b	66,5	63,8	68,3	65,1b	74	79,4	74,2
	ženy	62,4	61,7	60,2	62,5b	72,2	71,5	69,3	59,4	45,2	54	65,0	50,5	64,8	66,4	67,9	64,1	56,4	46,8	71,9	70,3	57,5b	63,1	56,3	64,6	57,3b	72,5	76,8	68,4
	muži	74,6	72,7	65,8	80,2b	78,6	81,8	75,2	68,1	65,3	64,5	73,8	71,6	76,1	70,2	69,4	78,5	68,1	79	82,5	80,9	72b	69,9	71,4	71,8	72,8b	75,5	81,9	80
Miera zamestnanosti 55-64 roč. (2)	spolu	48,9	39,5	45,7	49,3b	60,8	61,5	60,6	49,3	36,4	43,9	44,5	40,4	50,7	52,8	51,8	41	36,9	33,6	58,6	43,1	38,7b	46,5	41,4	32,9	43,1b	58,2	73	58,1
	ženy	41,9	33,1	41,3	39b	55,8	54,8	61,2	42,7	26	36	41,7	30,9	38,2	52,5	48,3	34,3	32,2	15,8	49,1	34,1	29,2b	42	32,9	25	33,6b	59,7	69,6	51
	muži	56,4	46	50,8	60,3b	65,9	68,5	59,8	55,8	47,6	52,4	47,4	50,4	63,5	53,1	56,2	47,4	42,6	51,7	68,1	52,5	49,3b	51,5	51,2	40,7	53,6b	56,6	76,3	65,4
Miera celoživotného vzdelávania (25-64) (3)	spolu	9	6,6	1,5	10,8	31,6	7,9	12,9	7,1	2,9	10,7	5,7	6,6	7,4	7	5,2	13,9	2,8	7	16,5p	14,1	4,5p	10,6	1,4	13,8	3,1	24,5	26,7	15,8
	ženy	9,7	6,9	1,5	11,1	37,8	7,8	14,9	7,4	2,7	11,6	6,0	7	7,8	7,9	5,9	13,8	3	7,4	17p	15,2	5,1p	10,9	1,3	16,1	3,5	28,4	33,5	17,4
	muži	8,4	6,2	1,4	10,5	25,4	8	10,6	6,7	3,1	9,9	5,4	6,1	7,0	6	4,3	14	2,6	6,7	16p	13	3,8p	10,3	1,4	11,5	2,7	20,7	20	14,3
Miera nezamestnanosti (4)	spolu	10,6	7,6	12,4	7b	7,7	5,6	10,4	15	24,5	25,2	9,9	10,8	12,1	15,2	13,5	5,2	11	6,5	5,3	4,4	10,2b	16,4	7,3	9	14b	7,8	8,1	8
	ženy	10,6	7,4	10,9	8,3b	7,7	5,3	9,5	11,1	28,3	25,5	10,1	12	11,2	14,1	11,7	5,9	10,7	7,4	5,2	4,4	11b	16,2	6,7	9,5	14,6b	7,1	7,8	7,5
	muži	10,5	7,7	13,7	6,1b	7,7	5,8	11,2	18,1	21,6	24,9	9,8	10	12,8	16,3	15,4	4,6	11,3	5,9	5,3	4,4	9,5b	16,6	7,8	8,5	13,6b	8,5	8,5	8,5
Miera nezamestnanosti mladých ľudí (15 - 24) (5)	spolu	22,8	19,8	28,1	19,5b	14,1	8,1	20,9	30,4	55,3	53,2	23,8	35,3	27,8	28,4	26,4	18,8	28,1	14,2	9,5	8,7	26,5b	37,7	22,7	20,6	34b	19	23,6	21
	ženy	22	18,9	26	19b	13,5	7,3	18	24	63,2	51,8	23,7	37,5	26,7	29,3	21,9	18,6	27,3	14,6	10	8,7	30b	39,2	23,2	21	32,5b	18	22,2	18
	muži	23,4	20,4	29,5	19,9b	14,8	8,8	23,4	36,4	48,4	54,4	23,9	33,7	28,8	27,6	29,9	18,9	28,8	13,9	8,9	8,8	24,1b	36,4	22,3	20,3	35b	19,9	25	23,6
Miera ekonomickej aktivity mladých (15 - 24) (6)	spolu	42,6	31,5	30,4	31,3b	64,1	50,7	41,7	40,5	29,2	38,8	37,8	28,7	39,0	40,1	29,3	26,8	25,9	51,1	69,9	59,9	33,6b	37,9	30,9	34,4	30,5b	51,6	52,6	59,2
	ženy	39,6	27,9	25,3	25,9b	64	48,1	38,2	39,7	27,2	37,4	34,5	24	35,5	36	26,1	24,7	23,7	48,3	71,4	55,3	28,4b	35,6	26,2	30	23,6b	52	53,4	56,7
	muži	45,5	35	35,3	36,4b	64,1	53,2	45,2	41,3	31,2	40,2	41,1	33,1	42,8	44,1	32,4	28,8	28,0	53,7	68,5	64,5	38,5b	40,1	35,3	38,1	37,1b	51,2	51,8	61,7
Ekonomicky neaktívni mladí vo vzdelávaní alebo školení (7)		88,1u	94,3	79,2	93,7b	85,3	92,1	88,3	88,2u	91,1	91	40,8u	85	90	89,2	92,6	96,9	89,3	88	82,8	90,7	90,8b	91,7	83,9	93,4	94,4b	81,7	78,8	84,6
Mladí (15 - 24), ktorí nie sú zamestnaní ani zapojení do procesu vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET) (8)	spolu	13,2p	12,3	21,5	8,9	6,6	7,7p	12,5	18,7	20,3	18,8	12,2	21,1	16,0	14,9	11,1	5,9p	14,7	11,1	4,3p	6,5	11,8p	14,1	16,8	9,3	13,8	8,6	7,8	14
	ženy	13,5p	12,2	21,5	9,8	6,7	8,4p	13,3	17,3	21,6	17,8	12,0	21	14,4	14,6	9,4	5,5p	15,7	12,2	4,7p	6,7	12,2p	13,5	18,6	8,8	13,1	8,6	7,8	15,1
	muži	12,9p	12,5	21,6	8,1	6,6	6,9p	11,7	20,1	19	19,6	12,5	21,2	17,8	15,2	12,8	6,3p	13,7	10,1	3,9p	6,3	11,5p	14,8	15,1	9,7	14,5	8,6	7,9	12,9
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie vo veku 30 - 34 rokov (9)	spolu	35,8	43,9	26,9	25,6	43	31,9	39,1	51,1	30,9	40,1	43,6	21,7	49,9	37	48,7	49,6	29,9	22,4	42,3p	26,3	39,1p	27,2	21,8	39,2	23,7	45,8	47,9	47,1
	ženy	40	50,7	33,6	29,1	52,6	32,9	50,4	57,9	34,2	45,3	48,6	26,3	55,5	48,1	56,4	48,9	35,5	24	44,8p	26,6	46,5p	30,1	23,2	49,6	28,2	55,4	53,7	50,2
	muži	31,6	37,1	20,5	22,4	33,7	31	28,1	44	27,6	35	38,5	17,2	43,6	26	40,7	50,4	24,7	20,7	39,9p	26	31,9p	24,3	20,5	29,5	19,4	36,7	42,4	44

Pokračovanie tab. 2

		eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	gr	es	fr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se	uk
Miera zamestnanosti nízkokvalifikovaných (ISCED 0-2) (10)	spolu	52,9	47,6	37,4	40,4b	61,4	57,5	50,6	44,1	48,6	49,2	55,5	50,9	57,9	52,2	36,6	63	38,8	49,6	62,3p	56	39,8b	63,2	53,1	47,2	30,7b	55,2	65,4	57,5
	ženy	43,1	36,9	32	36,1b	55,5	50,2	44,5	33,8	34,2	40,5	48,6	34,2	50,2	40,4	31,6	54,3	32,3	27,9	51,3p	51,2	30,2b	56,8	45	39,3	27,3b	49,8	57,3	48,7
	muži	63,1	57,5	42,7	48,6b	67,1	67,6	54,6	52,5	61,5	57,2	63	66,7	67,2	59,2	40,7	73,1	47,9	72,8	74,4p	64,7	49,6	69	64,1	56,1	36b	59	72,8	67,8
Miera nezamestnanosti nízkokvalifikovaných (ISCED 0-2) (11)	spolu	16,8	12,1	27	25,5b	9,6	12,8	22,1	23,3	25,1	31,2	13,8	12,2	12,6	22,6	34,5	6,4	22,8	7,6	6,6p	7,7	17,8b	16	6,8	14	41,5b	11,6	12,3	10,3
	ženy	16,7	12,4	27,2	24,6b	8,9	11,2	19,1	15,2	27,6	32	14,1	14,3	9,4	29,9	33,7u	6,9	22,9	8,8	6,2p	6,4	18,7b	15,6	4,3	14,1	38,5b	12,8	12,3	9,6
	muži	16,8	11,9	26,8	26,7b	10,1	14,4	23,6	27,1	23,8	30,6	13,5	11,1	15,2	19,2	34,9	6	22,6	7,1	6,8p	9,5	17,2b	16,3	9	13,8	44,7b	10,8	12,3	10,9
Miera dlhodobej nezamestnanosti (12)	spolu	4,6	3,4	6,8	3b	2,1	2,5	5,5	9,1	14,4	11,1	4,1	5,7	3,6	7,8	6,5	1,6	4,9	3	1,8	1,1	4,1b	7,7	3,2	4,3	9,4b	1,6	1,5	2,8
	ženy	4,6	3,2	5,7	3,6b	2,1	2,3	4,9	5,4	17,5	11,6	4,1	6,5	3,2	6,9	5,7	1,8	4,7	2,6	1,7	1	4,6b	7,7	2,9	4,4	9,5b	1,2	1,3	2,2
	muži	4,6	3,5	7,7	2,6b	2,1	2,7	6,1	12,1	12,2	10,8	4,1	5,1	4,0	8,5	7,3	1,3	5,1	3,3	1,9	1,1	3,7b	7,8	3,4	4,1	9,3b	2,1	1,7	3,2
Podiel osôb predčasne opúšťajúcich vzdelávací systém (13)	spolu	12,8p	12	12,5	5,5	9,1	10,5p	10,5	9,7	11,4	24,9	11,6	17,6	11,4	10,5	6,5	8,1p	11,5	22,6	8,8p	7,6	5,7p	20,8	17,4	4,4	5,3	8,9	7,5	13,5
	ženy	11p	9,5	13	4,9	7,4	9,8p	7,1	8,2	9,1	20,8	9,8	14,5	7	6,2	4,6u	5,5p	10,7	17,6	7,3p	7,3	3,5p	14,3	16,7	3,2u	4,6	8,1	6,3	12,4
	muži	14,5p	14,4	12,1	6,1	10,8	11,1p	14	11,2	13,7	28,8	13,4	20,5	16,5	14,5	8,2	10,7p	12,2	27,5	10,2p	7,9	7,8p	27,1	18	5,4	6	9,8	8,5	14,6
Daňový klin (14)		39,6	50,5	:	39,3	37	45,6	39,2	20,1	38,6	37	47,1	44,5	:	:	:	28,9	47,6	:	33,2	44,2	34,6	32	:	38,5	36,9	36,7	40,7	28,2
Pasca nezamestnanosti - jednotliviec (15)		74,81	91	82	80	89	73	64	76	60	83	77	78	:	90	68	87	80	56	84	67	82	79	54	90	44	72	74	65
Pasca nízkej mzdy - jednotliviec (15)		47,22	60	22	49	74	54	24	52	25	29	49	41	:	33	26	59	38	21	74	41	61	21	31	46	27	52	40	52
Pasca nízkej mzdy - dvojica s 2 deťmi (jeden zárobok) (15)		58,46	49	22	88	95	80	26	76	21	13	74	4	:	69	92	108	67	21	66	94	41	56	34	61	52	99	77	80
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením v % (16)	spolu	24,2e	21	49,1	15,3	18,9	19,9	23,1	:	31	27	19,3	28,2	23,7	40,4b	33,4	16,8	31	21,4	15,7	16,9	27,2	24,4	40,3	19,3	20,6	17,9	16,1	22,7
	ženy	25,2e	21,5	50,5	16,9	19,5	21,3	22,9	:	32,3	27,3	19,9	29,9	25,5	40,7b	33,6	18,0	31,4	22,2	16,6	18,5	27,7	25,1	41,1	21,1	21,7	18,5	18	24,1
	muži	23e	20,4	47,7	13,7	18,2	18,5	23,2	:	29,6	26,6	18,6	26,4	21,8	40,1b	33,2	15,6	30,5	20,6	14,9	15,2	26,6	23,8	39,5	17,4	19,5	17,3	14,2	21,4
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením do 18 rokov v % (17)		27e	23,3	51,8	20	16	19,9	24,8	:	30,4	30,6	23	32,2	22,1	44,6b	33,4	21,7	39,6	25,8	18	19,2	29,8	28,6	49,1	17,3	26	16,1	15,9	26,9
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením od 18 rokov v % (18)	spolu	23,5e	20,3	48,6	14,3	19,6	19,9	22,7	:	31,1	26,2	18,3	27,3	24,1	39,5b	33,4	15,4	29	20,4	15,1	16,4	26,6	23,5	38,3	19,7	19,6	18,4	16,2	21,7
	ženy	24,8e	21,1	50,2	16,4	20,3	21,2	22,5	:	32,5	26,4	19,4	29,3	26,8	40,1b	33,4	16,9	29,8	21,6	16,4	18,3	27,3	24,5	39	21,9	20,6	19,2	18,6	23,5
	muži	22,1e	19,6	46,8	12	19,0	18,4	23	:	29,6	25,9	17,1	25,2	21,2	38,7b	33,3	13,9	28,2	19,1	13,7	14,4	25,8	22,5	37,6	17,5	18,4	17,5	13,6	19,8
Miera rizika chudoby (19)	spolu	16,9e	15,3	22,3	9,8	13	15,8	17,5	:	21,4	21,8	14	19,6	14,5	19,1b	20	13,6	13,8	15,4	11,0	12,6	17,7	18	22,2	13,6	13	13,7	14	16,2
	ženy	17,6e	16	23,6	10,6	13	16,8	17,4	:	21,9	22,4	14,5	20,8	16,2	18,4b	20,1	14,5	13,6	15,8	11,1	13,5	17,6	18,4	22,5	15	13,1	14,2	15,7	17,6
	muži	16,1e	14,6	20,8	8,9	13,0	14,9	17,6	:	20,9	21,1	13,5	18,3	12,7	20b	19,8	12,7	14,1	15	10,8	11,7	17,8	17,6	21,9	12,2	12,8	13,2	12,2	14,8
Osoby v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce v % (20)	spolu	10e	13,7	11	6,6	11,4	11,1	9,9	:	11,8	12,2	9,3	10,4	4,6	12,6b	12,3	5,8	12,1	8,3	8,7	8	6,9	8,2	6,7	7,6	7,6	9,8	6,8	11,5
	ženy	10,7e	14,3	10,9	7,4	12	11,8	9,1	:	12,8	12,6	9,7	11,6	5	12b	12,2	6,6	12,4	9,9	9,5	9,1	7,4	8,6	7,6	8,6	7,8	9,3	6,9	12,2
	muži	9,4e	13,2	11,1	5,8	10,7	10,4	10,8	:	10,9	11,8	9	9,2	4,1	13,2b	12,5	5,1	11,8	6,7	7,9	7	6,4	7,9	5,7	6,7	7,5	10,2	6,6	10,7
Ťažko materiálne deprivovaní v % (21)	spolu	8,8e	5,7	43,6	6,1	2,6	5,3	8,7	:	15,2	3,9	5,2	11,2	10,8	31,4b	18,5	1,2	23,1	6,3	2,5	3,9	13,0	8,3	29,4	6,1	10,6	3,2	1,2	5,1
	ženy	9,1e	5,4	44,6	6,7	3,3	5,7	8,6	:	15,4	4	5,4	11,4	10,8	31,9b	18,8	1,1	23,5	6,4	2,6	4,3	13,2	8,7	29,5	6,4	11	3,2	1,2	5,1
	muži	8,5e	5,9	42,5	5,6	2,0	5	8,8	:	14,9	3,7	5,1	10,9	10,8	30,7b	18,1	1,3	22,7	6,2	2,4	3,5	12,9	7,8	29,2	5,8	10,1	3,2	1,1	5

Zdroj: Eurostat; (1) - (13) - údaje sú za rok 2012, (14) - údaj za EÚ 27 je za rok 2011, ostatné sú za rok 2012; (15) - (21) - údaje sú za rok 2011

: - nedostupné údaje, p - predbežné údaje, e - odhad, b - zmena v zisťovaní, u - nereliabilné údaje

eu27 – Európska únia (27 krajín), be – Belgicko, bg – Bulharsko, cz – Česká republika, dk – Dánsko, de – Nemecko, ee – Estónsko, ie – Írsko, gr – Grécko, es – Španielsko, fr – Francúzsko, it – Taliansko, cy – Cyprus, lv – Lotyšsko, lt – Litva, lu - Luxembursko, hu – Maďarsko, mt – Malta, nl – Holandsko, at – Rakúsko, pl – Poľsko, pt – Portugalsko, ro – Rumunsko, si – Slovinsko, sk – Slovensko, fi – Fínsko, se – Švédsko, uk – Veľká Británia